

Абдуҳамид ПАРДА

ТАНЛАНГАН АСАРЛАР

II ЖИЛД

НОМАЛАР

«OYDIN» нашриёти

Тошкент

2021

УЎК: 821.512.133-1
КБК: 84-5(5Ўзб)
П 21

Пардаев, Абдуҳамид
«Танланган асарлар» II жилд [Матн]: поэзия /
А.Пардаев. – Тошкент: «OYDIN», 2021. – 320 б.

Абдуҳамид Парда танланган асарлари иккинчи жилдидан шеърий бағишловлар ва номалар ўрин олди. Бинобарин, шеъриятнинг қатор жанрларида қалами ўткир ва равон шоир – давлат ва сиёсат арбоблари, маданият ва санъат намоянадалари ҳақидаги бағишлов-дostonлар муаллифи.

Мазкур назмий бағишловларнинг ўзига хос жиҳати шундаки, шоир гоҳ жиддий, гоҳ ҳажвий йўсинда асар қаҳрамони хислатлари ва фаолиятига оид лавҳаларни баён этар экан, лирик чекинишлар тарзида ўзининг олам ва замон, жамият ва инсон, ижод ва саодат ҳақидаги тeран мушоҳадаларини жарангдор ва залворли сатрларда ифодалайди.

Шоирнинг айрим бағишловлари вақтли матбуот нашрлари ва шеърий тўпламларда эълон қилинган.

ISBN 978-9943-6338-8-9

© Абдуҳамид Пардаев
«Танланган асарлар» II жилд.
© «OYDIN» нашриёти, 2021

АЙЮБ ПАЙҒАМБАР ҚИССАСИ

«Айюбнинг Парвардигорига нидо қилиб: «Мени бало ушлади. Ўзинг раҳм-шафқат қилгувчиларнинг раҳм-лироғидирсан», деб илтижо қилган пайтини (эсланг)! Бас, Биз унинг (дуосини) мустажоб қилиб, ундаги зиён-заҳматни кетказдик ҳамда Ўз ҳузуримиздан меҳрибонлик қўрсатиб ва барча ибодат қилгувчиларга эслатма-ибрат бўлсин, деб (Айюбга) аҳли-оиласини ва улар билан қўшиб яна ўшаларнинг мислича (бола-чақа) ато этдик» (Қуръони карим, Анбиё сураси, 83-84).

1-боб

Муқаддима

¹ Айюб (а.с.) Уз ўлкасида яшаган эканлар. У киши Аллоҳдан қўрқадиган, ёмонликдан ўзини йироқ тутадиган бенуқсон, ниҳоятда ҳалол инсон бўлиб, ² етти ўғил ва уч қизнинг отаси эдилар. ³ Етти минг суруви, уч мингта туяси, беш юзта омочга қўшадиган хўкизи, беш юзта моча эшаги бўлиб, хизматкорлари жуда ҳам кўп эди. Ўз юртининг энг улуғ одами эдилар.

⁴ Ҳазрати Айюбнинг ўғиллари навбатма-навбат уйлариди зиёфат беришар, зиёфатга опа-сингилларини ҳам чақириб, биргаликда еб-ичишар эди. ⁵ Зиёфат кунлари тугагач, Айюб (а.с.) ҳар сафар «Болаларим гуноҳ қилиб қўймадимикан, Худога қарши бирор ножўя гап айтвормадим» деб фарзандларини чақиртириб, тонг саҳарда ҳар бири учун алоҳида-алоҳида қурбонлик келтирарди.

⁶ Бир куни, фаришталар Парвардигорнинг олдида ҳозир бўлганда, шайтон ҳам уларнинг орасида эди. ⁷ Тангри таоло Шайтон алайҳилаънадан «Қаерларга бординг?» деб сўради. «Ер юзини кезиб чиқдим», деди шайтон.

⁸ Шунда Аллоҳ таоло: «Менинг бандам Айюб ҳақида нима дейсан? – деди. – Ер юзида унга тенг келадигани

йўқ! Худони ҳурмат қиладиган, ёмондан ўзини тиядиган инсон!»⁹ «У Сени бекорга ҳурмат қиладимиз? – деди шайтон. –¹⁰ Сен ҳар доим унга пушти паноҳ бўлаяпсан, бола-чақасини, мол-мулкени ҳимоя қиляпсан. Ишларига барака бериб, чорваларини роса кўпайтирдинг.¹¹ Ҳамма нарсасидан маҳрум қил қани, юзинга тик қараб нималар демас экан!»¹² «Унинг бутун мол-мулкени сенга топширдим, – деди Худо. – Нима қилсанг-қил, фақат ўзига тега кўрма!» Шундан сўнг шайтон Аллоҳ таолонинг ҳузурини тарк этди.

¹³ Бир куни ҳазрати Айюбнинг ўғил-қизлари тўнғич акалариникида зиёфат қилиб ўлтирганларида,¹⁴⁻¹⁵ Айюб (а.с.) нинг олдига хабарчи келиб: «Ер ҳайдаётган эдик, шеваликлар келиб, хужум қилиб, кўшга кўшилган хўкизларни, ёнимизда ўтлаб юрган эшакларни олиб кетди. Хизматкорларингиздан ҳаммасини тигдан ўтказдилар, ёлғиз мен қочиб омон қолдим!» – деди.¹⁶ У ҳали гапини тугатиб улгурмай, яна бир хабарчи келиб: «Осмондан яшин тушиб, подаларингиз ҳам, подачиларингиз ҳам куйиб ўлди! Фақат мен омон қолдим!» – деди.¹⁷ Унинг ҳам гапи тугамай, яна бир хабарчи келиб: «Халдейлардан уч гуруҳ босмачи келиб туяларингизни ҳайдаб кетди. Хизматкорларнинг ҳаммаси ўлди, фақат мен қочиб кутулдим!» – деди.¹⁸ У ҳам гапини адоғига етказмай, бошқа бир хабарчи етиб келди: «Ўғил-қизларингиз тўнғич ўғлингизнинг уйида зиёфатда эдилар.¹⁹ Бирданига чўлдан қаттиқ шамол келиб, уйни тўрт тарафдан урди. Уй қулаб, болаларингизни босиб ўлдирди! Битта мен тирик қолдим!» – деди.²⁰ Ҳазрати Айюб фарёд солиб, тўнини йиртиб ташладилар. Сочларини олдирдилар-да, юзини ерга кўйиб, Яратганга сажда қилдилар:²¹ «Мен онам қорнидан яланғоч келган эдим, яланғоч кетаман. Худо берган эди, Худо олди, Унга беадад ҳамду санолар бўлсин!» – дедилар.²² Шунча кўргуликдан кейин ҳам Айюб (а.с.) Худога қарши ёмон гап айтиб, гуноҳ қилгани йўқ.

2-боб

¹ Яна самовий зотлар Аллоҳ таолонинг олдида ҳозир бўлдилар. Шайтон ҳам улар билан бирга келди. ² Худо шайтондан: «Қаерларга бординг?» деб сўради. «Ерни кезиб чиқдим», деди шайтон.

³ Шунда Аллоҳ таоло: «Менинг бандам Айюб ҳақида нима дейсан? – деди. – Ер юзида унга тенг келадигани йўқ! Худони ҳурмат қиладиган, ёмондан ўзини тиядиган инсон! Сен Мени бебабаб унга шикаст етказишга ундаган бўлсанг ҳам, тақводорлигини сақлаб қолди». ⁴ «Тери тагида тери бор, – деди шайтон. – Инсон ўз жони учун ҳамма нарсага рози бўлади. ⁵ Лекин эт-суягига қўл уриб кўр қани, юзингга тик қараб нималар демас экан!» ⁶ «Ўзини ҳам сенга бердим, – деди Аллоҳ таоло. – Фақат ҳаётини сақлаб қол!»

⁷ Шундан сўнг шайтон Аллоҳ таолонинг ҳузурини тарк этиб, Айюб (а.с.) ни бошларидан то оёғигача фасодли яра билан қоплади. ⁸ Ҳазрати Айюб кул сепилган жойга бориб, синиқ сопол олиб танасини ишқаб ўлтирдилар. ⁹ Хотини келиб: «Ҳали ҳам тақво-тақво дейсанми? Худони қарға, жонингни олади-қўяди!» деди. ¹⁰ Айюб (а.с.) эса: «Аҳмоқ хотинларнинг гапини айтдинг. Нима, биз Худодан яхши нарсани олиб, ёмон нарсани олмаймизми?» дедилар. Шундоқ қилиб, Айюб (а.с.) шунда ҳам Худога қарши ёмон гап айтиб гуноҳга ботганлари йўқ.

Уч дўстнинг ташрифи

¹¹ Айюб (а.с.) нинг Элифаз, Билдод ва Зўфар деган дўстлари бор эди. Элифаз Тимоний, Билдод Шуҳаҳий, Зўфар эса Намоҳ авлодидан эди. Улар Айюб (а.с.) нинг бошига тушган кулфатларни эшитиб, кўнгил сўраб тасалли бериш учун биргаликда Айюб (а.с.) нинг уйига ташриф буюрдилар. ¹² Келганларида узоқдан Айюб (а.с.) ни танимадилар, у киши шунчалик ўзгариб кетган эдилар. Учовлари ҳам қайғудан дод солдилар, чопонларини йиртиб, бошларига тупроқ сочиб йиғладилар. ¹³ Ҳазрати Айюбнинг қанчалар қийналаётганини кўриб, етти куну етти тунгача бирортасининг оғиз очиб, бир калима сўз айтишга тили бормади.

3-боб

ҲАЗРАТИ АЙЮБ (А.С.) ТУҒИЛГАНИГА ПУШАЙМОН ЭКАНИНИ ИЗҶОР ЭТАДИЛАР.

*1-2 Шундан сўнг Айюб (а.с.), ўзининг дунёга келган
қунини лаънатлаб сўз бошладилар:*

3 «Лаънатга учрасин мен туғилган кун!
«Зуваланг қорилди», дейилган ул тун!

4 Аллоҳ ҳам унутсин зулмат қошида,
Қуёш порламасин унинг бошида.

5 Қоронғуга чўмсин, зулматда қолсин,
Қаро булут чирмаб, даҳшатга солсин.

6 Ўша тунни ютсин зулматнинг коми,
Йилнома ичида қолмасин номи!

7 Бесамар тун бўлсин, ғариб-бенишон,
Бағрида бўлмасин шодликдан нишон.

8 Лаънатланг, афсунгар барча моҳирлар,
Левифанни^{1а} уйғот, аё соҳирлар.

9 Бу қаро кечага юлдуз битмасин,
Тонгни кутган билан, тонги отмасин.

Саҳар юлдузлари тортсинлар хира,
Зулматдан зиёга кўчмасин сира.

10 Чунки зуволамни ҳўллаган бу тун,
Азобу қийноққа йўллади бугун.

11 Кошки даҳри дунда туғилмай ўлсам,
Туғилган заҳоти ёки бўғилсам.

12 Нечун олдинг, онам, ўз кучоғингга,
Нечун оқ сут бердинг чақалоғингга?!

16 Ҳомила пайтимда ўлсам нетарди,
Марҳумлар сафида бўлсам нетарди.

¹ а3.8 Левифан – афсонавий денгиз махлуқи бўлиб, Аллоҳга қарши бўлган кучлар тимсоли. Аюб (а.с.) бу ерда: «Левифанни уйғотинглар, мен туғилган кун ва тунни ямлаб йўқ қилсин», деб жодугарларга мурожаат қилмоқда.

- 13 Мен ҳам ором олиб ётардим шу он,
Боқий олам ичра яйраб беармон.
- 14 Чўлу сахроларни обод айлаган,
Кошона қасрлар бунёд айлаган,
Шоҳлару донолар, фузало аро,
15 Сердавлат ҳокимлар, уламо аро,
- 16 Оға-инилардай барча жамулжам,
Ётардик қабрда тинчу хотиржам.
- 17 Боқий олам ичра золим зулми йўқ,
Қийналган ҳам ором олар, кўнгли тўқ.
- 18 У ерда роҳатда ҳатто маҳбуслар,
Ҳеч кимни чўчитмас қаҳрли саслар.
- 19 Беш қўлдай баробар, йўқ шоҳу гадо,
Қулдордан озоддир қуллар ҳам ҳатто.
- 20 Нечун бу дунёнинг азоб, заҳмати,
Не учун яралдик, надур ҳикмати?
- 21 Бунчалик азобдан ўлганим ортиқ,
Ўлим ахир бизга бебаҳо тортиқ.
- 22 Қабрни кучгайман миннатдор бўлиб,
Ҳаётни тарк этгум, шодликка тўлиб.
- 23 Нега яралдик биз – тўсиқли ҳаёт
Аллоҳ нега берди, англамам наҳот:
- 24 Тансиқ обу ошми биз учун азоб,
Қонли кўз ёшларим дарёдир тезоб!
Обу ошим қайғу, юз доду фарёд,
Бор будим, во дариғ, айлагай барбод.
- 25 Мен чўчиган қисмат чиқди олдимдан,
Бу ҳам Аллоҳданми, бўлмаса кимдан?
- 26 Зарра оромим йўқ, мусибат исмат,
Юрагим ўртайди бешафқат қисмат.

4-боб

¹ Шунда темонлик Елифаз Айюб (а.с.) га бундай деб жавоб берди:

- ² «Айюб, дўстим, агар мен ҳам гапирсам,
Гапларим кўнглингга оғир ботмасин.
Гапирсам гап ҳам кўп, гапирмай десам,
Виждоним қўймади, малол келмасин.
- ³ Ёдимда, сен доим қийналган халққа
Умид бағишлардинг насиҳат қилиб.
- ⁴ Нотавон, чорасиз қолган одамлар
Руҳланган, гапингдан куч-қувват олиб.
- ⁵ Энди-чи? Бошингга тушгач мусибат,
Дарду ҳасратларга бўлдингми улфат?
Тушкунликка тушиб руҳан синибсан,
Йўлингни йўқотиб умид узибсан.
- ⁶ Тақво бизга ахир таянч эрмасми?
Солиҳ амалларинг – умид бермасми?
- ⁷ Танангга ўйлаб кўр, қайси бир замон
Солиҳ, садоқатли қайси бир инсон
Бошига бир бало тушганми ногоҳ?
Уларни ҳамиша сақлайди Аллоҳ!
- ⁸ Азалдан ҳар кимса экканин ўрар.
Қилмиш – қидирмиш, ҳақ жазосин олар.
Зулм уруғини эккан одамлар,
Зулм ҳосилига мубтало бўлар.
- ⁹ Худонинг қаҳри бу, шамолдек эсар,
Худонинг амри бу, қиличдек кесар.
- ¹⁰ Баҳайбат шернинг ҳам тишлари синар,
Ўлжа тутолмасдан наъраси тинар.
- ¹¹ Очликдан қийналиб ўларкан арслон,
Шербаччалар кетар тарқалиб ҳар ён.
- ¹² Бир кеча, эй дўстим, гар айтсам сенга,
Ғайбдан эшитилди бир овоз менга.
Қулоғимга келди шивирлаган сас,
- ¹⁴ Ваҳимага тушдим ололмай нафас.
- ¹³ Ярим кеча эди, мардум уйқуда,
- ¹⁵ Тиккайди тукларим титраб кўрқувдан.
Юзим силаб ўтди шарпадек гўё,

- 16 Кўрингандай бўлди кўзимга рўё.
 Нимадир олдимда турар эди жим,
 Лекин англолмадим аслида бу ким.
 Сўнг ўша даҳшатли сукунат аро,
 Қулоғимга келди сирли бир садо:
- 17 «Бирон одам покми Холиқ наздида?
 Солиҳ инсон борми ўзи аслида?
- 18 Ҳатто ҳур-малаклар ҳам соҳибжамол,
 Аллоҳнинг наздида эмас баркамол!
- 19 Уларнинг асли нур, одамзот насли –
 Тупроқдан қорилган омонат асли.
 Қумурсқани боссанг янчилгай шу он,
 Инсон ҳам мўрт, завол топиши осон.
- 20 Билмайсан умрининг битганини ҳам,
 Ҳаётга тез келиб, кетганини ҳам.
- 21 Охирги бекатга етса ҳам инсон,
 Ҳикматга етолмас лекин ҳеч қачон».

5-боб

- 1 Ким ҳам қулоқ тутар солсанг ҳамки дод!
 Қайси авлиёдан сўрайсан имдод?
- 2 Нодон бошин ейди нафратин ели,
 Баджаҳл кимсани жаҳлдор феъли.
- 3 Нодон то яна зўр берар муштига,
 Лаънатлар ёғдирдим етти пуштига.
- 4 Бахтсиз болалари бошида бало,
 Таънаю дашномга мудом мубтало.
- 5 Ҳосилин роҳатин кўради очлар,
 Мол-мулкин талар очкўз яланғочлар.
- 6 Мусибат яралмас хоки туробдан,
 Кулфат ҳам унмайди замин ё обдан.
- 7 Учқун учган каби самовот сари,
 Ғам учун туғилар одам сарсари.
- 8 Лекин мен Тангрига қилиб муножот,
 Илтижо қилардим ўзидан нажот.
- 9 Тангри қудратининг баёни йўқ ҳеч,
 Сеҳру афсунининг поёни йўқ ҳеч.

- 10 Заминга ёғдирар қору ёмғирлар,
Лутфи билан яшнар адирлар-қирлар.
- 11 Хўрланган одамга гўё тахт берар,
Хору зорларга ҳам сийлаб бахт берар.
- 12 Маккорлар режасин бартараф қилар,
Улар йўлин тўсиб, элга наф қилар.
- 13 Иш қилса ҳам боқиб сўлу соғига,
Билағонлар тушар ўз тузоғига;
Оқибат ҳар қанча бўлса ҳам сара,
Айёрлар кенгаши бермас самара.
- 14 Ёруғ кунлари ҳам зим-зиё рўё,
Пешинда судралар тун ичра гўё.
- 15 Ғарибларни қилич захридан асрар,
Бағритош золимлар қахридан асрар.
- 16 Ноҳақлик йўлини тоғ каби тўсар,
Ғарибларнинг кўнгли боғ каби ўсар.
- 17 Ҳикматга пайваста Тангри ҳар нақли,
Панди билан кирар одамзот ақли.
Тангри қаҳрини ҳам раво деб билгин,
Қалбингга қўш қанот наво деб билгин.
- 18 Зотан, ўзи қийнар юз армон билан,
Яна ўзи сийлар минг дармон билан.
Унинг Ўзи қилар бағрингни яра,
Ҳам Ўзи даволар табибдай сара.
- 19 Омон сақлар олти балодан Раҳмон,
Еттинчи балодан ҳам сақлар омон.
- 20 Қорнингни тўйғазар очлик замонда,
Ўлимдан асрайди қирғин-баронда.
- 21 Гийбат-ғаразларнинг захри етмагай,
Офат-фалокатлар сўқир этмагай.
- 22 Очлик ва офатлар захмин билмайсан,
Ҳатто йиртқичларни писанд қилмайсан.
- 23 Сенга ошно бўлар қирлар тоши ҳам,
Даррандалар шердай шоҳи-боши ҳам.

- 24 Холи хавф-хатардан бошпананг доим,
Гуноҳлардан ўзи асрар Худойим.
- 25 Бисёр ўғил-қизинг улғайиб унар,
Сенга бахт келтирар хилма-хил ҳунар.
- 26 Ўрилгандай пишган бугдойзор дуркун,
Жон таслим қиларсан кексайиб бир кун.
- 27 Бошимиздан ўтган, сен ҳам билиб ол,
Ўзингга ҳаётий дастур қилиб ол.

6-боб

1 Сўнгра Айюб (а.с.) бу сўзларга бундай деб жавоб бердилар:

- 2 Дод-фарёд соларман, оҳ, эртаю кеч,
Азоб-уқубатим поёни йўқ ҳеч.
- 3 Минг бир алам билан ўртанар жоним,
Шу боис фалакка ўрлар фиғоним.
- 4 Қисмат ўқи бағрим минг пора қилди,
Ҳаётим заҳарлаб бечора қилди.
- Кимларга бахш этди меҳрин баҳрини,
Менга эса сочди барча заҳрини.
- 5 Тўқ хачир яйловда ҳанграмас зинҳор,
Емиши мўл ҳўкиз маърамас бекор.
- 6 Тузи йўқ таомни еб бўлмас асло,
Тухум орқин ширин деб бўлмас асло.
- 7 Менинг кўзларимдан оқизиб ёшим,
Заҳар-заққум қилди ҳам нону ошим.
- 8 Орзуларим раво бўлиб менинг ҳам,
Кошки бандам деса Яратган эгам.
- 9 Кошки ҳиммат қилиб Яратган ҳассос,
Мени бор ғамлардан айласа халос.
- 10 Бўлсам ҳам мен қанча ғамга гирифтор,
Тангрига қарши сўз айтмадим зинҳор.
- 11 Куч-қувват бахш этар менга қай нидо,
Не учун қиларман жонимни фидо?

- 12 Тошдан яралганми ғамбода бошим,
Метиндан қаттиқми сабру бардошим?
- 13 Наҳотки суянган тоғим йўқ менинг,
Наҳотки ишонган боғим йўқ менинг?
- 14 Худодан қўрққан ҳар бир жўмард эркак,
Дўстига мададкор бўлиши керак.
- 15 Нетай, бор дўсту ёр устимдан кулар,
Тошқин дарё каби бешафқат улар;
- 16 Қаҳратонда музлаб гўё тош қотар,
Музлари ханжардай бағрига ботар.
- 17 Кунлар исиганда жилғага дўнар,
Саратонда эса гул каби сўнар.
- 18 Азалий ўзанин ногоҳ тарк этар,
Чўлларнинг бағрида йўқолиб кетар.
- 19 Кута-кута толар Савой йўллари,
Интизор кўз тикар Қемай чўллари.
- 20 Ва лекин умидин узмайди улар,
Асрий анъанани бузмайди улар.
Ниҳоят етиб ҳам келар-да ўзи,
Хижолатга тушиб қизарар юзи.
- 21 Сиз ҳам қисматимдан бўлганлар огоҳ
Ваҳимага тушиб қолдингиз ногоҳ.
- 22 Ялиниб-ёлвордим наҳот сизлар,
Наҳот ҳиммат қилинг дедим бизларга?!
- 23 Қутқаринг дедимми душман қўлидан,
Ва ёки бешафқат азоб чўлидан?!
- 24 Майли гапирмайман, ўргатсангиз бас,
Қандай гуноҳ қилдим, айтинглар абас?!
- 25 Тўғри сўз қудрати ғоят аломат,
Не учун қиларсиз мени маломат.
- 26 Таъна тошларини отарсиз доим,
Бехуда сафсата сотарсиз доим.
- 27 Бир ғариб етимни қийнаб бесабр,
Ўз дўстингиз учун қазийсиз қабр.

- 28 Назар солинг менга, эй аҳли ёрон,
Наҳот сизга қараб гапирсам ёлғон?!
- 29 Бу ғариб холимга қилгайсиз даққат,
Менинг айтганларим бари ҳақиқат.
- 30 Мендайлар бесабаб бўзламайди ҳеч,
Бўзлаб туриб ёлғон сўзламайди ҳеч.

7-боб

- 1 Рўшнолик кўрарми инсон, Худойим,
Ёки эзиларми қул каби доим?
- 2 Қул каби ташнами оний оромга,
Ёлланган ишчидай муштоқми шомга?
- 3 Менинг ҳам бошимда қора кун бўлди,
Қайғули тунларда бағрим хун бўлди.
- 4 Қисматим қувончли бонги йўқ наҳот,
Қора тунларимнинг тонгги йўқ наҳот?!
- 5 Бошдан оёғимни қоплаган яра,
Қонимни ичарлар зулуклар сара.
- 6 Кунларим учарлар бамисоли ўқ,
Ва лекин айтарли ҳеч натижа йўқ.
- 7 Беш кунлик ҳаётим гўё бир нафас,
Наҳот бахт ортиқ ҳеч бўлмас ҳамнафас?
- 8 Наҳотки дунёдан кўзга ёш олиб,
Дафъатан кетардан мангу бош олиб?!
- 9 Булут тарқагандай алвидо айтиб,
Дунёдан кетганлар келмайди қайтиб.
- 10 Ортиқ кўрмас ҳатто ўғил ва қизи,
Ўчар ўз уйида босган ҳар изи.
- 11 Нечун дод солмайин бағрим бўлгач қон,
Дастингдан дод-фарёд, тақдир, беомон!
- 12 Наҳот бўлмасам мен қутурган довул,
Нечун бошим узра қўйдинг қоровул?!
- 13 Дейман, зора ором бахш этса уйқу
Ҳатто уйқуда ҳам тинч қўймас қайғу.

- 14 Ваҳимали тушлар кўрарман ўзим,
Баъзан босинқираб очарман кўзим.
- 15 Кимга керак дардқаш йиғлоқи бахши,
Бундан кўра минг бор ўлганим яхши.
- 16 Бездим бу қисматдан, умр гар беш кун,
Тинчлик йўқ, айт, тоқай бағрим бўлар хун?!
- 17 Нечун одамзотдан узмайсан нигоҳ,
Бўлсам дейсан ҳар бир ишидан огоҳ.
- 18 Амрингда ҳамиша куни ҳам туни,
Ҳар лаҳза имтиҳон қиларсан уни.
- 19 Тоқай фармонингда ҳар оним менинг,
Нафас олишим ҳам ҳукмингда сенинг.
- 20 Ногаҳон гар қилган бўлсам мен гуноҳ,
Бир зарар етарми сенга, эй Оллоҳ?!
- Не учун Сен мени ғаним биларсан,
Нечун юрагимни яна тиларсан?!
- 21 Нетар раво қилсанг дил оҳларимни,
Кечирсанг нетар, айт, гуноҳларимни?!
- Беш кунлик меҳмонман дунёда, ишон,
Эртага қолмас ҳеч мендан ном-нишон.

8-боб

- 1 Зора, тегса дея менга ҳам савоб,
Шуаҳали Билдод сўнг берди жавоб:
- 2 Тоқай доду фарёд соларсан ахир,
Доду фарёдларинг заҳардай тахир.
- 3 Адолатсиз ҳукм чиқармас Раҳмон,
Қодир Эгам одил ҳамиша, ҳар он.
- 4 Фарзандларинг гуноҳ қилган бўлса гар,
Лойиқ жазолаган Тангри муқаррар.
- 5 Агар сен Худони қўймасдан тилдан,
Ёлвориб илтижо қилсанг гар дилдан,
- 6 Гуноҳинг бўлмаса фаришта мисол,
Имонли бўлсанг гар ва бўлсанг ҳалол,

- Тангри дардларингга дармон бўлади,
Вайрона кўнглинг ҳам бўстон бўлади.
- 7 Тангри лутфи билан савлатинг ортар,
Кун сайин молу мулк, давлатинг ортар.
- 8 Боболар пандига қулоқ тут оқил,
Асрий ҳикматларин қалбингга жо қил.
- 9 Бизнинг тажрибамиз ҳеч йўқ ҳисоби,
Бироқ боболарнинг ҳикмат хитоби.
- 10 Улар ҳиммат билан тутиб қўлингни,
Насиҳатлар бериб, очар йўлингни.
- 11 Намсиз ўсарми ҳеч бирор ниҳол, айт,
Қамиш сувсиз қайда ўсган қай бир пайт?
- 12 Хоҳи терак бўлсин, хоҳи бўлсин тол,
Сувсиз қуриб қолар навраста ниҳол.
- 13 Қурийдиган Тангрини унутганлар ҳам,
Ниятга етолмас ҳеч бир муттаҳам.
- 14 Қора ниятлари узиб ташланар,
Ишонган кўприги бузиб ташланар.
- 15 Суянган тоғлари яксон қилинар,
Ишонган боғлари вайрон қилинар.
- 16 Суянай деса бир таянч бўлмайди,
У каби аҳволи аянч бўлмайди.
- 17 Илдиз отар асли тошлиқ бир ерга,
Бошим кўтарай деб ботади терга.
- 18 Ўша ердан юлиб олинган палла,
Замин ҳам тонади ундан баралла.
- 19 Ниҳоятда хароб бўлар аҳволи,
Кулар унда бошқа зотлар иқболи.
- 20 Тангри яхшиларга мудом мададкор,
Ўвузларга мадад бермайди зинҳор.
- 21 Сени шод айлагайбир куни шитоб,
Шоду хандон яйраб қиларсан хитоб.
- 22 Ҳасадгўйлар аниқ бўлар шарманда,
Завол топар фосиқ жамики банда.

9-боб

- 1 Имкон қадар ўйлаб ҳар бир сўзини,
Айюб жавоб берар босиб ўзини:
- 2 Булар аён, Худо олдида равон,
Ўзини қай асно оқлайди инсон?
- 3 Яратган саволга тутса гар шитоб,
Мингдан бирига ҳам беролмас жавоб.
- 4 Меҳри ҳам, қудрати зиёда қодир,
Унга бас келганми бирон баҳодир?
- 5 Қайнаб-тошса ногоҳ қаҳру ғзаби,
Тоғлар ҳам қўзғалар чўнг чодир каби.
- 6 Ер ҳам титрар қилса гар қасддан хитоб,
Асрий устунлари тебранар шитоб.
- 7 Амр қилса агар чиқмас офтоб ҳам,
Юлдузлар шам каби, ўчар моҳтоб ҳам.
- 8 Амри билан чексиз само ҳам қоим,
Уммонлар узра ҳам намоён доим.
- 9 Яратган Орион, Дубби Акбарни,
Жануб юлдузлари, гўзал Хулкарни.
- 10 Илоҳий қудратин баёни йўқ ҳеч,
Афсун ва сеҳрининг аёни йўқ ҳеч.
- 11 Ногоҳ пайдо бўлса, кўрмайди кўзим,
Елиб ўтса ҳамки сезмайман ўзим.
- 12 Унга қарши чиқар қай зот аломат,
«Бу қандай хунар?!» деб қилар маломат?!
- 13 Бағоят беомон Тангрининг қаҳри,
Хоқонларни ҳам маҳв айлагай заҳри.
- 14 Тангрининг қошида мен ожиз банда,
Лол-ҳайрон бўларман аниқ шарманда.
- 15 Ҳақ бўлсам ҳам оғиз очмасман зинҳор,
Фақат «Раҳм қилгин!» дегайман тақрор.
- 16 Фарёдимга жавоб берса Ҳақ довар,
Додим етганига қилмасман бовар.

- 17 Тангрим ўзи бағрим минг пора қилар,
Пора бағрим яна садпора қилар.
- 18 Нафас ростлашга ҳам бермайди имкон,
Дарду ҳасрат билан қийнар беомон.
- 19 Қудратин кўрсатса оби-тобида,
Ҳеч ким тенг келолмас қудрат бобида.
Менга нисбатан гар чиқарса ҳукм,
Менга кўксин қалқон қила олар ким?!
- 20 Ўзимни оқлаб гар сўзласам такрор,
Ўз тилим айбимни айлагай ошкор;
Зотан, бўлмаса ҳам гуноҳу айбим,
Мени гуноҳкор деб атагай Ғайбим.
- 21 Айбим йўқ, кўнгилдан сўз очманг сира,
Нафрату лаънатим – қисматга хира!
- 22 Фикрим қатъий: ғоят бешафқат Эгам,
Маҳв этар гуноҳсиз, гуноҳкорни ҳам.
- 23 Гуноҳкорнинг қасддан бағрини тилар,
Гуноҳсизни қийнаб масхара қилар.
- 24 Диёнатсизларга берилган замин,
Улар ўйлар фақат нафсининг ғамин.
Ҳакамлар кўр ва кар қилиб қўйилган,
У бўлмаса буни ахир ким қилган?
- 25 Кунларим чопардай чопар бетиним,
На бирон рўшнолик, на бирон тиним;
- 26 Ўлжага ташланган бургутдай шошар,
Учқур елкан каби сарҳадлар ошар.
- 27 Десалар: «Унутиб аччиқ унларинг,
Яна шоду хандон кечар кунларинг»;
- 28 Гуноҳсиз эканим қилар овоза,
Қаттиқ ҳаяжонга тушарман тоза.
- 29 Башарти, гуноҳкор бўлсам мен жуда,
Барча хавотирим сўзсиз беҳуда.
- 30 Тиниқ чашмаларда ғусул қилсам ҳам,
Қўлларимни ювиб, тоза билсам ҳам,

- 31 Ўшанда ҳам яна балчиққа қориб,
Ҳолим танг қиларсан юрагим ёриб.
- 32 Зотан, У мен каби бир одам эмас,
Мен билан ҳамнафас, ҳамқадам эмас.
Унга сира жавоб бера олмайман,
Бирга қозига ҳам бора олмайман.
- 33 Ким ҳам чин юракдан қайғуриб олис,
Бизни муросага келтирар холис.
- 34 Таҳдид қилмасин ҳеч ортиқ басма-бас,
Қаҳру ғазабидан тўйдим, етар, бас.
- 35 Шунда Ундан қўрқмай сўзлайман равон,
Ахир мен бутунлай бошқача инсон.

10-боб

- 1 Бу қисмат кўнглимни айлади вайрон,
Бағрим қон, дардларим қиларман баён.
- 2 Ё Раб, нечун қилдинг қисматим тахир,
Не боис мен билан қасдлашдинг ахир?
- 3 Нечун раво кўрдинг бу бахтсизликни,
Наҳот хуш кўрарсан шафқатсизликни,
Яратган банданга қаҳринг зиёда,
Нечун имонсизга меҳринг зиёда?
- 4 Наҳот одамлардай кўзларинг ҳам бор,
Назар ҳам соларсан бериб эътибор?
- 5 Фоний банда каби кунларинг ўтар,
Кунларинг кетидан тунларинг ўтар.
- 6 Нечун ахтарасан гуноҳим менинг,
Инсон айбин топиш касбингми сенинг?
- 7 Биларсан: ҳеч гуноҳ ўтмаган мендан,
Ҳеч бир зот ҳимоя қилмайди Сендан.
- 8 Заҳмат билан мени яратдинг инсон,
Наҳот яна ўзинг қиларсан яксон?
- 9 Лойдан бино қилган бир оғиз сўзинг,
Яна хоки туроб қиларсан Ўзинг?

- 10 Ҳолбуки, сут каби қуйган ҳам Ўзинг,
Қуюқ сузма қилиб, суйган ҳам Ўзинг!
- 11 Тана ва терини бахш айладинг Сен,
Сўнгак, томирларни нақш айладинг Сен.
- 12 Ўзинг ҳаёт бердинг менга, Худойим,
Меҳрингни қалбимда асрадим доим.
- 13 Биларман, сен буни кўзда тутгансан,
Шундай бўлишини ҳатто кутгансан:
- 14 Гуноҳ қилишимни билиб қай бир кез,
Мўлжаллаб қўйгансан жазолашни тез.
- 15 Гуноҳ қилсам, ҳолим хароб минг карра,
Беғуноҳ бўлсам ҳам журъат йўқ зарра.

Жуда ҳам хўрландим, ё Раб, алҳазар,
Хароб холимга бир солгайсан назар.
- 16 Ҳолим танг, қадрим ҳам қоп-қора ердай,
Таъқиб ҳам қиларсан оч қолган шердай.

Кетма-кет ҳамла ҳам қиларсан, эвоҳ,
Не учун бағримни тиларсан, эвоҳ!
- 17 Менга қарши гувоҳ топиб неча бир,
Қаҳринг оширарсан, эвоҳ, эй Кабир!

Бошимга ғам лашкар тортиб келади,
Ғам лашкари мудом ортиб келади.
- 18 Не учун дунёда туғилдим ахир,
Туғилганим ҳамон бўғилдим ахир.

Туғилганим ҳамон кўрмай ҳеч одам,
Ўлсам бўлмасмиди, о, мен ўша дам.
- 19 Ўшанда туғилган оним ҳойнаҳой,
Шубҳасиз тобутдан олар эдим жой.
- 20 Менинг умрим қисқа эмасми тайин?
Тинч қўй, сал бўлса ҳам таскин топайин,
- 21 Бош олиб кетсин сўнг мендай бечора,
Зулмат ва ўлимнинг қаърига қора,
- 22 Унда ҳоким ўлим зулмати мубҳам,
Ҳатто зулмат каби нурнинг ўзи ҳам.

11-боб

1 Шунда Сўфар Наъмотиё берди жавоб:

- 2 Кўп сўзлар жавобсиз қоларми сира?
Ким оқлар вайсақи кимсани хира?
- 3-4 Тушунчам тўғри деб қиларсан даъво,
Дейсан: «Ҳақ олдида покман мусаффо».
- 5 Кошки қила олса Яратган зикр,
Сен ҳақингда ўзи билдирса фикр,
- 6 Донолик сирларин қилса У баён,
Сенга бу сирларнинг бир қисми аён.
Билки, Парвардигор меҳрин қилиб тахт,
Қатор гуноҳларинг кечирган, не бахт.
- 7 Билармисан Аллоҳ қанчалар аъло,
Сирларин кашф қила олармисан ё?
Қанот боғлаб ёки хаёл отига,
Етармисан Тангри камолотига?
- 10 У келиб зиндонга солса сени гар,
Ёки судга берса ногоҳ муқаррар,
Ким ҳам журъат қилиб тутиб қўлидан,
Қайтара оларди қодир йўлидан?
- 11 Зотан, Ҳаққа аён – маккор ярамас,
Тангри ёмонликка бефарқ қарамас.
- 13 Ва лекин Аллоҳга берсанг кўнглингни,
У томон умидвор чўзсанг қўлингни,
- 14 Зинҳор ортиқ гуноҳ ишлар қилмасанг,
Барча ёмонликни уйдан қувласанг,
- 15 Пок виждон билан сен кўтариб бошинг,
Қўрқув кетар, ғурур бўлар йўлдошинг.
- 16 Балолар бошингдан учар қуш каби,
Бари орта қолар қўрқинч туш каби.
- 17 Нурафшон кун каби ойдин ҳаётинг,
Зулмат ортда, нурли бўлар баётинг.
- 18 Умид билан хавфсиз ўтар ҳар кунинг,
Ҳимоя остида осуда тунинг.

- 19 Ҳеч кимса кўрқитмас дам олсанг ўзинг,
Эл олдида ёруғ бўлади юзинг.
- 20 Аммо гуноҳкорнинг ваҳимаси мўл,
Қочай деса сира тополмайди йўл.
Зотан, гуноҳкордай бағри пора йўқ,
Дардига ўлимдан ўзга чора йўқ.

12-боб

1 Шунда Аюб (а.с.) бундай деб жавоб берди:

- 2 Сизлар ўзингизча билимдонсизлар,
Гўё оқил қолмас ўлсангиз сизлар.
- 3 Менда ҳам ақл бор, асло эмас кам,
Сиз айтган гапларни билмайди ким ҳам?!
- 4 Бир пайтлар агарда қилсам ибодат,
Парвардигор қилар эди ижобат.
Энди дўстлар учун сен бир тасқара,
Сендай бир солиҳни қилар масхара.
- 5 Кимки шоду хуррам қайғуни билмас,
Кулфатзадани ҳеч назарга илмас.
Ҳамиша кетма-кет келади бало,
Ғариблар доим ҳар дардга мубтало.
- 6 Худонинг қаҳрини кўзғатар бироқ
Қароқчилар биздан яшар яхшироқ.
- 7 Лекин айтар, сўра даррандалардан,
Ўргатар, сўрагин паррандалардан.
- 8 Маслаҳат беради Ер ҳам мўътабар,
Сўрасанг, балиқлар ҳам берар хабар.
- 9 Барчасин яратган Тангри муҳтарам,
Бу ҳақиқатни, айт, билмайди ким ҳам;
- 10 Қўлида ҳаёти ҳар бир жонзоднинг,
Ҳар бир нафаси ҳам бор одамзоднинг.
- 11 Оғиз овқат таъмин билгандай мутлоқ,
Ажратмасми ёлғон ва чинни қулоқ?!
- 12 Кекса билар ҳикмат деган баётни,
Кўп умр кўрган ҳўб билар ҳаётни.

- 13 Худо асил доно, қодир очунда,
Донолик, ақл ва идрок ҳам Унда.
- 14 Ҳеч ким тиклай олмас У қилса барбод,
У кимни қамаса, қилолмас озод.
- 15 Ёмғир бермаса ер қақрар сарбасар,
Ёмғир кўп ёғса гар ерни сув босар.
- 16 Ҳикмату бор қудрат нодир қўлида,
Алданган, алдовчи қодир қўлида.
- 17 Амалдорни қувса, яланғоч қочар,
Ҳакамлар шубҳасиз ақлдан озар.
- 18 Шоҳни тахтдан олиб адо қилгайдир,
Қулга айлантириб, гадо қилгайдир.

13-боб

- 14 Жонимни хатарга қўйиб ҳам талай,
Айбловдан ўзимни ҳимоя қилай.
- 15 Йўқотар нарсам йўқ, ўлсам ҳам майли,
Оллоҳнинг олдида ўзимни оқлай.
- 16 Нажот топишимга балки шу раво,
Зотан, фосиқ қилмас Тангрига даъво.
- 17 Диққат билан тингланг сўзимни такрор,
Ҳар битта гапимга беринг эътибор.
- 18 Мана, судлашгани чоғландим сўзсиз,
Чунки оқланишим менинг шубҳасиз.
- 19 Мен билан баҳслашар ким, айбдор бўлсам
Майли оғзим ёпай, майлига ўлсам.
- 20 Икки тилагим бор сендан, ё Раҳмон,
Қабул қилсанг, чиқай қошингга шу он.
- 21 Аввал, азоблардан айлагин халос,
Кейин, қўрқитмагин мени, илтимос.
- 22 Сўнгра чақир, жавоб берайин шу тоб,
Ё мен гапирай, Сен бергайсан жавоб.
- 23 Қандай айбларим ё гуноҳларим бор,
Хато, гуноҳларим кўрсатгин шитоб.

- 24 Нега мандан юзинг ўгирмоқдасан?
Нега мени душман деб билмоқдасан?
- 25 Тўкилган япроқни хор биласанми?
Қуриган палакка даъф қиласанми?
- 26 Ёшлик хатоларим ёдимга солиб,
Айбнома ёзарсан ё қалам олиб?
- 27 Икки оёғимни кишанлаб қўйдинг,
Ҳар қадамим пойлаб бағримни ўйдинг.
- 28 Куя еган мато каби ҳолим танг,
Куним битди чирик ёғочдай, аттанг.

14 боб

1 Темонлик Элифаз Айюб (а.с.) нинг гапларига бундай деб жавоб берди:

- 2 Қора ҳасад билан тўлибди ичинг,
Доно одам кўпол қилмайди пичинг.
- 3 Фойдасиз гап билан баҳслашмас доно,
Эътироз билдирмас сўзлаб бемаъно.
- 4 Лекин сен тақвони ҳам қилдинг бадном,
Дуо қилишни ҳам унутдинг тамом.
- 5 Сўзларинг қилмоқда гуноҳинг ошкор,
Ёлғон сўзлаяпсан мисоли маккор.
- 6 Мен эмас, айблар ўз тилинг аён,
Ўз тилинг қилар бор гуноҳинг баён.
- 7 Одам Атоликка харидорминдинг,
Тоғлар яралмасдан олдин борминдинг?
- 8 Худо кенгашида борминдинг ёки,
Амрингдами ҳикмат кони ҳаттоки?
- 11 Тангри тасаллиси бошингда соя,
Наҳот қилмас холис сўзлар кифоя!
- 12 Нечун аччиқдан ҳам аччиқ сўзларинг,
Нечун ғазаб билан боқар кўзларинг?!
- 13 Нечун Худо билан қасдлашдинг ахир,
Сўзларинг Худога маломат, таҳқир?

- 14 Худонинг олдида ким ҳам бўлар пок,
Банда бўларми ҳеч солиҳ бағри чок?
- 15 Худонинг наздида, бўлгайсан огоҳ,
Комилликдан йироқ хуру малаклар.
Худо учун яна билгин, эй гумроҳ,
Пок эмас ҳаттоки мовий фалаклар.
- 16 Зотан, тубан, хом сут ичган ҳар банда,
Осий бандаларга ким қолар қойил?
Гуноҳқор бандаси мангу шарманда,
Ҳар лаҳза у гуноҳ қилишга мойил.
- 17 Нажот истасанг гар қулоқ тут менга,
Кўрган-билганларим айтайин сенга.
- 20 Золим умрбўйи кўп азоб тортар,
Бекаму кўст жазо муддатин ўтар.
- 21 Ваҳима тинч қўймас, тинчман деган дам,
Қароқчилар ҳужум қилар дам-бадам.
- 22 Зулматдан чиқишни ўйламас ҳаргиз,
Ахир ўлим таъқиб қилар изма-из.
- 23 Не тонг, еб битирса қашқирлар тутиб,
Изғийди ҳалоқат келишин кутиб.
- 24 Ғам-ташвиш қўрқитар, қамалда ночор,
Подшодай ваҳима домида абгор.
- 25 Кеккайиб зўр бериб паст муддаога,
Қарши чиқди ахир қодир Худого.
- 28 Қарғиш теккан, вайрон кентларда яшар,
Одам яшай олмас уйларда яшар.
- 29 Бойлик топиб ортиқ асло бўлмас шод,
Бор молу мулки ҳам бўлади барбод.
- 31 Саробга алданиб бўлар у хуррам,
Сароб оладиган мукофоти ҳам.
- 32 Мева бермас, ҳатто кўкармас боғи,
Кундан-кун зиёда кўнглининг доғи.
- 22 Бепушт худосизлар; ёнар сарсари,
Пора билан қурган бор чодирлари.

ЧЎЛПОННОМА

Абдулҳамид ЧЎЛПОН хотирасига

Яна жонланмакчиман,
Ҳаяжонланмакчиман.
Қон-қурбон тилар толе,
Ё Раб, қонланмакчиман!

* * *

Йиғларман, Раббано, тонглар отгунча,
Тонг отиб ҳам яна кунлар ботгунча.
Ғафлатзада элни оху фиғоним
Жаҳолат уйқусидан уйғотгунча!

* * *

Сил япроқлар жон талашади,
Ким мансаб, ким шон талашади.
Шонпарастлар касрига қолган
Шўрлик улус нон талашади!

* * *

Бевафо этак,
Сержафо чечак.
Ҳушим ўшанда,
Чўлпон шарманда...

* * *

Ўлим йўқ, бир ўчиб... ёниш бор,
Гулбоғ ичра мангу хониш бор.
Не ғам, замон зулми бешафқат
Ҳакам Вақт бор, аҳли дониш бор!

* * *

Не муножот, мунгли ноламан,
Эл қалбида ўсган лоламан.
Муҳаббату эътиқод-имон
Рамзи бўлиб мангу қоламан.

* * *

Во дарифғи, ҳар азим,
Талаб қилар минг таъзим.
Қон ялаган қассобдай
Қон ичиб қилар базм!

* * *

Дод-фиғоним жаҳон тинглайди,
Жўмард, аҳли имон тинглайди.
Юз ўғирар шайтони лаъин,
Не бахт, Раббим, Раҳмон тинглайди!

* * *

Кимга само, ким учун ер юлдузи,
Ҳар ошиққа дил розин дер юлдузи.
Мос бўлгани не соз ҳар эр юлдузи,
Мафтун айлар Чўлпонни шеър юлдузи!

* * *

Бахт тахтидан наридамиз,
Ғам-алам минбаридамиз.
Қонхўрлар исканжасида
Қонли тўлқин қаъридамиз.

* * *

Эл-юрт қони билан равшан маёғи,
Такаббур, узилган ердан оёғи;
Пинҳон алвон лола тубида доғи
«Олтин жабру зулм қинғир таёғи»!

* * *

Ҳам Мажнун, ҳам Фарҳод отим,
Муҳаббатим – қўш қанотим.
Аҳли ошиқ асил зотим,
Ишқдан бўлак йўқ бисотим.

* * *

Саволига истамас жавоб,
Ҳар амали эзгу босавоб.
Қилар иши тоату тавоб,
Аҳли имон соҳиби савоб.

* * *

Юртим, қонли минг доғингдаман,
Мардона сўлу соғингдаман.
Қурбонингман – ардоғингдаман,
Қалб қўрингу қароғингдаман!

* * *

Замон бирла қилма, дер, ситез,
Замон шиори бўлса: «Эз! Эз!»

Шиддатим Амудай тошган кез
Қилич каби нечун чопмай тез!

* * *

Ичармиз қонли бодамизни,
Тангрим чархлар иродамизни.

* * *

Фарёди бағри қонларнинг,
Барча замон-маконларнинг:
Ўрдалари бек, хонларнинг
Уяси беимонларнинг!

* * *

Мустабидни алқай-алқай маъбуд қилдилар,
Ёш умримни меҳнат билан нобуд қилдилар.
Золим фалак йўқсилларга дўзах тангу тор,
Ўлмай туриб кенг дунёни тобут қилдилар!

* * *

Соҳиби тож ўйлар фақат тахтини,
Қасамхўр, эсламас қасам-аҳдини.
Ким суғорар эзгулик дарахтини,
Ким уйғотар-ай, фаллоҳлар бахтини?!

* * *

Юрагим минг битта дарду ғам сиқар,
Жаҳолат ханжарин кўксимга тиқар.
Каъбаи кўнглимни юзтубан йиқар,
Меҳваридан она ер ҳам, бас, чиқар!

* * *

Гар остона ошмас унимиз,
Гар тундан ҳам қаро кунимиз.
Не саодат, зарнигор шафақ
Иқбол тонгин безар хунимиз!

* * *

Хазонлар тўкилар: сап-сарик сомон,
Золим замон каби борми беомон.
Ғариб бошим олиб кетай қай томон,
Йўқсулга тириклик ўлимдан ёмон...

* * *

Ай шоир, бесамар даъволардан кеч,
Куллар ўлкасида тонг отмайди ҳеч!

* * *

Гуноҳсиз гуноҳкорлар иши қайта кўрилар,
Минг бир баҳона билан эл-юрт қони сўрилар.
Аҳли жўмард бамисли чалғи билан ўрилар,
Қуяр эл хонумони қутурганда бўрилар!

* * *

Қўй терисин ёпинса бўри,
Элу юртнинг қурийдди шўри.

* * *

Андижон, Андижон, Андижон,
Минг юксак ғояга банди жон!
Бобур сарсон, шаҳид Чўлпонинг,
Қонли қисмат, ох, ўртанди жон!

Кишан, гавдамдаги излар бугун ҳам битгани йўқ ҳеч,
Темир бармоқларингнинг доғи буткул кетгани йўқ ҳеч.
Қилич бирлан сенинг эркинг гар бу айём тарих мулки,
Ва лекин эл саодатга то ҳануз етгани йўқ ҳеч!

* * *

Эгнимда шеърият ридоси,
Ашъорим асрлар нидоси.
Кишан киймай, бўйин эгмай ҳеч
Бўларман ҳуррият фидоси!

* * *

Олтин тўла ерларда оч бўрилар кўзлари,
Ҳамён тўлиб-тошса ҳам тўймаган очкўзлари.
Гар қилар даъво Азиз-авлиёлик Ўзлари,
Вале зид амалига ёлғон ваъда, сўзлари!

* * *

Ҳануз кимлар ўмарар карвон-карвон тилламиз,
Ҳануз кимлар ҳузурин кўрар кумуш-пилламиз.
На фарёду на дод бор – ҳамон чаламулламиз,
Ажал етмай, не ажаб, қуриб битса силламиз!

* * *

Қиличлар синар,
Золимлар тинар.
Жаннат боғлари
Заминга инар!

* * *

Яна янграгай созим,
Яна янграр овозим.
Само, Ердай безавол
Адолатпарвар нозим!

* * *

Гар синар созим,
Тинар овозим;
Боқий ҳақ розим
Юксак парвозим!

* * *

Ёқамда икки қўлим,
Минг ғаним ўнгу сўлим.
Узилсанг узил, йўлим,
Хўрликдан аъло ўлим!

* * *

Асрлардан асрларга ўтар боқий номимиз,
Авлодлардан авлодларга етар, соқий, жомимиз.
Не тонг, аҳли башар бўлса ҳам мафтуну ромимиз,
Қуёш каби чарақлағай ҳар илоҳий комимиз!

* * *

Кишанбанд тафаккур, занжирбанд санъат,
Пайваста шайтанат билан салтанат.
Ҳовуч кибор, туман масканат, лаънат,
Хонумонлар вайрон йўқ мувозанат!

* * *

Золим замон наздида ёмон бўлсак, не ажаб,
Ҳақ жангида шаҳиду қурбон бўлсак, не ажаб.
Қашқир чангалида ҳам омон бўлсак, не ажаб,
Замон келиб соҳиби замон бўлсак, не ажаб!

* * *

Кўнглим дарддан сиқилар,
Бор деворлар йиқилар.
Парвоз тилаб бўғзимга
Озод Руҳим тиқилар!..

* * *

Шамдай сўнган мўмин виждон, имони,
Йиқилмаган, таланмаган гўша йўқ.

Золим фалак беомон минг камони
Юрагимга қайта-қайта отар ўқ!

* * *

Бегона хуррият асалу қанди,
Қасд қилар жонимга минг битта анди.
Қалбим лочинига ҳозирлар қафас
Қуллар ўлкасида ҳар тутқун банди.

* * *

Бахту саодат сароб,
Қўнгил гулшани хароб.
Ташнамиз, золим замон
Тутар заҳарли шароб!

* * *

Бўҳтон достон тўқийсан токай,
Ёлғон қисса ўқийсан токай.
Етар, бас қил, ё майли ўлдир,
Юрагим, айт, чўқийсан токай?!

* * *

Бошга бало ҳар касофат,
Жаҳолат ҳам гар талофат.
Икки олам ичра вале
Йўқ шум ҳокимликдай офат!

* * *

Тошдан қаттиқ метин бардошим.
Ашъоримдан бўлак, қардошим,
Насиб қилмас ҳаттоки лошим,
Эрк йўлига тикилган бошим!

* * *

Ғолибият хандасиман,
Ҳар эркпараст бандасиман.
То қиёмат эрк-хуррият
Булбули хонандасиман!

* * *

Кишвари кўнглимнинг хони муҳаббат,
Таним жони, қалбим қони муҳаббат.
Давлату савлату шони муҳаббат,
Олий эътиқод-имони муҳаббат!

* * *

Шоирлик сийратим сояси гўзал,
Сарбаланд мақсадим ғояси гўзал.
Ғаним ҳам ҳавасманд саодатимга
Қонли қисмат – бахтим дояси гўзал!

* * *

Кирмасман кўчанинг боши беркига.
Таслим ҳам бўлмасман муҳит эркига.
Жўмардлик – эътиқод-имону диним,
Қалбимда булоқдай қайнар бетиним!

* * *

Элга бор будимиз нисор қилармиз,
Кўксимиз қалқону Ҳисор қилармиз.
Элу юрт юзига оёқ қўяр ким
Айбин фош этиб, шармисор қилармиз!

* * *

Майлига волиданг шакар-қанди бўл,
Отанг ҳар пандига, майли, банди бўл.
Ва лекин саодат истасанг олий,
Она юрт ўғлони, эл фарзанди бўл!

* * *

Энг сўнгги умидим қон ичра қолди,
Энг сара шеърларим жон ичра қолди.
Чўлпон не золим замон ичра қолди,
То абад шуҳрату шон ичра қолди!

* * *

Фавворадай то қон сочилмас,
Иҳлом дарвозаси очилмас.

* * *

Яқин айла йироғимиз,
Ўчирма ҳеч чироғимиз.
Ё Раб, ортиқ зинҳор аввал
Олма ҳеч яхшироғимиз!

* * *

Маҳв этдилар шонамиз,
Эвоҳ, шўрпешонамиз.
Армон қора қабр ҳам
Қолмади нишонамиз.

* * *

Қиличин қайраб кинни,
Писанд қилмас ҳеч динни.
Ё Раб, телбалар юрти
Шоҳу гадоси жинни!

* * *

Эзгуликдай қоя йўқ,
Ёвузликдай доя йўқ.
Ёлғон даъюс даъвоси,
Нур-ёғдуда соя йўқ!

* * *

Нетиб ором олай минг бир наърадан,
Нетиб, айт, қутилсам минг бир ярадан.
Ёдимни унутманг, чиқмасам омон
Қашқирлар қутурган қонли дарадан!

* * *

Зим-зиё саналар тундан фарқи йўқ,
Қулгимиз нолаю ундан фарқи йўқ.
Сувратан одаммиз, хароба сийрат
Етти бор букилган нундан фарқи йўқ!

* * *

Олов, исёнкор аслим,
Ҳеч қачон бўлма таслим!

* * *

Кин ўзга, киндор ўзга,
Дин ўзга, диндор ўзга.
Замин қора қулимиз
Ё Раб, заминдор ўзга!

* * *

Ичганим хун тўла жом,
Минг дарду алам – анжом.
Даҳри дун хунрез, бадном
Касбу кори қатли ом!

* * *

Билолмадим ҳеч бу каслар динини,
Сув каби оқизар улус хунини.
Бекаму кўст адо этар, во дариғ,
Улуғларни таҳқирлаш қонунини.

* * *

Ном-нишон йўқ самимиятдан,
Нажот кутма ҳокимиятдан.
Замон келар, шоирга ишон,
Золимликдан қолмас ном-нишон.

* * *

Тарихга айланар шайтанат,
Ҳақиқат-адолат салтанат
Паноҳида бор аҳли башар
Беармон дориломон яшар!

* * *

Гўрковимиз иблисзода шайтанатин,
Қофиябозлик дема шоир санъатин.
Не кашшофи ҳаққоният салтанатин
Индиармиз заминга само жаннатин!

* * *

Гоҳ шодлик майи ноби,
Гоҳ аллалар бахт хоби.
Ботса иқбол офтоби
Даҳшат инсон азоби!

* * *

Ҳаёт шому саҳарли,
Ким қишлоқ, ким шаҳарли (к).
Гар бахт болли-шаркарли,
Қайғу тиғи заҳарли!

* * *

Садоқатли ёлғиз суюнчиқ
Юрагим ҳам панд берар... санчиқ!

* * *

Ҳаёт-мамот аён минг сири,
Айтар афсунгар сўз соҳири:
Заҳар қисмат ботин-зоҳири,
Малъун кулфатлар йўқ охири!

* * *

Бефарқ ҳаёт-мамот – даҳшат тўлқинга,
Унутдим, мансубман қайси бир динга.
Қаттиқ жойлангандай зулфиқор қинга,
Айланганман лоқайд томошабинга!

* * *

Бўғизлаб дод-ноламни,
Уздилар жон толамни.
Маҳрагим қилдилар, воҳ,
Мангу зулмат оламни!

* * *

Қўймадилар: қоним ичиб тўймасам,
Қўймадилар: юрак-бағрим ўймасам.
«Бош эгмасман!» қон ютиб ичдим қасам,
Музаффар туғ ол кафаним беқасам!

* * *

Қалб деманг ҳеч – қонталаш доғ у,
Гиёҳ унмас дағал тош-тоғ у.
Пора айлаб бағримиз фалак,
Ошимизга ҳам қўшар оғу!

* * *

Аҳли исёнмиз бебош,
Не ғам ғаним отса тош.
Не ғам, гар кундада бош
Аллоҳим қўлдош-йўлдош!

* * *

Мавт оламин муваккили ой,
Қалб қўридан жудо, эй чирой!
Кун бўйи хор, кечалар бедор,
Сенга ҳам ҳеч кун йўқ ҳойнаҳой!

* * *

Гар муқаррар ҳалокат,
Қадам-дамда фалокат.
Не ғам, марди Худога
Қунда тахтдан аъло кат!

* * *

Ҳақ-адолат жарчисиман – оқинман,
Ой-офтобга яқиндан ҳам яқинман.
Пайваста нур билан ботин-зоҳирим
Зулмат! Бағринг пора айлар чақинман!

* * *

Гар ҳамон дунё бир кам,
Имонимиз мустаҳкам.

Гар бари ёлғондакам
Вақт энг олий ҳакам!

* * *

Раҳнамою шайхи ўрдамиз
Урар ҳам бурда, ҳам хўрдамиз.
Расмиятан азиз, тўрдамиз,
Моҳиятан мурда-гўрдамиз!

* * *

Ўртана-ўртана қон кўнгил,
Раббим! Пўртана, вулқон кўнгил!

* * *

Ёпилса жаннат бор тешиги,
Очилар кенг дўзах эшиги.
Қутурса қон ялаган қассоб
Тобут – имон аҳлин бешиги!

* * *

Жон билан тўлаб ўлпон,
То абад порлар Чўлпон.

* * *

Зоҳиран фозил,
Ботин – Азозил!

* * *

Рўзғор-ғорнинг минг ташвиши минг бир тўр,
Бадавлат зар билан, зулми билан зўр.
Аччиқ қисмат, уни билмас фақат ғўр,
Ёлғон дунё адолат ҳам поражўр!

* * *

Кўнглим кенглиklarин кезарман яёв,
Гар гоҳи Мажнунман телба, бўш-баёв.
Вале қолма зинҳор ғафлатда, эй ёв,
Оташ ҳар каломим ханжар беаёв!

* * *

Фазилат нуқсонга қул,
Адолат қон қусар тул.
Ҳар маъқул гап номаъқул
Минг бир бегуноҳ мақтул!

* * *

Ҳамла қилса гар мардум тоқатига,
Лаънат фуқаролик садоқатига.
Изн берса улус дод-фарёдига
Минг лаънат содиқлик қасамёдига!

* * *

Хунолуд фикр,
Қон қусар зикр.
Қора қон ютиб
Армон қалб бикр!

* * *

Золим билан тили бир авом,
Интиқомга, эвоҳ, интиқ ом!

* * *

Барҳам бер, Раббано, қайғу селимга,
Куч-қувват ато эт билак-белимга.
Илоҳий илҳом бер шайдо дилимга,
Олийжаноб, одил султон элимга!

* * *

Заҳаролуд дардим дориси,
Иблисифат замон қориси.
Золим ҳоқон икки қўли қон,
Эвоҳ, қашқир – тож-тахт вориси!

* * *

Қадамда минг қопқон, минг бир тўр,
Ё Раб, қора манглаймиз шўр.
Қилич қайрар замон муштумзўр,
Ўз юртимиз ўзимизга гўр!

* * *

Қафасда ҳам бийрон сайраймиз,
Минг азобдан гулдай яйраймиз.
Ғаним ғофил, тош қайғу билан
Адолат шамширин қайраймиз!

* * *

Йўқотганлар калава учин,
Ё Раб, бизга кўрсатар кучин!

* * *

Қасамхўрлик қилиб нон тутар,
Қасддан минг бегуноҳ жон тутар.
Ал-қасосул минал ҳақ, ё Раб,
Қотилни муқаррар қон тутар!

* * *

Шаклан равон-тўғрихона,
Ўрда эмас, ўғрихона!

* * *

Даҳри дун кўрмаган бундай кишини,
Фарқи йўқ ҳеч ёзи билан қишининг.
Беҳуда деманг эл-юрт миш-мишини:
Қилар ғассол билан гўрков ишини.

* * *

Кўнглимда ғам шамоли.
Юксак орзу жамоли.
Қонхўр замон аъмоли
Билан шеърим камоли!

* * *

Не ғам гар бағримда минг доғ бор,
Не ғам гар зиммамда минг тоғ бор.
Не ғам, гар минг қузғун, минг зоғ бор,
Минг шеърим – безавол минг боғ бор!

* * *

Гезарган минг йиллик гардун ранг-рўйи,
Ҳайкалдай тош қотган тафаккур-ўйи.
Хоиндан ҳам тубан бир пул обрўйи
Замон доноси золим дуоғўйи!

* * *

Бедод устига бедод,
Ҳар икки олам барбод.
Имонсиз қозидан дод,
Хон ҳам тож қийган жаллод!

* * *

Зим-зиё зиндон
Тахтида шайтон!

* * *

Эй ҳукм, эй ҳоқон, эй қарол, шайтон,
Ўқир, қасос куни келар беомон.
Кўп танлар, кўп жонлар этилар қурбон,
Имонлар покланар, оқланар виждон!

* * *

Ғафлатдан кеч, қасос жангоҳига кўч,
Чўлпон наъра тортар, талаб қилар ўч!

* * *

Сўнгги умидни ҳам бўяган қонга,
Нечун чоҳ қазимай қонхўр замонга!

* * *

Ё Раб, дўзах ўнг-сўлим,
Оёқ – от, қилич – қўлим.
Узилсанг узил йўлим
«Ё истиқлол – ё ўлим!»

* * *

Ҳақорат энг ширин сўздек то ҳануз,
Жабру жафо қошу кўздек то ҳануз.
Во дариғ, ер - қаттиқ, самовот – йироқ,
Ўзбекнинг душмани ўзбек то ҳануз!

* * *

Онам, сени қутқармоқ учун жонми керақдур,
Номусми, виждон ила имонми керақдур.
Темур ила Чингиз қони тошди томиримдан
Айтким, Сени қутқармоқ учун қонми керақдур!

* * *

Гоҳи юнонлашдинг, гоҳи араблашдинг,
Гоҳида руслашдинг, гоҳи ғарблашдинг.
Бас, қоним билан юв ҳар икки қўлинг,
Машғалдай ёритсин истиқлол йўлинг!

* * *

Қалбингда ишқ ўтин ёқдим, эй жонон,
Армоним йўқ қилсам соҳиби имон!

* * *

Темур, Чингиз қони жўшар томиримизда,
Навоийлар наъра тортар замиримизда.

* * *

Гул – боғ аро, қафасда – булбул,
Золим замон, куйиб бўлгин кул.

* * *

Армони йўқ қай тожир-аттор,
Армонсиз отарчи чертиб тор.
Бизга қолганида, ё Саттор,
Дунё ғаддор, фалак кажрафтор!

* * *

Мунаввар ҳар тонг,
Жарангдор ҳар бонг.
Муқаррар, эй дўст,
Янгиланар онг.

* * *

Қалбимда минг қуёш – порла, балқ дерман,
Уммони ишқ ичра яйра, қалқ дерман.
Отам – эл, онам – эл, нуридийдам – эл,
Кечиб минг жонимдан, ХАЛҚИМ! ХАЛҚ! дерман!

ЛАЪНАТ! ЛАЪНАТ ШАЙТАНАТНИНГ ИТЛАРИГА!

Ўз элини талатади битларига,
Эркинликни бериб қўйган хитларига.
Қашқир каби тишлар ота-онасин ҳам
Лаънат бўлсин шайтанатнинг итларига!

Ҳалолликни тамом четга суриб қўйган,
Ҳаром пуллар билан уйлар қуриб қўйган,
Миршаб зотин азал Худо уриб қўйган,
Лаънат бўлсин шайтанатнинг итларига!

Ваъдабозга ишонманг ҳеч – аҳди ёлғон,
«Мен – халқ билан!» деган шиддат-шаҳди ёлғон,
Ўз элига ғаним тожу тахти ёлғон,
Лаънат бўлсин шайтанатнинг итларига!

Ўз боғини суғорар эл қони билан,
Савдо қилар эл шонию жони билан,
Айро тушган эътиқод-имони билан,
Минг бир лаънат шайтанатнинг итларига!

Халқим, сени қандай асрай бу балодан,
Оч нафсию оч ҳирсига мубталодан,
Токай мадад кутарман Ҳақ таолодан,
Лаънат бўлсин шайтанатнинг итларига!

Қонли тарихингга такрор қараб кўрдим,
Қонинг ичган гоҳ муғул, гоҳ араб – кўрдим,
Бетарафни қонхўр ғаним тараф кўрдим,
Лаънат бўлсин шайтанатнинг итларига!

Ҳаромхўрга берма ҳалол ошингни ҳеч,
Ғамгин кўрмай, халқим, кўзу қошингни ҳеч,
Эгилганин кўрмай мағрур бошингни ҳеч,
Лаънат бўлсин шайтанатнинг итларига!

Токай сени дуч келган кас ултон қилар,
Жасоратинг, халқим, сени султон қилар.
Токай хоинларинг бағрим вайрон қилар,
Лаънат бўлсин шайтанатнинг итларига!

Ор-номусдан зиёда ҳеч бўлмайди ганч,
Номуссизлар кўксига ҳақ ханжарин санч,
Халқ бўл элим! Оқпадарлар бошини янч!
Лаънат бўлсин шайтанатнинг итларига!

Уйғот қалбингдаги мардинг, ҳассосингни,
Қоядан ҳам мустаҳкам қил асосингни,
Розимасман гар олмасанг қасосингни,
Ўлим! Ўлим!!! Шайтанатнинг итларига!!!

САРДОБА ҚАРҒИШИ

Халқим қўйдаи юввошлигин сен ҳам билдинг,
Қилич тортиб юрагимни сен ҳам тилдинг,
Хоинларга неча пулга, айт, сотилдинг,
Сени оби ҳаёт дедим, эй Сардоба,
Сен ҳам менинг бошим единг, эй Сардоба!

Сен ҳам макру хийла билан зарқ айладинг,
Обод гўшаларни ногоҳ ғарқ айладинг,
Қаҳру ғазабимни чақмоқ-барқ айладинг,
Сен ҳеч оби ҳаёт эмас ботил бўлдинг,
Ёвлар каби халқни қирган қотил бўлинг!

Вайрон қилдинг жумла элнинг хонумонин,
Заҳар қилдинг ёшу қари обу нонин,
Қилич тортмай сувдай ичдинг халқнинг қонин,
Эл бошига бало бўлган дев, Сардоба,
Аждар каби вишиллаган рев, Сардоба!

Бир кулбани тиклаш ўзи минг бир заҳмат,
Сени қай тил билан айтай оби раҳмат,
Сен учун ёт ҳам Аллоҳу, ҳам Муҳаммад,
Бошимизга битган қора балосан, бас,
Бошимизга тоқай бало соласан, бас?!

Кимлар билан ўмаргандинг халқ мулкини,
Этагини тутган эдинг қай тулкини,
Наҳот сен ҳам касб айладинг ёв хулқини,
Қиёматда ёқангдадир икки қўлим,
Ўлим бўлсин, эй Сардоба, сенга ўлим!

Яшнар яна бир кун барбод бор боғларим,
Юрагимдан кетар яна бор доғларим,
Бироқ сенга армон бўлар ардоғларим,
Эй ўз халқин ғарқ айлаган кўр, Сардоба,
Сенинг жойинг мангу қора гўр, Сардоба!

05.05.2020 йил

* * *

Бири «Ҳароми!» деб ҳаддидан ошар,
Соқолинг қиртишлаш учун ҳам шошар,
Заҳарли илондай заҳри ҳам тошар,
Уни қутуртирган қайси Валломат?!

Бири кеч кузақда сувга туш дейди,
Ҳушёр одамни ҳам «Маст, сархуш!» дейди,
Қоп-қора қарғани ҳам «Оққуш!» дейди,
Уни қутуртирган қайси «Алп қомат»!

Бири бошин еди Давлатназарни,
Назар-писанд қилмас на зўр, на зарни,
Тилига олмайди ҳеч алҳазарни,
Фатво берган қайси Соҳибқаромат?!

Бирови зўр берар жарималарга,
Солиқ солар ҳатто ҳар нималарга,
Сира ҳам кун бермас карималарга,
Қиёмат кунидан баттар аломат?!

Бирови тан олмас ҳақиқат, чинни,
Ҳақ гапни айтганлар наздида жинни,
Имондан айирди ҳаттоки динни,
Нечун қилмай ахир қақшаб маломат?!

Рўмолга осилар қай бир муттаҳам,
Тинч қўймас хотинлар иштонини ҳам,
Бу юртда тинч ҳаёт шубҳасиз мубҳам,
Кун кўриш даргумон соғу саломат!

Наҳотки солимлар элнинг бошида,
Наҳот олимлар ғарқ кўзин ёшида,
Заҳар-заққум халқнинг оби оши-да,
Наҳоки бу юртда кўпди қиёмат!

Қутурди ўғрию қароқчи бари,
Иблислар қўлида ҳақнинг минбари,
Наҳот одил Тангри йўқ ҳеч хабари,
Фақат зарар элга қисмат даромад!

Бошимизга келди бир бало замон,
Нафсию ҳирсига мубтало замон,
Тангрим, йўлламасанг гар аъло замон,
Шубҳасиз бу юртда кўпар қиёмат!

БОЗОР

Бир бозорни кўрдим, жуда аломат,
Бирорта одам йўқ ақлан саломат!

Бир бозорки, беҳад сотувчиси кўп,
Харидорлари ҳам беҳисоб тўп-тўп.

Бир растани кўрдим жуда ҳам ларзон,
Виждон сотиларди арзондан-арзон!

Ўзга бир растада ор билан номус,
Ҳатто текин пулга сотилар қомус.

Адолат сотилар адил қадди нун,
Қонуншунос зотлар сотарди қонун.

Қиз-жувонлар пуллар шарму хаёни,
Пулга тўлиб-тошар тубсиз ҳамёни.

Муқаддас каломнинг бериб додини,
Шоирлар сотарди истеъдодини.

Бузиб ахлоқ барча канораларин,
Отарчилар сотар тароналарин.
Эркаклар ғурурин сотар пешма-пеш,
Тубанлик чоҳига ботар пешма-пеш.
Мансабин пул қилар бор мансабдорлар,
Бегона номусу ор мансабдорлар.

Қонимни минг йиллик шаробдай ичиб,
Меҳр сотиларди қўлма-қўл учиб.

Ишқнинг савдоси ҳам авжида чунон,
Пулдорлар бу савдо мавжида чунон.

Диндорлар динини сотарди сайраб,
Оға ўз инисин сотарди яйраб!

Хотин жазманига сотар эрини,
Гўё тириклайин шилар терини.

Кимлар юрагини кафтида тутиб,
Катта пулдорларни турарди кутиб.

Бир савдо юрагим даъфатан ёрди,
Она ўз гўдагин сотиб юборди.

Ота ўғлин сотиб мўмай пул қилар,
Қай ўғил отасин сотиб қул қилар!

Гўёки имонсиз кофир роҳиблар,
Ўз халқин сотарди юртга соҳиблар.

Халқига билдириб, билдирмай секин,
Ватанни ёвларга сотарди текин!

Олиб сотарлардай маккор, муттаҳам,
Гўрковлар пулларди қабрларни ҳам.

Дедимки: Айтинглар, бу қандай бозор,
Бу бозордан минг бор афзал-ку мозор!

Додимга ҳеч кимса боқмади бироқ,
Барча пул қилсам дер тобора кўпроқ.

Бор овозим билан дод солдим чунон,
Ва чўчиб уйғондим дарҳол ногаҳон!

Яхши ҳам кўрганим туш бўлиб чиқди,
Туш бўлса ҳам бироқ юрагим сиқди!..

* * *

Ҳар кимнинг йўлига кўзингни тикма,
Муҳаббат пайваста сўзингни тикма.
Қадрингга етмас ҳеч Ўзидан ўзга,
Ўзидан ўзгага ўзингни тикма!

* * *

Барчага баробар холис киши йўқ,
Қисматнинг беташвиш ёзу қиши йўқ.
Умид билан қаён қўймайин қадам
Даҳрнинг заҳардан холи ниши йўқ.

Кабирлар нафсининг дарди билан эш,
Ғариблар тақдирнинг гарди билан эш.
Жўмард йўқ Оллоҳнинг марди билан эш,
Ўрмон ичра бўлмас йиртқич тиши йўқ.

Тилсиз ва забонсиз бир элат кўрдим,
Макон ва замонсиз бир элат кўрдим,
Эътиқод-имонсиз бир элат кўрдим,
Ичон қалъа бисёр, дишон-диши йўқ!

Кимлар ота юртин пуллар пешма-пеш,
Мусофирлар, етим-туллар – пешма-пеш.,
Менинг ҳасратларим гуллар пешма-пеш,
Фасод тўла чипқон, фақат шиши йўқ!

Инсон ҳам ҳайвонга дўнарми, ё Раб,
Умид чечаклари сўнарми, ё Раб,
Бургут ҳам қўлларга кўнарми, ё Раб,
Қай тил билан айтай зишти-зиши йўқ!

Дўзахдан ҳам даҳшат зиндонлар бисёр,
Одам этин ғажир дандонлар бисёр,
Элнинг қонидан маст хандонлар бисёр,
Иймоннинг ҳеч Шайтон билан иши йўқ!

Катта ҳам кичик ҳам қўлида нафсининг,
Султонлар ҳам гадо йўлида нафсининг,
Одамзод хору зор чўлида нафсининг,
Нафсу ҳирсдан бўлак ҳеч ташвиши йўқ!

Ботарлар гуноҳлар тубсиз чоҳига,
Толиблар топилмас ҳақнинг роҳига,
Элнинг ҳасрати бор шаҳаншоҳига,
Гуноҳлардан холи бир қилмиши йўқ!

Минг бир ҳасрат билан бой бўлиб кетдим,
Кўзим ёши тўла сой бўлиб кетдим,
Дардларим чоҳига жой бўлиб кетдим,
Ҳаётнинг нажоткор ришта-риши йўқ!

* * *

Навойни «Сарой шоири?!» дедик,
«Саркаш!» деб Машрабнинг бошини едик.

Мусофир юртларда хор Мирзо Бобур,
Бир тилик қовунга зор Мирзо Бобур.

Нодира бўйнига ҳам айб қўйилди,
Куппа-кундуз куни қўйдаи сўйилди.

Қафасда қон қусди Муқимий булбул,
Бошин олиб кетди Фурқатдай дулдул.

Огаҳий белини синдирганлармиз,
Чўбин отга тезда миндирганлармиз!

Заҳар-заққум қилиб обу ошини,
Бизлар... биз янчганмиз Ҳамза бошини.

Фитрат, Қодирийлар отилиб кетди,
Кимлар маддоҳликка сотилиб кетди.

Ёлғон сафсаталар деб ўрганганмиз,
Буюклар бошини еб ўрганганмиз.

Парфилар юрагин сиқаверамиз,
Гўрдан олиб гўрга тиқаверамиз.

Ҳақиқат биз учун ашаддий рақиб,
Қонли қилич билан қилармиз таъқиб!

Ялавоч қавмини зўр қилиб қўйган,
Халқнинг манглайини шўр қилиб қўйган.

Бағоят қудратли билсак ҳам ўзни,
Тута олмадик ҳеч хур, озод Сўзни.

26 сентябрь 2018 йил.

* * *

Тулпор десам ўхшаб кетар
Барча минган эшакка.
Қанча еса ҳамки тўймас
Арпа билан хашакка.

«Ғирот!» дея, «Ғиркўк!» дея
Пеш қилади наслини.
Бичилган бир қўтир хачир, –
Суриштирсам аслини.

Боболарим саййидзода
Келиб қолган дер Шомдан.
Бироқ касбу кори алдов,
Тап тортмайди ҳаромдан.

«Виждоним пок!» деб ҳайқириб
Терга ҳам тушар жиққа.
Тўнғиз каби ётиб олар
Пана жойда балчиққа.

Тушмайди ҳеч қайга борса,
Давраларнинг тўридан.
Қонхўрлик бобида бироқ
Фарқи йўқ ҳеч бўридан.

Авом элнинг бошин ёрган
Тақдир қора тоши у.
Омма билмас, асли юртда
Ўғриларнинг боши у.

* * *

Баданимга Чипқон чиқиб,
Ўртар бўлди жонимни,
Чаён каби нишин тиқиб,
Ичар бўлди қонимни.

Эртаю кеч ҳолим хароб,
Ҳеч ким тингламас додим.
Қалбим қони асрий шароб,
Газак қилар нонимни.

Соқов ва гунг деб сайлаган,
Оёқ-қўлим боғланган.
Доним билан маҳв айлаган
Ҳаттоки сомонимни.

Азобидан кенг дунё тор,
Бағрим тўла қон бўлди.
Бошим узра солланар дор
Сайратсам забонимни.

Шайтон билан дўст бўлгин дер,
Очирмас ҳеч кўзимни.
Эвоҳ, мени ким ҳам дер эр,
Унутсам Раҳмонимни!

Бу қандайин мараз бўлди,
Наҳот ҳеч йўқ давоси.
Наинки паймонам тўлди,
Маҳв этар имонимни.

Замин қаттиқ, осмон йироқ,
Дардимга ҳеч чора йўқ.
Қақшатар Чипқонни бироқ
Наъраси виждонимни.

* * *

Яна нон нархини ошириб қўйдинг,
Яна элу юртни шошириб қўйдинг.

«Нон нархи ошмайди!» деган қасаминг
Айт, қайси кунжакка яшириб қўйдинг?!

Ғариблар холини танг қилиб яна,
Пулдорни яна ҳам шишириб қўйдинг.

Қуруқ бўлмасин деб эл дастурхони,
Қуруқ ваъдаларни пишириб қўйдинг.

«Ўлмасанг баттар бўл!» дегандай гўё
Қутурган ҳўккиздай пишқириб қўйдинг.

Элнинг юрагини қилиб минг пора
Яна бир бор қовун тушириб қўйдинг.

Ғарқ қилар беомон тўфондай сени,
Элнинг нафратини тошириб қўйдинг!

СОМОН ПАРЧА

Абдулҳамид Чўлпон шеърига назира

Муҳит гирдобида бўлмама ҳеч парча.
Оқмасман, похол чўп, сомон эмасман.
Сени, эй тубанлик, ҳеч «ҳақ» демасман,
Манфур манглайингдан очгум минг дарча!

Жаҳолат, ўқирма! Эгмасман бўйин,
Чақмоғу яшинман, ўчмасман асло.
Ёлғон хаёлларга кўчмасман асло,
Мардона ҳаётим қилмам ҳеч ўйин!

Исёну тўлқину ўт ила тўфон,
Ҳеч қачон бўлмаган, бўлмагай таслим.
Қўзғол, нурли кечмиш, қудратли бўрон,
Жўмардлик шаробин сипқор, мард аслим!

Бўлмасман ҳеч қачон сомон парчаси
Кутурган чўнг денгиз бўрон қўйнида.
Қаҳрим зулфиқор разолат бўйнида,
Юксал, эй умидим яшил арчаси!

Кирмасман ҳеч кўча боши беркига,
Қуёш таслим бўлмас муҳит эркига!

* * *

Тун бўйи баҳорги дарёдай тўлиб,
Куйладим ҳазратим Навоий бўлиб!

Тун бўйи қаландар-дарвеш кавкаби,
Фиғон чекдим Машраб султоним каби!

Тун бўйи минг юлдуз, ҳилол ҳам гувоҳ,
Нодираи даврон бўлиб чекдим оҳ!

Келажак бағрида барҳаёт азал,
Муқимий, Фурқатдай битдим шоҳ ғазал!

Тун бўйи қайтмадим қисмат – йўлимдан,
Ҳазратим Огаҳий тутди қўлимдан.

Субҳи содиқ аро музаффар шоён,
Порладим бамисли мунаввар Чўлпон!

2013 йил.

МИРПУЎЛАТНОМА

*Қиёматли биродарим, «Жаҳон адабиёти» журнали
бош муҳаррири ўринбосари Мирпўлат МИРЗОга*

Оғам, устозимга салом йўлламан,
Қалбим – ўн саккиз минг олам йўлламан.
Сиз мудом тинглаган доду арзимни,
Қабул айлагайсиз шеърий қарзимни.

* * *

Сўзамол, не кабир давралар гули,
Эй, кўҳна Сайрамнинг бийрон булбули.
Оққушдай «Нексия» боз остингизда,
Улуғлик офтоби бўй-бастингизда.
Бу хислат Тангрининг мукофотими,
Шоирлик хислатин шарофатими.
Гар макр-ҳийлага бегонасиз Сиз,
Мурса бобида яғонасиз Сиз.
Абдулла Орифлар ҳамроҳу ҳамроз,
Қай улуғ зот каби оқсайсиз бир оз.
Чиғатой қавмининг ворис-наслимиз,
Не тонг, қариндош ҳам бўлсак асли биз.
Минг шукр, амалда, ҳамон ишдасиз,
Мени ҳаёт ила боғлар риштасиз.
Бисёр гар теграмда ҳамроҳу ҳамроз,
Машрабона қалбим англагувчи оз.
Уларнинг топгани-тутгани ҳам пул,
Тангридан эрта-кеч кутгани ҳам пул.
Уларнинг наздида мол-мулк, сармоя,
Ҳаёт пойдевори, муқаддас моя.
Эриш туюлмагай Сизга бу сўзим,
Бамисли очилди учинчи кўзим.
Дейдилар: ҳунардан барака унар,
Айирар ё кўшар башарни ҳунар.
Қовушмас ишчи ва деҳқоннинг гапи,
Аҳли тижоратнинг ўзгача таъби.
Фикру зикри шаҳар аҳлининг катта,
Тоғ эли феълидан ўзга, албатта.

Ижод сеҳри ила боғланганмиз биз,
Мангулик қасрига чоғланганмиз биз.
Шоирмиз! Қалбларга ёр илоҳий сир,
Шоир сиймосида бедор ҳозиқ пир.
Қалби қони ила битар ашъор-шеър,
Чин шоир Ҳақиқат, Адолатни дер!
Жумла иллатларга такрор тикар дом,
Олам саодатин ўйлағай мудом.
Кўрсатдингиз такрор Ҳотамдай ҳиммат,
Ва топдим камина қадр ҳам қиммат.
Сирли хислатингиз бисёр бегумон,
Бежиз бўлгани йўқ домла қаҳрамон!¹

* * *

Баъзида беадоқ муаммо, савол,
Бедор бу инингиз айлағай беҳол.
Ким эдик? Ким бўлдик? Бўлолмадик ким?
Фикру зикримизга қай ҳислар ҳоким?
Кечиб ўзимиздан жасур, мардона,
Қай аламдийдага бўлдик парвона?
Имон, эътиқодга ташнаҳол, толиб,
Нафсимиз устидан бўлдикми ғолиб?
Эзгу фазилатлар камол топдими,
Ва ёхуд бори ҳам завол топдими.
Бир кун кетар бўлсак биз бу дунёдан,
Қай макон топармиз биз у дунёдан.
Дўзахми, Жаннатми биз учун арзир,
Ва ё Аросатми муштоқ, мунтазир.
Отамиз – етказдик вояга кимни,
Олимми донишманд, қонхўр золимни?!
Оллоҳнинг бандаси муслим-мўминлар,
Ақлимиз ром этар қай сохта «дин»лар.
Ҳокимми амалдор ва ё мулозим,
Гар ҳар ким ўз бурчин ўташи лозим;
Қолиб қисматдаги эзгу амаллар,
Чираниб неларни қилдик қамаллар.
Розими биздан ҳеч тукқанларимиз,
Раҳбарми ҳар ишда уққанларимиз.

¹ Марҳум устозимиз Озод Шарафутдинов «Жаҳон адабиёти» журнали бош муҳаррири сифатида Ўзбекистон Қаҳрамони унвони олганига ишора.

Надомат тошларин отиб тўрт томон,
Қолдикми ва ёхуд гуноҳга ёмон.
Ҳокимми ҳар ишда замона зайли,
Ва ё хур қалбимиз илоҳий майли.
Ҳақиқат қон йиғлаб турган ониди,
Ҳамдард бўлдикми ҳеч сарбаст ёнида.
Вазият ҳолимиз айлаганда танг,
Тубанлик билан тенг қилдикми ҳеч жанг.
Ёндик, турфа қисмат ўтида ёндик,
Инсонлик шаънидан гоҳида тондик.
Гоҳида ғафлатда, гоҳида огоҳ,
Қай зотлар куйига рақс тушдик гоҳ.
Унутиб бир лаҳза ямлаб ошарни,
Бойита билдикми мулки башарни.
Фалакни титратса дод-оҳларимиз,
Кимларнинг бўйнида гуноҳларимиз.
Англаб етдикми ҳеч наср ҳам назм,
Қанчалар муаззам, қанчалар азим.
Лоақал бир бора жасур, беҳадик,
Ҳақиқат кўзига қаролдикми тик.
Ғафлат уйқусини тарк этиб бир кеч,
Оллоҳнинг зикрини қилганмизми ҳеч.
Тушса тарозуга бор аъмолимиз,
Вазминлик қиларми ҳеч ҳалолимиз.

* * *

Елар шитоб учқур йиллар самани,
Ортда навқиронлик рангин чамани.
Гар ҳамон шеърпараст, ҳамон шоирмиз,
Бу кун носирликка аксар доирмиз.
Бу кун ёш-ялангдай ортиқ шиддат йўқ,
Қаршимизда сарҳад билмас муддат йўқ.
Бундан буён ҳар бир дақиқа, ҳар он,
Яратгандан бизга жуда кенг имкон.
Бизнинг ёшда кимлар қалби қотар тош,
Кимлар сиз сингари элга бўлар бош.
Ким айланар пайғамбарга, даҳога,
Ким айланар нафси ўпқон, юҳога.
То навқирон қалб амрининг сарбози –
Аксарият манфаатнинг дорбози.

Хасисликда Ишкамбадан ўзар ким,
Мансабидан айро тушиб тўзар ким.
Фитналарнинг конига ким айланар,
Кимлар кетган, ким кетар, ким шайланар...
Одилдан ҳам қотилимиз кўп бизнинг,
Дастимизда бадбўй-бадном чўп бизнинг.
Баланду паст жумла ишлар бизга тан,
Умид ила нигоҳ тикар эл, Ватан!
Биз унутиб элу юртни, улусни,
Қийратамиз нарда, пирра, кулусни.
Замон-макон биздан умид узмас ҳеч,
Биз ароққа зўр бергаймиз эрта-кеч.
Ёқтирмаймиз асти гапнинг ростини.
Мўлжаллаймиз тек буруннинг остини.
Кемирар боз қора ҳасад куядай,
Ва ғувуллар бошлар чумчуқ уядай.
Дарду ҳасрат қилар қадам ранжида,
Хира тортар муҳаббат – қалб ганжи-да.
Ўрта авлод – на пой эрур, на калла,
Аросатга ўхшаб кетар бу палла.
Асабимиз таранг, қулоқлар гаранг,
Бардошимиз етиб-етмайди аранг.
Катталардан «қизғанган» қаҳримизни –
Қўшиб уйда сочармиз захримизни.
Ёнимизда ёшлик оқар айқириб,
Етолмаймиз бизлар унга ҳайқириб.
Кўксимизда армонларнинг занглари,
Ўйимизда ўрта ёшнинг ранглари.
Маъно юклар ки боз ҳар бир қадамга,
Яқинмиз гар мудом мулки адамга:
Умидвор боз биздан етим-есирлар,
Умидвор боз майиб-мажруҳ, сўқирлар.
Умидвор боз алданганлар хор-ғариб,
Кимлар сарсон биздан нажот ахтариб.
Ғуруримиз кўксимизда мудраган,
Имонимиз Ҳақ йўлига судраган,
Виждонимиз – қалбимиз қилган пора,
Қадр ҳамда қимматимиз бечора.
Турфа тузум телба қилган шахсимиз,
Ўзлимиз – қудратимиз, нақшимиз.

Ноҳақ азоб тортаётган маҳбуслар,
Муҳаррикдан ҳеч фарқи йўқ маҳсуслар.
Ва қотиллар одамийлик бегона,
Умидвор боз ҳатто далли девона.
Ҳам умидвор таҳқирланган моҳлар ҳам,
Ҳам умидвор қаҳри қаттиқ шоҳлар ҳам.
Гуноҳкорлар пушаймон ўз ишидан,
Умид кутар биздай ҳар бир кишидан.
Замон неки, ҳам мозий, ҳам келажак,
Халоскор деб биздан умид кутажак.

* * *

Айланиб замона хувайдосига,
Етдикми қалбимиз сувайдосига.
Домла Миртемирдек жўмард ҳам танти,
Видо қўшиғимиз тайёри банди.
Не қилдик муаззам ҳам азим Ватан:
«Ўғлоним!» деб бизни олгудайин тан?!
Фаластин мардлари ёққан аланга.
Асти туташганми бизнинг ҳам танга.
Умримиз бахш этиб улуғ ғояга,
Етказа билдикми асти вояга.
Оллоҳга банда ҳам Расулга уммат
Бўлгудай топдикми қадр ҳам қиммат.
Айланиб ҳам четлаб мардлик дарасин,
Буғиб ўтдикми ё Виждон наърасин?!

* * *

Менинг ғойибона ҳамроҳ, ҳамдардим,
Сизга айтмай кимга айтайин дардим.
Қаро айлаб кимлар оппоқ юзимни,
Афсус-надоматга бурди сўзимни.
Қопағон ит каби қақшаб хурдилар,
Умрим ниҳолига болта урдилар.
Бусиз ҳам беш кунлик ҳаётим асти,
Бешафқат қайчилаб ташлади дасти.
Надомат ярашмас гар эр кишига,
Лаънатлар айтаман тақдир ишига.
Ҳаётим йўлига тикканлар тузоқ,
Рўйхати, во дариғ, узундан узоқ.

Кузғундай чарх урар гарчи бошимда,
Ғарқ бўлар қон ютиб қонли ёшимда.
Унда биров билмас гадодан тортиб,
Не кабир зотлар-да қолгувси ортиб.
Адолатни эзиб-топтаб янчганлар,
Аслан нақ кўксимга қилич санчганлар.
Қай қаттол ҳақиқат узра от солар,
Қалқонсиз кўксимни нишонга олар.
Замона зўр ила ҳам зарники то –
Ором йўқ мен учун қабрда ҳатто.
Ҳақиқат қуёши бўлиб порлайман,
Имон-эътиқодга элни чорлайман.
Қаттоллар қавмин боз ер қилар шеърим,
Эзилган мардумни шер қилар шеърим.
Иқбол томон шитоб кетиб борар у,
Нурли манзилларга етиб борар у.
Не тонг, ташна этган мунаввар олам,
Ёд этиб, шод этса руҳимизни ҳам.

* * *

Оғам! Баланд-пастдан иборат дунё,
Ҳануз ярим вайрон иморат дунё.
Агар-чи кўксимда доғим бор менинг,
Сиз каби Помирдай тоғим бор менинг.
Ҳазрати Хизр боз тутиб қўлингиз,
Очиқ қилгай Оллоҳ юрар йўлингиз.
Уйингизда мудом тўй ҳам тантана,
Юксак мартабалар тилайман яна.
Асраб Ўзи такрор жабру жафодан,
Асти айирмагай меҳру вафодан!
Қабул айлагайсиз минг бир саломим,
Ҳам Сизга бахшида эзгу каломим!

Далв, 2003 йил.

ҚАСИДА

*Қиёматли биродарим
Абдурашид ака Сайлхоновга*

Арзийди ҳар қанча айтсам шукрона,
Аксар қулиб боқди саркаш замона.
Аҳволим ҳар қанча бўлса ҳам аянч,
Аксарият топдим тоғ каби таянч.
Одамзот ой эмас, эмас ё офтоб,
Мададкор дўстларсиз аҳволи хароб.
Самимийлик бўлди мен учун одат,
Дўстлардан шу боис топдим саодат.
Гарчи қисқа заиф дастим дунёда,
Меҳру муҳаббатим бироқ зиёда.
Гар баъзан феълимда саркашлик устун,
Дўстларга боримни берарман бутун.
Негаки эришдим, ҳамма-ҳаммаси –
Раҳмони Раҳимнинг лутфу тухфаси.
Бутун бош дўпписиз қолмайди асти,
Такрор лутф айлади Яратган рости.
Парвардигор бу бор ғоят меҳрибон,
Бошим узра сизни қилди соябон.
Хаста бу бандага қўш қанотсиз сиз,
Бойчибар, Фирқўкдай тулпор отсиз сиз.
Навқирон йигитдай шижоатингиз,
Ҳам теран тафаккур қўш қанотингиз.
Агар-чи дунёнинг қутлуғ жойи кўп,
Қорун каби жуда маъмур бойи кўп;
Агар-чи давлати ортиқ минг карра,
Йўқ, сиз кам эмассиз улардан зарра!
Ахир бир ўзингиз чекиб минг заҳмат,
Ҳам дунё топдингиз, топдингиз раҳмат.
Озод хур замона шарофати бу,
Оллоҳнинг марҳамат, мукофоти бу.
Не бахтки, тўкмайин ҳатто томчи қон,
Мустақил бўлди юрт хур, дориломон.
Тангу тор шўролар замони ортда,
Бу кун эрк шамоли мастона юртда.

Қул эдик шўролар даврида маҳкум,
Муштумзўр партия чиқариб ҳукм,
Бизни эркимиздан мосуво этиб,
Мудом исканжада қақшатди тутиб.
Кимки уста бўлса олиб-сотишга,
Ёхуд шўрога ёт хусусий ишга,
Басма-бас ёғилиб таъналар тоши,
Маломатдан асло чиқмасди боши.
Бизлар жаҳонгашта тужжорлар насли,
Чайқовчи ҳам бўлди шўролар фасли.
Кимки бой-бадавлат қулоқ, бадарға,
Оқибат бутун юрт қолди бедарға.
Дасти узунларнинг кесилди қўли,
Савдогар қавмининг тўсилди йўли.
Ўтгизинчи йиллар менинг бобом ҳам,
Шундай шўр қисматни кўрганлар баҳам.
Унинг ҳам бор-будин тортиб олганлар,
Бошига қиёмат кунни солганлар.
«Отам сал бўлмаса Сибирга сургун,
Бўларди», – деб эслар волидам бугун.
«Менинг бор-будимни олинг, марҳамат,
Она диёримдан ҳайдаманг фақат!», –
Дея боз оқланиб қолган экан у,
Сургундан сақланиб қолган экан у.
...Ишчи ва деҳқондан иборат ҳамма,
Подадан фарқи йўқ оломон, омма.
Қатағон жумла мард – элнинг устуни,
Йўқсил ўғриларнинг туғилган куни.
Омманинг ўйи бир, кулба-уйи ҳам,
Шўрони алқаган қўшиқ-куйи ҳам.
«– Фирқанинг мен оддий аскарим эмас,
Онгли аъзосиман!» – деган мард, сарбаст,
Қаҳқорлар бошига солган қиёмат,
Шўрога бегона имон, диёнат.
Давлат машинаси пухта, мукаммал,
Халқнинг тақдирини қилар эди ҳал.
Жумла бадавлатнинг бошига етиб,
Шўро золим бойдан кетганди ўтиб.
Давлатга ёлланган жумла эл-элат,
«Совет халқи» деган муте хор миллат.
Тиним билмас эди йил ўн икки ой,

Эл қашшоқ, кундан-кун давлат бўлиб бой,
Ботинан қалтироқ, ялтироқ зоҳир,
Ўз чоҳига ўзи қулади охир.
(Улғайдик шўронинг ичи тузини,
Нонкўрлик – қоралаш унинг юзини.
Насиб этган экан муқаррар тақдир,
Коммунист бўлганмиз бизлар ҳам ахир.
Эсласам туюлар бир эртак каби,
Ғоят юксак эди шўро матлаби.
Не ажаб, эврилиб неча бир замон,
Келса дориломон хўп маъмур замон.
Турфа иллат, турфа хатодан холи,
Мунаввар бўлса бор халқнинг иқболи).
Гар кўрдик шўродан хўрлик ҳам зўрлик,
Шўролар туфайли тарқоқ эл шўрлик,
Бирикиб ягона юртга бахтиёр,
Рўшнолик роҳини этдик ихтиёр.
Нолисақ, Оллоҳнинг келади қаҳри,
Қўл келиб шўронинг меросу маҳри,
Қаддимизни бизлар тиклаётирмиз,
Бахтли келажакни бўйлаётирмиз.
Юксалди зироат шўро йиллари,
Шўролар туфайли тарих миллари,
Бизнинг фойдамизга айлангани рост,
Бор гапни айтганга не етсин рўй-рост.
Қадим юртимизда ниҳоят мана,
Не бахтки, хуррият қилди тантана.
Очилди дунёга туташган йўллар,
Шўро кишанидан мосуво қўллар.
Арзигай ҳар қанча айтсак шукрлар,
Озод бугун ҳатто фикру зикрлар.
Фақат Яратгандан кутармиз буйруқ,
Уддабуррон – пешво, ландавур – қуйруқ.
Шўролар зулмидан сиқилган авом,
Тадбиркор – деб улар олди шонли ном!
Балқди боз бахтимиз офтоб, ойлари,
Кундан-кун зиёда ўзбек бойлари.
Бағри кенг бойларнинг бири ўзингиз,
Бири демайин ҳеч, пири ўзингиз!
Мудом ҳар юмушга бош бўлгайсиз сиз,
Юзга кириб ҳамки, ёш бўлгайсиз сиз!

Бежиз эмас ахир бу шон, овоза,
Асилзодаларга вориссиз тоза.
Давлатингиз бўлсин фузундан-фузун,
То бўлсин бизнинг ҳам дастимиз узун.
Сизда синоат бор, сизда сеҳр бор,
Қаҳрга пайваста қайноқ меҳр бор.
Оллоҳ ёрлақанган, эй бахти бутун,
То абад дунёга бўлгайсиз устун.
Зебунисо¹ боис дилкаш божамиз,
Божамиз – ҳимматли ҳоким хоҷамиз!
Бежиз учратмади бизларни тақдир,
Аъмолимиз уйғун ва ўхшаш ахир.
Муҳташам бинолар тиклагайсиз сиз,
Хаста кўнгилларни таъмирлаймиз биз.
Сиз боис мингларнинг бутун ризқ-рўзи,
Элга олтин қанот мард шоир сўзи.
Сизни боши узра тутса гар ҳамма,
Шоирга жой берар қалбидан омма.
Тужжорлик сиридан қиларкан огоҳ,
Дастингизни узун айлаган Оллоҳ –
Мени ошна этган шеъриятга боз,
Эзгулик, поклик ҳам хуш ниятга боз.
Кўним йўқ сиз учун, асти кўним йўқ,
Шоир ҳам заҳматкаш, асти тиним йўқ.
Ақлу шуурингиз ҳамроҳ ҳамиша,
Қалбининг даъвати шоирга пеша.
Жўшқин ҳаётингиз долғаларга эш,
Китоб титкилайман мен-чи пешма-пеш.
Порлоқ толе мени чорлагай такрор,
Сиз унга қўярсиз метин пойдевор.
Сизга боз мадакдор дўстлар бариси,
Менинг қўш қанотим илҳом париси.
Ризқингиз терарсиз ҳаловат билмай,
Шоир кўкни бўйлар жойидан жилмай.
Омадингиз чопар зўр-зуғум билан,
Мен юртлар забт этгум шеър-туғим билан.
Йўқни йўндиришга устасиз ғоят,
Менинг шоҳ байтларим нодир ниҳоят.
Сиз битим тузарсиз ва шартномалар,

¹Зебунисо – Зебунисо Умирова, Абдурашид аканинг рафиқаси, муаллифнинг турмуш ўртоғи Машкура Пардаеванинг тоғасини қизи.

Менинг йўллаганим дoston-номалар.
Молу давлатингиз кун сайин ортар,
Шухрат ҳамон мени домига тортар.
Қўлингиз очиқ хўп бамисли Ҳотам,
Мерос қилган менга ҳам шуни отам.
Сиз қурган бинолар ҳайкал-хотира,
Менинг шоҳ байтим ҳам йитмайди сира!
Аксар ҳамроҳингиз казо-казолар,
Менинг хаёлимни тортар фазолар.
Заҳматли меҳнат тек сизга бу олам,
Танбал яратилган менинг зуволам.
Фикрингизда мудом кириш ҳам чиқим,
Ҳисоб-китобга йўқ менинг ҳеч иқим.
Талар оч қашқирдай минг бир муттаҳам,
Афсус, ғнимларим бисёр менинг ҳам.
Сиз мудом халқ билан ҳамроҳ пайваста,
Аксар хонанишин мен шўрлик хаста.
Сизда шоҳларга хос бағрикенглик бор,
Менинг кўнглим эса хужрам каби тор.
Армонсиз банда йўқ гарчи дунёда,
Шоирнинг армони бисёр зиёда.
Ким дунё топар боз ҳамёни билан,
Асил шоир ёзар қалб қони билан.
Кимлар камингизни турар шай қилиб,
Мен нола чекарман қалбим най қилиб.
Сизнинг ўт қалбингиз режалар қони,
Шоирни тинч қўймас асло виждони!
Ҳар қандай зот ила топишарсиз тил,
Шоир эл наздида манман ва ботил.
Замона сиз билан яхлит-ягона,
Замонага аксар шоир бегона.
Кимлар бор-будини тикканда довга,
Шоир ҳаётини қўяр гаровга.
Сизнинг мартабингиз эл ичра тайин,
Замонга бегона шоир «бетайин».
Сизнинг иқболингиз мудом тайин, нақд,
Нисбий бир тушунча шоир учун бахт.
Телба бир қавммиз, (албатта, узр) –
Азоб-уқубатдан топармиз ҳузур.
Толиққанда сизга зарур ҳаловат,
Ҳаловат чин шоир учун ҳалокат!

Қисматимдан бироқ нолимайман, йўқ,
Сиз борсиз, ки мудом менинг кўнглим тўқ.
...Ҳамёнингиз бутун, кўнглингиз ярим,
Менинг ҳам зардобга тўла жигарим.
Бевафо дунёда вафо ахтариш,
Ҳар мўмин бандага бобомерос иш.
Давлатли бандами ё дасти ночор,
Ҳеч кимни ҳеч кимга қилмасин ҳеч зор.
Бўлак бу дунёда ҳар ким ризқ-рўзи,
Ҳар ким ўз қабрига ётар тек ўзи.
Элим, юртим деган сиз мард, забардаст,
Аксарият шоир – шахсиятпараст.
Шу боис ҳар қанча бўлмасин буюк,
Қалам аҳли элнинг гарданида юк.
Сўз билан халқ қорни тўймайди сира,
Одамзот нафсига ҳамон асир-а?!
Шу боис ризку рўз улашгувчи зот,
Илҳом парисига ҳатто қўш қанот.
Шу боис ризку-рўз улашаркан ким,
Саркаш шоирга ҳам ҳукмрон-ҳоким.
Сизнинг соянгизда хотиржам-хурман,
Илҳом оғушида сармаст, масрурман.
Шеър у ашъоримда бахти барқарор,
Сизнинг ҳам шубҳасиз улушингиз бор.
Қора тортиб келдим шу боис сизни,
Пушти паноҳ билдим шу боис сизни.
Шу боис эл-юртнинг сиздан, албатта,
Абдурашид оға! Умиди катта!
Қадим Хоразмдан чиққан мард ўғлон,
Шаҳри Шош бағрида қурдингиз қўрғон.
Қўрғонки, бир ёнда ўғиллар шунқор,
Бир томон инилар сизга мададкор.
Бир томонда шукр, камина шайман,
Фақат бахту иқбол тилаб яшайман.
Гоҳо мусичадай беозор қушсиз,
Гоҳо ўта хушёр, гоҳо сархушсиз.
Ва лекин ақлингиз йўқотмайин ҳеч,
Занжи каби заҳмат чекиб эрта-кеч,
Ғафлатда ётганда бизлар, алҳазар,
Порлоқ истиқболга соларсиз назар.
Шоир орзу қилар элнинг бахтини,

Насия бахт эмас, балки нақдини.
Улусга эҳсонлар улашиб ҳар бор,
Дуолар оласиз такрор ва такрор.
Хаёл оти мени боз олиб қочар,
Рангин дунёларнинг рухсорин очар.
Уддабуррон бўлса сиз каби ҳамма,
Қуллик, қарамликка бегона омма.
Ҳеч кимса ҳеч кимга эгмаса бўйин,
Муҳтожлик қисмаса ҳеч ким ранг-рўйин.
Жумла эл шод-хуррам, мамлакат обод,
Ўзбекистон – маъмур мусурмонобод.
Қонунга риюя турмушнинг тарзи,
Банданинг бандада бўлмаса қарзи.
Ёшлар юрт кезмаса иш излаб сарсон,
Нозу неъматлардан бозорлар ларзон.
Она юртимизнинг сармоя пули,
АҚШ долларининг бўлмаса кули.
Инсон кул бўлмаса қўлнинг кирига,
Таъзим бажо айлаб юртнинг пирига,
Букилмаса адил қадди-қомати,
Каттаю кичикнинг чопса омади.
Амалдор қавми ҳам оддий хунарманд,
Юртнинг бойлигидан бўлса баҳраманд.
Ўтмишга айланса таъқиқ-таъқиблар,
Мардона от сурса ҳариф-рақиблар.
Одамзод бахти бут, шавкатига мос,
Адолат ҳар ишда мезон ҳам асос.
Сиз бу кун жон чекиб топган саодат,
Шундай хур толедан ёрқин шаҳодат.
Сизга кулиб боққан омад қуёши,
Кун келиб барчанинг бўлсин йўлдоши.
Бу қасидани мард паноҳим дея,
Абдул Ҳамид қилар сизга ҳадя.
Сизга бахшида бу шоҳона калом,
Ҳамиша Худо ёр бўлсин, вассалом!

2001 йил 12 август.

РАҲБАРНОМА

(Падарнома)

Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти
Ислом Каримовга

Шеърый мактуб – дoston

Мен Ўзбекистон Радиосида ишлаб юрган пайтларда Ислом Абдуғаниевич Каримов эндигина Ўзбекистоннинг биринчи раҳбари этиб тайинланганди. Ўтган асрнинг оғир саксонинчи йилларнинг охири ва тўқсонинчи йилларнинг бошларида Ислом Абдуғаниевич билан йирик анжуманларда учрашиб, икки марта интервью олиш бахтига мушарраф бўлганман. Биринчи марта Навоий театрида, янглишмасам Ўзбекистон касаба уюшмалари ташкилотининг курилтойидан кейин интервью олгандим. У пайтларда Ислом Абдуғаниевич ҳали Ўзбекистон Президенти этиб сайланмаганди. Интервью олиб бўлгач, «Худо хоҳласа, Сиз Ўзбекистоннинг биринчи Президенти бўласиз!» деб тилак билдирганим эсимда. Кейинги гал қайсидир йирик анжуман тугагач, даврада бизни, таниқли суҳандон Неъмат Муродов билан бирга яна кўриб қолиб, ўзлари чақириб олган ва бизга яна самимий интервью бергандилар.

2002 йил 9-май Қадрлаш ва хотира санаси муносабати билан Ислом Абдуғаниевичнинг меҳнат фахрийлари ва хурматли кексалар билан учрашувини телевизор орқали томоша қилдим. Ислом Ота ўша учрашувда шунақанги самимий сўзларни гапирдиларки, мен жуда тўлқинланиб кетдим. Кўрсатув тамом бўлиши ҳамона кўлимга қалам олиб, Ислом Отага шеърый мактуб бита бошладим. Уч куннинг ичида ўн саҳифадан ортиқ шеърый мактубни ёзиб тугатдим.

Кейинчалик бу шеърый мактубни ўша пайтда Ислом Абдуғаниевичнинг матбуот котиби бўлиб ишлаган Рустам ака Жумаев муҳтарам Юртбошимизга шахсан тақдим этган. Шеърый мактуб Ислом Отага манзур бўлганини менга етказишди, ҳатто нима тилаги бўлса айтсин, деб илтифот кўрсатибдилар. Бундан бошим осмонга етди. Мен: «Юртбошимиз бахтимизга омон бўлсалар бас, шунинг ўзи бизга кифоя», деган жавобни бердим.

1

Ассалому алайкум, салом, ассалом,
Саломимда минг бир эзгу,эҳтиром.
Гар аҳли шеър-ашъор пешво-пириман,
Сиз раҳбар беҳисоб элнинг бириман.
Агар-чи булбулман эркин, хур, озод,
Куйчиман беармон боғингизда шод.
Агар-чи оламни тутгай овозим,
Агар-чи лочиндай юксак парвозим,
Агар-чи кундан кун авжим сарбаланд,
Сиз падар, камина камтарин фарзанд.
Улуғ эл, улусга раҳбарсиз бошсиз,
Қалбин қўр-оташин сочган қуёшсиз.
Оллоҳнинг ердаги қутлуғ сояси,
Мустақил юртимнинг жасур дояси,
Бир юз ўттиз йиллик қулик кишанин,
Парчалаб, ўзбекнинг шуҳрати-шаънин –
Олам узра такрор ярақлатган Сиз,
Бахтимиз офтобин чарақлатган Сиз!

* * *

Эсдан чиқар, аммо тарихдан ўчмас,
Менинг даъволарим қуруқмас, пучмас.
Мутелик занжирин судрадик биз ҳам,
«Марказ»дан кўп дашном егансиз Сиз ҳам.
Ҳамон хотирамда бамисли ришта –
Ўқувчи боламан, қировли қишда,
Кўсак узганларим шўро замони,
У йиллар умримнинг аччиқ армони!
Болалик қадримиз қиммат бир пулга,
Баҳордан сафарбар барча қир-чўлга,
Шўронинг миннатли нони ошимиз,
Мурғакликдан ишдан чиқмай бошимиз,
Пилла ҳам бизга тан, ғўза чопиқ ҳам,
Қонимиз ичди нақ шўро муттаҳам.
Аждардай элни у кемирди, еди,
Ўзбекистон яхлит пахтазор эди.
Қиличин ўйнатиб, боз аҳмоқ қилиб,
Бизнинг бор будимиз кетарди шилиб.
Тонна-тонна пахта берардик, аммо –
Кафанлик бўз эди баъзан муаммо!

Муболаға дея ким қилар таҳқир,
Ҳайҳот, не кунларни кўрмадик ахир.
Тар мева билмай ҳеч пахтадан бўлак,
Дармонсиз улғайдик ҳам хаста, халак.
Ки ўзбек юртидай жаннатмаконда,
Мевага зор ўсдик бизлар армонда.
Ёдимда кесилиб сўнгги боғ-роғлар,
Ўрнини босгани пахта чорбоғлар.
Ичкиликбозликни пеш қилиб кимлар,
Кесилди бепоён тоқзор-узумлар...
Эгатлар оралаб ўтган ёшлигим,
Эгатлар оралаб йитган ёшлигим.
Пахтазордан чиқмай авжи саратон,
Ўзимиздан катта тутганча кетмон,
Тер тўкар эдик биз занжи-кул мисол,
Темир қушлар эса бамисли ғассол,
Сичқоннинг уясин қилиб минг танга,
Заҳар пуркар эди ҳар тўрт томонга.
Шўро зор қақшатди аёл-эрни ҳам,
Боз ҳолдан тойдирди олтин ерни ҳам.
Ҳаво заҳар заққум, оби ёвғон ҳам,
Авжига чиққанди найранг-ёлғон ҳам.
«Халқлар қамоғи»да эллар-элатлар,
Дарбадар, саргардон қай бир миллатлар.
Пахтамиз, тилламиз таловда такрор,
Жумла эл қафассиз қамовда такрор.
Ҳақдан юз ўгирган шўролар бадном,
«Ёвуз салтанат» деб олган эди ном.
Сиёсат сохта боз,ғоя ҳам сохта,
Бетайин бир тузум – бичилган, ахта.
Қоп-қора юзини оқ қилиб, оқлаб,
Бизларни ғафлатда келди у сақлаб.
Гўё бутун олам сасиган кўлда,
Гўё фақат шўро ҳақ, равон йўлда.
Гўё жумла эллар эзилган, мазлум,
Гўё фақат шўро билмас не зулм.
«Шўро фуқароси» – шўрлик номимиз,
Бетайин истиқбол орзу-комимиз.
Қўйдайин қийратган биздай улусни,
«Оғам!» деб алқардик қай беномусни.
Марказ ҳал этарди тақдиримизни,

Тақдир ҳам, ҳатто ҳар тадбиримизни.
Зўравон, дасти қон фирқа ягона,
Измидан чиқмасди асло замона.
Ҳукумат халқники эди гар тилда,
Бирон-бир ҳақ-хуқуқ йўқ эди элда.
Амалдор қавмининг олчи ошиғи,
Элнинг оғзин йиртар эди қошиғи.
Қора ул йилларни эсламай қачон,
Бағримни тиғдайин тилар ўч-армон.
Ҳукм сурар эди шундай тартиб зўр,
Жумла эл бечора, пешонаси шўр,
Шарт эди эрта-кеч меҳнат қилмоғи,
Меҳнатни саодат шarti билмоғи.
Бўлмагани боис муқим иш жойи,
Гар шоир бўлса-да улкан, киройи,
Бродский олган қамоқ жазосин,
Бундайин тузумни, э Худо олсин.
Айбланиб хиёнат ва кофирликда,
Завол топди, эвоҳ, мусофирликда.
Шўро заҳар қўшиб ичар ошига,
Не-не буюкларнинг етган бошига.
Ким озод ҳам эркин ғоя асири,
Чирир эди унинг қамоқда умри.
Пеш қилиб эрта-кеч қуролнинг кучин,
Партия «ўйларди» жумла эл учун.
Каллакесарларнинг фирқаси қонхўр,
Элни ёппа талаб мисли малах-мўр,
Кимнингки бор эса номус-ғурури,
Қалбида порласа эътиқод нури,
Мусулмонлик шартин кимлар билса шарт,
Элим, юртим деган жумла асл, мард,
Чўлпонлар бошини еди боз, эсиз,
Ҳамон ўзимизга келолмасмиз биз!
Қодирий, Чўлпондан айирган шўро,
Олмос қанотимиз қайирган шўро.
Наинки уларнинг қабри ҳаттоки –
То қиёмат армон муқаддас хоки;
Наинки Қодирий, Чўлпонни буткул,
Фитрат жасадин ҳам ёқиб қилган кул.
...Шонли тарихимиз қора қилган у,
Бағримиз пора ҳам пора қилган у.

Шўролар талаган кўп ҳам озимиз,
Қайгадир кетарди ҳатто газимиз.
Ёшлар ишонмагай агар эсласак,
Газимизни ётлар, биз ёқиб тезак,
Тўрт фасл тинмайин ишлаб эрта-кеч,
Қора сопол коса оқармасди ҳеч.
Беруний сингари дониши бисёр,
Улус ном олгандик оми ҳам хунхор.
Тамғамиз бор эди деган «босмаси»,
Қани сен шўрога гар ён босма-чи,
Дарҳол «халқ душмани» номин олардинг,
Кишанбанд Сибирга тез йўл солардинг.
Ҳамон холи эмас қирғиндан башар,
Ҳамон бир-бирига тиш қайраб яшар.
Ҳамон кимлар айбин оқламоқ учун,
Ҳимоясиз «ёв»га кўрсатар кучин.
Чорасиз ҳолига ахтариб чора,
Ҳатто ҳақ динга ҳам чаплайди қора.
«Исломиё жаҳолат» – арзон баҳона,
Ассосиз айблов, мантиқ бегона.
...Қадимий ғоят бой забонни қўйиб,
Бегона бир тилда сўйлардик тўйиб.
Ҳатто она тилин йўқотди кимлар,
Ўз она элига ўқ отди кимлар.
Улкан анжуманлар – съезддан тортиб,
Ўтарди ёт тилда – шу қатъий тартиб.
Навоий забонин ёшлаб кўзини:
«Ғайри тилда айтдик Ватан сўзини!»
Саксон тўққизинчи йилда тантана –
Ўзбек тили қаддин ростлади яна;
Фақат Сиз туфайли бу олий инъом –
Давлат тили дея олди юксак ном.
...Ёлғонни ямламай ютарди шўро,
Бизларни боз аҳмоқ этарди шўро.
Улуғ боболардан «ирганар» эдик,
Ўзгалар тарихин ўрганар эдик.
Навоийлар қолиб, Бобурлар қолиб,
Юрардик бемаъни шеърлар ёд олиб.
«Куч – адолатда!» деб бонг урган бобо,
Шўронинг наздида қонхўр тўқсабо.
Хор замон – Эътиқод, Имондан жудо,

Такрор бошимизга солмагай Худо.
Оллоҳнинг зикридан йироқ эдик хор,
Ё Раб, борлигин ҳам этардик инкор.
Қатағон қилинган ҳайит, рўзалар,
Қуръону оятсиз мотам, азалар.
У кунлар даҳшати лол этади, лол,
Лол неки, ҳаттоки айлар хастахол.
Ўзи кечиргай боз бизларни, бай-бай,
Кимларни дафн этдик жаноза айтмай.
Эркдан жудо улус бемисли пода,
То ҳануз соддамиз, то ҳануз содда.
То ҳануз шўрони қумсайди кимлар,
«Аъло замон эди» дея боз имлар.
Наҳотки қулликни яхши деб бўлса,
Инсон ҳур туғилиб, кишанбанд ўлса?!
Наҳотки боз кимга эгиб бошимиз,
Яна берармизми тайёр ошимиз.
Ўзбекнинг беқлиги унда не бўлар,
Наҳотки хуррият гуллари сўлар?!
Йўқ, йўқ хавотирга асло ўрин йўқ,
Бошимизда Сиз бор! Мудом кўнгил тўқ!
Гар тошдан-да қаттиқ империя боши,
Икки асрга ҳам етмас ҳеч ёши.
Азал-абад қисқа ёзувлик дасти,
Дунёнинг тамали эзгулик асти.
Гар аксар қонига қониб борар у,
Зулматдан зиёга ёниб борар у.

Тўқсон биринчи йил! Ёдимда ҳамон,
«Ватан мустақил!» деб қилдингиз эълон!
Ўшал он Оллоҳга шукрона айта,
Юрт бирлан ки мен-да туғилдим қайта!

* * *

Саксонинчи йиллар сўнгида бир кун,
Улкан бир анжуман топганда якун,
Неъмат Мурод ҳамроҳ – мухбир боламан,
Сиздан Радиога суҳбат олганман.
«Навой» – театр саҳнасида биз,
Сиз билан беармон суҳбат қилганмиз.
Муборак дастингиз самимий тутиб,
Ки шўро даврида мен юрак ютиб:

«Озод юртимизга Дастлабки сардор –
Бўлгайсиз!» деганим унутмам зинҳор.
Неъмат акам билан Сиз билан яна,
Учрашдик интервью бўлиб баҳона.
Йироқдан бизларга тушиб кўзингиз,
Чорладингиз такрор бизни ўзингиз.
Ўшанда бизларни дедингиз: «Болам!»
Бор бўлинг то абад, токи бор олам!

II

Тўрт нафар фарзандга отаман мен, бош,
Минг шукр, муштипар онам ҳам йўлдош.
Қисман кенжа укам мен билан бирга,
Ўзингизга аён: ҳаёт бой сирга...
Мўъжаз гар оила; давлат у ҳам бир,
Бунда ҳам сиёсат ҳам зарур тадбир.
Волидам мен учун мукаррам она,
Келинингиз учун йироқ – қайнона.
Баъзида келишмас уларнинг гапи,
Хуллас, хира тортар камина таъби.
Қайнона-келин гар қолса келишмай,
Қозилик қиламан аста, олишмай...
Тўрт фарзандим феъли гўё тўрт иқлим,
Уларга боқиб гоҳ лол бўлар ақлим.
Қулоғига кирмас баъзан насихат,
Солмагай ҳеч бошга Оллоҳ мусибат.
Ва лекин болалар безори, бебош,
Тишим тишга босиб берарман бардош.

* * *

Тўнғичим айёрлик қилар тулкидай,
Феъл-атвор кўрмадим телба хулқидай.
Ипакдаин майин тортади гоҳо,
Қайсарлиги ҳаддан ортади гоҳо.
Гоҳида гўдакдай қилар хархаша,
Гоҳида безраяр, тахта-тараша...
Ўқиши чаккимас, минг шукр, аъло,
Зукколик бобида ўзимдай бало.
Азалдан аён ҳам маълум ҳаммага,
Қиз асли тортади ота-аммага.
Опаларим шундай мастон, киройи,
Узилмай қолмас ҳеч ушлаган жойи.

Ниҳолдай кундан кун чўзаётир бўй,
Унга ҳам ҳа демай қилиш керак тўй.
Биласиз, қиз бола бировнинг хасми,
Қизни тез узатиш боболар расми.
Ҳозирдан хотиним тўй ташвишин дер,
Сеп дея, сарпо деб қулоғимни ер...

* * *

Нелар десам маъқул ўғлим ҳақида,
Дарвоқе, элда бор шундай ақида:
Хотин бошдан, ёшдан дейишар бола,
Бола десаммикан уни ё бало?!
«Ҳар икки набиранг бири Алишер»¹ –
Дея устозимиз битган каби шеър,
Ҳазратнинг исмини қўйганман гарчи,
Шер эмас, билъакс шерга жуфтгарчи.
Қилсам-да қилмасам бор гапни баён,
Антиқа атвори эл-юртга аён.
Ўқиш-ўрганишга сира йўқ тоби,
Спорт майдончаси севган «китоби».
Эрта-кеч кўчадан уйга доримас,
Бола-да, югуриб-елиб ҳоримас.
Нечундир ҳар икки кўзи олайган,
Мендан-да бўш-баёв, анқов, лаллайган.
Сифатсиз матоҳми, билмадим нега,
Пойабзал чидамас сира ҳам унга.
Пала-партиш, афсус, қилар ҳар иши,
Билмадим, не боис этга йўқ хуши.
Ва лекин кабобдан қайтмайди асти,
Қамишдай чўзилар, шукр, бўй-басти.
Бўлажак йигит-да, йиғнайди темир,
Велигин² гоҳ бузар, гоҳ айлар таъмир.
Аллanelаргадир уринар тинмай,
Ҳафталаб йўқолиб кетган кўринмай –
Кезлари ҳам бўлган, кўз тегмагай, кўз,
Энди қулоғига кираётир сўз.

* * *

Бир ўғил, бир қизим ҳали жуда ёш,
Кенжам акасидай шўх, шаддод, бебош.

¹ Абдулла Орипов сатри.

² Велосипед.

Ҳам дону сув керак товуққа битта,
Биз яхлит оила кичикми, катта.
Рўзгор – ғор, уни ҳеч бўлмади бутлаб,
Келтирсак-да тўлмас ҳаттоки пудлаб.
Ўзбекнинг маърака-маросими қўп,
Хотинга ҳамиша демасангиз «хўп»,
Эрта-ю кеч бўлиб таъбингиз хира,
Бошингиз жанжалдан чиқмайди сира.
Эгнимиз бут, шукр, ҳам оч эмасмиз,
Кимнингдир лутфига муҳтож эмасмиз.
Бугун пул топишнинг йўллари бисёр,
Тадбиркор ҳар кимга мудом омад ёр.
Ва лекин ҳақ гапни айтсам гар Сизга,
Баъзан жуда оғир бу инингизга.
Баъзида жонимдан кетаман тўйиб,
Ҳаммасидан кечиб, ҳаммасин қўйиб,
Машрабдай девона, Машрабдай эркин –
Қуш бўлгим келади менинг ҳам, лекин,
Бунга йўл бермас ҳеч қодир Оллоҳим,
Оилам ҳам каъбам, ҳам саждагоҳим.

* * *

Оилам таърифин қисқа яқуни,
Демоқчи эдим мен аслида шуни:
Уддалай билмасмиз оилани биз,
Бутун бир давлатни бошқарарсиз Сиз;
Тушунмас бир-бирин ўғил ҳам падар,
Сизга тан ҳокимдан фуқаро қадар;
Англамас мени гоҳ ўз туққаним ҳам,
Сизга боз тан берар дўст ҳам, ғаним ҳам;
Оила ташвиши шоширар бизни,
Эл ғами кучингиз оширар Сизни.
Қутқариб бизларни қуллик чоҳидан,
Иқболга чорлайсиз хурлик роҳидан.
Ҳазор-баҳазор эл-улуснинг катта,
Ҳазор-баҳазор дард-ғами, албатта.
Қодир зиммангизда буларнинг бари,
Васлингиз улуснинг меҳроб, минбари.
Сиз боис мосуво кишандан, ғулдан,
Дадил одимлаймиз нурафшон йўлдан.
Неча бир довондан ўтаётирмиз,
Нурли иқбол томон кетаётирмиз.

Учинчи минг йиллик бўсағасида,
Арзир шаънингизга битсам қасида.
Бир замон ялакат пахта майдонлар,
Ўрнида етилар олтинранг донлар.
Кенгаяр кундан кун чаманзор боғлар,
Гулларнинг бағрида кенту қишлоқлар.
Биргина Тошкентнинг жамоли-кўрки,
Шунчалар бетимсол, шунчалар зўрки,
Устоз Шахзода бўлса гар ҳаёт,
Шаънига битарди шоҳона баёт;
Темурийлар қасри, Ҳазрат ҳайкали,
Консерватория – пойтахт сайқали,
Ғариб мустақиллик майдони бу кун,
Ажойиб сайлгоҳ беназир, дуркун.
Хотира майдони – қадамжо қутлуғ,
Улуғ ишлар қилар кабирлар улуғ.
Эски шаҳарнинг ҳам ўзгача тархи,
Тархидай беназир, бебаҳо нархи.
Кўприклардан қанот боғлади шаҳрим,
«Хамса», «Шоҳнома»дай ғурурим, фаҳрим.
Бутун Ўзбекистон сингари пойтахт,
Ҳар соат, ҳар лаҳза топар янги бахт.

Муҳташам саройлар, зарҳал қасрлар,
Сизни алқаб, такбир айтгай асрлар.
Ўзбекнинг даласи ранг-баранг бу кун,
Ўзбекнинг яласи сержаранг бу кун.
Бу кун олам эли бизни олар тан,
Кундан-кун фаровон озод, ҳур Ватан!
Кўзни қамаштиргай олтин тилламиз,
Тилладан қолишмас кумуш пилламиз.
Жаҳон бозорига молимиз чиқар,
Кишмиш ҳам олма, нок, болимиз чиқар.
Ўзбекнинг кўкрагин тоғ айлаган Сиз,
Ўзбекнинг юрагин боғ айлаган Сиз.
Бутлаб берган ҳам Сиз кемтик бахтимиз,
Сиз боис олмосдай ўткир аҳдимиз.
Кезармиз омаднинг тулпор отида,
Бирлашган Миллатлар Ташкилотида,
Музаффар ҳилпирар ялов, туғимиз,
Зиёда боз зафар ҳам ютуғимиз.

Дунёни забт этар ўзбек ёшлари,
Улар бахтимизнинг тамал тошлари.
Нечун мен шодланиб қилмай қаноат,
Шиддатли қадамлар ташлар саноат.
«Дамас»ларга тўла йўллар кучоғи,
Лочиндан тез учар ўзбек учоғи.
То улус бўлмайин бой ҳам бадавлат,
Қудратли бўларми бирон бир давлат.
Томорқа улашиб, элга бериб ер,
Дуолар олдингиз мисли Алишер.
Ҳаётга айланар эртак-ривоят,
Она ер эгасин топди ниҳоят.
Ҳануз шаънингизга қайта-қайта биз,
Қўл қовуштириб боз дуо айтамиз.
Бу буюк ишларнинг буюк аъмоли,
Буюк иқболимиз бахти, камоли.
...Менинг ҳам эл бирлан жоним пайваста,
Элнинг дарди билан хастаман, хаста.
Она юрт ялови – яловим, туғим,
Унинг ҳар зафари – зафар, ютуғим.
Шу элнинг бахтини тилайман мен ҳам,
Иқболи, камолин ўйлайман мен ҳам.
Армоним шу улус, шу юрт дармоним,
Фидо бўлгай, фидо минг битта жоним.
Ҳаётман, хизматинг қиларман, Она,
Кетсам, руҳим мангу сенга парвона!

* * *

Бир замон қовушмай гар ҳеч бошимиз,
Қозонимиз бўлак, бўлак ошимиз;
Уруғга бўлиниб тўқсон икки байт,
Гар минг қабилага бўлиндик бир пайт;
Тожу тахт, маишат, мол-мулкка шайдо,
Хонлик, амирликлар гар қилдик пайдо;
Ўзбекмиз, туркий халқ, Шумер авлоди,
Массагет, сакларнинг барҳаёт ёди.
Томир, илдизимиз терандан, теран,
Бизлар Алп Тегинмиз, мардона эран.
Мисли беҳишт боғи бўстонларимиз,
«Одиссея» монанд дostonларимиз.
Ҳаётда ҳар неки илму амал бор,
Ўзбек даҳолари бисёр боз, бисёр!

Ки биз-да Оллоҳнинг суянган тоғи,
«Бешигимиз – даҳоларнинг ётоғи!»
Элларни чорлаган Ҳаққа, ҳалолга,
Зардушт, Ислом бизда етган камолга.
Жаҳолатнинг гарчи кетмас доғи бор,
Ўзбекнинг самони қучар чоғи бор.

* * *

Кимга қарам бўлган улус-элимиз,
Ҳануз бандиликка мойил феълимиз.
Емиргани камдай ботинан ичдан,
Неча бор ўтказди бизни қиличдан.
Ўн еттинчи йилда отилди кимлар,
Ҳам қулоқ қилинди қанча ҳакимлар.
Тугатиш баҳона босмачиликни,
Шўро касб айлади «осма»чиликни.
Ўттиз етти, ўттиз саккизинчи йил,
Қонхўрлик бобида Чингиз ҳам қойил
Қолгулик қатллар минди авжига,
Ва чўмди юртимиз қоннинг мавжига.
Ва даҳшат: иккинчи жаҳон уруши,
Ўзбекнинг ҳам бўлди қирғин, қуриши.
Йиллар давом этди ҳам замон давом,
Рўшнолик топмади ва лекин авом.
Ва қилиб қаноат сарқит-нишхуртга,
Бутун эл айландик сўқир манқуртга.
Ичиб шўро тутган аччиқ шўр тузни,
Дунё деб билардик сассиқ ҳовузни.
Забардаст шўронинг пахтакори биз,
Мардикор хор-забун лахтакори биз.
Маккаю Мадина қолиб бир ёнда,
Умримиз совурдик қай бир ёбонда.
Горбачев минганда амал отига,
Сигмас ҳеч кимсанинг хаёлотига:
«Ўзбеклар иши» деб бошланди юриш,
Юриш ки, ўзбекни галдаги қириш...
Худосизлик заҳар қўшиб ошига,
Худосизлик етди шўро бошига.
Қуллик кишанлари бирдан ечилди,
Ўзбекка хуррият йўли очилди.
Мустақиллик не соз! Мустақил яшаш,
Дастлабки йиллар... оҳ, кўнглим тортар ғаш.

Юз ўттиз йил бизни тинмагай талаган,
Қаро қозонимиз ҳатто ялаган,
Ташлаб қўйган бизни ўз ҳолимизга,
Нонкўр марказ қолгай уволимизга!..
Биргина иморат тикламоқ учун,
Одамзот сарфлагай қанчалаб кучин.
Устунга яраши учун то терак,
Йиллаб йўғон тортиб ўсмоғи керак.
Ниҳолдан ким талаб қилар мўл мева,
Вазмин юкка чидаш бермас ёш тева.
Йиғнаш учун ҳатто деҳқон мўл ҳосил,
Йиллаб тер тўкар ҳеч тинмай муттасил.
Бир йигит етмоғи учун вояга,
Юк қанча энага, қанча дояга.
Камолга етмоғи учун битта Шахс,
Лозим мозий қирқ йил айламоғи баҳс.
Бутун бир давлатни қўйиш оёққа,
Типпа-тик йўл солиш типпа тик тоққа!
Гар буюк шонимиз тарихда қолган,
Биз Соҳибқиронмиз, дунёни олган,
Яратдик ҳамжиҳат бир жону бир тан,
Буюк Ўзбекистон – ягона Ватан!
Шонли давримизда балқиб бахт тонги,
Тоабад ёришди она халқ онги;
Зиммага залворли юк солиб борар,
Баркамоллик сари юксалиб борар.
Қанчалар беқиёс залворли бу юк,
Она юрт! Иқболинг шунчалар буюк!
Иллатдан ҳолимас гар ҳаётимиз,
Муҳими ҳур бу кун, ҳур баётимиз.
Қанчалар яқин у, қанчалар олис,
Ниятимиз буюк истиқбол холис!
Гар бисёр мураккаб мушкул, муаммо –
Ҳуррият йўлида собитмиз аммо!
Буюк истиқболни қилгудек таъмин,
Яратдик мустаҳкам ҳам пухта замин.
Не тонг, мушкулотлар тоғини йиқиб,
Чин равнақ йўлига олгаймиз чиқиб.
Мақсад лол этишмас, дейлик, японни,
Мақсад бутламоқ боз собит имонни!
Ҳам ғолиблик эмас биз учун ҳавас,

Имон-эътиқодли Инсон бўлсак, бас!
Азал фикри-зикри ўзбекнинг асли –
Оллоҳ ризолиги, Оллоҳнинг васли!
Бошланг бас! Мақсадга тез етакжакмиз,
Оламни минг қайта забт этажакмиз!

* * *

Не аён сиз учун аввалу охир,
Аён гизли сирлар – ботину зоҳир.
Оллоҳ ўзи қилган азиз, мўътабар,
Эрта кеч пойингиз ялар гар кимлар,
Эрта-кеч ҳеч тиним билмас ғанимлар.
Бир томонда бутун юртнинг ташвиши,
Бир томон ғалвали дунёнинг иши.
Наинки мамлакат ичра сиз, бот-бот –
Халқаро майдонда от сурасиз, от.
Гар қирғин-баротда бағримиз куйган,
Миллатмиз бағри бут, Аллоҳим суйган.
Темур – биз, ҳарбу зарб бобида якто,
Шеърият мулкининг султони ҳатто,
Шу элнинг дилбанди Форобийлар ҳам,
Ҳаммасин санасам лол бўлар олам.
Шундай эл-улусга ҳур дориломон,
Насиб этмиш Сиздай донишманд сарбон!
«Элим!» деб эрта-кеч билмайсиз тиним,
Қиблагоҳим маним ҳам дўстим маним!
Элим деб жон чеккан мардларнинг марди,
«Элим!» деб сочингиз қордай оқарди.
Қанчалар сарбаланд, юксак тожу тахт,
Шунчалар қимматга тушар толе бахт.
Қайда гар вазият чиқса издан сал,
Шитоб зудлик билан Сиз қиларсиз ҳал.
Асло енгилмаган шоҳ Темурдайн,
Ҳамиша олдинги сафда Сиз тайин.
Ғанимлар кўксимиз қилганда нишон,
Кўксингиз тоғдайн қилдингиз қалқон.
Ватаннинг кўксида қалқонсиз ҳануз,
Қайнаб тошаётган вулқонсиз ҳануз.
Уммонлар мисоли тафаккур теран,
Алпомиш сингари асл мард эран.
Ҳикмат тоши билан қодир қўлингиз,
Ёритар ҳазрати Хизр йўлингиз.

Кундуз қуёш, тунлар ой билан бирга,
Меҳрингиз сочарсиз шу она ерга.
Ором билмай асло олис кечалар,
Тузгайсиз бир-бирдан пухта режалар.
Наинки ҳаётнинг минг бир соҳаси,
Раҳнамога аён элнинг даҳоси.
Она халқ қалбига бахш этиб туғён,
Буюк иқболимиз кўрган Сиз аён!
Гарчи ишонгиси келмас ҳеч одам:
Ватан аён сизга қадам-бақадам,
Элнинг ҳар корига шай камарбаста,
Шу эл, шу юрт бирлан якдил пайваста,
Мудом улуғликка шайлангансиз Сиз,
Ватан тимсолига айлангансиз Сиз.
Буюк боболарнинг руҳи мададкор,
То абад Аллоҳим ўзи бўлгай ёр.
Сизга боз фарзандлик меҳрини туйдим,
Кўзда ёшим билан сўнг нуқта кўйдим.

*Камоли эҳтиром ила Абдуҳамид ПАРДАЕВ,
2002 йил, 9-11 Май.*

АМИРНОМА

***Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими,
ҳиндишунос, қалбшунос устоз
Амир ФАЙЗУЛЛАГА***

Ассалом, эшоним Амир Файзулло,
Салом йўллар Сизга Ҳамиджон мулло.
Гар ошно эмасман висолингизга,
Ҳамиша ҳамроҳман хаёлингизга.
Соғ-омон бормисиз бақувват-бардам,
Отиб турибсизми баимкон ҳар дам.
...Хасталик ҳолимни танг айлади, танг,
Ҳам дўсту ғанимдан йироқман, аттанг!
Сиз каби дўстлардан йироқман, йироқ,
Бағримга ғаровдай ботар боз фиरोқ.
Дўсту ёр дийдори, дўстлар дийдори,
Тетик ҳам хастанинг малҳам, мадори.
Қайси бир тил билан айтай: уй олдим,
Уй эмас, минг ташвиш, минг бир ўй олдим!

Гарчи нону ошдан кўпам камим йўқ,
Қадрдон дўстларсиз хуррам дамим йўқ.
Гарчи атрофимда кўп яхши-ёмон,
Ҳамдард тополмадим Сиздай то ҳамон.
Гоҳ журнал, гоҳо дарс бергани бориб,
Илоё, ҳеч қачон қолмангиз хориб.
Арзигаё ҳар қанча қилсак-да ҳавас,
Таржима бобида борми Сиздай ас!
Мирзо акам тутиб қуйруғингиздан,
Олиб қўйган чиқар уруғингиздан¹.
Бутун бир оила ташвиши ҳамон,
Қаддингиз тоғ каби эзарми ёмон.
Омон юрибдими Қамар Хон Раис,
Ҳамон эгардами Каримжон сайис?!
Бош суқиб тургандир Музаффар Аҳмад,
Калампо қарчиғай Раҳимжон Раҳмат.
Кимлар ўтиб кетди ки мен беҳабар,
Кимларнинг бошида ҳамон тош-табар.
Аҳли олам учун бобомерос иш,
Ҳамон авжидами амал талашиш.
Қай манфур пашшадан фил ясаб катта,
Ҳамон тубанлигин қилар, албатта.
Қўлдан қўлга ўтиб пора-ришвалар,
Қилар фоҳишалар ҳамон ишвалар.
Ҳамон қаердадир «Ура! Ура!!!»ми,
Қай қаттол итдан ҳам баттар хурами!?
Бозорларда қизиби олиш ҳам бериш,
Ҳамон машаққатми ризқу рўз териш.
Тенгри лутфи билан юришганда ов,
Дамлаб турибсизми чойхона палов.
Сувга солиб ёки қора қозонни,
Кемирмоқ қисматми тараша нонни.
Ҳамон дастингизда бир ойлик чипта,
Кезарсиз боз Ўттиз олтинчи «Жип»да.
Қай бир автобуслар тирбандми ҳамон,
Киссавурлари ҳам борми соғ-омон.
Ҳамон авжидами ҳасад-хусумат,
Ҳамон тил-забонсиз соқовми уммат.

¹ Амир аканинг таржима бобида ғайрат-шижоат билан ишлашни айтганимда «Жаҳон адабиёти» журнали бош муҳаррир ўринбосари Мирпўлат Мирзо одатий сўзамоллик ила ярим ҳазил, ярим чин қилиб: – Бундай ноёб сиймонинг уруғидан олиб қўйиш керак,- деганди.

Ҳамон ҳирс-шаҳватнинг хуружи ғолиб,
Лайлию Мажнунми талаба-толиб.
Ҳамон ака-ука талашиб мерос,
Ёвлашарми қаттол ғайридинга хос.
Кимларларнинг измида муқаддас калом,
Ҳамон алданарми лақма-гўл авом.
Ҳамон хор дунёнинг бир камми иши,
Ҳозиру нозирми оғули ниши.
Ҳамон ёнма-ёнми тўй билан мотам,
Ҳамон эртакларда яшарми Ҳотам.
Наҳот муаммолар ётар қалашиб,
Наҳот ёвлашар эл дунё талашиб.
Комилликдан инсон йироқми ҳамон,
Гоҳ қуриб, гоҳ яна қиларми вайрон?!
Қайларда гуриллаб уруш олови,
Одамзот бўларми одамзот ови.
Турмушнинг муштига чидамай кимлар,
Кўпайиб борарми есир-етимлар.
Гар бисёр гадолар кўча-кўйларда,
Нону ош хорми боз қай бир тўйларда.
То ҳамон ит-мушук қайнона-келин,
Букарми қиличдай куёвнинг белин.
Қизигандан қизиб шўх-шаън давралар,
Чанги қоқиларми астар-авралар.
Наҳотки, қўланса ғийбат, кин, низо,
Бадбин кимсларга боз тансиқ ғизо.
Эзгулик, Ёвузлик ҳамон қилиб жанг,
Галма-гал бир-бирин ҳолин этар танг.
...Қуш каби қамалиб қафасга, инга,
Камина айландим томошабинга.
Кундузи ухлаб боз, зим-зиё тунлар,
Самовот қаъридан тинглайман унлар.
Талатўп ҳаётдан йироқман гарчи,
Ҳамон Ҳақиқатга даъваткор, жарчи.
Ҳам тилу дилимда Раҳмон, Раббано,
Ҳамон ахтараман ҳаётдан маъно.
Гоҳ теле, гоҳида радио ғоят,
Ранг-баранг оламдан сўйлар ривоят.
Эрта-кеч ҳамроҳим китоб, турфа хил,
Кўхна қадрдонлар аҳилмиз, аҳил.
Кезиб куй-қўшиқлар салтанатини,
Кашф этдим ўзбекнинг зўр санъатини.

Ҳатто ақлу хушдан айро бегона,
Басма-бас тинглайман қўшиқ-тарона.
Битмаган бўлса-да гарчи уйимиз,
Дардимизга дармон қўшиқ-куйимиз.
Осон тутманг асло бу инингизга,
Битта сирни айлай қулоғингизга:
Майна қилар аҳли оламга ёйсақ,
Аксарият ҳамроҳ менга митти сак!
Омбор қўриқлаймиз у билан бирга,
Ўртада ялоқ ҳам, ҳам бит, ҳам бурга.
Ортимдан чопар тез осилиб тили,
Итвачча бўлса ҳам покиза дили.
Менга панд беришни ўйламас сира,
Дўқ уриб, кўнглимни айламас хира.
Бардошли, барига қилар қаноат,
Гарчи ит қавмидан, сеҳр-синоат.
Мўлтираб ки мудом нону ош тилар,
Ялаб хоки пойим кўнглим хуш қилар.
Шалпайган қулоғи узундан-узун,
Нигоҳида хасрат фузундан-фузун.
Эҳтимол, умидвор камина каби,
Самимий дўст топиш эзгу матлаби.
Мирпўлат акадай талаб қилмас иш,
Ва ё Домла каби қайрамайди тиш.
Кимлардай эрта-кеч ўйнамас нарда,
Маҳмуд Йўлдош каби эмас серзарда.
Шоҳ Исмоил каби «уф» тортиб юрмас,
Касби кори, бироқ беҳуда хурмас.
Муҳаммад Ҳайдардай асло сири йўқ,
Ғоят зоти тоза – гина-кири йўқ,
Порсохон акамдай тақмас кўз ойнак,
Камина учун заб қалқону пойнак.
Назмихон опамдай елиб-югурмас,
Қайси бир танноздай бедаво сурмас.
Безбет муаллифлар сингари асло,
Бошимда эрта-кеч бўлмайди бало.
Алиева каби сузмайди кўзин,
Гулнора сингари тутмас ҳеч ўзин.
Иноғомов каби сипо ҳам эмас,
Ортиқбой акадай мулойиммас, бас!
Вазири аъзамдай асти кеккаймас,
Бироқ Илҳом Султон каби энкаймас.

Рауф Парфи каби шўрлигим бева,
Карвондан адашган сўққабош тева.
Собир Жаббор каби бир қарич бўйи,
Фоҳиша сингари жуфтлашиш ўйи.
Қайси бир акамдай ҳовлиқар баъзан,
Елиб-югуриши бамисли Тарзан.
Мана бу гапимга маҳалла гувоҳ,
Низом Комил каби «итлик» қилар гоҳ!
Қай бир амалпараст акам мисоли,
Иссиқ жойни тусар мудом хаёли.
Тўйганин билмас ҳеч, ҳеч нафси қонмас,
Қилган гуноҳидан ва лекин тонмас.
Қадди сал пакана сассиқ такадан,
Ёши анча кичик Қодир акадан!
Гар митти бўлса-да эмас ҳеч ахта,
Барсукова каби ишига пухта.
Шоҳида опадай араз унга ёт,
Ҳасад ҳам хусумат, ғараз унга ёт.
Жонрид Абдулладай бағри бепоен,
Тоҳир Қаҳҳордайин феъли ноаён.
Оёқлари эгри, бамисли майиб,
Зоҳир Аълам каби турар жилмайиб.
Ялқовдай кун бўйи ухлайди гоҳи,
Бизникидан бироқ оз айб-гуноҳи.
Гарчи ит, ростини айтсам гар Сизга,
Оқибат бобида дарс берар бизга.
Хотин жафо бўлар, бироқ ит вафо,
Кўҳна нақлга тан бердим, бебаҳо.
Мен каби қашшоқроқ итимнинг куни,
Минг битта ташвишнинг эмас тутқуни.
Ҳар не ундовимга юрар мулойим,
(Ёмон кўздан уни сақла, Худойим!).
Айтмасам ҳам аён боз ўзингизга,
Итни асло солиб бўлмайди изга:
Харом-харишга ўч юҳолар каби,
Нажас-нажосатдан қайтмайди таъби.
Мўминман, гар Бобик бошимга бало,
Айрим итфеъллардан минг бора аъло.
Уни етаклашдан қилсам-да гар ор,
Кун ора тун бўйи каминага ёр.
Суйган соҳибига мудом фидойи,

Яхши гапнинг у ҳам биздай гадойи.
Бағоят итсевар ўрис халқини,
Англаб етгандайман сирли нақлини.
Кучук деманг асло гўё фаришта,
Ётар жойин мудом тутар саришта.
Ҳар не зарурият: кичик ё катта,
Холи жойга бориб қилар, албатта.
Устоз! Хавотирим бироқ йўқ эмас:
Ит гўштига ўчлар еб кетмаса бас!

...Аравани олиб қочдим гар жуда,
Турфа даъволарим деманг беҳуда.
Кулбам битиб, келиб қолса гар гали,
Барчангиз меҳмонга чорларман ҳали.
Хатни қисқа қилсам, хулласи калом,
Барчага етказинг соғинчли салом!

2001 йил, 20 ноябрь.

ҲОФИЗНОМА

*Устазода ҳофиз Шерали ЖўРАЕВга
камолӣ эҳтиром ила*

Ки ул ҳам дард ила ишқ аҳли шоҳи,
Изи хайли муҳаббат қиблагоҳи.

Алишер НАВОИЙ,
«Фарҳод ва Ширин»дан.

Кўҳна девонларга юзимни босиб,
Ўйлайман ҳаётнинг дард томонини.
Ҳофизим, Навоий бўлганда ҳаёт
Сизга кийдирарди ўз чопонини.

Сирожиддин САЙИД

МУНОЖОТ

Ягона шоҳу султоним, Раббано,
Ўзингга минг шукр, минг ҳамду сано.
Аввал-охир Ўзинг, ботину зоҳир,
Ўн саккиз минг олам ичра мазоҳир.
Ўзинг барча гизли сирлардан огоҳ,
Ўн саккиз минг олам узра Шоҳаншоҳ.

Барпо этган ўн саккиз минг оламини,
Қўлимга тутқазган ҳам Сен қаламини.
Оташ қалбимга солдинг дарди ишқинг,
Тўтиё кўзларимга гарди ишқинг.
Банданга беадад ҳиммат айладинг,
Суйган Расулингга уммат айладинг.
Эл ичра гар сарбаланд шоир номим,
Гар маст айлар ҳар лаҳза илҳом жомим,
Мулку мамоликинг ичра бир хасман.
Ҳақирдан ҳам ҳақир хаста бир касман.
Тўрт унсурдан яратиб жисму жоним,
Ошуфта айладинг руҳи равоним.
Гар бошимга не савдолар солмадинг,
Давлатинг соясин, не бахт, олмадинг.
Даҳри дун азобидан гар бағрим реш,
Беадад лутфинг билан ҳар ишим беш.
Камар айлаб парилар зулфин белга
Лутфинг билан қўшилдим мен элга.
Ғанисан тафаккур, ҳикмат, маънога,
Фақат Сен лойиқсан ҳамду саного.
Томчи сув, ҳатто заррада ҳам шайсан,
Қалбим тўри узра комрон яшайсан.
Замин узра жойлаб қай бир хонага,
Аввало боғладинг ота-онага.
Ака-ука бердинг, аммаю хола,
Амаки-тоға ҳам қилдинг ҳавола.
Яйрадим болалик боғида қушдай,
Беармон болалик бу айём тушдай.
Муҳаббат ўтида ёндирдинг яна,
То ҳамон руҳимда қилар тантана.
Сен мени илму фан йўлига солдинг,
Илҳом бўлиб фикру зикрим ҳам олдинг.
Мартаба талашдим мен ҳам бир замон,
Мансабдан умидим узмадим ҳамон.
Қилиб минг амалин, минг бир иложин,
Мен ҳам кийсам дедим шон-шуҳрат тожин.
Беором руҳимда Аму каби тахт,
Ахтардим қуюндай кезиб иқбол-бахт.
Қалбим ҳар парига ато ҳам қилдим,
Осий бир бандангман – хато ҳам қилдим.
Хатодан холимас ҳамон аъмолим.

Арзимас ҳеч нега савобим – молим.
То бари қисмат – илоҳий хатингдан,
Умидим зиёда марҳаматингдан.
Минг шукр, бир ёшга етдим ниҳоят,
Билганим илоҳий сураю оят!
Ўтиб минг бир дашту минг бир саҳродан,
Кечиб Лайли, Ширин, ҳатто Заҳродан,
Пари рухсорларни асло этмай ёд,
Фикру зикринг билан бўлсам фақат шод!
Рўбарў қилмасанг ҳеч нега мени,
Фақат Сени десам, Раббано, Сени!
Минг битта офтобдан зиёда шарор,
Фақат Сен пайваста толе барқарор!
Бандангман илоҳий Номинг билан шод,
Майи тавҳид билан вайрон дил обод!
Этагин тутиб Ҳазратдай бахшини,
Ажратдим баимкон ёмон-яхшини.
Қалбим қаҳқашони минг юлдуз-ойлик,
Эзгуликдан зиёд топмадим бойлик.
Илоҳий жом билан сийлаб пешма-пеш,
Сийратим шоҳ қилдинг, сувратим дарвеш.
Юрт бердинг минг битта жаннатдан ортиқ,
Ўғил-қиз, неvara ҳам қилдинг тортиқ.
Гар мозий қаърига солсам мен назар,
Неларни кўрмасман, Танграм, алҳазар!
Кимлар келиб, кимлар кетмаган дунё,
Банда муродига етмаган дунё.
На гадо қолар бу дунёда, на шоҳ,
Ёлғиз сен боқийсан, эй қодир Оллоҳ!
Лутфинг билан қалбим ичра номус-ор,
Луфтинг билан қалбим саҳнида баҳор!
Лутфинг билан ашъор Ҳамид дилида,
Лутфинг билан номим Султон тилида!
Лутфинг билан жоним ичра осойиш,
Лутфинг билан руҳим топар оройиш.
Лутфинг билан очиқ қалбим жуфт кўзи,
Лутфинг билан латиф Шоиринг сўзи.
Лутфинг билан баравж жасорат, журъат,
Лутфинг билан ортар ҳар лаҳза суръат.
Олий лутфинг билан мен ҳам расида,
Битарман Ҳофизинг алқаб қасида!

ДАЪВАТ

Англай десанг Ҳазратимни,
Дарду алам-ҳасратимни,
Минг камчилик-касратимни
Шералини тингла, эй дўст!

Кетсин десанг дилдан доғим,
Гулга тўлсин десанг боғим,
Гар юксалсин десанг тоғим,
Шералини тингла, эй дўст!

Қалбинг кўзин очай десанг,
Офтобдай нур сочай десанг,
Ғофиллардан қочай десанг
Шералини тингла, эй дўст!

Боғи беҳишт айласа зор,
Бағринг куйдирса армон нор,
Ёр бўлсин десанг номус-ор,
Шералини тингла, эй дўст!

Билай десанг Ватан надир,
Топай десанг қиммат-қадр,
Балқай десанг мисли бадр,
Шералини тинглай, эй дўст!

Гар соғинсанг ёшлигингни,
Ошуфта бебошлигингни,
Дилдор қаламқошлигингни
Шералини тингла, эй дўст!

Огоҳ айлар аввал-охир,
Надир ботин, надир зоҳир,
Топай десанг дур-жавоҳир,
Шералини тинглай, эй дўст!

Соғинтирса ёрнинг васли,
Ҳаётинг гулбаҳор фасли,
Эй сен, оқил инсон насли,
Шералини тингла, эй дўст!

Ошиғи бўлсанг Оллоҳнинг,
Жўмард аҳли севар роҳнинг,
Даъватин тингла огоҳнинг
Шералини тингла, эй дўст!

Бобурдай от сурай десанг,
Шайтонга тиғ урай десанг,
Бошдан қоринг курай десанг
Шералини тингла, эй дўст!

Ранжитса эл-юрт қозиси,
Маҳалла қўйнинг тозиси,
Сўқир қисмат норозиси
Шералини тингла, эй дўст!

Минг ҳиммат ҳар хонишида,
Минг сир-асрор ёнишида,
Гадо элнинг дониши-да
Шералини тингла, эй дўст!

Олтин бошинг бўлсин омон,
Бўлмасин ранг-рўйинг сомон,
Яшай десанг дориломон
Шералини тингла, эй дўст!

Қасд қилса гардун бевафо,
Жонингдан ўтса минг жафо,
Маст айласин десанг сафо
Шералини тингла, эй дўст!

Топсин десанг минг дард даво,
Бўлсин десанг жаннат раво,
Мен каби бўлсанг бенаво
Шералини тингла, эй дўст!

Тутай десанг бахтинг ғозин,
Ҳақиқат янгроқ овозин,
Яратган Эгам оғозин
Шералини тингла, эй дўст!

Илҳом билан тўлган пайтим,
Илоҳий тарона-айтим,
Муҳрла қалбга шоҳ байтим
Шералини тингла, эй дўст!

Чек қўй, бас, али-балига,
Сухандонлик касалига,
Ҳамид, гал бер Шералига,
Шералини тингла, эй дўст!

ҲАЗАЛ

Ҳофизим чертса тор – тор чидай олмас,
Куйиб ёнишига нор чидай олмас.

Шери ғаррон каби тортса гар наъра
Фигону фарёду зор чидай олмас.

Ҳар қанча сарбаланд бўлса ҳам, ё Раб,
Олтин бошига ҳеч дор чидай олмас.

Янграса илоҳий қўшиғи-куйи,
Эътиқод, номусу ор чидай олмас.

Онқадар афсунгар сирли санъати,
Гадою давлати бор чидай олмас.

Юксак парвозига сеҳрли созин
Бургуту лочину сор чидай олмас.

Ҳофиздан сўз очманг Ҳамид ёнида,
Нола-зорига, бемор чидай олмас!

* * *

Сизни Ҳофиз,
Бизни шоир қилган Зот,
Ҳам вазир,
Ҳам нозим – ғолиб сурган от.
Навоийдай авлиёнинг вориси,
Сизу биздай йўқ ҳеч замон қориси.
Ўзлимиз ахтариб дунё кездим боз,
Тополмасдан кенг дунёдан бездим боз.
Даво излаб кўнглимдаги доғларга,
Қайта-қайта кирдим Ғарбий боғларга.
Татиганман Конфуцийлар мевасин,
Тинглаганман Тагор бобо шевасин.
Шубҳасиз ҳеч Софокл даҳолиги,
Байрондай оташқалб бебаҳолиги.
Ўтаганман Афлотунлар мактабин,
Биларман Кант ила Гегелнинг таъбин.
Бўлмаса ҳам шоҳу султон ё вазир,
Маркс бобо ҳам шубҳасиз беназир.
Даҳолар даҳоси гар чўнг Шекспир,
Минг даҳога раҳнамо Навоий пир.
Толстой каби маърифат шоҳи у,

Ҳар ўн саккиз минг олам огоҳи у.
Мангулик Ҳазратим олий таълими,
Бани башар муаззам муаллими.
Азиз билган Ҳазратим шоҳ булоғин,
Алпомишга ҳам олдирмас улоғин.
Мурид Султон Бойқаро – темурзода,
Навоий ягона чексиз фазода.
Ўлчаб бўлмас асло ижодин тарҳин,
Минг олим битолмас шоҳбайтин шарҳин.
Ёлғиз фикри-зикри ҳам минг бир савоб,
Ашъорида бир саволга минг жавоб.
Жумла жаҳон орияту номуси,
Назму насри ҳаёт қонун-қомуси.

* * *

Гёте дер: рубоб торин четмоққа.
Ўрганган оҳангинг қилмоққа такрор,
Сўз билан дилларни асир этмоққа,
Ҳофизим, нуроний кексалик даркор.

ФАҲРИЯ

Халқим, ҳузурингда таъзимдаман шод,
То рўзи Қиёмат базмдаман шод!
Гоҳ Навоий бўлиб ашъор битарсан,
Гоҳи Ҳофиз бўлиб қўшиқ этарсан.
Эй, олтин бешигим тебратган онам,
То рўзи Қиёмат кутлуғ хилхонам.
Мурид этдинг Ҳазратим Навоийга,
Бахт бердинг илоҳий мен ҳавойига.
Гоҳида жоҳилсан, аксар оқилсан,
Кўзимга минг қайта тортилган милсан!
Баҳордай бағрингда етдим вояга,
Фидоман бахтингдай юксак ғояга!
Осмоўпар тоғим, жаннат боғимсан,
Қалбимда қўр, белимда белбоғимсан!
Гар ёқдинг бешафқат ишқ гулханида,
Гар тиғинг минг захми қулинг танида.
Минг бор миннатдорман минг бир маънида
Ҳамидга қулфат ҳам бахт Ватанида!

АЛИШЕР НАВОЙЙ ҒАЗАЛИГА МУҲАММАС

Ҳар сирли ноланг учун минг бир жон қурбон ҳофиз,
Хонишинг билан бўстон ҳатто биёбон ҳофиз,
Афсунгар киби қўнгул мулкига султон ҳофиз,
Чекди булбул киби минг лаҳн ила достон ҳофиз,
Йўқ анингдек яна бу даврда хушхон ҳофиз.

Минг дардинг топар даво тингласанг шому наҳор,
Ҳар нағмасида минг сир, ноласида минг баҳор,
Минг битта маънию ҳар бирида минг бир оҳор,
Давр ўқур чоғда ажаб фитналар айлар изҳор,
Йўқ анингдек яна сарфитнаи даврон ҳофиз.

Аҳли эл имонию хонумони Қуръонда,
Аввал-охир ошкора ҳам ниҳони Қуръонда,
Ҳар мўминга Яратган минг эҳсони Қуръонда,
Ҳофиз этган киби ҳақ лутфи они Қуръонда,
Бўлдик онинг доғи ҳар ҳоли Қуръон ҳофиз.

Бош урарман пойига Тангри ризоси бирла,
Эзгулик ва ёвузлик мангу низоси бирла,
Талпинарман кўйига қалб иқтизоси бирла,
Жон олур нағмаси ул руҳ ғизоси бирла,
Халқ жонин қилур ўз базмида меҳмон ҳофиз.

Ўт соларсан ҳар қалбга, саломат лоғар-ариғ,
Кучга тўлар нафасинг билан ҳар ранги сариғ,
Янгроқ созинг, илоҳий таронанг фараҳ-фориғ,
Гар унунг жон олур, они деса бўлғайму дариғ,
Ким фидо боштин-аёғингға сенинг жон, ҳофиз.

Бағринг пора айлар гар қай бир ҳасадгўй фосих,
Аҳли дил учун Сендай топилмас доно насих,
Қалб қушин парвозига лаҳнинг киби йўқ асих,
Сендадур нағмаи Довуд ила анфоси Масих,
Бордурур, – йўқ эса давронда, фаровон ҳофиз.

Мухлисларинг сафида топилмас бирор лоқайд,
Шавқу завқин Ҳамид ҳам қони билан қилар қайд,
Шуҳрату шонинг куйлаб Ҳазратим битган шоҳбайт:
Эй Навоий, дема – «Лаҳниға недин бўлдунг сайд?»
Халқ сайдиға қани ўйла хушилхон ҳофиз.

Хилват ичра жисму жоним он чунон топиб ором,
Саҳни қалбим узра соя солмай ҳеч бир дилором,
Сармасту сарбат ҳам эрдим сипқоргандай минг бир жом,
Эй хуш улким, офият кунжи манга эрди мақом,
Сурайи «Ваш-шамс»у «Вал-лайл» эрди вирдим субҳу шом.

Қиблага юзланиб бежиз ибодат қилмас улус,
Жамолин жилвасига бас келолмас минг бир Юнус,
Ояти шарифи қошида қуёш хира фонус,
Субҳ андин хилватимға нафҳаи рухул-қудус,
Шом мундин кунжи фақрим равзаи дорус-салом.

Ҳатто келмай хаёлимга оташин ишқ тушлари,
Вомиқу Фарҳоду Мажнун сингари сархушлари,
Ёрин васли билан сармаст, ҳажрида қомушлари,
Сайди субҳам донаси бирла малойик қушлари,
Анда кўрмай риштаи зуҳду риёи бирла дом.

Не муҳаббат қиссасин маъносидин нолам бийик,
Не беш кунлик даҳри дун фаносидин нолам бийик,
Не қаро қисмат азоб-аносидин нолам бийик,
Не биравнинг қомати раъносидин нолам бийик,
Не кишининг ғамзаи жодусидин уйқум ҳаром.

Қолмагандай кўнглим ичра ҳеч беомонлиғ туган,
Ва ё раҳм қилгандай жонга минг имонлиғ туган,
Аҳли имондай мусаллам минг битта жонлиғ туган,
Не ичимда лоларухлар ишқидин қонлиғ туган,
Не бошимда сиймбарлар васлидин савдойи хом.

Хотирим жам лабларимда бамисли муҳри сукут,
Гоҳ Оятал курси вирдим, гоҳи дуойи қунут,
Ҳам ишқи бирлан сарафроз айлаб ҳайи лоямут,
Ҳам кўнгулдин нозанинлар суҳбати бўлган унут,
Ҳам назардин маҳжабинлар сурати бориб тамом.

Ишқ-муҳаббат назмида жонимға тушди офате,
Ул париваш азмида жонимға тушди офате,
Офатижон рамзида жонимға тушди офате,
Ногаҳон шоҳ базмида жонимға тушти офате,
Мен ўзумдин бордим, ул билмон қаён қилди хиром?

Ишқ шаробин талабида толмади жону кўнгул,
Ул париваш кўйидан бош олмади жону кўнгул,

Минг пандимга ҳам ҳеч қулоқ солмади жону кўнгул,
Хуш кетти, ақл йитти, қолмади жону кўнгул,
Ишқ чекти зуҳд ила савдоларимга интиқом.

Кўнглум ичра оташин ишқин яшинвор давъким,
Жисму жоним ўртар дарди ҳажрининг кажравиким,
То мунаввар этди кўнглим гулшанин кавкабиким,
Тушмиш ўт жонимға ул дамдин бери ул навъким,
Жон бериб ўлмакни топмон, айлабон из иҳтимом.

Телба кўнглум ишқ даштида тағофул, найлайн,
Ҳар қанча зўр бермай асло бўлмас қобил, найлайн,
Бўлмади ҳеч офият кунжида офил, найлайн,
Ёр ғойиб, дард муҳлик, халқ ғофил, найлайн,
Ғаврума ким еткай илло шоҳи гардун иҳтишом!

Ким етар, айт, муродига закот-божи бўлмаса,
Ким инонар ошиққа гар бало тожи бўлмаса,
Вайрон хонумоним, Ҳамид, ишқ ривожки бўлмаса,
Эй Навоий, шоҳдин дардинг иложи бўлмаса,
Бош олиб кеткил, уруб оворалиғ даштини гом.

АРМОН

Бундай Ҳофизи бор юрт обод,
Халқ фаровон, яшаши шарт шод.
Улус – бор баркомил Ҳофизи,
Хурдай бўлгай ҳар ўғил-қизи.
Булбул Ҳофиз куйлаган жойда,
Тенг бўлингай даромад-фойда.
Юртда, ҳофизлари мард-дадил,
Ҳукм сургай тартиблар одил.
Ғарибларнинг қадди бўлмас нун,
Ҳар жабҳада устувор қонун.
Эл оч қорнин ғамин билмас ҳеч,
Эътиқодга зид иш қилмас ҳеч.
Имон – ҳаёт-мамот мазмуни,
Шоҳ-гадоси – оға ҳам ини.
Ҳофизларин хониши тўғри,
Юртда бўлмас ҳар турли ўғри.
Ҳукуматга содиқ халқ-уммат,
Халқ билан давлату ҳукумат.
Ҳофизи ҳам донишманд, олим,

Элда нетар худпараст золим.
Бундай эл Аллох паноҳида,
Аввал-охир ростлик роҳида.
Бундай элда на ситам, жабр,
На сўнгат сирқиратар сабр.
Ҳар ҳофиз ҳам соҳибдиёнат,
Элда нетар, айтинг, хиёнат!
Ҳофиз туғи меҳру оқибат
Элда нетар, заҳмат-уқубат.
Ҳофизи ҳам бамисли султон,
Элнинг ҳар бир фуқароси хон.
Вале, эвоҳ, орзуманд нозим,
Муболаға ўрнида лозим.
Гар офтоб бир, замин ҳам якка,
Гар об ҳам бир яқин юракка;
Уйғунлиги гоҳи шарофат,
Гоҳ келтирар минг битта офат.
Гар йўқ тўрт унсурдан ҳеч аъло,
Меъридан ошиғи бало.
Баъзида об-оташ кўшилиб,
Тириклай теринг олар шилиб.
Машаққатсиз ҳунар йўқ ахир,
Шоирлик қисматинг ҳам тахир!
Бийрон булбул сайраган гулбоғ,
Ичра минг бир қузғун, минг бир зоғ.
Улус марду номарди билан,
Ҳаёт қувонч, минг дарди билан.
Гар йўқ яхши ниятдай омил,
Даврон аро ўзга таомил.
Етай десанг эзгу комингга,
Армон майин қуйма жомингга.
Қаноатни қилмасдан одат,
Тополмас бандаси саодат.
Мисли замон аҳли дониши,
Маст айлағай Ҳофиз хониши.
Ҳофизинг этагин маҳкам тут,
Дунё бир камлигин, бас, унут!

* * *

Ашъоримда йўқ ҳеч лоф,
Шоҳ байтим жавоҳир соф.

Юрагим тўлаб-тошар,
Рози дил учун шошар.
Гардун боғу чўлу кўп,
Пул топиш минг йўли кўп.
Пахсакашлар лой билан,
Қассоб гўшту мой билан.
Сартарош қиртишлаб мўй,
Чўпон боқиб эчки-қўй.
Миршаблар зўрлик билан,
Қаллоблар ўрлик билан.
Фармон билан мансабдор,
Дорбоз тикиб баланд дор.
Чайқатиб чайқовчилар,
Ўқ-ёй билан овчилар.
Лўлилар найранг билан,
Рассом турфа ранг билан.
Порахўрлар пинҳона
Пеш қилиб минг баҳона.
Илондай авраб даллол,
«Ол, ҳалол!» деб, «Ол, ҳалол!»
Қавми ҳаммол тўкиб тер,
Биз кабилар битиб шеър.
Дурадгор теша билан,
Хунарманд пеша билан.
Созанда чертиб созин,
Ҳофиз пешлаб овозин.

Шерали ЖЎРЕВ сабоғи:

Саҳна муаззам минбар,
Ҳар кимга тутқазмас бар.
Унга етсанг ҳам осон,
Мос бўлишинг даргумон.
Аз рўзи азал, ҳайҳот,
Кимлар унда сурмас от!
Сафсата сотса маддох,
Зада саҳна тортар оҳ.
Ёлғон арқоғин ўрган,
Минг бир лўттибоз кўрган.
Тили-дили бошқалар,
Қабримизга тош қалар.

О, кўрдим қанча қори,
Гар Тангритоғ виқори,
Гар бисёр айтар гапи,
Йўқ ҳеч нотиклик таъби.
Сўзи совуқдан-совуқ
Тангрим, ҳеч қилма ёвуқ!
Саҳна узра ҳам тўп-тўп,
Адашиб чиққанлар кўп.
Минбар тегса бедаво
Даҳолик қилар даъво.
На фикр бор, на зикр,
Айтари икир-чикир.
На фалсафа, тафаккур,
На таъзим, на ташаккур.
Кеккаяр мисоли ғоз,
Саҳна узра ваъдабоз.
Дуч келганга отиб тош,
Шайтон феълин қилар фош.
Айтар гапи бетайин,
Сафсата сотган сайин,
Эл-юрт ихлоси қайтар,
Шаънига лаънат айтар.
Нотик манфаатпараст
Ғараз билан маст-аласт.
Минг битта йўғонбўйин,
Кўрсатар минг от ўйин.
Ғофилга саҳна эрмак,
Муроди якан термак.
Аз рўзи азал ҳаёт
Тартиб билан барҳаёт.
Ҳар ким ўз юлдуз-ойи,
Ҳар ким ўз юрти, жойи.
Ўрнин топмаган одам,
Қоқилади дам-бадам.
Ким учун карвонсарой,
Мен учун омил бу жой.
Ҳар инжа қалб саҳнида,
Яшарман шод лаҳнида.

ҲАЗРАТ НАВОИЙ ҒАЗАЛИГА НАЗИРА

Ҳазрат билан биз саҳройи балода,
Водийи ҳижрону дашти фанода.

Вомиқу Фарҳоду Мажнунлар билан
Дашти муҳаббат аталган арода.

Юз минг алар ишқича дард-балога
Толиб эл боши узра можарода.

Саводул-важҳ фиддорайн асрори
Биз каби ошуфта юзи қарода.

Қўнглимиз зулф ичра, шарҳи ишқимиз
Биз телбада эмас, ул мубталода.

«Вафо» узра қилгандай котиб рақам,
Ишқ ўтининг доғи аҳли вафода.

Ҳофиз билан Ҳамид Ҳазрат қошида
Ё адам дашти ё мулки фанода.

Ғойибдан овоз:

Аҳли тамкинам, мани
бенгзама, эй гул, булбула,
Дарда йўқ сабри анинг
ҳар лаҳза минг фарёди вор.

ҒУЗУЛИЙ

Ҳофизимиз, ал Ғиёс,
Қилма булбулга қиёс.
Булбул – миттигина қуш,
Қўшиғи билан сархуш.
Асли йўқ Ҳумо мисол
У ҳам минг йиллик тимсол.
Аллаким каби ёлғиз
Яккахон, якка оғиз.
На бор созандалари,
На навозандалари.
На хилма-хил суруди,
На алвон ашкин руди.
Гар афсунгар овози,
На тори бор, на сози.

Тушмас дарахт шохидан,
Юролмас ишқ роҳидан.
На халқи бор, на эли,
Бедана – дайди феъли.
Ошиқ эмас ҳеч гулга,
Бу маломат булбулга,
Сендай чала ўқиган
Чаламулла тўқиган.
Бегона олам-очун,
Куйлар тек ўзи учун.
Емиши тариқ-арпа,
Чўчитар ҳатто шарпа.
На билар Ватан дардин,
На марду на номардин.
Бир хил нағма-талқини,
Боғлар соя салқини
Азал туғилган жойи,
Ҳаминқадар чиройи.
Ҳофизимиз тикмай дом
Минг булбулни қилар ром.
Афсунгар шўх овози,
Сеҳрли янгроқ сози.
Хонанда ҳар бармоғи,
Мусиқа ҳар тармоғи,
Мақому лапар, ялла
Куйлар ёниб баралла.
Чиқмас ҳеч ишқ роҳидан,
Тошлар эрир оҳидан.
Ошиғи Яратганнинг
Боқий нур таратганнинг.
Имон-эътиқод йўлдош,
Саждадан кўтармас бош.
Яшар эл дарди билан,
Елкадош марди билан.
Она халқ иқбол-бахти
Заррин тож, тилло тахти!
Бу тоғ, бу боғ демас ҳеч,
Эрта демас, демас кеч.
Бой ҳам ғарибга холис,
Демас ҳеч яқин олис.
Гоҳ Шошу гоҳ Қўқонда
Бўлган ҳатто Иқонда.

Минг бир мухлис бахтиёр
Тел-Авивда ҳам бисёр.
Гар садоқат зўр Шерга,
Гар қадрин урмас ерга,
Талашмас ҳеч сармоя
Шаънин қилар ҳимоя!

* * *

Тинмас бола каби расида,
Нечун алқаб битмай қасида.
Сиз кирмаган бирон хона йўқ,
Сизни севмас ота-она йўқ.
Санъатингиз – сирли, дилобар
Ёшу қари севар баробар.
Мафтун ҳатто расида қизлар,
Оқсоқол ҳам эъзозлаб «сиз»лар.
Сизда беҳишт – сеҳрли сабо,
Ғайриоддий ҳам оҳанрабо.
Қўшиқ салтанатин хонисиз,
Бўй етган йигитлар жони – Сиз!
Сиз қўшиқ авжини олганда,
Юракка туғёнлар солганда,
Таъзим бажо айлаб, букиб бел
Пойингизга бош урар бор эл!

* * *

Бошингизда гар шуҳрат тожи,
Сиз ҳам бағри бутун муҳтожи.
Бойлар сармоясин пеш қилар,
Ғариблар бағрингиз реш қилар.
Ғариб бошин егани еган
Ҳамон зўрлар дегани деган.
Қай биридан йироқ номус-ор
Мансабин пеш қилар мансабдор.
Сўрамай ҳеч нечук ҳолингиз,
Талаб қилар қўшиқ – болингиз!
Қўшиқ айтиб келсангиз боғдан,
Қай диди йўқ сўз очар тоғдан.
Сўрамас ҳеч кайфиятингиз,
Мақсадингиз, ўй-ниятингиз,
Иши йўқ соғмисиз ё носоғ:
«Кўнглимизни қилиб бир бор чоғ,

Тўйимизда, деб, хизмат қилинг,
Этагингиз чангаллар юз минг
Мухлислардан безарсиз гоҳи.
Эй, ҳофизлар султон шуҳи,
Сиз ҳам барча қатори инсон,
Сизга ҳам тутиб бўлмас осон.
Томошабин билан юзлашиш,
Сиртдан қараганда – оддий иш.
Билинар майдонда азал мард,
Юрагида бўлмаса чўнг дард,
Кўтарса ҳам саҳнадай минбар,
Бўлмас эл наздида мўътабар.
Ёмон кундан сақласин омон,
Саҳна талаблари беомон.
Қай зот бунга бермагай жавоб,
Гар пул топар, тополмас савоб!
Енгил-елпи қараган банда,
Элу юртга кулги, шарманда.
Саҳнага чиққандан янглишиб,
Ўлган афзал қай дарддан шишиб.
Муқаддас гўё олий фармон:
Қадрли ўз ўрнин топган жон!
То маънисиз қўшиғин сўзи,
Ерга урар қадрини ўзи.
Гар машхурсиз элда, албатта,
Шону шуҳрат юки ҳам катта!
Гўё тожу тахтдан безган шоҳ,
Оддийликни соғинарсиз гоҳ.

МУНОЖОТ

Кимларнидир етказдинг сарбаланд тожу тахтга,
Кимларнидир зор қилдинг зарра ушоқдек бахтга.
Қай бир зотлар кўлига яроғ бердинг беаёв,
Кимларни сарсон қилдинг она ер бўйлаб яёв.
Қай битта эл-элатлар саҳроларда йўқолди,
Қай бир элатлар-эллар манглайдан ўқ олди.
Қай бир элатлар-эллар қолдилар аросатда.
Қай бир эллар то ҳануз оқсайди фаросатда.
Эй, берган Шералидай ҳофизи замон азим,
Саждадан бош кўтармай қиларман минг бор таъзим.

ҲОФИЗ ТАЪРИФИ

Бир қарасам қирғизчалаб олиб қочар,
Уйғурга ҳам офтобдай бор меҳрин сочар.
Қўшиқ-куйи яқин қилар узоғимни,
«Бовурим-ай!» деб сийлар ҳар қозоғимни.
Шаънимизга ўқтин-ўқтин отса ҳам тош
«Тоҷикӣ намедонам!» деб тортмас ҳеч бош.
Не бахт, ҳофиз Оғамдай йўқ бу кун ғани
Қўйиб берсанг қойиллатар ўрисчани.
Киркоровни ҳам қочирар бир чўқишда,
Қорилардан қолишмас Қуръон ўқишда.
Қўя туринг ҳар қочирим-кулоласин
Анғласайди ўзбекона шоҳ ноласин
Ҳеч шубҳасиз италиялик ҳар бир Тотти
Эсламасди кимлигини Паваротти.
Вале она забонимиз севар Ҳофиз,
Элпарварлик борасида чевар Ҳофиз!
Халқимизга, содиқ она еримизга,
Буюк ғоят ихлосимиз Шеримизга!
Алишмайди ўзбек элин японга ҳам,
Истеъдодин халқи билан кўрар баҳам.
Навоийдай она тилин севар жондан,
Афзал билар юртимиз жумла жаҳондан.
Амир Темир даъвати ҳар хитобида,
Устоз азиз – Ватанпарварлик бобида!
Юздан ортиқ миллат учун юртим Ватан,
Ҳофиз Шерали айлар барчасин яктан.
Минг бир вулқон тошиб чиқар юрагидан,
Илҳом олар биздай мухлис тирагидан.
Чин дилдан гар Ҳофизимиз қилса нола,
Алпомишлар ҳам йиғлар мисли ёш бола.
Сизу бизнинг ғамимизни ейди фақат,
«Она халқим омон бўлсин!» дейди фақат.
Минг бир тор ҳам дош беролмас чертишига,
Қирқ хунар ҳам озлик қилар эр кишига.

* * *

Хонанда десамми ё,
Созанда десамми ё.
Десамми ё бастакор,
Шифокору хастакор.

Десамми имом-роҳиб,
Имон-эътиқод соҳиб.
Дейми шоири замон,
Соҳиби замон-макон!

Юлдуз дейми, ой дейми,
Минг хислатга бой дейми!
Жумла эл айлар таъзим
Дейми азимдан азим!

Хоки пойи тўтиё
Дейми азиз-авлиё!
Булбули бийрон дейми
Ё соҳибқирон дейми!

Нафаси бағишлар жон,
Исо дейми меҳрибон.
Мисли Ҳазрат Алишер
Дейми ё занжирбанд Шер!

Катта-кичikka ҳамдард,
Алпомиш дейми жўмард.
Фарҳод дейми тош ўяр.
Сахроларга бош қўяр,

Мажнун дейми Лайлига.
Боқмас замон зайлига,
Чўлпон дейми эркесвар,
Тўти забони чевар!

Эл соғинган дилпазир
Хизр дейми беназир.
Дейми ҳофизи замон,
Қийнамай ўзим ҳамон

Эл танир десам бас Ҳофиз Шерали,
Шерали чинакам жўмард шер Али!
Эй, қалбим қуввати – булбул Ҳофизим,
Кўкни ҳам бўйлаган – дулдул Ҳофизим!
Эй, аҳли улусни ром этган сеҳр,
Офтобдай барчага баробар меҳр.
Эй, беҳишт садоси – сеҳрли созим,
Ўн саккиз минг олам ичра парвозим.
Таронангиз келар мозий қаъридан,
Ва ё минг бир қават осмон наридан.

Санъатингиз ғоят юксак, бебаҳо,
Минг йилда бир келар бебаҳо даҳо.
Эй, кўклам фарзанди, халқим дилбанди,
Сирли созингизга жумла эл банди.
Эй, беклар қошида бош эгмаган хур,
Эй, мискин ҳар дилни ёритар хур нур!
Бокира, беғубор наво илоҳий,
Минг бир хаста дилга даво илоҳий!
Ўзбекнинг фахри ҳам шони, ғурури,
Тожик, қирғиз, қозоқ қалбин сурури.
Шўху шаън афсунгар навоси билан,
Оламни минг қайта забт этар ўлан.
Бобур билан ҳамюрт олийнишоним,
Бобурдай элу юрт суйган Эшоним!
Шон-шуҳрат бобида мунаввар чироқ,
Шуҳратпарастликдан вале Сиз йироқ.
Самимий саломим айлай поёндоз,
Ҳар қанча эъзозлаб-ардоқласам оз.
Тўйлар не, ҳатто энг оғир паллалар,
Минг дардга дармон Сиз куйлар яллалар.
Дилдан куйласангиз, эй, Йисо нафас,
Мархумлар тирилгай ҳатто басма-бас!

ТАВАЛЛУД

Арслон каби наъра тортишга мойил,
Минг жом сипқоргандай нечун бўлмай шод:
«Бир минг тўққиз юзу қирқ еттинчи йил,
Ғалаба асридай қилинажак ёд!»¹
Жаҳон урушидан ғолиб чиққан эл,
Жўмард музаффардай дадил танғиб бел,
Қирғин-баротларда қучгандай зафар,
Буюк иқбол сари бошлаган сафар.
Улуғ ғалабани қилиб тантана,
Истиқбол учун зар зина ҳар сана.
Элнинг ҳар қувончи минг битта бўлиб,
Эзгу умид билан юраги тўлиб,
Яйраган хуш палла, бу не бахт, қаранг,
Фарғона қишлоғи қўйнида жаранг,
Нурмуҳаммад ака уйида яна,

¹ Академик шоир Ғафур Ғулом байти.

Шер ўғлон туғилди – тўй ва тантана!
(Айни шундай кўклам пайти бир палла,
Амир Темур туғилган, баракалла!
Қодирий бобони берган шу Ҳамал¹,
Аллома Шекспир учун ҳам тамал.
Ўзбек шеърятин забардаст банди,
Ғафур ал-Ғулом ҳам баҳор фарзанди!
Қадрдонлар ичра бебаҳо асил,
Ғулом Каримийни берган бу фасл!
Она халқим, сенга тайин истиқбол
Хизматингда баҳор дилбанди Иқбол²!)
Шермухаммад дея қўйдилар исм,
Исмига, во ажиб, ғоят мос жисм!
Биз каби бешикка беланган у ҳам,
Бўса истаб ёрга эланган у ҳам.
Бизлар каби олган мактабда таълим,
Қулоғин ҳам чўзган қай бир муаллим.
Ўйинқароқлик ҳам қилган бир замон,
Бўз бола сингари ғоят шўх ҳамон.
Ва лекин буюклик меҳрибон доя,
Ёшига ёш кўшган ҳар улуг ғоя.
Бўладиган бола маълум бошидан
Илҳом парилари кетмай қошидан,
Олмосдай сайқаллаб нозик дидини,
Тутиб димоғига анбар ҳидини,
Мудом парвонаси минг бир фаришта,
Хизр каби қўллаб ҳар кутлуғ ишда,
Балолардан асраб сон-саноғи йўқ,
Қалқон қилиб кўксин отилса гар ўқ,
Минг битта панд билан пардозлаб ақлин,
Зеҳнига жо айлаб асрлар нақлин,
Юксалтириб мисли ёрқин офтоб-ой,
Элу юрт қалбидан олиб берган жой!
Ақл бовар қилмас ўшал мурғак жон,
Санъаткорлик билан забт этди жаҳон!
Санъати баҳордан олган андоза,
Саҳар шабнамидай мусаффо-тоза.
Соҳибқирон каби суриб ғолиб от,
Олди кенг дунё тенг ярмини бу Зот!

¹ Шекспир, Абдулла Қодирий апрель ойида туғилганига ишора.

² Ўзбекстон халқ шоири, сенатор Иқбол Мирзо.

* * *

Таронангиз каби қўшиқ йўқ, куй йўқ,
Пойингиз етмаган гўша йўқ, уй йўқ.
Наинки Сиз она ўзбек ўғлони,
Туғишган қирғизнинг Сиз суйган хони.
Камарбаста тожик халқин ошида,
Қозоқ ҳам ардоқлаб тутар бошида.
Охун-уйғуримиз солгансиз йўлга,
Ҳатто туркманни ҳам олгансиз қўлга.
Она Ер қайси бир тоғида унган,
Сизни зўр ҳофизии билар ҳар дунган!
Бандам деб Яратган солган хуш назар,
Яхудий ҳам сочар бошингиздан зар!
Деманг: Қорақалпоқ бизлардан олис,
Юксак баҳо берар ардоқлаб холис!
Не бахтки, ҳаттоки бошқирду татар,
Гулзорларин бийрон булбули атар.
Булбуллар диёри ҳатто Хоразм,
Устоз, қошингизда қилар минг таъзим!
Не бахтки, ёдимга тушди дафъатан
Жўрабек Муродов Сизга берар тан!
Саодат йўқ зинҳор Сиздай биз учун,
Татлиса жон берар, Оғам, Сиз учун!
Илҳом билан бир бор қилсангиз нола,
Очилар ҳар дилда минг алвон лола.
Жўшарман-қўшарман – бор аҳли башар
Қўшиғингиз тинглаб беармон яшар!
Жумла жаҳон нечун бўлмасин асир,
Қўшиқ-куйингизда минг синоат-сир.
Гоҳ нола тортарсиз Навоий бўлиб,
Гоҳ қайнаб-тошарсиз Амудай тўлиб.
Бу асрор қошида ожиз ҳар ақл,
Эшитганман, қилар маҳкумлар нақл:
Янграса сеҳрли Шерали саси,
Самодай кенгаяр зиндон қафаси!
Қўшиқ-куйингизда камалак ранги,
Бахту саодатнинг сирли жаранги.
Нечун бўлсин қўшиқ-куйингиз тахир,
Сиз комрон замона Ҳофизии ахир!
Олтмишинчи йиллар Абдулла Ориф,
Воҳидовлар билан юксак маориф,

Рауф Парфи ғолиб кўтарганда туғ,
Дориломон замон бошланиб қутлуғ,
Элнинг кўкрагига текканда шамол,
Ҳаёт ҳам кун сайин тўкин, баркамол,
Чекиниб минг кулфат бор эҳтимоли,
Кўпайганда ҳатто ғариблар моли,
Эл бошида балқиб саодат бадри,
Тиллога тенг ҳатто ҳар тийин қадри,
Эсдан чиқиб турфа тазйиқ-таъқиблар,
ЭсЭсЭсЭр билан ҳатто рақиблар,
Ўйлаб муолама қилган замона,
Муродига етиб ҳар ота-она,
Кун сайин ўнглиниб эл-юрт ҳаёти,
Ҳаёти сингари жўшқин баёти,
Оммавий тус олиб китобхонлик ҳам,
Ҳар ким кўриб гизли сирийин ҳам баҳам,
Лочин каби парвоз қилганда ўйлар,
Юз тўйга уланиб юз мингга тўйлар,
Жамғармалар бўлиб соат сайин мўл,
Санъаткор учун ҳам очилганда йўл,
Буюк она халқим, қолмасман ҳайрон,
Етиштирди Сиздай Булбулни бийрон!
Саодатманд даврон доянғиз Сизнинг,
Фақат бахтни куйлаш ғоянғиз Сизнинг.
Бисёр гар дил ўртар нолаларинғиз,
Чандон зиёд гулу лолаларинғиз.
Бахт куйчиси мисли Ҳамид Олимжон,
Ҳамиша хизматга камарбаста жон.
Эй, кўшиқ санъатин пешво дониши,
Эй, бахтга қасида рубоб хониши,
Эй, бахтлар ўлкасин Ҳофизи азим,
Қилар қошинғизда Шоир ҳам таъзим!

САБОҒИ МОЗИЙ

Ечмаса ҳам султонлик камарин белдан,
Бобур Мирзо бошин олиб кетган элдан.
Ўзга юртда бўлса ҳамки шоху султон,
Андижон қовунига зор ўтган ултон!
Обод бўлмайд чархи бибунёд дастидан,
Шоҳ Машраблар дод дедилар, дод дастидан!

Кўзин оқи янглиғ меҳрибондан жудо,
 Дилин қуввати руҳи равондан жудо,
 Булбули бехонумон ким ошёни йўқ,
 Чуғздек вайронада ҳеч макони йўқ,
 Бу олам халқи ичра дил паришон ҳам,
 Бу дунё дийдасига торикистон ҳам,
 Етолмайин хуршиди матлабига ҳеч,
 Ғоят юксак иқболи кавкабига ҳеч.
 Нодирадай битиб минг бир фироқнома,
 Дардига ҳеч дармон бўлмай бироқ нома.
 Ёру дўстлар ҳам ҳолидан олмай хабар,
 Боши узра ўйнаб минг бир қонли табар.
 Мардуми Фарғона¹ каби бўлмай қадри,
 Сарғайтириб рангин золим замон бадри.
 Ҳозиқ каби йўлиқиб амир қаҳрига,
 Армон билан ботиб ўз қонин баҳрига;
 Шўрида Фурқатдай ватандан айрилиб,
 Ўлмай туриб ширин жон тандан айрилиб,
 Ҳамдард топмай дардин ошкор айлаш учун,
 Тополмай юрт азми диёр айлаш учун;
 «Ҳар замон айлаб жафо бунёду зулм,
 Сабру ҳушин бериб жафо барбоду зулм,
 Жону кўнглин айлаб жафо ношоду зулм,
 Таъбига бўлмиш жафо бунёду зулм,
 Ўтса ҳам ҳаддан муддаи бедоду зулм»²,
 Хонумонин совурса ҳам мисли бўрон,
 Ҳамзахондай бўлса ҳамки гар тошбўрон,
 Гулханийдай зор бўлса ҳам бурда нонга,
 Қодирийдай ташланса ҳам гар зиндонга,
 Таслим бўлмай золим замона «эрки»га
 Чўлпонлардай кирмай ҳеч кўча беркига.
 Нола қилиб, аҳли дил кўнглин айлаб сел,
 Қон ютиб минг бир «Шашмақом» куйлаган эл,
 Якун топган каби минг бир кулфат боби,
 Боши узра балқиб саодат офтоби,
 Аллоҳ амри билан етиб нурли кунга,
 Саодат созин тутқазган Сиз – Мажнунга!

¹ Мардуми Фарғона – Мавлоно Муқимий.

² Ҳазрат Навоидан муаллиф эскартиши.

МАМНУНИЯТ

Эй, буюк эл ўғли буюк Хонанда
Ёнарман Сиз билан мен ҳам гулханда!
Сиз ишқу муҳаббат боғин булбули,
Камина шеърят гулшанин гули!
Сиз қўшиқ-куй билан даволайсиз дард,
Калом лашкарига сардор биздай мард.
Биз шеър билан, Устоз, Сиз чертиб торни,
Пешлаймиз муқаддас номусу орни!
Даво истаб ҳар дил минг бир доғига,
Бошлармиз барчани жаннат боғига.
Ҳамма ҳам билмас ҳеч, биз чекиб минг ранж,
Элу юрт бир ганжин қилармиз минг ганж.
Хитобимга илҳом париси гувоҳ,
Етар Арш курсига бизлар тортган оҳ!
Шу боис кулса ҳам кимлар изимдан,
Менга ҳавас қилар бойлар ҳам зимдан!
Биз учун, булбули замон, Оғажон,
Ажаб эрмас, берса эл-юрт минг бир жон.

* * *

Шерали Жўраев! Қилсангиз нола,
Очилар ҳар дилда минг гул, минг лола.
Сиз қўшиқ айтсангиз чекинар минг дард,
Сиз қўшиқ айтсангиз юраксиз ҳам мард!
Сиз қўшиқ айтсангиз гадо – султон-шоҳ,
Сиз қўшиқ айтсангиз шоҳлар ортар оҳ!
Сиз қўшиқ айтсангиз тош ҳам сел бўлар,
Сиз қўшиқ айтсангиз ёв ҳам эл бўлар.
Сиз қўшиқ айтсангиз ҳар қирғин тинар,
Жаннат гулбоғлари заминга инар.
Сиз қўшиқ айтсангиз ёш бўлар қари,
Сиз қўшиқ айтсангиз раққоса пари!
Сиз қўшиқ айтсангиз гуллар ишқ гули,
Сиз қўшиқ айтсангиз лол боғ булбули!
Сиз қўшиқ айтсангиз ёр бахту омад,
Сиз қўшиқ айтсангиз бисёр даромад!
Сиз қўшиқ айтсангиз тоғлар паст бўлар,
Сиз қўшиқ айтсангиз эл-юрт маст бўлар.
Қўшиқ куйласангиз гар шимариб энг,
Оллоҳ очар жаннат эшикларин кенг!

Сиз қўшиқ айтсангиз Парвардигор ёр
Йўқ жаҳон ичра эл биздай бахтиёр!
Бағримга тушган ўт оловингиздан,
То абад кечмасман яловингиздан!
Нечун севмай қўшиқ-куйингиз ортиқ,
Жаннат боғларидан илоҳий тортиқ.
Ёнарсиз бош узра офтобдай балқиб,
Таронангиздан эл мастона қалқиб.
Ҳофизи замон Сиз, ғоят беназир,
Ҳар жойда ҳозирсиз, ҳар жойда нозир.
Омон бўлгай абад ширин жонингиз,
Фатво беринг, дoston қилай шонингиз.
Шеърият гулшанин қилай-да обод,
Эл дуосин олиб мен ҳам Сиздай шод,
Аллоҳ ризолигин олайн мен ҳам,
Сиз билан тарихда қолайн мен ҳам.

* * *

Шубҳасиз шамдай ёнишингиз,
Устоз, жонсўз ҳар хонишингиз.
Куйлаб сиз ҳам минг бир сувора,
Қиларсиз ҳар қалбни минг пора.
Қаллоблиқдан йироқсиз-олис.
Самимий не, бағоят холис.
Тинглаб Сизни ўрганар Ҳамид,
Ижод илмин ўрганар Ҳамид.

* * *

Мафтуну маҳлиё сизга қари-ёш,
Барчага баробар, эй ёрқин Қуёш!
Эй, муҳаббат боғин бийрон булбули,
Тортиқ Сизга қалбим арғувон гули.
Пайғамбар ёшида ҳамон расида,
Нечун шаънингизга битмай қасида!
Қуёшдай меҳрибон, заминдай вазмин
Эл севар Шерали Жўраев базмин.
Ҳар қайга ҳар ўзбек қадами етгай,
Шерали Жўраев хуш дами етгай.
Бағоят юксак бу Булбул парвози,
Олис Сибирда ҳам янграр овози.
Деманг Ҳофиз: дард элининг шоҳи у,
Навоийдай дард ўтин огоҳи у.

Мухлислар билан гавжум гирдо-гирди,
Ҳар хонанда, ҳар созанда шогирди!
«Агар бир қавм, гар юз, йўқса мингдур,
Муайян турк улуси худ анингдур.
Олиблар тахти фармониға осон,
Черик чекмай Хитодин то Хуросон.
Қўнгул бермиш сўзига турк жон ҳам,
Не ёлғуз турк, балким туркмон ҳам».¹
Турк элин Ҳазратдай қилган якқалам,
Муриди биз каби бор аҳли қалам.
Сирли таронаси минг бир йиллик жом,
Бахш этар завку шавқ, илоҳий илҳом!

УСТОЗЛАР ЗИКРИ

Бошимиз узра бамисли минг юлдуз-ой,
Қўшиқчилик санъатимиз бағоят бой.
Сўймаса ҳам бўрдоқию қўчқору қўй,
Мулла Тўйчи Ҳофизларсиз ўтмаган тўй.
Ҳожихон Болтаев куйлаган «Сувора»
Ҳамон айлар нозик ҳар бир дилни пора.
Қўшиқ шайдолари учун сирли тузоқ
Ҳамон эл ардоғида Маъмуржон Узоқ.
Шарқ қўшиғин санъатида шоҳ сўзимиз,
Комилжон Отаниёздай ҳофизимиз.
Отажон Оғанинг тинглаб нолишини,
Хўл қилмаган топилмас тун болишини.
Ўт олдиран ошуфта ҳар дилда қўрни,
Ҳалимахон Носирова юксак ўрни.
Хонандалар ичра йўқ бундай сара хон,
Тиз чўктирар Алпомишни Тамарахон.
Фахриддин Умар ўғли ҳам ёрқин чақин,
Лирик услубингиз ғоят унга яқин.
Улар бари бу дунёдан ўтиб кетди,
Барча борар манзилгача бориб етди.
Гар мартаба бобида ҳеч олишмайсиз,
Устоз санъаткорлардан ҳеч қолишмайсиз.
Ҳеч ким шубҳа қилмас шоир бу сўзига,
Айландингиз замона чўнг Ҳофизига.

¹ Алишер Навоийнинг «Фарҳод ва Ширин» достонидан.

Эллик йилки, кўрмадим Сиздай ҳожини,
 Ҳеч кимсага бермайсиз шуҳрат тожини.
 Эллик йилки, куй-қўшиғи нофиз Сиздай,
 Эллик йилки, чиққани йўқ Ҳофиз Сиздай!
 Шерали деб ўйлар кимни билмайдиган,
 Отарчи йўқ Сизга тақлид қилмайдиган.
 Барчага ҳам аён, шу гапнинг тўғриси,
 Жонингиздан тўйдирган қўшиқ ўғриси.
 Тортиб санъатин азобу заҳматин минг бир,
 Олинг, ҳалол она эл раҳматин минг бир!

* * *

...Қай миллат феълида йўқ иллат,
 Ўзбеклар ҳам қудратли миллат.
 Заминимиз бебаҳо олтин,
 Боғлар чорлар бағрига: «Ол тин!»
 Яхлит айлар гўзал тилимиз,
 Тилимизга уйғун дилимиз.
 Ниҳоят бизлар ҳам басавлат,
 Жаҳон ичра мустақил давлат.
 Туғу туғромиздир фахримиз,
 Шарқ машъали – Тошкент шаҳримиз.
 Буюк мозийдан қувват олиб,
 Мадҳиямиз янграгай ғолиб.
 Неки зарур миллат, халқ учун
 Ҳады этган Ўзбекка очун.
 Ўзбекистон - Ватан, азиз уй,
 Қалбимизга қувват қўшиқ-куй.
 Янграгани ҳамон дафъатан,
 Таронангиз то айлар яктан,
 Темур, Ҳазрат, Бобур мисоли
 Сиз ҳам халқу Ватан тимсоли!

* * *

Мангу «Мақом» чаманзорин гул-лоласи,
 Фахримиздир Ражабийлар сулоласи.
 Етиштирган Шералидай Ҳофиз даҳо,
 Жўраевлар сулоласи ҳам бебаҳо.
 Наъра тортарман Шердай, келди хонаси,
 Улар – Ўзбек буюклигин нишонаси!
 Билиб Сизга от қўйганлар: Шермуҳаммад,

«Адашларим қўллагайман!» дер Муҳаммад¹.
Доно улус гар билмаса ҳеч не демас,
Шайхимиз² машҳурлиги ҳам бежиз эмас.
Аён Сизга сирли калом даромади,
Бежиз эмас Муҳаммад Юсуф омади.
Шу боис ҳар не деса ҳам фолчи доим,
Устоз, Сизнинг ошиғингиз олчи доим!
Лутфин дариғ тутмас Худо мубталодан,
Эл-юрт меҳри асрар минг битта балодан!
Ўзи берган дардга ўзи бериб даво,
Насиб этди султонга ҳам армон маво.
Қирқдан ошиб-ошмай фарзанд ато қилди,
Бахтингизни, не бахтки, бехато қилди.
Шоҳжаҳон ҳам бу кун сахна узра яйрар,
Қолишмас ҳеч Сиздан – булбул каби сайрар.
Санъат боғи ичра бу кун айлар хиром,
Зоҳиршоҳ ҳам топар Сиз каби эҳтиром.
Наинки шону шухрат юлдуз-ойига,
Айландингиз замона катта бойига.
Таърифи йўқ, Устоз, санъатингиз сеҳрин,
Энг муҳими қозонгансиз эл-юрт меҳрин.
Бағоят ярашгай Сизга шухрат тахти,
Элдан дуо олган зотсиз бутун бахти!
Ортиқча бу борада ҳар қандай савол,
Боқий Ўзбекистон билан Сиз безавол!
Ҳар кимга ҳам насиб этмас бу мартаба,
Изингиз бағрида мангу асрар Каъба.
Султон билан олгансиз Сиз ҳожи номин,
Юлдузингиз порлайверсин мангу, омин!

* * *

Етти пуштингизга тилаб омонлик,
Соҳир шеър устаси Бўка томонлик –
Абдул Ҳамид айлар Сизга минг таъзим,
Куйланг! Авжга чиққай илоҳий базм!

2015 йил

¹ Саҳобаларнинг нақл қилишларича, Пайғамбаримиз (с.а.в.): «Исм-дошларим икки оламда ҳифзу ҳимоямда», дея марҳамат қилганлар.

² Шайх – Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуфнинг жаҳон мусулмон оламида йирик исломшунос олим сифатида эътироф этилганига ишора.

ДИЛНОМА

Салимхон ака Абдувалиевга

Қабул айланг, ассаломим, саломимни,
Шаънингизга битилган шоҳ каломимни.
Аллоҳ суйиб ёрлақан бахти бутун,
Бахти каби қарори ҳам аҳди бутун.
Айтсам агар ҳақиқатни мен чин дилдан,
Мудом азиз номингиз ҳеч тушмас тилдан.
Улуғлардан улуғ зотсиз ғоят кабир,
Шаънингизга тополсайдим таъриф, таъбир.
Тўрт томонга донғи кетган номингиз бор,
Етти иқлим ҳавас қилар томингиз бор.
Сийлагани шулдир Сизни қодир Эгам,
Барча билар «ОҚ УЙ»ингиз бор Сизнинг ҳам.
Ғолибликнинг ол ялови дастингизда,
Етти иқлим таъзимда қўл остингизда.
Таъзимимиз қабул айланг, Оғам, бизнинг,
Қўлингизнинг остидамиз биз ҳам Сизнинг.
Куш тилини куш билади дерлар қадим,
Бисёр Сизда ҳам душману ҳам дўст, надим.
Пойингизни ихлос билан айлай тавоб,
Мушкулларим кушод бўлиб, топсам савоб.
Бошлаб келди Тангрим ўзи қошингизга,
Хумо қуши қўнгани рост бошингизга.
Кошонангиз не сарой-ю не қасрдир,
Минг мушкулни осон қилар сеҳр-сирдир.
Фазилату хислатларга ғоятда бой,
Ҳазрат Хизр ҳассасини қадаган жой.
Нажот ҳамда Адолату Ҳақ ахтариб,
Қасрингиздан топиб келар минг бир ғариб.
Ғариблардан ғариб шоир хор, хокисор,
Қасида не, жонин Сизга айлар нисор.

* * *

Умидворман Яратгандан, ёлғиз Сиздан,
Лутфингиз ҳеч дариғ тутманг қулингиздан.
Рўзғоримда ҳамон каму кўстларим кўп,
Ғанимлардан ҳеч қолишмас дўстларим кўп.

Ҳаётда гар хуррам дами кам бўлмади,
Лекин армон ўртамаган дам бўлмади.
Бўлса-да гар хурларга хос ҳулқим менинг,
Ашъоримдан бўлак ҳеч йўқ мулким менинг.
Қирқ олти йил кенг дунёни кезиб юрдим,
Кезиб эмас, юрак-бағрим эзиб юрдим.
Болалиқдан тўйиб овқат емаганман,
Қуюшқондир чиқиб, ҳар не демаганман.
Киссам менинг айтарлик ҳеч кўрмаган пул,
Меҳру вафо бобида ҳам беваман, тул!..
Мартабалар кирмас ҳатто тушларимга,
Майпарастлик ёқмас сира хушларимга.
Жўш урганда эҳтиросим ёшлик палла,
Майлига кўп юрмаганман мен, хомкалла.
Ўғрилиқка мойиллик бор гар феълимда,
Зўр ўғрилар бисёр уруғ ҳам элимда,
Бегоналар ҳаққи менга ёқмас сира,
Ҳалолигу тўғрилиқка мен асир-а!
Қай зотларнинг этагидан тутмадим мен,
Қай зотлардан лутфу эҳсон кутмадим мен.
Дод-фарёдим мен фақирнинг ғоят ҳорган,
Ҳаттоки тахт соҳибига етиб борган!
Болалигим ғариблиқда бўлган хазон,
Қирқдан ўтмай ҳаётимда ҳоким мезон.
Ҳамон ҳамроҳ менга «Йўқ!», «Йўқ!» деган бало,
Не-не азиз зотлар бошин еган бало.
Минг бор шукр, гар камина ўлган эмас,
Ҳаётимдан кўнглим сира тўлган эмас.
На бир ҳунар соҳибиман, на бир касбнинг,
Мендан кўра фойдаси кўп тўриқ аспнинг.
Гар шоирлик умр бўйи қилдим даъво,
Шу даъводан ўтолмадим мен бедаво.
Гар эзгулик қўшиғин боз қуйлаганман,
Гар мангулик қасрин такрор бўйлаганман,
Манзумалар битдим Ҳаққа қилиб нола,
Дард-қувончим қофияга сола-сола,
Абдул Ҳамид деган гарчи бордир номим,
Армон бўлиб келар ҳамон эзгу комим:
Гар айтишга арзигулик қаламим бор,
Ҳамон китоб чиқаролмай аламим бор.
Кимлар учун гарчи телба-девонаман,

Қасидада ҳам бетакрор ягонаман.
Гар эмасман Абдулладай забардаст-зўр,
Бироқ Азим Суюн каби эмасман ғўр.
Ва гар зеҳним ўткир эмас Боқий каби,
Каминанинг шоирона латиф таъби.
Баҳром каби мушоҳадам эмас теран,
Қасидада бўлолмас у мендай эран.
Гар беназир лирикада Иқбол укам,
Шеърый санъат бобида гоҳ оқсар у ҳам.
Муҳрадим сатрларга ҳар онимни,
Жигар-бағрим пора қилган армонимни.
Гуноҳ бўлар яширсам бор гапни Сиздан,
Шукр, Тангрим қисмаган ҳеч ўғил-қиздан.
Уй-жойим бор, гар битмаган ярим-чала,
Ака-ука, амма-тоға – гала-гала...
Қайинбўйим икки-учмас, нақ олтовлон,
Жиянларим Алпомишдай урар жавлон.
Хиёл олис, хоразмлик бир божам бор,
Элбой деган оқсоқолим ҳам хожам бор.
Дўстларим бор – ўзим каби мажнунсифат,
Дарду ғами шеърпарастлик ҳам маърифат.
Бисёр жуда бой-бадавлат қўни-қўшним,
Жарроҳ бўлиб ишлаб юрар кенжа иним.
Олмалиққа бориб қолган Маҳмуд укам,
Эҳ, унинг ҳам айтар гапи: «У кам, бу кам?!»
Бироз айёр бўлсам эди, билар эдим,
Абдул Рашид божамни хўп шилар эдим.
Бир замонлар «Ўттиз бир»лар юрган миниб,
Бу кун у ҳам қолгандайин гўё синиб.
Аввалгидай бўлмаса-да гердайиши,
Чакки эмас кўринади ҳамон иши...
Кўздай қўшним Ҳабибулло деган ҳожи,
Тижоратнинг ошин такрор еган ҳожи.
Янгиобод деган жойдан акам асли,
Билишимча, эшонлардан насаб-насли.
Ҳожи акам ўзи ширин, сўзи ширин,
Билолмадим, дилларида не яширин.
Қуруғидан тахлайвериб, шишиб кетган,
Устамонлик борасида пишиб кетган.
Данғилла ҳовлиси бор, катта ғоят,
Кимсан ҳожи, тилидан ҳеч тушмас оят.

Улфатчилик қилмай қўйган кўпдан буён,
Ҳеч кўрмагай, Ҳожи акам, майли зиён.
Ис чиқарди янги уйга бизни айтмай,
Бойлар бойга боқар, деган гапга қайтмай...
Бегонани қўйиб туринг, азиз Хожам,
Қўлламоқни ўйламайди ҳатто божам.
Неча йилки, алдаб келар мени роса,
Дардим ютиб қиларман мен гўл муроса.
Беоқибат бандаларга йўлиққанман,
Беоқибат бандалардан тўлиққанман.
Умид кўзин тикдим кимни азиз билиб,
Юрагимни кетди бари тиғсиз тилиб.
Мирқуруқ бой-бадавлатлар ҳиммати йўқ,
Ҳиммати йўқ мусулмоннинг қиммати йўқ.
Қатор-қатор уй солади солган сари,
Эътиқоддан аксарият йироқ бари.
Сасиб ётар пули тешик-тешигида,
Қул-чўрилар елиб юрар эшигида,
Қатор-қатор машинаю ўйнаши бор,
Парвардигор бу касларни қийнаши бор...
Бир-бировин кўролмайди зимдан улар,
Қўшилишиб биздай фақир элдан кулар.
Сувратлари аксарият ялтирайди,
Сийратлари вале, эвоҳ, қалтирайди.
Маърифатдан йироқ молдан фарқи йўқ ҳеч,
Сариқ чақа мисол ҳатто нархи йўқ ҳеч.
Қуриб қўйган томи кўкни бўйлайдиган,
Ҳотамтойлар қайда бизни ўйлайдиган.
Қай бирлари бор-будини тиқиштирар,
Ҳаттоки ўз фарзандларин сиқиштирар.
Ўғирлатар минг тешикка тиққанини,
Совуради ёки йиллаб йиққанини.
Бор-будидан айрилиб бир лаҳзадаёқ,
Ўз жонига қасд қилади, қақшатаёқ.

* * *

Ҳолсизликдан аранг чиқса, не тонг, уним,
Ўн тўрт минглик маош билан ўтар куним.
Бир товуққа ҳам дон керак, ҳам керак сув,
Кундан кунга ҳаддан ошар замона қув.
Нонимизга етмас ҳатто бу маошим,

Аталадан ортиқ эмас ичар ошим.
Бамисоли оғилхона ётар хонам,
Ишонганим ғарибдан ҳам ғариб онам.
Ҳар тола оқ сочига минг жоним фидо,
Онагинам умрин зиёд қилгай Худо.
Улғайтирган ҳам ота, ҳам бўлиб она,
Етмиш беш ёш, лекин ҳамон мард-мардона.
Улғайтирган бизни аёл боши билан,
Ҳамон сийлаб келар нону оши билан.
Бизга ҳатто нафақасин илинади,
Қисматидан такрор бағрим тилинади.
Дўнгқўрғонлик Олим бойнинг қизи магар,
Кўзларимга тўтиёдир изи магар,
Гар қисмаган Худо ўғил ҳамда қиздан,
Рози эмас деб кўрқаман онам биздан...
Нақ ўн битта фарзанд кўрган онагинам,
Икки опам сочин ўрган онагинам.
Тақдир иши – тополмай ҳеч чорасини,
Ерга қўйган бешта жигарпорасини.
Олти ўғлон эдик бизлар, бироқ бугун,
Икки иним ер остида ётар нигун.
Шундай қисмат раво кўрди Тангрим бизга,
Жудоликлар, Оғам, кўпроқ аён Сизга!..
Юртимдаги бадавлатнинг Сиз биттаси,
Биттаси не, шак-шубҳасиз энг каттаси.
Келиштирган ҳам кичик ҳам катталарни,
Тутқазгувчи ҳам кимларга патталарни.
Бахти бутун ҳам росмана дароз дасти,
Аён Сизга тирикликнинг баланд-пасти.
Билганингиз гар битсангиз қалам олиб,
Адиблардан бўлардингиз аниқ ғолиб.
Аён Сизга шўрлик элнинг ғариб ҳоли,
Юрт сўраган тўраларнинг чин аҳволи.
Қўлингиздан ўтган, ўтар не қаллоблар,
Шайтонга ҳам дарс бергувчи не жаллоблар.
Товламачи маккорларнинг аён феъли,
Ҳукмингизда жинойтчи, каззоб эли.
Қанча-қанча чопарлар бор, топарлар бор,
Қанча бағри дарё, қанча қопарлар бор.
Минг офарин Сизга одил қози бўлган,
Минг-минг жонлар Сиздан мамнун, рози бўлган.

Момо Ҳавво Онамиз, Одам Атодан,
То холимас аҳли башар ҳеч хатодан,
То дунёда адолатнинг қисқа дасти,
То инсоннинг инсонда бор қасос-қасди,
Токи равон юролмаймиз Ҳақ йўлидан,
Токи башар чиқа олмас куфр чўлидан,
То нафсига асир хом сут ичган банда,
Токи бисёр шармисору ҳам шарманда,
То Худодан қўрқмас қай бир имонсизлар,
То ғофил эл ўз бошига ғавго излар;
То Раҳмонлик руҳимизда ғолиб эмас,
То ҳар инсон Ҳақ васлига толиб эмас,
Токи олам бесаранжом, тинчимаган,
Қолмаслиги учун бирон инжимаган,
Худо шоҳид, шак-шубҳасиз ва албатта,
Сиздай одил Бекзодага талаб катта.
Комилликдан йироқ токи телба замон,
Сиздай Бекка аҳли башар муҳтож ҳамон.
Сиз ўчириб Ёвузликлар оловини,
Кўтаргансиз Эзгуликлар яловини.
Адолатнинг қудратига келтирмай шак,
Темур каби иш тутарсиз Сиз ҳам бешак.
Осон қилган минг бир жоннинг мушқулини,
Қуруқ кўйманг ғариб шоир кашкулини.

* * *

Фаросатсиз бўлсам эди ҳамда дидсиз,
Яшармидим балки орзу ҳам умидсиз.
Соқов, гаранг бўлганимда борми, ахир
Яшар эдим Тақдирга мен бўлиб асир!
Қалам эмас тутганимда агар кетмон,
Ақалли дон топар эдим ботмон-ботмон.
Бўлмасам ҳам катта занги, элнинг нори,
Орзу-ҳавас кўрсам дейман эл қатори.
Токай тинмас менинг оху нолаларим,
Токай тўйиб овқат эмас болаларим.
Токай ўта оғир бўлар мендақага,
Маошимиз токай ўхшар садақага.
Гарчи бисёр Сиздай жасур ва мардимиз,
Тилимизга токай чиқмас бор дардимиз.
Токай айро аслият ва моямиздан,

Токай чўчиб яшаймиз ўз соямиздан.
Не-не азиз зотларга гар битдим нома,
Ҳеч биридан умид қилиб ширинкома,
Борганим йўқ оёғига уриб бошим,
Не ҳам дейман, гоҳ оғир, гоҳ енгил тошим!
Қай бирига ниятимни гарчи айтдим,
Рангу рўйин кўриб дарҳол ортга қайтдим.
Гар бегуноҳ фариштадай хурлигим йўқ,
Вале суллоҳ бандалардай сурлигим йўқ.
Кал бошимдан бўлак гарчи йўқ бисотим,
«Шоир – Абдул Ҳамид!» ахир элда отим!
Шоирман хур – мурид ҳазрат Алишерга,
Уролмайман бу муқаддас номни ерга!
Метин эмас гарчи сабрим ҳам бардошим,
Дуч келганга эгилмагай мағрур бошим.
Не бир зотга, ва не азиз бир Ватанга,
Сиғинмоқлик раво ёлғиз Яратганга!
Биз ҳам Аллоҳ Расулининг умматимиз,
Расуллоллоҳ баланд қилган қимматимиз.
Гар ўзини мақтамагай оқил киши,
Мақтов-олқиш олиб келар ҳар бир иши.
Ўз қиммати аён инсон жўмардига,
Фақат нодон етмагай ҳеч ўз қадрига!
Тил-забонсиз гов чидар боз зўрликларга,
Аҳли башар чидамас ҳеч хўрликларга.
Олмаганман гарчи элнинг кафилигин,
Асти қабул қилолмасман ғофиллигин.
Гар вакили эмасман ҳеч бир гуруҳнинг,
Тўқ бандиман ХАЛҚ аталган буюк РУҲнинг!
Оломондан бу тўданинг гар йўқ фарқи,
То Сиз борсиз ва биз бормиз – баланд нархи!
Аламдийда эл-улуснинг наърасиман,
Минг бир йиллик жароҳати, ярасиман!
Кеча-кундуз беҳаловат бодиман мен,
Етти кўкка туташ фарёд-додиман мен.
Виждониман элу юртнинг мусаффо-соф,
Мисли Ҳақнинг каломидай йўқ бунда лоф.
Деманг келди ўз нафсини кўзлай-кўзлай,
Халқим дардин сўзлаб келдим бўзлай-бўзлай.
Йўқса қолиб ўз қишлоғим йироқларда,
Нечун заҳар-заққум ютдим фироқларда.

Қулоқ тутиб минг бир йиллик хитобларга,
Нечун кўнгил қўйдим нодир китобларга.
Мудом тийиб айғирдай бебошлигимни,
Нечун қутлуғ қурбон қилдим ёшлигимни.
Ақсарият парво қилмай таш-зоҳирга,
Нечун қалбим айлантирдим жавоҳирга.
Ҳаёт ичра бошдан оёқ синоат-сир,
Не мақсадда ахтардим мен раҳнамо-пир.
Четлаб ўтиб ҳаётнинг минг битта домин,
Мен муқаддас билдим нечун Ҳақ каломин.
Боболарнинг пок руҳидан қарзим қандай,
Авлодларнинг олдидаги фарзим қандай.
Токи руҳим қўш қанот бу хор танимга,
Қай буюк иш юклатилган гарданимга.
Гар йироқман саодатдан ҳам бахтдан мен,
Нечун йироқ кетолмам ҳеч пойтахтдан мен.
Нечун барин тутмай бошқа ўй-ниятнинг,
Танлаганим пок гулшани шеърятнинг.
Шуҳратталаб бир зотмидим калтафаҳм,
Емоқни ё ўйладимми фақат лаҳм.
Ё кеккайиб гўё Қўқон чўнг тераги,
Мансабмиди менинг учун энг кераги.
Манманликнинг қоясин ё бўйладимми,
Қорун каби бой бўлишни ўйладимми?!
О, бусиз ҳам заиф ҳолим айлаб хароб,
Нўш этишни ўйладимми тинмай шароб.
Таъмагирлар қавмига мен тамом ётман,
Шеърятнинг шаробидан сархуш зотман.
Мукофоту унвонларга учмадим ҳеч,
Заифамдан ўзгани ҳам қучмадим ҳеч.
Тан олмай ҳеч турфа каслар фирқасини,
Нечун ечдим бор қусурлар ҳирқасини.
Керак эмас на шуҳрату ва на шараф,
Хурлик зарур, хурлик – қибла ҳар тўрт тараф.
Шоир деган насабим бор, нисбатим бор,
Ашъорларим бисёр, бисёр исботим бор.
Панд берар гар такрор сиҳат-саломатлик,
Истеъдодим чакки эмас, аломатлик.
Мен лақмамас тақдирга тан берадиган,
Насибам мўл-бисёр ҳали терадиган.
Юрагимнинг дардин мудом битиб келдим,

Ҳаётимда шундай онга етиб келдим:
Гарчи ҳамон қайларгадир қистар қалбим,
Аксарият тинч-ҳаловат истар қалбим.
Бадавлатми, фақирми ул, бир ногирон,
Аҳли башар менинг учун – соҳибқирон!
Керак эмас бегонанинг менга моли,
Ҳасад ҳамда хусуматдан кўнглим ҳоли.
Гинам йўқ ҳеч ҳам яхшию ҳам ёмондан,
Норозилик жойим ҳам йўқ ҳеч замондан.
Билганим шу: ҳўп омонат мўрт тандаман,
Имонталаб ҳам муслмон бир бандаман.
То тирикман, яқин қилиб йироғимни,
Фарзандларим ёқар, шукр, чироғимни.
Қандай бўлса навқирон ва ёш пайтимда,
Оташ қалбим мангу яшар шоҳ байтимда.
Жаранглари мудом янграр жўшқин созман,
Эзгуликнинг қўшиғига жўровозман.
Унча-мунча бас келолмас мен муллога,
Қўл берганман кимсан Рауф, Абдуллога!
Ютган билан аксарият дардим ичга,
Қийин эмас айланмоғим тез қиличга.
Гарчи қалбим лавҳидин ҳеч ўчирмайман,
Кечирмайман имонсизни, кечирмайман.
Қай зотларнинг бир умрлик пок орзуси,
Қўлимда шай ҳақ-адолат тарозуси.
Яхши бирлан ёмонни ҳўп билиб олдим,
Юрагим минг бир жойидан тилиб олдим.
Мўъжизаси саноксиз бу хур ҳаётни,
Ким ўйлабди кўрарман деб Сиздай зотни.
Етиб келдим «Дилнома»нинг поёнига,
Нуқта қўйсам гар фикрлар баёнига:
Ихлос билан сурдим мерос бу хомамни,
Қабул айланг, Хожам, менинг «Дилнома»мни.
Эй, жой олган ҳозик пирлар қаторидан,
Қабул айланг ашъор калом атторидан.
Шаънингизга ашъор битиш ишми бизга,
Камлик қилар жонни нисор этсак Сизга.
Худо умр бериб, бошим бўлса омон,
Достонлар ҳам битай Сизга мен бегумон.
Ортиб боргай кундан кунга давлатингиз,
Ғанимларни зир титратгай савлатингиз.

Бир ўтинчим Сиздан менинг саркор, даҳо,
Бизларни ҳам эслаб туринг гоҳо-гоҳо.
Тангрим билиб Сизни азиз, азим қилган,
Эл-юрт умид бирлан Сизга таъзим қилган.
Бошлаб мудом Яратганнинг пок роҳига,
Қўйлиқ Ота олгай Сизни паноҳига.
Офтоб каби кезиб турфа томонларни,
Забт этайлик бирга минг бир довонларни.
Кулманг асло каминанинг сўзларига,
Шоирлар ҳам шоҳ деб қарар ўзларига.
Тутганимиз фақат дурри Яман бўлгай,
Минганимиз Бойчибордай саман бўлгай.
Шавкатингиз кундан кунга ошиб борсин,
Жўшқин илҳом булоғим ҳам тошиб борсин.
Тавоб айлаб босган ҳар бир изингизни,
Барча каби оқлай мен ҳам тузингизни,
Оқлай мен ҳам барча каби тузингизни!!!

2004 йил, январь.

УСТОЗ ТУРСУНБОЙ АДАШБОЕВГА ШЕЪРИЙ МАКТУБ

*(Турсунбой ака 70 ёшга тўлиши муносабати билан
Тошкентдаги Байналминал марказда ўтказилган
тантанали маросимда ўқилган).*

Салом йўллай Сизга азим шаҳри Шошдан,
Баён қилай бор гапларни аввалбошдан.
Мен кўрмаган кўҳна-қадим Ўшдамисиз,
Илҳом парилари билан кўшдамисиз!
Майи нобдай ичиб сувин булоқларнинг,
Кабобин еб барра кўзи-улоқларнинг,
Фариштадай кўриниб ҳар жувон-аёл,
Уйланишни қилдингизми яна хаёл?
Гарчи, Устоз, сиз сарбаланд тоғ боласи,
Аҳли шеърсиз, минг бир армон-доғ боласи!
Биз Сиз билан шеър туфайли топишганмиз,
Шухрат тожин талаб қилиб чопишганмиз.
Шогирд деманг, бўлсам-да кам Сизга малай,
Ҳамюртсиз Абдулла отамга, ҳар қалай.

Ўлимдан тап тортмас дерлар элингизни,
 Эъозлайман жуда жасур феълингизни.
 Болапарвар шоир дея олгансиз ном,
 Тангрим Сизга ажиб атвор қилган инъом.
 Қўллар ҳали ҳануз сийлаб ҳар бир ишда,
 Аскияда қочирасиз бир чўқишда.
 Эшитдим мен: Ўшда баланд томингиз бор,
 Ҳожи бува деган элда номингиз бор.
 Саъдий-Ҳофиз қабрин такрор қилиб тавоб,
 Сиз топгансиз барча ҳавас қилар савоб.

* * *

Таржимада Қодир ака каби соҳир,
 Ҳам ўзбегу ҳам қирғизга ўғлон моҳир!
 Бизнинг учун ибрат ҳатто хатонгиз ҳам,
 Гап келганда аямайсиз отангиз ҳам.
 Ортингизда етмиш йиллик ҳаёт йўли,
 Ҳаёт йўли демай, ашъор-баёт йўли.
 Йиллар, қордай оқартирган бу бошимиз,
 Не кўйларга солмас синаб бардошимиз.
 Нени топиб, неларни боз берармиз бой,
 Кўз ёшимиз оқизар гоҳ бамисли сой.
 Кексаликнинг гар ким учун гашти бордир,
 Хотиралар – дилни ўртар дашти бордир!
 Бўлсак ҳамки бу айём эл ичра азиз,
 Бўлса ҳамки ҳур ҳаёт ҳар они лазиз;
 Бас келолмай умр отин шитобига,
 Додимиз гар сиғмас армон китобига,

Гавжум Себзор даҳасида уйингиз бор,
 Жўмард Турсунбойларга хос куйингиз бор.
 Тўққизинчи қават: гўё пиллаҳона,
 Йўқ-йўқ, дарвеш шоирга мос чиллаҳона.
 Ким айтади: ёлғиз, кўпдан жудо бу кун,
 Мен айтаман: йўлдошингиз Худо бу кун!
 Не тонг, бу кун бўлмаса гар майли малак,
 Ҳамхонангиз илҳом, айна ҳайли фалак.
 Аҳли ашъор – ориятнинг яроғимиз,
 Эътиқоду имон кўзи-қароғимиз.
 Қалбимизда ишқ-муҳаббат олови бор,
 Бошимизда ҳақ-адолат ялови бор.
 Маст бўлганда сипқориб илҳом жомидан,
 Пайғамбардай сўз айтамиз Ҳақ номидан!

* * *

Ўш пиримдан мадад олар валломатсиз,
Етмиш ёшда мендан кўра саломатсиз!
Юксалармиз улуғ пирлар гарди билан,
Бағримиз қон элу юртнинг дарди билан.
Бугун кимлар ҳамёнида қуруғи кўп,
Шоирликни даъво қилган уруғи кўп.
Шеър-ашъорни гар нон каби еб бўлмайди,
Аҳли шеърни яхши-ёмон деб бўлмайди.
Моҳитобон ҳам бағрида доғи билан,
Ашъор боғи ҳам булбул, ҳам зоғи билан.
Насиб қилиб сафардош ҳам бўлдик яйраб,
Шеърхонлик ҳам қилдик булбул каби сайраб.
Яйраганмиз Ғовасойнинг боғларида,
Кўкни ўпар Қирғизистон тоғларида.
Булбул қўнар ҳар гули тар бутоғига,
Келбатингиз ўхшар баланд Ўш тоғига.
Минг изтироб-армон билан тилинарсиз,
Топганингиз бизларга ҳам илинарсиз.

* * *

Еб юрибман Сиз қолдирган қотган нонни,
Оч қўймайди Парвардигор ҳеч бир жонни.
Тошдан қаттиқ, ивितмасдан еб бўлмас ҳеч,
Қаҳҳор қисмат – ортиқча сўз деб бўлмас ҳеч,
Ўграмчаклар уя солиб тўрлаб кетган,
Шўрпешона манглайимдай шўрлаб кетган.
Аллазамон келган ўрис ўлкасидан,
Афзал бироқ магазиннинг бўлкасидан.
Чилладаги зотдай толиб қориликка,
Қотган нондан ейман баъзан дориликка.
Қазноғимда изғиб юрар оч сичқонлар,
Қотган нонга ўзим зорман, қоч, сичқонлар!
Ҳеч ким қўли етмас жойга осиб қўйдим,
Чанг солмасин қузғунлар деб босиб қўйдим.
Гар тириклик ташвишидан қутилмадик,
Шукр, малак ул мавтга тутилмадик.
Куним ўтар ашъор, масал-мисоқ билан,
Пайвастамиз мулла Равшан Исоқ билан.
Бўлса ҳамки шер йигитларнинг сараси,
Битгани йўқ Абдусаттор дил яраси.

Қаранг, оғам, маккор тақдир қилиғини,
 Ётар ҳамон тунлар кучиб ёстиғини.
 Топиб берсак шу инимга битта хотин,
 Ёлғиз қўйма, Тангрим, ҳеч бир инсон зотин!

* * *

Ҳамон етмас яратганга башар оҳи,
 Жафокаш Ер яна бир қирғин гувоҳи.
 Ғазабланиб Гуржистоннинг ҳукмдори,
 Қонга ботди осетинлар гул диёри.
 Ҳимоясиз қолмагай деб қуш инлари,
 Қалқон бўлди Россиянинг қўшинлари.
 Билолмасман ким томонда гуноҳ-савоб,
 Қонхўр лекин ҳеч шубҳасиз бергай жавоб.

* * *

Қўнглим қолган баланд-паст нотенгликлардан,
 Ёлғиз умид қалбимдаги кенгликлардан.
 ...Сафардан ҳеч бўшамайди Ғулом Карим,
 (Чоҳ қазийди меросталаб ҳар жигарим!)
 Дам олгани Иссиққўлга бориб келди,
 Занжилардай қоп-қорайиб, ҳориб келди.
 Мен чиқолмай ҳамон чала вайронамдан,
 Бор аламин оларман ҳар ҳамхонамдан.
 Меҳрибон йўқ аҳволимни сўрайдиган,
 Қўнглим минг бир жароҳатин ўрайдиган,
 Малҳами жон мато, эвоҳ, яралмаган,
 Хаёлларим сочлари ҳам таралмаган.
 Каслар ҳамроҳ меҳру оқибатдан йироқ,
 Ёришмагай қўнглим ёқсангиз ҳам чироқ.
 Илҳом қушин чиқармайин дея қўлдан,
 Гоҳ адашсам, не тонг, мен ҳам тўғри йўлдан.
 Иқболим бор ой-офтоби қорайгандай,
 Инжиқ қўнглим лаҳм каби торайгандай?
 Бир бандаман бу кун аксар хилват талаб,
 Куним ўтар минг бир китоб гардин ялаб.
 Аҳдим топдим гар шеър-илҳом уружидан,
 Қутулмадим нафс-ҳирсият хуружидан.
 Шоир деган ном мени ҳам таъқиб қилар,
 Телба феълим қай дўст-ёрим рақиб қилар.
 Бор-будимни тикиб, қилиб бир иложин,
 Кийгим келар ҳамон мен ҳам шуҳрат тожин!

Имонга ёт минг бир майда ташвишим бор,
Аҳли мардга номуносиб минг ишим бор.
Алданарман сакта турмуш хамри билан,
Яшолмайман ҳамон қалбим амри билан!
Оқармаган шоир косаси азалдан,
Даво изларман дардимга шеър-ғазалдан.
Навойга қўшилиб гоҳ бўзлагайман,
Турмағамбет бўлиб гоҳо сўзлагайман.
Гоҳ Абдулла Тўқайга мен берарман кўл,
Минг бир шоир аро кўнглим боз кўлма-кўл.

* * *

Токай Ўшда қоларсиз сиз узлатнишин,
Ўтказмоқчимисиз йилнинг кузу қишин.
Саратоннинг иссиқ тафти қайтиб қолган,
Йўлингизга қараб интиқ кўзлар толган.
Келсангиз тез тонг сабоси каби етиб,
Дилимиздан аччиқ соғинч қори кетиб,
Гар бузилган бўлса ҳам нарх-наво тархи,
Гарчи осмон бўлса ҳамки гурунч нархи,
Бор будимиз тикиб ҳамки ёқиб олов,
Дамлар эдик сой бўйида ёғли палов!

Эҳтиром билан Абдуҳамид ПАРДА.

2008 йил 14 август.

МИРПЎЛАТ МИРЗОГА

Шеърӣ мактуб

Ассалом, пешвоси даргоҳнинг азиз,
Мен учун армонли баргоҳнинг азиз!
Ассалом, ҳар нафас ўрним билинган,
Ассалом, мен каби бағри тилинган!
Шеърӣ мактуб билан салом йўлларман,
Эзгу амалинғиз ҳар он кўлларман!

* * *

Мирзо Оғам, сизга меҳрим товланади,
Ҳимматинғиз билан кўнглим овланади.
Сиз билан суҳбатлашишнинг бўлак гашти,
Феълинғиз кенг бамисоли қозоқ дашти!

Машаққатсиз ўтказарсиз ёзу қишни,
Уддалайсиз ақл бовар қилмас ишни.
Аждаҳолар комидан ҳам чиққан омон,
Кўрмаган Сиз каби жўмард рўйи жаҳон!
Топиб бўлмас сиз каби соҳибқиронни,
Хаста юрак билан олган Ҳиндистонни!

* * *

Шеър ашъор бизлар учун ота-она,
Қариндош не, қориндошимиз ғойибона.
Навоийдай алломаю пиримиз бир,
Илҳом парисию асрор сиримиз бир.
Гомерга ҳам тақалар ўқ илдизимиз,
Вергилийдан мерос толе юлдузимиз.
Бежиз нозик эмас бизнинг асабимиз,
Ахир буюк Данте бобо насабимиз.
Саҳна узра Софоклдай шерни йиққан,
Шекспир ҳам асли бизнинг сафдан чиққан.
Ҳофиз – эрка жиян катта бобомизга,
Куёв Саъдий домла азиз момомизга.
Гёте ҳам, сўраб кўринг ҳар бир жондан,
Германияга бориб қолган биз томондан.
Сўраб кўринг Лутфихону Соралардан,
А.С.Пушкин ўзимизнинг қоралардан!
Шеър саҳнида жавоҳиру дур терамиз,
Умар Хайёмларни асли биз берамиз.
Ишонманг ким деса Сизга ҳиндистонлик
Дехлавий, Бедил ҳам таги туркистонлик!
Кечиб жаҳон неки ҳатто жон баҳридан,
Сипқорамиз майи ноб ашъор наҳридан.

* * *

Сиз келгандай олис Сайрам даласидан,
Мен келганман қочиб Бўка жаласидан.
Шимолидан келгансиз сиз шаҳри Шошнинг,
Жанубида юрти Шошни биз бебошнинг.
Туғишганлар Сизга Сайрам, Чимкент эли,
Қариндошим менинг ҳар қурама Мели!
Носир Фозил Сизга туққан оға бўлар,
Каминага ҳам узокроқ тоға бўлар.
Худойберди ака сизга божа родной,

Менга амаки бўлар двоюродной!
Абдулла Орипов тутиб этагини,
Тинглагаймиз Эркин Воҳидов этагини.
Бисёр молу дунё дея терга тушган,
Сизу бизнинг бор меҳримиз шеърга тушган.
Уйғотади фойда дарди кимни ҳар тонг,
Сизу бизни чорлар фақат илоҳий бонг!
Мансаб жilовини кимлар тутган маҳкам,
Ижодкорлик сизу бизга ҳукму аҳкам.
Адабиёт гулшанин боз оралаймиз,
Юрагимиз буюрганин қоралаймиз.
Баҳтимизга мудом омон бўлсин Тошкент,
Бошимизни бириктирган ахир бош кент!
Таниб бўлмас бу кун унинг жамолини,
Танграм, ўзи юксак қилгай камолини!
Кўчаларда автоларнинг оқими зўр,
Аҳли пойтахт гапин бермас – боқими зўр!

* * *

Сизга лекин кулиб боққан бахту омад,
Ойлик маош – бизларнинг бор-йўқ даромад!
Соянгизга салом берар не бир зотлар,
Бизни тешиб ўтар жумла эшшак-отлар!
Остонада ҳар тонг сизни улов кутар,
Хотин акам тонгдан ёқамиздан тутар!
Гап очади эски ҳаммом, эски тосдан,
Ўзга ғариб кўрар куни аҳли хосдан!
Боз устига болалар ҳам кирмас гапга,
Тўғри йўл кўрсатсангиз ҳам юрар чапга!
Котибангиз кутиб олиб, таъзим қилар,
Кимлар бизнинг қонни ичиб, базм қилар!
Кўнглингизни овлаб тутар аччиқ чойдан,
Бизга бало ёпишади ҳеч йўқ жойдан.
Амрингизга мунтазир минг битта ходим,
Чанг солади кўнглимизга минг бир нодим.
Мушқулингиз ҳал қилади бир кўнғироқ,
Кўнглимизни ёритолмас минг бир чироқ.
Давраларнинг тўридан Сиз оласиз жой,
Бизлар қанча уринсак ҳам ҳолимиз вой!
Ходимлардан оларсиз Сиз бор аламини,
Бағримизга ботирамиз биз қаламини!

Сол­на­си­з сор бур­гут­дай қоя­лар­да,
 Биз­лар не­тиб бўй чў­зай­лик соя­лар­да.
 Иш би­ти­рар азиз ис­му ша­ри­фин­гиз,
 Аён ахир Кат­та­га ҳам таъ­ри­фин­гиз!
 Сал­танат­нинг ода­ми­си­з ишин­гиз беш,
 Биз­ни пи­санд қил­мас ҳат­то га­до-дар­веш!
 Дан­ғил­ла­ма қас­рин­гиз бор Дўр­мон аро,
 Биз­нинг кул­ба ўзи­миз­дай мо­там­са­ро!
 «Жа­ҳон ада­би­ё­ти»­нинг хо­жа­си Сиз,
 Амир Фай­зул­ло­лар­нинг ҳам ро­жа­си Сиз.
 Жа­мо­ани қў­лин­гиз­га ол­ган­си­з зап,
 Қил­ол­май­ди ҳеч бит­та­си Сиз­га ға­заб!
 Бўш қўй­май­миз ҳат­то фи­кру хаё­ли­ни,
 Қат­тиқ уш­ла­ган­си­з эр­как-аё­ли­ни.
 Мен иш­чи­лар би­лан қо­ра мой­га бо­тиб,
 Кун кўр­ар­ман куч­им са­рик пул­га со­тиб.
 Эр­та ке­либ, кеч ке­та­ман ҳар кун иш­дан,
 Омон­лик йўқ рўз­ғор де­ган ғор таш­виш­дан!
 Сиз эл­га иш бу­юр­гай­си­з фар­мон би­лан,
 Биз­нинг ға­риб кун­лар ўтар ар­мон би­лан.
 Не­чун ҳа­вас қил­май­ин мен но­ра­си­да,
 Сиз маш­хур­си­з бас­та­кор­лар ора­си­да.
 Гар бек­лар­дай кў­крак­ла­рин ке­риб ю­рар,
 Рас­сом­лар ҳам изин­гиз­дан эриб ю­рар.
 Ай­лан­дин­гиз тар­жиман­инг пи­ри­га сиз,
 Ит­нинг ҳамон энг кейин­ги оёғи – биз!
 Қо­зоғис­тон «Алаш»и ҳам сиз­га тек­кан,
 Биз­ни гўё чиқ­мас уруғ қи­либ эк­кан!
 Пас­тер­нак му­ко­фот­ин ҳам сиз ол­ган­си­з,
 Ҳат­то Лес­синг кўн­гли­га ҳам қўл сол­ган­си­з¹.
 Оши­ғин­гиз ол­чи, ле­кин бил­ди­рмай­си­з,
 Алий­ва­ни ё­нин­гиз­дан жил­ди­рмай­си­з.
 Ёши кат­та бўл­са ҳам­ки ё­шин­гиз­дан,
 Жў­ра­ева кет­мас асло қо­шин­гиз­дан.
 Гар­чи нуқ­сон қи­ди­рса ҳам сў­зин­гиз­дан,
 Фай­зи Оғам ўтол­мас ҳеч ю­зин­гиз­дан.
 Му­нақ­қид­лар ич­ра ҳақи­қий да­ка­ни,
 Ав­раб иш­ла­та­си­з Ор­тик­қо­й ака­ни!
 Айёр Амир а­кам го­ҳо бер­са ҳам панд,

¹ Мир­пў­лат Мир­зо ол­мон фай­ла­су­фи ва дра­ма­тур­ги Лес­синг­нинг «До­ниш­манд На­тан» дра­ма­си­ни тар­жи­ма қил­гани ишо­ра.

Латифалар айтиб лекин қилар хурсанд!
«Ёйилсин, деб, элу юртга шухрат-шоним!»
Эргашади Азиз Саид қадрдоним.
Қаттиқ талаб қилмасангиз, ҳа, Оғажон,
Қодир ака бўлмас эди зўр таржимон!
Иброҳим Ғафурга кўрсатмасангиз йўл,
«Зардушт таваллоси»га ҳеч урмасди қўл.
Сиз астойдил бўлмасангиз муҳим омил,
Майхонадан чиқмасди ҳеч Низом Комил!
Гар латифа айтмасангиз эртаю кеч,
Ёзилмасди «Дўрмон ҳангомалари» ҳеч.
Бўлмасангиз агар Сиз нодири замон,
Бўлмас эди Боқий бунчалар беомон!
Кўлламаса агар сиздай бағри куюк,
Бўлолмасди Тоғай Мурод бундай буюк!
Бежиз қилмас етти иқлим аҳлин асир,
Назар Эшонқул ҳам сиздан ўрганган сир.
Бўлмасангиз агарда сиз қўш қаноти,
Юксалмасди кўкка Иқбол Мирзо оти.
Эшитдим мен, Худо ҳаққи, кўрган демиш,
Эркин Аъзам Сиздан таълим олар эмиш.
Домла Муҳаммад Али ҳам қўлингизда,
Тоҳир Қаҳҳор минг жон берар йўлингизда.
Довон ошиб Тўлан Низом келар Бўздан,
Тумор тақиб олинг сақлар ёмон кўздан...
Барча билар қайирмабоз Азим Суюн,
Атрофингиз айланармиш мисли куюн.
Турсун Али юрагида олов билан,
Ҳар пайшанба сийлар эмиш палов билан.
Сизга насиб этмиш эътироф дафъатан,
Иброҳим Ҳаққулдай олим ҳам берар тан.
Мирпўлат Мирзо ҳам яйраб сурсин деб от,
Азиз ўрнин берган ахир аллома Зот!
Драмага қўл ургач Сиздай паҳлавон
Шароф Бошбековга ҳам ҳеч қолмади нон!
Ҳавас қилса арзир сизга Ҳерман Ҳессе,
Парфиларни улуғлаб ёзарсиз эссе!
Тарифингиз билмас поёну ниҳоят,
Намунасиз соддаликка буюк ғоят.
Қасидагўй деманг асло, мен холисман,
Биттагина армоним – Сиздан олисман!

Ёнингизда бўлсам агар мисли козиб
 Юрмас эдим бундай шеърий хатлар ёзиб!
 Мендан, саломатлик бўлса гар мустаҳкам,
 Ололмасди котибликни Файзи акам.
 Вале, не бахт, жаҳон ичра бўлдик бирга,
 Дохилмиз ижод каби илоҳий сирга.
 Шукр айтай: ёқамда ҳар икки қўлим,
 Бизни ҳатто ажратолмас қаҳҳор ўлим!
 Парвоз айлаб юксак илҳом саманида,
 Яшагаймиз мангу ашъор чаманида!
 Бир ўтинчим, камтаринлик ахир нечун,
 Бу мактубим олиб қўйинг тарих учун!

*Каломи эҳтиром ила Абдуҳамид ПАРДАЕВ.
 2010 йил 29 январь.*

УСМОННОМА

Устоз Усмон АЗИМнинг «Куз» (2001 й.) шеърлар тўпламига бағишлов

Усмон Азим шеърляти – ўзбек адабиётида ўзига хос ҳодиса. Бу ўзига хослик шиддат, жўшқинлик, мажознинг қуюқлиги билан характерланади. Шоир шеърляти моддият ва руҳият курашидан баҳс этади. ...шеърхон Усмон Азим шеърляти воситасида Руҳ одами билан учрашади. ... шеърлари марказида безовта Руҳ одами туради.

Илҳом Ғаниев, Нодира Афоқова.

Сени севдим жондан, эй кўҳна Бойсун,
 Таърифинг мадҳ этай, шоирга май сун!
 Азим Алпомишлар диёри азим,
 Дурдона насрсан, шоҳона назм.
 Севдим сени Ватан, хонадай азиз,
 Нечун эъозламай онадай азиз.
 Бойсунтов, Чўнтовдай тоғларинг билан,
 Бағрингда тоғлардай доғларинг билан.
 Какликларинг қуралай кўз, қаламқош,
 Улар куйи билан обод тоғу тош.

* * *

Минг йиллик ўтмишинг тарих қаърида,
Музаффар қўлларинг иқбол барида.
Етимтов ғуруринг бўлса гар сенинг,
Етимчўққи кўрки воҳамнинг менинг.
Далварзинтепадай асрий жойинг бор,
Барчиной, Шириндай юлдуз-ойинг бор.
Менинг ҳам воҳамда минг машхур, манқа,
Минг ривоят сўйлар минг йиллик Қанқа.
«Уккағар!» деб янар элинг ҳам ўжар,
Ўжар феъли билан ватаним бежар!
Боболарим каби «ж»иловчиларни,
Ҳатто айиқ овлар мард овчиларни.
Эй, Шукур Холмирза, баёни лазиз,
Тоғай Мурод – қалбим тўрида азиз!
Тулпорин авайлар чавандозларинг,
Парвози сарбаланд бургут-бозларинг.
Минг бир дардга даво булоғинг билан,
Пойгаю беллашув, улоғинг билан.
Жўшқин жасорати, эй қайноқ вулқон,
Ҳазрати Эшоним то абад қалқон¹.
Мард, ҳалол олишар полвонларинг ҳам,
Ифору лолайи алвонларинг ҳам.
Эй, бахту саодат дастурин тузган,
Эй, марди ҳаттоки ўзидан ўзган.
Алпомишдай мардлик мангу қонида,
Эй, ғолиб ҳаттоки шеър майдонида!
Аҳли ашъор ичра сарадан-сара,
Усмон Азим бўлиб тортарсан наъра!

* * *

Назмий биродарлик фарзин бажариш
Бобида эрта-кеч тортарман ташвиш.
Замондош шоирлар ичра, албатта,
Усмон Азим, Сиздан қарзим бор катта!
Талабалик пайтим Сизга бериб қўл,
Ғойибона, рости, олганман «Оқ йўл»;
Дастлабки машқларим топиб эътибор,
Радио орқали янграган илк бор.

¹ Ҳазрати эшоним то абад қалқон –Сурхон воҳаси, Денов туманида жойлашган Сўфи Оллоёрнинг қабри.

Усмон ака қўллаб, мен ҳам ҳар қалай
Гонорар олганман шунда бир талай.
Шухрат Домла меҳрин қозонган акам, –
Усмон Азим каби саркаш шоир кам!
Нечун қадрламай салоҳиятин,
Билар ҳаёт-мамот чин моҳиятин.
Қалбин кенглигин сайр этар пиёда,
Илҳомин завқ-шавқи ҳар он зиёда.
Чиқса ҳам ҳаёт тизгини қўлидан,
Қайтмас ҳалокатли қалтис йўлидан.
Аркони давлат ҳам бўлган бир замон,
Ҳар не акобирдан зиёд то ҳамон.
Давлат ишларига У ҳам, алқисса,
Ҳазрат Навоийдай қўшган чўнг ҳисса.
Сиёсатдан олис деманг ҳеч бу он,
Ҳамон эл-юрт билан бир тану бир жон!
Жўшқинлик, шиддату мажозлар кони
Шоҳ байти безовта руҳлар макони.
Оташин муаззин каби сарсари
Даъват қилар юксак комиллик сари!
Майдонда от сураар Алпомиш бўлиб,
Ҳайқирар аксари Гамлетдай тўлиб.
Учар лабларидан юлдуздай сўзлар,
Қалби гулхан аро чин айтиб бўзлар.
Қироат қилса шеър машхур қоридай,
Титрар жону танлар сато торидай.
Ўргамчак даҳри дун ўрар гар рўзин,
Озод этар мисли сарбоздай ўзин.
Кесар бор занжир, бор кишанни эзар,
Қуллар ўлкасида лочиндай кезар!
Ажалдан даҳшатли ажалга кўнган,
Ёнар ким шоирдай Қақнусга дўнган!
Янграса ҳам золим амир хандаси,
Тангри бандаси у, Тангри бандаси!
Армонли ҳаётда ёмон ҳолланган,
Кўнглига кулликка, Тангрим, ёлланган!
Кишанбанд ҳақиқат қошида қоим,
Шоирга мадад бўл ўзинг, Худойим!
Болалиқдан ҳасрат бор йўлин тўсган,
Мен сағирдай бобо қўлида ўсган.
То ҳамон минг дарду алам ҳамхона,

Юрак билан ёлғиз яшар мардона!
Кўнгил гулшанида мунаввар чирок,
Барча чироқлардан ёрқин ҳам йироқ
Юлдузлар ўтида боши машъалдир,
Юраги наврўзу руҳи ҳамалдир.
Замин зах қаърида оёқлари муз,
Гар жонда саратон, қисматида куз!
Ҳаёт теккизолмас ерга курагин,
Ва лекин бешафқат йиртар юрагин!
Машраби саргашта бошда минг таёқ,
Товонлари қонаб, жим, ялангоёқ...
Даҳри дун, йўлларинг буткул унутган,
Руҳин қайноқ йўлин қўшқўллаб тутган.
Фиғону фарёди аланга-нордай
Тафтидан тош тақдир эрийди қордай.
Мўъжиза майдони шеърият, соҳам,
Тўлғаниб шеър айтса, тебранар тоғ ҳам!
Юртга, қонин сўрган бурга-бит каби,
Суйкалар «Ватаним!» дея ит каби!
«Қаҳратон эмас, бу – қоннинг совуши»
Нелар дер, во дариғ, мискин товуши?!
Куйлар писанд қилмай талафотларни
Фалак, юлдуз... ҳатто ҳашаротларни!
Кимни ром айламас ғаройиб фусун
Сўзининг сеҳридан туғилар афсун!
Нечун таъзим қилмай шоир қаршида,
Бепардоз йиғлар ғам олий Аршида!
Маҳкум то қиёмат ғамдан пастликка,
Дучор арзон фоже – анланмасликка.
Юраги олдида – бесабр ёлқин! –
Улуғ музлар аро митти бир ёнғин!
Ўжар ўғлони у Сурхон воҳасин,
Эгаллаган ижод турфа соҳасин.
Беором уммондай чин ижодкор Зот,
Наср бобида ҳам сураар дадил от.
«Алпомиш»и кино ичра қалқиган,
Саҳна узра Чўлпон бўлиб балқиган¹.

¹ Усмон Азим «Алпомиш» киносценарий ва Абдулҳамид Чўлпон ҳақи-
да драма ёзганига ишора.

* * *

Усмон Азим ашъоримиз қояси,
Ғолиб ялов Озодликдай ғояси.
Ашъори бўлмаса ҳам анъанавий,
Ва лекин қиммати юксак маънавий.
Аксар тизмалари сарбастга мойил,
Шеърият саҳнида чўнг чинор, қойил!..
Бойсун тоғларининг бургути Ўзи,
Озод руҳияти, Озод, хур сўзи!
Замон ғарқ қилса ҳам занжидай терга,
Шоирлик қадрин ҳеч урмаган ерга.
Ёзар шоҳ каломин кутлуғ қон билан,
Барча замон-макон сийлар шон билан.
Тилию дилида армонли наво,
Сохта юртпарастлик, даъво нораво.
Тоғлар қоплонидай феъли жангари,
Маддохлик қилмас ҳеч кимлар сингари!
Нуқсондан ҳолимас гар қай бир сатри,
Ўзга Усмон Азим ашъорин атри.
Абдулла Орифдай доно эмас гар,
Не шеърий санъатни забт этган заргар!
Рауф Парфи каби эмас гар дарвеш,
Рауф Парфи каби ошиқ кўнгли реш!
Машхур эмас гарчи Эркин Воҳиддай,
Яратган шайдоси Машраб – зоҳиддай!
Достон қилса кўнглин доғи-нақшини,
Енгар айтишувда Қодир бахшини.
Ҳам Усмону кабир, муаззам Азим,
Исми учун қилса арзир минг таъзим.
Ҳамон ишқ боғида навраста толиб,
Ўжар аҳли назм сардори ғолиб!

* * *

Халқ шоири бўлган эллик ёшида,
Ё Раб, ўйнар минг бир сиртмоқ бошида!
Ҳисобга олмаса дилда минг доғин,
Қалин қор босмаган кўнгил чорбоғин.
Очирмаса ҳамки гоҳ замон кўзин,
Эркин Аъзам каби бермас ҳеч сўзин.
Икки қаноти ҳам куйгану бироқ
Учар барчамиздан баланду йироқ.

Само айлаб чексиз кўнгил хонасин,
Етти дафтар қилган «Куз»¹ афсонасин.
Масрурман шеър-ашъор оғусин ялаб,
«Куз»ни баён қилай Сизга ҳижжалаб.

* * *

Самовий қувончи ивиб йиғидан,
Юрагин тозалар дун балчиғидан.
Ёлғизланар ҳамон ёлғиз дунёси,
Ғамин оқизолмас замон дарёси.
Қиличдай кескир Шоир Оғам диди,
Ҳар сатрида чақмоқ ғам-ғусса ҳиди!
Самандар аланга ичра ҳам дуркун,
Қатл чангалида куйлар туну кун.
Ғариб ҳоли аҳли қаламга аён
Яшар минг бир чаён билан ёнма-ён.
Санъат Тангрисининг тутган баридан,
Омон чиқар минг бир зиндон қаъридан.
Шеърят арслони... сиғмас таъбирга
Дутор-танбур билан қон йиғлар бирга!
Очиқ Шоир қалби, марҳамат – орен,
Асир айлар сирли Полонез, Шопен!
Шашмақом янграса, қўшилиб бўзлар,
Қалбин қонин ичиб гуллайди сўзлар!
Шоир каби бўлмас мардум қон бағир,
Юкчи елкасидай юраги яғир!
Тарзига аҳли эл ҳайрон қарашар,
Ғаним қисмат билан қасдлашиб яшар.
Бошида минг бир тегирмон айланар,
Ютгани юз мингта аждар шайланар.
Ва лекин тушса ҳам самодан минг тош,
Минг бор ёрилса ҳам эгилмас бу бош!
Гумон топилиши бундай жонфидо
Қотил тошни мақтаб яшар бенидо.
Кўш ҳайдар – кесакка чориғин илиб,
Омочи поралар бағрин минг тилиб.
Кўш ҳайдар – қаро ер тарс-тарс ёрилар,
Қони билан ҳаёт йўли қорилар.
Шон-шуҳрат тожига мендай интилар,
Хизматкор дунёдан буюк ишқ тилар.

¹ Усмон Азим. Куз. Шеърлар. -Тошкент, Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашр., 2001 й.

Изтироб чеккани учун дўзахий
Шеърлар насиб этар – илоҳий ваҳий!
Муҳими, ошуфта юраги нотинч,
Рақиб каби таъқиб қилар ишқ – соғинч!
Бу кун ҳар қадамда киракаш-такси,
Ўзига бегона шеърдаги акси.
Ёз терлаб тер тўкар умрин боғида,
Қиличин қайрар қиш кўнглин тоғида!
Қонун-қоидани олмайдиган тан
Шоир каби бўлмас дарвеш беватан.
Севги уммонида қалбин лангари,
Адолат жангида ёвкур жангари.
Кўзида ёши – ишқ, бағрида – зори,
Барги хазон, эвоҳ, заъфар узори!
Ғамдан кўзин узмай боқар бу ботир,
Ҳеч нени унутмай яшар баҳодир.
Сузар наҳанг каби ашъор наҳрида,
Гоҳ баҳор, гоҳ ҳазин кузак баҳрида.
Тунлар ойни босар бағрига анҳор,
Бахт каби боғида гуллайди баҳор.
Шеърин сеҳри билан юрагим тўлар,
Йиғлаш илмин пухта ўрганса бўлар.
Ва лекин бамисли оташин куёш
Куйдирар кўзидан томган томчи ёш!
Кўрганмисиз сиз ҳеч шундай Усмонни
Кафтига сиғдирар чексиз осмонни!
Ортиқ умри ёнмас идораларда,
Ҳаёт-мамоти шоҳ ибораларда.
Бағрингиз қилманг қон сўраб ҳар важин
Кесар пешонасин минг битта ажин!
Минг бир дардга нишон бағриқон Оғам,
Юрагин пайдар-пай тешар минг бир ғам.
Безган даҳри дун бор аъмолларидан,
Бор умиди кўнгил шамолларидан.
Қонли кўз ёш айлар қисматин баён,
Жами сирли сўзлар сирлари аён.
Дўзах дер даҳри дун ташию ичин,
Ёлғон - барча омад, барча ҳасрат - чин!
Хаёли гар ашъор юлдуз-ойида,
Минг бир ғам вафодор итдай пойида.
Дард-ҳасрат, шабнамдан юзу кўзи хўл

Бағрин ватан тутар узатмасдан қўл.
Алишмас дунёни қалбин тахтига,
Ҳавас қилма, эй дўст, шоир «бахти»га!
Ашъор мулкида гар султон-шоҳаншоҳ,
Қуюндай чарх урар, чекар минг бир оҳ!
Аҳли шеър, дўстим-ай, гар айтсам холис:
Яқин ҳар юракка, ҳаётдан – олис!..
Кўнглига қайтса ҳам самога тегиб,
Мағрур бошин асло ўлтирмас эгиб.
Нишон ишқ тиғига кўкрак-кураги,
Бутун маъбуд тилар ярим юраги.
Аҳли шеър, сиз учун сирли кўринган
Ғилмон – самовотдан заминга инган.
Она ер гулларин ҳидлаб тўймайди,
Бош олиб кетгани соғинч қўймайди.
Хушёрлик захмидан юраги безган,
Боғланган кўз билан кезгани-кезган.
Шоир каби бўлмас банда басири,
Икки олам ичра севги асири.
Нони ҳам қорилган қора қонига.
Жодусиз яшамоқ теккан жонига!
Қайнаб тошар қалби бамисли вулқон,
Фожеа сатридан қон томчилар, қон...
Тўрт сатр шеър битган барча билади:
Ҳар шоир қассобдай қалбин тилади!
Шоир паймонаси тўлгунча қуйлар,
Юраги ёрилиб ўлгунча қуйлар!
Телба атворидан чекиб минг заҳмат
Бир умр чидаган хотинга раҳмат!

* * *

Самодан ҳам улкан минг бир дард кучиб,
Парвоз қилар енгил лочиндай учиб.
Даҳри дун бор дардин олар ўзига,
Тик қарар шер каби қисмат кўзига.
Во ажаб, наинки ўнгу ҳушида,
Тақдир бўронлари гувлар тушида.
Имонин қўшқўллаб тутар ёвга оч,
Эвоҳ, ҳамон бисёр минг бир Ялавоч!
Адолат сўзимиз тухматга йўяр,
Аҳли ижод бағрин «ижодкор» ўяр!

Эвоҳ, сафимизда ҳамон бир талай,
Тоҷу тахт пойини ялар минг малай.
Агар айтаверсам улар ишини,
Эси оғар ҳатто оқил кишини.
Зоғу заған билан қовушмас булбул,
Ҳачиру хар билан чиқишмас дулдул.
Кучдан қолиб ҳоли бўлса ҳамки танг,
Айёр тулки каби арслон қилмас жанг.
Ҳолдан тойса қўяр барига нуқта,
Мардонавор бургут ҳар иши пухта.
Қонхўр қашқирлар ҳам соҳиб диёнат,
Тўдасига асло қилмас хиёнат.
Вале дуо кетган башар элига,
Ишониб бўлмас ҳеч банда феълига.
Ҳамон жаҳолатнинг чоҳига ботиб,
Одамзот кун кўрар бир-бирин сотиб.
Ҳовуч тупроқ билан тўлар гар кўзи,
То тирик вале ҳеч тўймайди ўзи!
Юксак мансаб тегиб қолса ногаҳон,
Тангрилик даъвосин қилар бу шайтон.
Аҳли дониш ҳукми ҳамон беомон,
Назоратсиз банда шайтондан ёмон!
Тож-тахт атрофида минг битга тулки,
Уларда Сиз каби шер-арслон мулки.
Бугун ҳатто ошкор бўлмас ҳеч йиғлаб,
Бағримиз пинҳона юрармиз тиғлаб.
Кўринмас кўзларда гарчи бу кун нам,
Ва лекин бағримиз қон йиғлар, Ошнам!
Илҳом билан гарчи майдай жўшармиз,
Марҳумлар сафига ўзни кўшармиз.
«Боғларда беэга қора тулпор – тун»
Қора тулпор¹ қилган сизни ҳам мафтун.
Шоир куни ўтмас ашъору шеърсиз,
Дунёси – осмонсиз, замини – ерсиз!
Гардуну даҳри дун... оти кўп дунё,
Букилган, эгилган зоти кўп дунё.
Шам каби минг ёниб, минг бора ўчар,
Шиддати шовуллаб баётга кўчар.
Сокин саодатнинг шарпасин тинглаб,

¹ И.Бродскийнинг «Тун, Гуриллар гулхан тобора» сатри билан бошланадиган шеърига ишора.

Афсунгар ашъорлар битарсиз минглаб.
Арслондай чеки йўқ гар шиддат-азмин,
Сирдарёдай сокин, Заминдай вазмин.
Гар юкин ташлаган олам кифтига,
Чироқдай осилар ҳар уй шифтига.
Минг бир неъмат дунё ичра беғубор,
Вале шоир учун ёлғиз алам бор.
Шоир каби бўлмас телбавор хуштор
Ишқдан ўзга кенглик руҳи учун тор!
То умри номусу ордан иборат
Безавол Шоирим солган иморат!
Бахш этиб илҳомга ихтиёрини,
Кашф этар тўлғонган дил диёрини!
Усмон Азим шоҳид: учрашар гоҳи
Аллоҳ амри билан арвоҳлар роҳи!
Ҳамон меҳр – етим, муҳаббат – басир,
Бахт – афсона, поклик – зўрликка асир.
Қишда қақшагандай Огаҳий мироб,
Қишу ёз Шоирни буннар изтироб.
Баҳор осмонидай тиниқ-озода
Аҳли шеър юраги – эрка шаҳзода.
Баҳор. Бошимизда балққан камалак
Қаҳратон томидан кўчган сумалак.
Эзгулик-Ёвузлик ўйнар паллада,
Усмон Азим аксар ёзар баллада.

* * *

Аланга-ўт айлаб шоир нафасин,
Туман торайтирар дунё қафасин.
Амрига мунтазир қиш ҳам, алҳазар,
Декабрь устига оқ чойшаб ёзар!
Юрак ёши билан кўкарар боғи
Япроғу илдизу баргу тупроғи.
Ўзга Усмон Азим таври, гуруҳи
Самода сарафроз музаффар руҳи!
Боғ узра эгилиб рангин камалак
Йўнғичқа сочига тақар жамалак.
Во ажаб, йўнғичқа ям-яшил хаёл
Бўса ҳадя айлар навжувон аёл.
Тақдир ёмғирлари тинмай тонгача,
Видо айтиб йиғлар сўнгги онгача.

Ҳамон билганидан қолмас кўр-басир,
 Тақдир сўз айтишга қолдирмас ҳеч сир.
 Шоир минг армони бағрига инган
 Қизғалдоқлар умри гўзал тўзинган.
 Самарқандга қайтган Темур қўшини
 Булутлар тоғларга босар тўшини.
 Наврўзи оламнинг райига қараб,
 Чорбоғлар нозланар шохларин тараб.
 Баҳор, мангу боқий мусаввар аслим,
 Сеҳрингга эрксевар Шоир ҳам таслим!
 Куртаклар бағрида гар армон-дарди,
 Ғолиб чақмоқ каби руҳият марди!
 Юксалар қалдирғоч каби дафъатан,
 Не тонг, ўлимни ҳам олмаса ҳеч тан!
 «Қиш – ғанимлар қаҳри, дўстлар доғи – куз»,
 Эй Ҳамид, сен ҳам «КУЗ» каби девон туз!
 Охири вой енгил ҳар шуҳрату шон,
 Тақдирга тенг сўзга фидо айла жон.
 Илҳом завқи сармаст айлаб май каби,
 Ошуфта юрагинг сайрат най каби.
 Жаҳон бор жоҳидан бўлмасанг жудо,
 Сенга очмас раҳмат эшигин Худо!

* * *

Мансабдор ҳар нозим лавозим қули,
 Дарвеш шоир кўнгил боғин булбули!
 Гар бағри тўлар минг аччиқ аламга,
 Гўё мулки каби қарар оламга!
 Сирғалар навдада шаббода қўли,
 Дунё дами узра тириклик йўли.
 Шоир на унвон, на эътибор тилар,
 Сўз билан мангулик сари интилар.
 Довон ошар ҳаёт карвони собит,
 Бир қўлида бешик, бирида тобут.
 Қайтара олмас гар собит йўлимдан,
 Соғинч изтироби оғир ўлимдан.
 Руҳ самода, танни тортар ер таги,
 Атиги уч ойлик бахт – ёз эртаги!
 Хазон ели эшик қоққани чоғда,
 Фасли ёз жонига қасд қилар боғда.
 Боғин парваришлар шамол – тароқчи,
 Хизматида ҳар тун Етти қароқчи!

Дарду алам пешлар қиличдай дидин,
Тасодиф ютар гоҳ сўнгги умидин.
Қайноқ қалби жўшқин уммонлар сатҳи,
Фикру зикри калом иқлимин фатҳи!
Тўзим бер, Раббано, озурда жонга,
Тансиқ бахт ҳаттоки келмас меҳмонга!

* * *

Сизга қанча ҳавас қилсам ҳамки оз.
Шеърият саҳнида қиларсиз парвоз.
Не ғам, бўлмаса гар содиқ дўстингиз,
Кўнглингиз тўқ, йўқ ҳеч каму кўстингиз.
Тўйлар қилиб элга ошлар берарсиз,
Ризқу рўзингиз беармон терарсиз.
Қайга борманг ерда қолмас гапингиз,
Кўксарой, мустаҳкам ўнгу чапингиз!

* * *

Кимки тахт соҳибин олар қўлини,
Худо ҳиммат қилиб очар йўлини.
Ким шоҳ суҳбатига етишар бир бор,
Икки олам ичра бўлмас аксар хор.
Юзин ўгирса ҳам гар соҳиби тахт,
Ҳаётин гулзорин тарк этмас ҳеч бахт.
Жоду десаммикан ё десам сеҳр,
Сарбаланд тожу тахт бамисли меҳр
Мунаввар айлаб бор жумла жаҳонни,
Мўътабар айлағай баҳраманд жонни.
Боқий ҳикмат дониши маолийдан:
«Куюш – зар баркаш даргоҳи олийдан!»
Салтанатда ҳатто зардан узанги,
Маъмур – насиб қилган заррадай занги!
Тожу тахт қошида шундан бехато
Бош эгар фуқаро, донишманд ҳатто!
Даъволарим асло деманг: аломат
Эл тахту, одил шоҳ билан саломат!
Наинки саломат, балки фаровон,
Икки жаҳон ичра яшар беармон!
Не бахт, салтанатга сиз мудом дохил,
Мени ҳам сийлаган бу сахий соҳил.
Бахтингиз, бош узра балқиган кундай,
Ҳар кимга ҳам нома ёзилмас бундай.

Элу юрт ҳаёт-мамоти бегумон,
Тожу тахт, Султон ҳам бўлгай, бас, омон!

* * *

Фасли хазон ичра ҳар шоир таъби,
Тинигай сунбула сувлари каби.
Куздан безор Ҳаёт бевадай йиғлаб,
Қалбидан жой олар юрагин тиғлаб.
Шамоллар ёш-яланг сингари елар,
Нафис кузни боққа кўтариб келар!
Шамол айвонига япроқлар сочиб,
Пойин тавоб айлар эшигин очиб.
Деразага урар барглар галасин,
Бор-будин совулар кўнгил даласин.
Қовуриб Шоирим ҳижрон доғида,
Хазон айлар умрин уй қамоғида.
Ақлу ҳуш, руҳ ила қалби ҳам уйғун
Шоири зуккодай бўлмас ҳеч туйғун!

* * *

Қайта ўқиб бу «Куз» фаслномани,
Кашф этдим тийнати асилномани.
Мезонлар ўтар ғам-ғуссалар ташлаб,
Ортга қайтмас умр кўнглимиз ғашлаб.
Куз. Қушлар тарк этар боғни ёндириб,
Изтироб майига минг бор қондириб.
Кўз ёшимиз қилар фасли куз булоқ,
Чавандоз Вақт учун бағримиз улоқ.
Даъватимиздан гар ёрилар гўрлар,
Писанд қилмас вале забардаст-зўрлар.
Ортиқ кутма биздан илтифот, лобар,
Ҳасратмиз, дард-алам - кузга баробар!
Бутоқларда йиртар шамол шарфини,
Чизар барглар учиб хитой ҳарфини.
Дард кирар очмасдан юрак эшигин,
Тебратар даҳри дун қайғу бешигин!
Шимол тоғларида совуқ ел кезар,
Бағримиз исмсиз ғуссалар эзар.
Боғларни ёндираар кузги аланга,
Инар қордай қиров ҳар ўт-ўланга.
Совуган руҳимиз илитолмас кун,
Соядай изма-из эргашар яқун...

Оқшом дебочаси ҳар сахар-наҳор,
Фасли хазон асли кексайган баҳор.
Бизлардан ҳам қолар азалий кашта
Ўткинчи ҳаёту турмуш синашта.
Беболта кезар куз мангу ўтинчи
Хавотирга дўнар боғу роғ тинчи!
Кекса баҳоримиз бағрига кўмиб
Куз билан йиғлармиз хазонга чўмиб.
Қайда жон залвори биздай ариган,
Ўлимдан тап-тортмай мағрур қариган.
Рухнинг руҳдан қуюқ қағридадирмиз,
Ҳаёту мамотдан наридадирмиз!
Бизни тополмаса, не тонг, ҳеч банда,
Яшармиз то абад олов-гулханда!

УСМОН АЗИМГА НАЗИРА

Булоқ каби оқар уйғонса боғлар,
Тош гулласа, қоплар оламни боғлар.
Бевақт завол топар уйғонса болам,
Уйғонган қалб учун тор қафас олам.
Қайда эътиқоду имон уйғонар,
Имонталаб шоир қонига қонар.
Шоирим, ҳайқирма, уйғонса гардун
Яратар бундан-да тубан даҳри дун!

* * *

Ярадор бағримга сепиб аччиқ туз,
Кўрқаман, ақлдан оздирар бу «КУЗ»!
Аллоҳ назаргоҳи билан сирлашиб,
Юксалдим «КУЗ» билан руҳан бирлашиб.
То илҳом париси қанотин йиғмас,
Қалбимиз дунё не, самога сиғмас!
Кўз ёшларсиз – қўшиқ, фожиасиз дард
Камёб нодир китоб «КУЗ» сингари мард.
Безаб қалб осмонин минг бир кавкаби
«КУЗ» боғу роғларин кездим руҳ каби.
Аллоҳ ошиқларин дардин давоси
«КУЗ» ичра ҳар етти иқлим ҳавоси.
Сармаст қилса ашъор афсунгар жоми,
Издан чиқар шоир қалбин мароми.
Баландбўй бўлсам ҳам бамисли терак,

Усмон Азим, Сизга етмасам керак!
Илҳом шароби гар айлаган сармаст,
Эвоҳ, дардим – баланд, нолишларим – паст!
Соат сайин ҳасрат фузундан фузун,
Воҳким, умрим – қисқа, нолишим – узун!
Об-ҳаво, нарх-наво белгилар жаллоб,
Азиз ўзлигидан кечган ҳар қаллоб!
О, шоир қисмати – «Шашмақом»! «Баёт»!
Учсак – умр тугар, куйласак – ҳаёт!

* * *

Ҳасратим беадад, ичимда дардим,
Забонсиз китоблар ёлғиз ҳамдардим.
«Дами хуш урмадик афғон ичинда,
Даме хуш бўлмадик ҳижрон ичинда.
Ки биз зору залилу пошикаста,
Боштин-аёқ барча аъзо шикаста.
Ичимизга шуълаи дард тутошиб,
Туттошиб деманг асло, бошдин ошиб».
То ҳамон айланар гардун тескари,
Таъқиб қилар минг бир ситам аскари.
Ҳамон мурасасиз замон муттаҳам,
Тўғри гап ёқмайди туққанингга ҳам.
Бездирган зиқнафас тор доиралар,
Соғинтирган баҳсу мушоиралар.
Ўқиб хасратангез сўзларингизни,
Кўргим келар маънос кўзларингизни.
Бўлмасак ҳам бизлар гар кўҳна улфат,
Бир тану жон айлар шеърият – кулфат!
Болалар ҳаётин кургани кетган,
Дўстлар мангуликда тургани кетган.
Хотин ҳам рўзғорнинг оқар зайлида,
Отамиз марг – хунхор қисмат майлида...
Висолдан қочармиз ҳамон сарсари,
Соғинч ичра минг йўл мангулик сари.
Карам! Карам! Карам этармикан Куз,
Ахир қисмат билан қолдик юзма-юз!
Билолмадим: кимдан, недан безорман,
Билганим: бир бағри бутунга зорман!
Сиз билан дардлашсам: бу ҳам бир рўё,
Барча мушкулларим ҳал бўлар гўё.
Қандай кечирилмас қилганмиз айб,

Қарар чап кўз билан Соҳиби ғайб?
Даъво қилмасин деб тангрилик инсон,
Наҳот бахш айлағай минг битта нуқсон?
Раво кўрган бизга беадад ғамни
Басма-бас ёқмасак босар оламини.
Ҳомер ҳазратларин кўр бўлган кўзи,
Қувғин ичра кечган Данте кун-рўзи!
Оқсаган Шекспир сингари буюк,
Аксар телба айлар ижод, о, бу юк!
Шайтоний дастурга амал қилганлар.
Насимий терисин тирик шилганлар!
Шарқу Ғарб меҳрини бирдай қозонган
Мавлоно¹ муҳаббат ўтида ёнган!
Навоийдай даҳо ўтган бефарзанд,
Муқимий, Камийлар қашшоқликка банд!
Фирдавсийга, илон ёғин ялаган
Зиқна берган, Раббим, кумуш бир лаган?!
Салоҳият аҳли ашъорга негиз,
Умар Хайём каби май билан эгиз!
Қанча аҳли назм олинган боши,
Қузғунга ем, эвоҳ, қай бирин лоши.
Бир қоп сомон ҳазрат Аттор қиммати,
Кимларни қилган кўр зулм чиммати.
Қурбон талаб дея, Раббим, шуҳрат-шон,
Пушкину Лермонтов фидо қилган жон!..
Аҳли ижод қонин қонхўрдай ялаб,
Бағрин ўртар дунё манфаатталаб!

НАЗИРА

«Кўл керак – қорин тўқ юрмоғи учун,
Оёқ – хизматга шай турмоғи учун.
Ёвсифатни пойлаш учун кўз керак,
Илондай аврашга сохта сўз керак.
Қулоқ – деворга ҳам махфий, пинҳона,
Карликка кўнар қай бир девонхона?!
Билак ҳам номард эт-бетин чўзишга,
Бел ҳам таъзимда бир-бирдан ўзишга!
Ҳар қадамда хатар, ногоҳ келса дуч
Бартараф қилишга керак қудрат-куч!

¹ Мавлоно Жалолоддин Румий.

Вале нафси қонмас юҳо даҳри дун,
Қалбга қиё боқмас – жигар-бағрим хун»!..

* * *

Шаккоклик омухта ашъор туфайли
Наҳот ёв шоирга замона зайли.
Ё Раб, кенглик – девор, беҳудуд – торлик,
Улуғлик – ваҳима, ўкинч – хор-зорлик!
Нечун Тангри чорлар ҳар он қошига,
Нечун осмон қулар шоир бошига?!
Шайтон қўлларида тақдир калити,
Ҳамла айлар ҳар он ғанимлик ити!
Наҳот донишмандлар дегани ҳақдир:
Ҳар ҳукмин ўтказар шоҳаншоҳ тақдир?!
Аҳли замон ичра қаҳат содиқ дўст,
Илон ҳам биз каби ташлай олмас пўст!
Мовий гулхан осмон саратон аро
Ҳижрон мулкида аҳли шеър – фуқаро!
Кўксимиздан ўтар соғинч бор йўли,
Қалбимиз чангаллар қабоҳат қўли.
Омухта кўз ёш, қон билан нонимиз,
Ёвузлик ўқига нишон жонимиз.
Ҳар шоҳ байтни дилга оятдай ўйиб,
Қурбонлиғ этармиз ўзимиз сўйиб.
Эл ичра гар машҳур шоир номимиз,
Заҳар-заққум билан тўла жомимиз!
Етишмоғи учун ягона даҳо,
Қурбон юзлаб йиллар минг бир бебаҳо!
Хунарманд жуфт дастин гул қилар Тангрим,
Кимларни қумри-булбул қилар Тангрим.
Ризқи бут, хотиржам ҳаттоки гадо,
Вале аҳли қалам каби йўқ адо!..
Ғарқ айлар беомон уммондай, Оғам,
Гар томчи ёш, вале қирғоғи йўқ ғам!
Бош узра беқанот йиқилган ғурбат,
Юрак, сўнгагимиз – барчаси турбат!
Учсак – дунё баланд, гар сузсак теран,
Афсона-ривоят Алпомиш эран!
Бажармасак илҳом амрин гар аъло,
Минг битта балога айлар мубтало.
Бошимизда минг бир маломат тоши,
Бирикмас ҳеч аҳли ижодкор боши.

Мастона шеърият шароби билан,
Севармиз ҳаётни сароби билан!
Кимлар узлатнишин Набижон каби,
Қаландарфеъл – Рауф Парфилар таъби!
Минг битта жон билан тўламай божин,
Наҳот кийиб бўлмас шон-шухрат тожин?!
Яшамас ким Шукур Холмирза бўлиб,
Мангулик наҳрида оқмасми тўлиб!
Тоғай Мурод каби от сурмай якка,
Йўл солиб бўлмасми ҳеч бир юракка!
Ёлғизлик дастидан ичмай минг бир жом,
Наҳот насиб этмас висоли Илҳом?!
Ягона гар аҳли ижод илдизи,
Юлдуздай йироқ бир-бирдан юлдузи.
Ким бор биздай жонин койитадиган,
Куй-қўшиқ диёрин бойитадиган.
Армон бағрин ўртар бу инингизни –
Ёлғиз жангчи қилиб яратган бизни!
Вале ишқ мулкининг султон-хонимиз,
Калом лашкарин бош қўмондонимиз.
Ҳазратим хитоби қонун, вассалом,
Беназир ҳар шоир – малик ул калом!
Хайли кўнгил чиқмас фармонимиздан,
Минг баҳор кўз очар армонимиздан.
Котибмиз Яратган эгам ўзига,
Очилмас эшик йўқ шоир сўзига.
Бежиз «Ғайб ул-лисон» эмас номимиз,
Девни ҳам маст қилар назмий жомимиз.
Аксар тан олмасмиз дуч келган динни,
Шеър билан олармиз Чину Мочинни.
Гар турфа мазҳабдан олимиз, олис,
Бани башар билан яктанмиз холис.
Адолатдан бўлак яловимиз йўқ,
Муҳаббатдан бўлак оловимиз йўқ.
Биз учун муқаддас ҳар элат-миллат,
Вале мурасасиз ғаним ҳар иллат.
Аҳли башар ичра топган эътибор,
Ҳар аҳли ижод мулк-мамолики бор!
Тубанлик чоҳидан узилган шоир,
Ростлик ичра қайта тузилган шоир.
Фикру зикри ҳар он тозадан тоза,

Аҳли жаҳон жон деб олар андоза!
Руҳимиз камалак рангин, ранг-баранг,
Қалбимиз оташи афсунгар оҳанг.
Адолат чақмоғи зулфиқоримиз,
Ғаррон шеру арсон номус-оримиз.
Барча ғампарварлар табибларимиз,
Мозий-келажақда ҳабибларимиз!
Сувориймиз, бўрон мерос-маҳримиз,
Қамчилар ҳатто бўронни қаҳримиз!

* * *

Бағир қонин ичар мисли Чингизхон
Наҳот Шеър ҳам оғу – энг гўзал ёлғон?!
Машраб каби бошда ўйнамай минг дор,
Наҳот насиб этмас илоҳий дийдор?!
Шеърят саҳнида топган эътибор
Наҳот ҳар Нодира ўз қотили бор?!
Қодирий, Чўлпондай, наҳот минг рақиб
Қилиши шарт ҳар бир шоирни таъқиб?!
Мушкул саволимга ким ҳам жавоб дер:
Бу юртга сиғмаган Мирзо Бобур – шер!
Шоир қишлоғидан бўлмайд бадарға,
Бўлмасми мангулик мулкида дарға?!
Тушимизга кирмас олтину кумуш,
Сўзни куйлатишдек лаънати юмуш
Билан тонглар отар, қораяр минг шом,
Манглайда муҳрдай шоири бадном!
Кўнгил зиндонига қамалган шоир,
Қирқ ямоқ юраги ямалган шоир.
Зулфиқор десамми ғилофу қинсиз,
Ё лочин десамми бошпана, инсиз!
Ашъор минорасин чиқиб учига,
Комил ишончимиз калом кучига.
Минг бир шеърпарастрга келсак ҳамки дуч,
Қўш қанот ҳеч ақлбовар қилмас куч.
Ғар биздай ғуссага инсон ғарқи йўқ,
Лашкармиз – ҳаёту мамот фарқи йўқ!
Фарҳод каби кўҳи андуҳ қалъамиз,
Ахтари ишқ маёғу машъаламиз.
Мурувват аҳлидай емак йўқ асло,
Футувват аҳлидай демак йўқ асло!
Бир тану бир жон Ҳақ зиёси билан,

Ғанимиз даҳри дун риёси билан!
Зулм-зўравонлик гар узун дасти,
Забардаст адолат-шижоат масти!
Жаҳолат ва ғафлат гарчи беомон,
Ҳақиқат-тафаккур ғолиб бегумон!
Жўмард сафимиздан олса агар жой,
Мўътабар хатто мўр мисли офтоб-ой.
Тагимизга ғаним сув қуйган сайин,
Юксалармиз терак сингари тайин!
Тубсиз ўпқон узра учармиз қушдай,
Ҳаёт-мамотимиз босириқ тушдай!
Қисмат бўлса ҳам жобирлар жобири,
Енголмас, бизлар – собирлар собири!
Бало дашти ичра юксак тахтимиз,
Аҳли дил, бахтсизлик – иқбол-бахтимиз.
Бало либосимиз, бешигимиз ҳам,
Жаннат дарбозаси, эшигимиз ҳам.
Балойи ишқ очган қалбимиз кўзин,
Афсунгар айлаган ҳар шоир сўзин.
Даҳри дун даъф қилар гар мисли бўри,
Яқин йўлатмас ҳеч қалбимиз кўри!
Бошимизда минг бир санги маломат,
Биз санги маломат билан саломат.
Нурафшон соғиниш билан кечамиз,
Назм – нозанин ёр, наср – чечамиз!
Кафтда юрагимиз буд-нобудимиз,
Эл мулки ашъору шеър бор-будимиз!
Гар қисмат қалбимиз торларин узар,
Гулшани кўнглимиз боғларин бузар,
Беҳазон ёв ёлғон ёвуз шамоли,
Гар йироқ юлдуздай инсон камоли,
Гар жабр отини қўйганлар сабр,
Гар қай юртдош, диндош бамисли габр,
Гар сабр бесабр парчаларимиз,
Гар қақшар хунолуд дарчаларимиз,
Гар қисмат ханжари курагимизда,
Гар адолат йиғлар юрагимизда,
Майи ваҳдат билан мастона-сармаст,
Теран уммон – саёз, баланд осмон – паст!
Қисмат гар қасдлашиб берар минг бир панд,
Ҳар пандин қилармиз шаккар, болу қанд!

Йўлсизлик чоҳида ҳансираб толдик,
Камтарлик сабогин кибрдан олдик.
Бошимизга ёққан бало тош каби,
Қалбимиз кўзларин очар мош каби!
Ёритмасак ҳам эл зим-зиё рўзин,
Ҳар дилга битармиз ҳуррият сўзин.
Ташналик қилса ҳам ҳолимиз хароб,
Дуч келган булоқдан ичмагаймиз об.
Йироқмиз олқишу нақоратлардан,
Али зулфиқори ҳақоратлардан!
Тап тортмай мисоли девордай нурашдан,
Қайтмасмиз ҳар хоин билан курашдан.
Бугдой кўкарсин деб бўлармиз баҳор,
Пишсин деб ёнармиз ёз шому наҳор.
Ер ором олсин деб бўлармиз куз ҳам,
Эл ором олсин деб қаҳратон-муз ҳам!
Изтироб – онамиз, қалбимиз – ватан,
Муҳаббат мулкида жон не, ҳатто тан!
Тутармиз Эътиқод-Имон кўлидан,
Юрмасмиз ёлғону риё йўлидан.
Дунё, аҳли дунё бизлардан йироқ,
Чорлар Оллоҳ васли мунаввар чироқ.
Ажалдан тап тортмас бизнинг фатонат,
Қоядай мустаҳкам собит матонат!
Гар сарсон-саргардон ҳақир жисмимиз,
Самода руҳимиз – олий қисмимиз!
Узилган даҳри дун минг бир риштаси,
Ҳамроҳимиз Тангрим ҳур-фариштаси.
Оҳ ила солармиз оташ жаҳонга,
Ҳатто ҳар жонсизга, не ҳар бир жонга!
Қасдма-қасд даҳри дун заҳар зангига,
Айландик ҳикмату дониш сангига!
«Шайдо дийдамиздан томса қатра ёш,
Лаъл бўлар ер узра жумла тоғу тош.
Лайли каби ҳар лафзимиз дилафрўз,
Мажнун каби ашъоримиз жигарсўз!
Пора бағримизда минг доғ лоладай,
Чашмимиз чашмаю шўх шалолодай.
Қалбимиз аланга, қуёш оташин,
Борон сиришкимиз, оҳимиз яшин.
Тўлса фарёдимиз ила гар дайр,

Ёқавайрон ҳатто ҳар ваҳшу тайр». «Ҳеч қачон бўлмагай шоир хизматкор, Бизда Тангри берган олий ҳуқуқ бор». Савдогардай савдо қилмай нарҳини, Ёзармиз минг дарду бало шарҳини. Қалблар кўзи билан кузатувчимиз, Бир кам дунё ишин тузатувчимиз. Алвидо, бетайин тартибот-тарҳлар, Аҳли шеър адолат шамширин чарҳлар!..

ИЗҲОРИ ДИЛ

Қошимизда лаъли хандон бўлса бас,
Бошимизда моҳи тобон бўлса бас!
Не алам, гар бўлмаса мақсад гули,
Дардга дармон минг бир армон бўлса бас.

Не алам маст қилмаса васлин майи,
Офати жон дилга ҳоқон бўлса бас.
Шавкату шон, мансаб-унвон не даркор,
Ишқ зарбидан доғи пинҳон бўлса бас!

Насли ишрат бизга бегона асли,
Дийда ҳайрон, бағри вайрон бўлса бас!
Оби кавсар деб ичармиз заҳри об,
Ҳар оҳимиз минг бир девон бўлса бас!

Дўзах минг бир азоби ҳам чикора,
Қиёматда боғи жинон бўлса бас!
Панд беролмас минг бир шайтон бегумон,
Раҳбонимиз Раҳим-Раҳмон бўлса бас!

Жудо қилдинг Парфимиздан, ё Худо,
Бахтимизга Усмон омон бўлса бас!
Булбули бийрон Ҳамид оташзабон,
Яхши-ёмон минг беомон бўлса бас!

2010 йил, март-апрель.

МУҲАРРИНОМА

*Кечиккан мактуб, «Ўз.А.С.» бош муҳаррири
Устоз Аҳмаджон Мелибоевга*

Ассалому алайкум, эй Аҳмад Оға,
Қадрдонсиз Сиз мен учун мисли тоға.
Юрибсизми ҳормай-толмай соғ-саломат,
Мактубимни деманг таъна ҳам маломат.
Яйрадим, рост, кўриб рўзномада номим,
Ушалди, воҳ, менинг ҳам минг йиллик комим!
Жой берибсиз рўзномаинг бир четидан¹,
Олиб қўйдим Сизга ҳам эчки этидан.
Айб бўлар агар Сиздан қилсам гина,
Ихтиёримда йўқ менинг ганж-хазина.
Қўлимда йўқ на мансабу ва на амал,
Қилолмайман тўрт томондан Сизни қамал.
Аҳли тижорат сингари йўқ сармоям,
Билмам, қандай кўтарган танглайим доям.
Эртаю кеч йўлингизда туrolмайман,
Юлдузни ҳам ҳеч бенарвон уролмайман.
Қаттиқроқ сўз айтгани йўл бўлсин бизга,
Юрак ютиб, ёмон қараб бўлмас Сизга!
Таниш-билиш ҳам йўқ акобир зўрлардан,
Олисроқда юрарман бор ошхўрлардан.
Не ажаб, гар касод бўлса ашъор-молим,
Улфатчилик қилишга ҳам келмас ҳолим.
Шеър эмас, дур ёғилгандай танглайдан,
Жой олади кимлар газет манглайдан.
Кимлар биздай фақир бағрин поралатиб,
Ашъор билан чиқар ҳар сон оралатиб.
Шеърларидан топиб бўлмас маънили сўз,
Фоҳишадай сувратини қилар кўз-кўз!
Демам асло: адиб аҳлин ёмони кўп,
Камёб аъло битик, вале сомони кўп.
Умид билан олиб қай бир сонин қўлга,
Дуч келгандай бўларсан баногоҳ дўлга.

¹ Устоз Аҳмаджон ака Мелибоев бош муҳаррир бўлган даврда «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетасининг сўнгги саҳифасида бир неча тўртликларим босилганига ишора.

Жазосини тортармиз қай гуноҳларнинг,
Аксарият минбари у маддоҳларнинг!
Қуффор қавми каби имонин йўқотиб,
Ҳамон кимлар кун кўради калом сотиб.
Гар эмасман аҳли ижод учун ҳакам,
Ҳамон кўнгил амри билан ёзарлар кам.
Ижод боғин булбулидан зоғи бисёр,
Бу савдодан кўнглим минг бир доғи бисёр!
Ҳамон авжда гуруҳбозлик деган иллат,
Нимталанган минг зирвага бутун миллат.
Андиша деб юз бурармиз адолатдан,
Фарқи йўқ бу хунарымиз разолатдан!
Эл бормикан биз сингари эҳтиёткор,
Эҳтиёткор ахир муғомбир ҳам маккор!
Мунофиқлик хиди келар бу хунардан,
Мезонимиз ҳамон, Оғам, зўру зардан!
Билиб айтар Адашбоев каби бахши,
Ҳақгўйликда қозоқ-қирғиз биздан яхши!
Гадодан ҳам тилармиз тап тортмай тортиқ,
Биздан кўра туя минган туркман ортиқ!
Пешволарин берганмиз гар неча диннинг,
Биздан кўра дастурхони тўкин финнинг.
Ичкилик дардига бўлса ҳам мубтало,
Инсонликда қавми шимол биздан аъло!
Минг жон олар ўзбак мотамию тўйи,
Ётиб кулар ҳолимизга Болтиқбўйи!
Хитойликлар меҳнатда гар олса ўн балл,
Икки-уч балл ҳам ололмас биздай танбал!
Гарчи қимирлаган ҳар балони ейди,
Миллиард-миллиард бу улус бир гапни дейди.
Бир қозондан тортилса ҳам гоҳ ошимиз,
Қовушмайди ёвлашгандай ҳеч бошимиз.
Гар юртида неча йилки ҳеч ором йўқ,
Биздан кўра афғон элининг кўнгли тўқ.
Қўлдан қўймай асло жўмардлик қомусин,
Қурол билан қўриқлар боз ор-номусин.
Ҳаммолимиз бу кун бизлар қай элларнинг,
Кўринмас ҳеч адоғи бу дўл-селларнинг!
Ер юзида бизлар каби йўқ ҳеч нокас,
Тутганини ўз уйига тортар ҳар кас.
Кўрмаган ҳеч бундай ҳолни аҳли башар,

Ота-бола, онаю қиз ёқалашар!
 Китобсевар – Хожа Ҳофиз бор авлоди,
 Оғзимиздан боди кириб, чиқар шоди!
 Юз миллиондан ортиқ япон бир жону тан,
 Соғин сигир бизлар учун она Ватан!
 Ялангликда ялпайган ўт – шўрадаймиз,
 Қанча ўқисак ҳам гўлмиз, ғўрадаймиз!
 Худо берган истеъдодни қилармиз хор,
 Номусу ор чикора! Бор бўлсин рўз-ғор!
 Ўзимизнинг қўлимиздан келмас бир иш,
 Солармиз ҳар хунарманд бошига ташвиш!
 Ким айтади бу ишимиз яхшию шуд,
 Қай бир ишга тайинланар фақат ношуд!
 Немис топар минг мушкулга минг бир чора,
 Бизларда ҳар мушкулнинг чораси пора!
 Билолмадим мен бу ҳолат асрор-сирин,
 Аксарият ўзбек учун жони ширин!
 Керагича топилади минг муттаҳам,
 Дарс олади тубанликда шайтонлар ҳам!
 Ривоят у Назар битган Момо Байна¹,
 Ўзига бек ўзбек жаҳон учун майна!
 Бўлмаган гап дея менга берманг ҳеч панд,
 Биздан кўра тожик элин қадри баланд!
 Ризқ ахтарар ёт элларда минг боласи,
 Қуёшни ҳам қорайтирар оҳ-ноласи.
 Чўлпонларни манглайдан отган бизмиз,
 Қодирийни ғанимларга сотган бизмиз.
 Қўлимиз қон Машрабларни тортиб дорга,
 Ҳайф Рауф Парфилар биз каби морга!
 Нимта-нимта қилган бизлар Ҳамзажонни,
 Бошин олган малика Нодирахонни!
 Оғу бериб ўлдирган Кумушдай гулни,
 Зор айлаган нонга Муқимий булбулни.
 Неча Мўмин Мирзоларни сўйдирганмиз,
 Ҳазратни ҳам жонидан биз тўйдирганмиз!
 Аксарият банди, лўли каби анди,
 Наҳот улуг Навоий шу эл фарзанди?!
 Ярим дунёни эгаллаб, солган қирон,
 Наҳот буюк аждодимиз Соҳибқирон?!

¹ Ёзувчи Назар Эшонқулнинг «Шамолни тутиб бўлмайти» ҳикояси бош қаҳрамони Байна Момо.

Ақл бовар қилмас минг бир фанни билган,
Наҳот Беруний ҳам шу юртда туғилган?!
Бегонамиз Тўмарисдай момомизга,
Ўхшамаймиз асло Бобур бобомизга.
Қалин кўрпа тўшаб кимлар соясига,
Сўнг олайиб қараймиз чўнг қоясига.
Бўлмасин не учун обу овқат тахир,
Мустабидлар дояси ҳам бизлар ахир!
Туғишганмиз шаҳват билан , жимо билан,
Дўстни душман қилармиз бир имо билан.
Ҳам, во дариғ, аҳли ижод шуҳрат қули,
Топилмаса, не тонг, бирон соғ-маъқули!
Камина ҳам ҳоли эмас бу иллатдан,
Камина ҳам, во ажабки, шу миллатдан!
Шукр қилиб емай рўзноманинг ошин,
Ёрарман маломат тоши билан бошин!
Кимлар кириб чиқмас очиқ бўлса эшик,
Аё, эй дўст, ҳар яхшилик таги тешик!
Бу мактубим кўнглингизга асло олманг,
Раҳбарликда билган илмингиздан қолманг.
Мактуб билан шаънингизга тиклар ҳайкал,
Абдулҳамид Парда деган бир тепакал!
Билмам, кимдай кўринарман кўзингизга,
Қолган гапни айтарман, бас, ўзингизга!

2009 йил 05 декабрь.

САЛИМ АШУРГА

Ассалом алайкум, дўстим-ай Салим,
Раҳбар топилмас ҳеч Сиз каби ҳалим.
«Туркистон» биз билан ҳамиша ҳамроҳ,
Менинг бу гапимга шу мактуб гувоҳ,
«Элим!» деб яшашга чорлар ҳаммани,
Наинки ёш-яланг, хола-аммани!
Тафти бўлак ёшлар қалбида кўрни,
Ёшлар рўзномасин ўзгача ўрни.
«Туркистон» ҳар сатри минг ҳикматга бой,
Катта мавзуларга берилар кенг жой.
«Сув ҳам тинглаши»ни эшитдик ундан,
Дардимиз гоҳ сувга айтармиз шундан.
Рўзнома ҳар пандин қулоққа илдик,

«Табиатнома»дан кўп сирни билдик.
Мен дейман ўзимга: Не бахт, қарагин,
«Туркистон» етказар дўст-ёр дарагин.
Дилшод Шамс «Учрашар болалик билан»,
«Хур қизлар» деб Устоз сўйлайди ўлан.
Нечун эъзозламай ҳар бир ҳарфини,
Бир замонлар эслаб Рауф Парфини,
Таъзия босилган, эсласам ҳамон,
Юрагим беомон ўртар минг армон!
Кўрдик очиб қай бир деразасини,
«Уяли телефон манзараси»ни.
Уяли телефон улоқни олган,
«Дилбузар» ҳам бугун модадан қолган.
Барчанинг қўлида сайрар телефон,
Комил Алиевдай ёзиб фелъетон,
Даркор қилмишларин такрор фош этиш,
Телефонга қуллик, ахир, паст кетиш...
«Камолот» нашрини бўларми севмай,
Қай мақолалар ўткир мисли май.
Билганин куйлагай, дўстим, ҳар бахши,
«Ичакузди» деган рукнингиз яхши!
Ёшлар ҳаётини билгани сайин,
Ёшарар биз каби оқсоқол тайин.
«Туркистон» наинки ёшлар минбари,
«Туркистон» саҳнида элу юрт бари,
Галма-гал дил дардин айлагай баён,
Муқаддас хизмати барчага аён.
Камлик қилар қанча берсам эътибор,
Бағридан менга ҳам жой берган минг бор.
Ўйинқароқлик бор азал инсонда,
Ёшларбоп ўйинлар чиқар ҳар сонда.
Ҳисоб-китобда гар бўлсам ҳамки ғўр,
«Судоку»га, узр, иштиёқим зўр!
Барча фанни билмас ҳатто ҳар даҳо,
«Биласизми?» деган рукн бебаҳо!
Маъзур тутинг гапим чўзилди бироз,
Гап кўп, ҳа азизим, вале кўмир оз!
Мақсадга кўчсам гар дўсти бахтиёр,
Сизга айтадиган дардимиз бисёр!
Қулоқ солинг Сизга мухлис нима дер:
«Туркистон»да кўпдан босилмас ҳеч шеър!

Ҳожати йўқ Сизга айтишни бун,
Шеърсиз ғариб, дўстим, аҳли шеър куни!
«Туркистон» бағрини яна кенг очса,
Назм чечакларин қўшқўллаб сочса.
Шеър у ашъор билан бахш этса илҳом,
Бизларни маст қилса сипқоргандай жом!
Аҳли ижод билан суҳбат қилинса,
Бизга ҳам кафт каби жойин илинса...
Шундай бўлса агар суҳбати лазиз
«Туркистон» яна ҳам бўлгай, бас, азиз.

Бу мактубни битдим ақраб ойида,
Тасдиқлаб қўл қўйдим: ақлим жойида!
Дарди дилин айтиб хулласи калом,
Ҳамид Парда Сизга йўллар минг салом!

2009 йил 11 ноябрь.

МУҲТАРАМ АДИБИМИЗ ХАЙРИДДИН АКА СУЛТОНОВГА ҚУТЛУҒ 60 ЁШ ТАБРИГИ

Ассалом, Хайриддин Ака, минг салом,
Эзгу ният билан дейман: «Ассалом!»
Бу олтмиш ёшингиз муборак бўлсин,
Ҳамиша ёр Тангри таборак бўлсин.
Бизни ҳам меҳридан қилмасдан жудо,
Илоҳо шу ёшга етказсин Худо!

* * *

Азалдан кумушнинг конидир Паркент,
Ҳаётбахш юмушнинг конидир Паркент.
Минг бир дардга дармон боли ҳам аъло,
Пари пайкарларин холи ҳам аъло.
Самога бўй чўзган қоялари бор,
Сиздай эзгуликнинг доялари бор.
Аҳмаджон ака¹дай шўх булбуллари,
Шарифа опа²дай раъно гуллари.
Маҳмуд Тоир каби шоир ватани,
Ҳатто олтиндан ҳам аъло маъдани.

¹ Аҳмаджон ака – Аҳмаджон Дадаев, таниқли бастакор ва хонанда.

² Шарифа опа – Шарифа Салимова, шоира, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими.

Сиз ҳам гар Паркентда, тоғда ўсгансиз,
 Жаннат каби аъло боғда ўсгансиз,
 Буюк бобурийлар наслисиз Сиз ҳам,
 Бобурийлар наслин аслисиз Сиз ҳам.
 Зокиржон ака¹дай, эй, бобурпарвар,
 Бобурпарварларга сарбону сарвар.
 Бобур юрган йўллар бўйлаб кезгансиз,
 Бобур шижоатин ўйлаб сезгансиз.
 Ҳазрати Бобурдай ғурур сизга ёр,
 Қўлингиз тутган зот бўлар бахтиёр.

* * *

Сизни адиб десам, арбобсиз улуғ,
 Юртим тарихида бир бобсиз улуғ.
 Барча ҳавас қилар савлатингиз бор,
 Мустақил она юрт – Давлатингиз бор.
 Қоясиз мен каби ултон ёнида,
 Ҳамдаму ҳамдардсиз Султон ёнида.

* * *

Амир Темир қайтиб келган замон бу,
 Навоий барҳаёт дориломон бу.
 Юртбошимиз замон Соҳибқирони,
 Соҳибқирон каби аҳду паймони.
 Ўзи барчамизга кўзу қош ҳамон,
 Тарихий паллада бизга бош ҳамон.
 Қулик занжирларин узган ҳам Ота,
 Улуғ режаларни тузган ҳам Ота.
 Мунаввар офтобдай порлар то абад,
 Бизни иқбол сари чорлар то абад.

Сизни ҳам ўзига ҳамроҳ айлаган,
 Давлат сирларидан огоҳ айлаган.
 Улуғ Юртбошига ёққан сиймосиз,
 Бахту омад кулиб боққан сиймосиз!
 Ҳамиша сарбаланд тахт ёнидасиз,
 Тахт демай безавол бахт ёнидасиз.
 Навоий сингари Вазири кабир,
 Сира ҳам тополмам муносиб таъбир.
 Бобурдай шижоат бор қалбингизда,

¹ Зокиржон ака – Зокиржон Машрабов, Заҳириддин Бобур номидаги жамғарма раиси.

Эътиқод, номусу ор қалбингизда.
Гарчи давраларнинг бошидасиз Сиз,
Гарчи катта-кичик қошидасиз Сиз;
Гарчи ғоят катта мартабангиз бор,
Мартабадан катта зўр Каъбангиз бор;
Сизнинг ҳам ижодий сеҳрингиз бисёр,
Бор ижод аҳлига меҳрингиз бисёр.
Гарчи кимлар учун соҳир сиймосиз,
Аслида Ойбекдай моҳир сиймосиз.
Амударё каби айқирасиз ҳам,
«Ё, Жамшид!» деб ҳамон ҳайқирасиз ҳам.

* * *

Бу кун раво барча холис ниятлар,
Қанот бахш этар кенг имкониятлар.
Қўлимда қаламим тинмас сира ҳам,
Сира тинмаса ҳам синмас сира ҳам
«Кутадғу билиг»ни табдил қилдим, рост,
Сиру асрорларин, не бахт, билдим, рост.
Юсуф Хос Ҳожибни шоир десам кам,
Назми тасаввуфга доир десам кам.
Олам аҳли бежиз бермас эътибор,
Терандан ҳам теран фалсафаси бор.
Сира ҳам чиқишмас разолат билан,
Давлат барқарор дер адолат билан.
Теран тафаккурга ҳамиша ҳамдам,
Қаноат билан бахт топар дер одам...
Беназир қўлланма султонларга ҳам,
Наинки султонлар, ултонларга ҳам.
Ёд олса ҳам арзир ҳар бир расида,
Илму маърифатга айтар қасида.
Айтар: Билим билан азиз ҳар инсон,
Илми билан болдай лазиз ҳар инсон.
Одамзот умрини уч кун деб билар,
Уч кундан ортиғин пуч кун деб билар.
Наздида омонат дунё бир тузоқ,
Тузоқ ичра ҳеч ким яйрамас узоқ.
Инсон ҳаётини туш деб атайди,
Бахту саодатни қуш деб атайди.
Ростдан ҳам тўзир бор ғамлаганимиз,
Сочилгай жамулжам жамлаганимиз.

Беш кунлик дунёга берилмас асло,
Ўзин меҳмон билиб, керилмас асло.
Бахт кушин тутай деб тикармиз минг дом,
Эвоҳ, таъқиб қилар ажал субҳу шом!
Ҳаловат ортидан чопар отимиз,
Ажал аста қирқар бор қанотимиз!
Ҳар кимдан яхши от қолсин дейди у,
Яхши от, яхши зот қолсин дейди у.
Ҳамиша йўлингиз очиқ бўлсин дер,
Ҳотамдай қўлингиз очиқ бўлсин дер...
Кимлар чаён каби чаққанин айтар,
Кимлардир бағрини ёққанин айтар.
Пашшадай қонимни ичдилар дейди,
Кимлар ҳатто кафан бичдилар дейди.
Айтар кимлар пойин ялаганини,
Кимлар кўппак каби талаганини.
Шунда ҳам кўнглимни кенг қилдим дейди,
Феълимни барчага тенг қилдим дейди...

* * *

Элим деб жонингиз қиларсиз фидо,
Эгнингиздан тушмас ҳеч расмий ридо.
Мен Сизга сира ҳам осон тутмасман,
Ижодий сеҳрингиз ҳеч унутмасман.
Табиатан шоир қалб билан шайдо,
Масъул давраларда бўларсиз пайдо.
Илҳом парисига бўла олмай ёр,
Не ажаб, бағрингиз ўртанса такрор.
Хилватнишин ахир ижодкор зоти,
Йироқ олиб қочар мартаба оти.
Қалб билан юзма-юз қолсам дейсиз гоҳ,
Ёлғиз қола олмай панд ҳам ейсиз гоҳ.
Ижод завқи тошар қалбингиз аро,
Лекин тинч қўймас ҳеч турфа фуқаро.
Гоҳ менга кўринар сирли манзара,
Навоий сингари тортарсиз наъра:

«Ғайрат билан қалам олганим ҳам рост,
Минг заҳмат ичида қолганим ҳам рост.

Бошимда зиёда минг бир заҳматим,
Бош қашигани ҳам йўқ ҳеч фурсатим.

Ҳар куни саҳарлаб то оқарар тонг,
Тонг қушлари урар галма-галдан бонг.

Олам равшан бўлар нур-ёғду билан,
Зулматни супурар супургу билан.

Қора чодирини яширади тун,
Олам узра балқар мунаввар бир кун.

Нурафшон саҳардан кеч оқшомгача,
Оқшомгача неки, қора шомгача,

Токи хира тортмас куннинг зийнати,
Токи қарор топмас туннинг тийнати,

Самода юлдузлар порламагунча,
Муаззин хуфтонга чорламагунча,

Ҳаловат бегона хору зорман мен,
Омма жафосига гирифторман мен.

Ташвишдан холи ҳеч субҳу шомим йўқ,
Саҳардан шомгача ҳеч оромим йўқ.

Арзу додин айтиб келганлар хира,
Ҳеч бири кетишни ўйламас сира.

Кетиб улгурмасдан улар анчаси,
Гуруҳ-гуруҳ бўлиб келар қанчаси.

Карвонсарой каби уйимда қолар,
Тонгдан оқшомгача жонимни олар.

Асл ниятларин билиб бўлмайди,
Буюрган ишларин қилиб бўлмайди.

Узр сўрасам ҳам ранжийди улар,
Ширин сўзласам ҳам инжийди улар.

Қилсангиз ҳам осмон сингари тортиқ,
Сариқ чақадан ҳеч кўрмайди ортиқ.

Кимки тамаъ билан кўзин очар кенг,
Бепоеъ денгиз ҳам қатра сувга тенг.

Нимадир олса ҳам шикоят қилар,
Кўпни ҳам оз дея ҳикоят қилар.

Ҳар бирига ўзга бир сўз муддао,
Наинки ўзга бир сўз, юз муддао.

Рустамдай одам ҳам қуввати бисёр,
Ҳотамдай бўлса ҳам ҳиммати бисёр,

Қорундай бой бўлса ҳамки бегумон,
Оломон кўнглини топиши гумон.

Менинг Рустам каби на савлатим бор,
На Қорун сингари мол-давлатим бор.

Минг бир ҳасрат билан бўлсам ҳам бемор,
Элнинг арзу додин тинглашим даркор.

Мен хастага жумла жаҳон тор қафас,
Омма ҳам мени тинч қўймас бир нафас.

Бошим узра минг бир ташвиш кун бўйи,
Тинч ухлай олмасман ҳатто тун бўйи.

Тонг отиб бошланар яна битта кун,
Яна минг бир ташвиш билан бағрим хун»¹.

* * *

Табдил қилганлардай «Бобурнома»ни,
«Бобурнома» каби чўнг солномани,
Ҳазрат Навоийнинг котиби бўлдим,
Музаффар эзгулик хотиби бўлдим.
«Ҳамса» уммонидан баҳралар олдим,
Қилган ишимга ҳам ҳайронлар қолдим.
Устоз Ваҳоб Раҳмон илҳом бахш этди,
«Ҳамса» ишқин қалбим ичра нақш этди.
Аввало рад қилдим: «Мураккаб жуда!»
Устоз дер: «Ваҳима қилманг бехуда!
Бу ишни юртим деб, элим деб қилинг,
То абад безавол тилим деб қилинг.
Қатъият ёр бўлса агарда ҳар он,
Ҳар қандай мушкул иш битади осон».
Хато қилган бўлсак кечирсин Худо,
Ҳимматидан сира қилмасин жудо.
Навоийни барча билсин деб қилдик,
Ҳикматларин идрок қилсин деб қилдик.
Ўғирдик аввало болалар учун,
Боғимиз безаган лолалар учун.

¹ Алишер Навоий, «Ҳайрат ул-аброр» , Ғ.Ғулом номидаги НМИУ, Т., 2006 йил, 236-237-бетлар. Муаллиф шеърӣ табдили.

Бу асил ҳар зоҳид армони эди,
Ҳатто Эркин Воҳид армони эди.
Ҳикматдан холимас бу иш ҳойнаҳой,
Бағоят маъқуллар Аҳмад Отабой.
«Хамса» табдили гар ғоят оғир иш,
Тилимиз қудратин қилар намойиш.

* * *

Гарчи Сиз қайдаю камина қайда,
Гарчи зор бўлсам ҳам қай бир тўқайда,
Бўлса ҳам гар еру осмон каби фарқ,
Икки хил оламда бўлсак ҳамки ғарқ,
Гарчи Сиздай масъул сиймо эмасман,
Ўзимни бегона ҳам ёт демасман.
Шоиру адиблар наслимиз яхлит,
Безавол муҳаббат фаслимиз яхлит.
Хилма-хил бўлса ҳам қаср-томимиз,
Ижод саҳнида эш бўлгай номимиз.
Дилдош сарбозимиз адабиётнинг,
Лочин-Шаҳбозимиз адабиётнинг.

* * *

Бизларнинг Пушкинга меҳримиз зиёд,
Сизнинг ҳам Шукшинга меҳрингиз зиёд.
Китобин ўгириб салкам ўн тобоқ
Бир замон Шукшиндан олгансиз сабоқ.
Саксонинчи йиллар – энг қизғин палла,
Ёшмиз – тилимиздан тушмас ҳеч ялла.
Василий Шукшинга қизиқиш катта,
Бизлар ҳам муҳиби эдик, албатта.
Сара асарлари қўлма-қўл эди,
Китобу китобхон у пайт мўл эди.
«Чол, қиз ва офтоб»¹ бу тўпламнинг номи,
Устоз ва шогирднинг элга инъоми.
Шукшин ҳам куйчиси халқ ҳаётининг,
Халқ ҳаёти неки, халқ баётининг.
Барча билар буни, мен не ҳам дейин,
Ҳикоя устаси Чеховдан кейин...

¹ «Чол, қиз ва офтоб» - В.Шукшин. Ҳикоялар. Т., Ғ.Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти, 1980-йил. Ўтқир Ҳошимов ва Хайриддин Султонов таржимаси.

Яна французлар жўмард эрини
Таржима қилгансиз Экзюперини.
«Кичкина шаҳзода» – ҳамон қўлларда,
Ҳамроҳимиз бўлган олис йўлларда.
Юлдузлардан тушган юлдуз каби пок
Кичкина шаҳзода – соҳиби идрок.
Гарчи болаларга аталган китоб,
Файласуфлар каби қилинган хитоб.
«Ўлимларни доғда қолдирган адиб»¹,
Ҳайратдан мени ҳам толдирган адиб.
Оламга боқар у қалб кўзи билан,
Ром этар Румийдай чин сўзи билан.
Кўзёшни сирли бир салтанат дейди,
Оламни англаш ҳам бир санъат дейди.
Юрагин дафъатан ўртаса армон,
Юлдузлар қўшиғи дардига дармон.
Гулбоғлардан гуллар терганин куйлар,
Гулларга кўнглини берганин куйлар.
Уни ўқиб бўлмас бамайлихотир,
Ўқиб гоҳ юракни ўртар хавотир.
Кичкина шаҳзода ҳикоялари,
Нишонга урар бор киноялари.
Қай бир кесатиғин эсламай дейман,
Нодон кимсалардай эснамай дейман...
Кимлар ноғорасин қаттиқ қоқарлар,
«Тулкиларга ёқар товуқбоқарлар».
Ростдан ҳам «дўконда сотилмайди дўст»,
Ногоҳ йўқотсангиз, толпилмайди дўст!..
Бошида чарх урса ҳамки булбуллар:
«Шунчалар заиф ва ночор бор гуллар...».
...«Кичкина шаҳзода» – сирли хазина,
Камолотга элтар сарбаланд зина.
То абад тушмай ҳеч ёшлар кўлидан,
Мардона бошлагай ҳаёт йўлидан...

* * *

Демасман адиблар бирисиз бугун,
Адибу шоирлар пирисиз бугун.
Эъозлаб кимларга қўл ҳам берарсиз,
Қўл неки, кенг-равон йўл ҳам берарсиз.

¹Профессор Акмал Саидов таъбири.

Назар Эшонкул ҳам баҳраманд Сиздан,
Баҳраманд демай шод ва хурсанд Сиздан.
Парвоз қилар яйраб Иқбол Мирзолар,
Сизнинг меҳрингиздан куч-қувват олар.
Муҳими ёшларга йўл очилмоқда,
Ижод боғида гул мўл очилмоқда.
Жўшқин тараққиёт ҳар бир соҳада,
Ҳатто адабиёт – сирли воҳада.

* * *

Ҳаётнинг йўллари азал айланма,
Дўконларда бисёр турфа «Сайланма»;
Кимлар чарчамас ҳеч шуҳрат талашиб,
«Танланган асарлар» ётар қалашиб.
Яхшими-ёмонми элда ҳар бахши,
Китоби чиққани ҳар ҳолда яхши.
Эркин Оғамиз ҳам ёзиб қанотин,
Кўли узун – шитоб қамчилар отин.
Умри узоқ бўлсин, кўрмасин ҳеч дард,
Афсус, Асқар¹идай бўлолмадим мард!..
Кимнинг бўлса ҳамки имконияти,
Ҳирсига эрк бермас ҳеч ҳамияти.
Шукур Холмирзадай бўлмаса ҳам зўр,
Қайси адибимиз эмас сира ғўр.
Далада саратон, ёз иши аъло,
Унинг шоирона ёзиши аъло.
Бисёр ўзига хос ҳикоя, қисса,
Пайти келди қайта нашрин, алқисса.
Ҳатто лотинда ҳам чиққани яхши,
Янги авлод дилдан уққани яхши...

* * *

Сизга Кўйлиқ Ота томондан салом,
Абдул Ҳамид деган ёмондан салом.
Ахир тўёнасиз бўлмайди ҳеч тўй,
Кимдир тўн кийдирар, кимдир сўяр қўй.
Мен ҳам қутлай ширин каломим билан,
Эзгулик пайваста саломим билан.
Хатим ижод завқин ёд қилса зора,
Ижодкор қалбингиз шод қилса зора.

¹ Эркин Аъзам «Атойининг туғилган йили» қиссасининг чапани қаҳрамони.

Ижод завқи билан тўлиб-тошгайсиз,
Саксону тўқсондан яйраб ошгайсиз.
Илоҳим, юз билан юзлашиб юринг,
Юзда ҳам ёшлардай сўзлашиб юринг.

Омон бўлсин барча дўсту ёримиз,
Тобора яшнасин ҳур диёримиз.
То абад муҳаббат фасли ёр бўлсин,
Яратган Эгамнинг васли ёр бўлсин!!!

2016 йил, январь.

ШОИР ИКРОМ ИСКАНДАРГА

Во ажабки, Жиззах даштин боласи,
Шеърият гулшанин алвон лоласи.
Қайноқ қалбин анор каби эзар ҳам,
Қони билан ашъор қасрин безар ҳам.
Ғалат айтдим, ахир бу диёр бир пайт,
Зайнаб-Омон ишқин куйлаб битган байт,
Саодат қўшиғин айтган баралла,
Ҳамид Олимжонга ҳам айтган алла.
Тошоҳур шамоли¹ сингари дайди
Икром боис дўстлар сафи кенгайди.
Чатиштирар наср билан насрни,
Кучайтирар шоҳ байтида таъсирни.
О, маҳорат билан чалар найин ҳам,
Чақмоқлар ёритар мард кўкайин ҳам.
Созин чалса ҳар бир қалбга қон кирар,
Жонсиз оғочга ҳам ҳатто жон кирар.
Не учун севмай дард тўла овозин,
Булбуллар ҳам тинглаб лол бўлар розин.
Ифорлар улашиб гул лаганида,
Олчадай кўнгил ҳам гуллаганида,
Соғинсак ҳам эсга олмай лоақал,
Бешафқат ёр қилар тақдиримиз ҳал!..

Содда кўрингани билан зоҳири,
Чечанликда шоир аҳлин моҳири.

¹ Тошоҳур – Оқчўғол тоғи этагида жойлашган охур шакли улкан тош. Пастдаги қишлоқларда қишин-ёзин бетиним эсгувчи Тошоҳур шамоли шу жойдан бошланади, дейишади.

Китобин очсангиз эрта-кеч, наҳор,
«Югуриб чиқар тез эрка қиз – Баҳор!»

Ёмғирдек тўлиқиб ёғар зорлари,
Тошар юрагидан сой-анҳорлари.
Хизматида ҳатто шаббода елиб,
Қошида бош эгар Оқчўғол¹ келиб.
Қурама мен каби қошу қовоғи,
Чапдаст йигит каби шамол ўртоғи.
Асрий алёрларни шод куйлаб келар,
Минг ҳасрат оромин тўзғитиб елар.
Лола-қизғалдоқлар гар йўлин тўсар,
Кўнгли осмон қадар юксалар, ўсар.
Сўлгин тунги гуллар чегарасида,
Сўлим тонглар ахир келар расида.
Биз каби дашти ишқ ичра, қадрдон,
Сарсари саросар, сарсон-саргардон!
Биз каби сахролар кезар пиёда,
Ҳамдарди йўқ умиддан ҳам зиёда.
Ҳижрон ичра шамдай ёнар ўксиниб,
Ханжари ишқ тилар хаста кўксини.
Жонсарақ жуда ҳам, эвоҳ, пишқириб,
Таъқиб қилар қисмат қора қашқири.
Кўнгли гар ерча кенг эзгулик тусар,
Кифти узра яшнаб хиёнат ўсар.
Ҳасрат дил бандидан тортиб етаклар,
Қалбидан тўкилар сирли эртақлар!
Ишқ зардобин алқар: «Оби ҳаётим!
Жоним аро қайноқ қоним – баётим!»
Тўзғитса Тошоҳур ели изларни,
Шамолдан ҳам қаттиқ қучар қизларни.
Ёритар қалбин ёр юзин шуъласи,
Севгани афсунгар ишқ ашуласи.
Барг каби титрагай ишқ туйғусидан,
Туйқусдан уйғонар тун уйқусидан.
Ёр билан қолса гар туман – саркарда,
Тортар дарчасига қалин бир парда.
Икром гул-лоласи таратар хушбўй,
Эй Ҳамид, «...зўриқиш – ғам-аламни қўй!»
Кўклам булутлари каби тўлиқар,

¹ Оқчўғол – Ғаллаорол ва Бахмал туманлари чегарасида жойлашган тоғ.

Ҳижрон лашкарига биздай йўлиқар!
Баҳор ёмғирлари билан сирлашар,
Шамол, қадрдони билан бирлашар.
Байтида товланар рангин киройи
«Бу фоний дунёнинг оний чиройи».
Фармонида олам барча ранглари,
Бағрида висолу ҳижрон жанглари.
Ҳидлар салтанати бетимсол тилсим,
Шайдо қалб атридан ёрилар сим-сим.
Шеърида гул каби ҳар дардга дармон,
Бисёр қатма-қат бахт, қатма-қат армон.
Ғарқоб нур қўйнида куйга, баётга,
Шароби ишқ боис ташна ҳаётга.
Офтобдай оташин ишқин қуёши,
Ҳатто юлдузларни ғарқ айлар ёши.
Ишқин булбул каби куйлагай жўша,
Топилмас қалбидай беғубор гўша.
Илҳоми жўш урса меъмордай ногоҳ
Қаҳратон қаҳридан қураар қароргоҳ!
Сарбаланд камалак каби ранг-баранг,
Оху ноласидан яралар оҳанг.
Паймонаси қалтис сўз билан тўлар,
«Ҳаёт – булоқ! Сувсаб бағрида ўлар».
Кашф қилар минг сирни равшан қалб кўзи:
«Ҳаёт». Жуда қаттиқ унда «...ёт» сўзи».
Мендан сўранг асли Икром қаёқда,
«Ишқсиз одамлардан олис бир ёқда.
Олам ичра анвор қуёшдай бегард,
Сохта туйғулардан қўриқлар ишқ – дард!»
Бағрида қайнар дард мисли шалола,
Тутқундай айтолмай, воҳ, қилар нола!

Кўзларига сиғар гар чексиз олам
Сиғмас бироқ зинҳор кўз ёшу алам.
Назарга илмас ҳеч мендай бўшни у,
Уч азамат терак билан қўшни у.
Сира тиним билмай боладай бебош
Анҳор қовурғасин санайди қуёш.
Наинки қошида йиллар гарди бор,
Қалбида дунёнинг улкан дарди бор.
Наинки биз каби аскарӣ Вақтнинг,
Амру фармонида лашкари Вақтнинг.

Ва лекин минг нола ҳар нафасида,
Сизу биздай севги тор қафасида.
Қизарар ёрини кўрса лоладай,
Дардин айта олмас мактаб боладай.
Қишнинг юрагида олов ёнар – ишқ,
Оташ юрагида оловланар ишқ.
Қалбининг қатига кўмганларини,
Сел бўлиб сўйлайди ўмганларини.
Ишқ билан музайян ҳар сонияси,
Шеъри ҳам асли ишқ симфонияси.
«Май оии. Кенг майдон. Ва икки жом май».
Кошки шеър тингласам ёнидан жилмай!..

Ёр жамолин қилай дея томоша,
Шамолда югурар минг бир том оша.
Дуч келган ҳар зотлар сўрар ёрини,
Тушида туш кўриб кўрар ёрини.
Кўклам сели каби тўлиқар тинмас,
Ашъор самосидан заминга инмас.
Ҳатто тинида ҳам туғёни бисёр,
Туғён деманг ғолиб исёни бисёр.
Ошиқиб ошиқлар сонин оширар,
Мен каби ошиқлар завқин тоширар.
Ёр васлин гар интиқ юз йиллаб кутар,
Кўрганда ҳатто кўз ташлолмай ўтар.
Лаҳзалар асрдай асар қолдирар,
Фикр сўз ҳажмида шаклга кирар.
Интизор кўнглида изтироб ўзга,
Соғинч сўз шаклида кўринар кўзга.
Айролиқ денгизин чоҳ гирдобида,
Куяр жаҳаннамдай ҳижрон тобида.
Наинки сел бўлар қари ҳам, ёш ҳам,
Куйласа эрийди харсанг ҳам, тош ҳам.
Мендай ҳар парини суйган ҳам ўзи,
Куйлаган ҳам ўзи, куйган ҳам ўзи.
Писанд қилмай ҳижрон озорларини,
Сайр этар муҳаббат бозорларини.
Юлдузларни ерга олиб ҳам тушар,
Гавҳардай қўйнига солиб ҳам тушар.
Армон қўшиғин ҳеч айтишни билмас,
Ёр қошига бориб қайтишни билмас.

Гар беназир шоир кибру ҳаво йўқ,
 Шухратпараст каби минг бир даъво йўқ,
 Юксак минбарлардан қилмас ҳеч хитоб,
 Чиқармас кимлардай кетма-кет китоб.
 Муқаддас каломга ҳақ садоқати,
 Қофиябозликка йўқ ҳеч тоқати.
 Ҳовлиқма каби зўр бермас ҳажмга,
 Чўлпондай айлансам бас дер нажимга!
 Кимлардай минг битта танага ботиб,
 Унвон харид қилмас имонин сотиб.
 Танлаган заҳматли қисмат йўлини,
 Дуч келган ҳар касга бермас қўлини.

Хонанишин гарчи аксар хониши,
 Ром айлағай қуёш каби ёниши.
 Борми деб жазо ҳар айёр ботилга
 Жиноят мажмуин ҳам олар тилга.
 Самимий байтида йўқ ҳеч ифтиро¹,
 О, шеърий шакллар қилар ихтиро:

«Бир тўй бўлди.
 Намозшомда мўъжаз қишлоқ
 тўлиб кетди наволарга.
 Бир ўй бўлди
 юрагимда ва урушқоқ
 аразларни ҳаволарга
 сочиб, кирдим
 тўйхонага, ловуллаган,
 соғинч тўлган юрагимни
 очиб кирдим...»

Туйғулар туғёнин то айлар тасвир,
 Икром ҳам бамисли моҳир мусаввир:
 «Тиниб тинчимас ҳеч Табиат момо
 сандалга оқ кўрпа ташлаган кўйи
 бўй етган шўх-шаддод қизига атаб
 сеп тикар бетиним бутун қиш бўйи».

* * *

Ва лекин юрагим ўртар ғам-алам,
 Икром ҳеч бир текис ўйнатмас қалам.

¹Ифтиро – бўҳтон, сохталик.

Ишласа ҳам катта ишларда масъул,
Ижод бобида ҳеч эмас сермаҳсул.
Бисоти қай сармаст саргузаштидай,
Йироқ равонлиқдан Жиззах даштидай.
Қай бир шеърларида булбули бийрон,
Қай машқи юрагим айлағай вайрон.
Сарсон-саргардондай адашган йўлдан,
Гоҳ илҳом жиловин чиқарар қўлдан.
Бамисли фалсафа фанларин шоҳи,
Сафсата сотишни хуш кўрар гоҳи.
Рауф Парфи каби сийратан дарвеш,
Ярашмас идрокин такрор қилса пеш.
(Илми ҳикмат, Икром, қилмағай мафтун,
Биздан чиқмас сира доно Афлотун!)
Ижод гулзорида мисли сариқ печ,
«Беш сўз» туркуми ҳам қовушмаган ҳеч.
Синчиклаб берсангиз агар эътибор,
Абдулла Орифга тақлид шеър ҳам бор.
Муҳаббат армонин қилар экан шеър
«Ўлган севги учун таъзия йўқ», дер.
Ҳар шеър мухлисига намоён кундай,
Устоз бисотида байт ҳозир шундай:
«Ўтган севгим учун очмасман аза,
Унга на қабр бор ва на жаноза».
...О, Ҳамид, сен сира шошма-адашма,
Орипов, барчамиз учун – сарчашма.
Порларми ё хира шеър юлдузимиз,
Ашъорин қаърида ўқ илдизимиз.
Во дариғ, биз Рауф Парфидан кўра,
Анъанавий йўлга содиқмиз, жўра!

* * *

Мажнундай телбалик қайнар қонида,
Куяр ёр ёнида ёр ҳижронида.
Ҳижрон оташида шам каби эриб,
Ўтинар қирларга боз бағрин бериб:
«Кўрсатар майсадай нафис изингни,
Момо қир, бер менга шу бир қизингни!..»
Олиб қочар бироқ қирлар йироққа,
Минг бора лаънатлар айтар фироққа.
Фарёди дарёни тоширар ҳатто,
Тошиб бор оламини яширар ҳатто.

Тошқин ҳасратларин йиқмайди бироқ,
 Ёр тўпиғига ҳам чиқмайди бироқ.
 Пахса девор каби қулар намликдан,
 Даҳшатга ҳам тушар хотиржамликдан.
 То ўзин тияркан ўзни тиймоқдан,
 Тап тортмас Алпомиш зирҳин киймоқдан.

* * *

Шоир то бедаво дардга йўлиқмас,
 Қўкламги булутлар мисол тўлиқмас.
 Иқром феълида ҳам сирли зўриқиш,
 Гўё боши узра қилич қайрар қиш.
 Истило этилар гар истиҳола,
 Тутқун булбул каби чекар оҳ-нола.
 Шеъридан шеърига кўчар ҳасрат Куз
 Бағрим жизиллаб сепар такрор туз.
 Минг дарддан фаввора мисол тўлиқар,
 Ёрнинг ғазабига ногоҳ йўлиқар.
 «Дунё – тор сағана!» бағрин қилар қон,
 Бор дардин куйлашга бермас ҳеч имкон:

Гарчи ўлар,
 Кўнглини
 асрар бўронни кучиб –
 япроқ каби йироққа
 юраги кетар учиб.

Гарчи ўлар,
 Шитирлаб
 синганида чириклар,
 бир бахт кўрар жонида
 кўролмаган тириклар.

Гарчи ўлар,
 Тупроққа
 қоришмоққа шайланар –
 ям-яшил ўт-ўланлар
 ўтмишига айланар...

Аё Икром, мени ҳам хурсанд қилинг тағинай,
 Янги китобларингиз интиқ бўлиб соғинай.

2016 йил.

СУЛТОНМУРОДНОМА

*Устоз Султонмурод Олимга муборак
олтмиш ёши муносабати билан*

Ассалом, эй Устоз, омон бормисиз,
Дўстлар суҳбатига сиз ҳам зормисиз?

Мени маъзур тутинг, кўнглингиз тўқлаб,
Бир бора бормадим ҳеч Сизни йўқлаб.
Пора бағрим, нетай, минг бор ямалган,
Шогирдингиз уйи ичра қамалган.
Фақат китоб билан ўтар ҳар куним,
Фақат уйку билан кечар ҳар туним.
Гоҳида ҳовлида кетмон чопаман,
Чалғиш учун минг бир эрмак топаман.
Биласиз, касбу кор бизга гулчилик,
Манглайга битилган қора кулчилик.
Хотин акам кўнглин топайин дейман,
Аксари тополмай лекин панд ейман.
Ташқарига бир бор боқмайман ҳатто,
Аксар телефоним ёқмайман ҳатто.
Бир дардки, таърифи сиғмас ҳеч сўзга,
Гоҳида бор дунё кўринмас кўзга.
Минг дард билан бағрим бўлса ҳамки хун,
Минг бор шукр, оёқ-қўлларим бутун.
Ҳеч ким кўзга илмас гарчи сўзимни,
Мен эплаб юрибман, шукр, ўзимни.
Яхши-ёмон гарчи неларни демас,
Кўзим кўр, қулоғим ёки кар эмас.
Минг дард билан бағри бўлса ҳамки қон,
Қисматдан нолимас мўмин-мусулмон.
«Нечун бор-будимдан қилдинг, деб, жудо!»
Дод солган бандани севмас ҳеч Худо.
Демасман дард тортиб жуда ҳам толдим,
Дард билан ниҳоят келишиб олдим.
Ва лекин кечиринг, ғафлатга ботдим,
Вайрон кулбам ичра тош каби қотдим.
Ёдимдан чиққандай барча саналар,
Ўринли қилсангиз қанча таъналар!

Деманг: билмаганга ўзим олибман,
Олтмишга кирибсиз, билмай қолибман.
Азиз сиймоларнинг шакар-қандисиз,
Абдулла Орифдай март фарзандисиз.
Яхши ният билан олдим мен хома,
Зора айбим ювса бу қутлов нома.

* * *

Олтмиш ёшида ҳам Устоз расида,
Нечун алқаб битмай гўзал қасида.
Ҳаммага ҳам насиб этгай бу сана,
Олтмиш ёшим мен ҳам қилай тантана.
Ҳамон ишқ гулзорин шўх оралайсиз,
Ҳамон ишқий шеърлар ҳам қоралайсиз.
Зиёда опага гар ҳеч айтмайсиз,
Мажнун бўлишдан ҳам сира қайтмайсиз.

Кўп азиз сиймолар қўлини тутдим,
Шоирликнинг қаттиқ йўлини тутдим.
Қадим бир қишлоқдан келган бир бола,
Гоҳида адашиб чекдим оҳ-нола.
Бироқ қалбим ичра аланга-олов,
Эътиқод-имоним музаффар ялов.
Кимлар билан бирга гарчи панд едим,
Лекин ҳар бир сўзим самимий дедим.
Гарчи йиғлай-йиғлай ғоят шишганман,
Етимлик зардобин ичиб пишганман.
Шоир эл қўлида кўп ўқиганман,
Болалиқдан ашъор-шеър тўқиганман.
Худо мени қисган гар божалардан,
Тўкис таълим олдим зўр хожалардан.
Яхши-ёмон барча бўлди муаллим,
Сиздан ҳам олганман, минг раҳмат, таълим!
Насиб этмаса ҳам мансаблар катта,
Мансабдордай мағрур Ҳамид, албатта.

Сизга менинг ихлосим катта ғоят,
Не ажаб, эл ичра бўлса ривоят.
Бир-биримиз агар қилмасак қадр,
Билмаганлар демас раҳнамо, садр.

Қадрдонман неча йиллик сиз билан,
Тенг бўлолмас ҳеч бир кимса биз билан.

Парвардигор қўллаб мени қай палла,
Маконимиз бўлган битта маҳалла.
Қисматимдан сира қилмасман гина,
Яшаганман ёғоч уйда кичкина.
Ёддан чиқармасман зинҳор ўшани,
Радиодан олганман у гўшани.
Ёғоч кулба жуда тордан-тор эди,
Тор кулбада шоир Ҳамид хор эди.
Эсласам гар қошу қовоқ уюлар,
Туйнуги йўқ қафас каби туюлар.
Ниҳоят кенг уйга ҳам чиқиб олдим,
Ва лекин битказа олмайин толдим...
Юрагим гулхани боз ўча-ўча,
Умрим ўтди, нетай, кўча ва кўча.

Лекин «Бандам!» дея Ўзи қўллади,
Сиздай устозларни кўплаб йўллади.
Отам каби бошим силагансиз ҳам,
«Шоир бўл!» деб оқ йўл тилагансиз ҳам.
Бўлсин деб ҳар ашъор-шеъринг обида,
Дарс бергансиз дину имон бобида.
Бизлардан ўтганда катта хатолик,
Кенжа ўғлимга қилгансиз оталик.
Тўқсон саккизинчи йилнинг қишида,
О, бу ҳам бешафқат қисмат иши-да!
Мадад истаб ҳар тўрт томон чопганман,
Кенжам минг бир заҳмат билан топганман.
Минг бир заҳмат чекиб ғоят толганман,
Сўнгги чақамни ҳам ишга солганман.
Ҳар томон югуриб, холим бўлиб вой,
Ишга чиқмаганман ўшанда бир ой.
Озод ака¹ ночор аҳволим билиб,
Маошимни берган минг ҳиммат қилиб.
Таскин бериб хаста кўнглимга ҳар дам,
Сиздан ҳам олганман мен катта ёрдам.
Сиздай зотни мудом Худо қўллагай,
Минг бир марҳаматин мудом йўллагай.

Кенжам бугун, шукр, улғайиб қолди,
Йил бошида ҳатто паспорт ҳам олди.

¹ Озод ака – Ўзбекистон Қаҳрамони, таниқли адабиётшунос Озод Ша-
рафутдинов. Ўша йилларда «Жаҳон адабиёти» журнали бош муҳаррири.

Саҳардан ўқишга қараб югурар,
Менинг айтганим ҳам қилиб улгурар.
Кўрсангиз Сизнинг ҳам кўнглингиз тўлар,
«Яна бир ўғли бор!» десангиз бўлар.

Сизга қанот бўлган минг битта омил,
Сизни «Укам!» деган Нажмиддин Комил.
Минг бир ихлос билан ўргатган калом,
Жаннати аллома Ғайбулла Салом.
Не тонг, кўнглингизда бўлмаса армон,
Юксак саройда ҳам сургансиз даврон.

Мудом гавжум, Устоз, гирдо-гирдингиз,
Эргаш Очиллов ҳам зўр шогирдингиз.
Минг бир заҳмат билан азимдан-азим,
Эргашжон қошида қиларман таъзим.
Табиатан асли шоир бу иним,
Ягона У билан эътиқод диним.
Сиз каби мукамал олимлик қилар,
Мен каби таржима ишин соз билар.
Қанча китобларни тайёрлаган зот,
Бобур Мизо каби ғолиб сурар от.
Шогирдларни Худо Сизга мўл берган,
Ғафур Эшмонов ҳам Сизга қўл берган.
Уни ҳам инимдай яқин биларман,
Ҳам олим, ҳам шоир – таъзим қиларман!
Имон-эътиқоди Сиздай мустаҳкам,
Сиз одам қилгансиз Нодиржон¹ни ҳам.
Ҳам олим, ҳар раҳбар бугун у катта,
Сизнинг хизматингиз катта, албатта.
Туғишган инидай то Сизга пайванд,
Мартабаси бўлгай яна сарбаланд!
Нечун ибрат олмай, Устоз, мен Сиздан,
Ҳокимлар ҳам чиқди авлодингиздан.

* * *

Мен каби ҳар китоб ёнида пайдо,
Китобларга Сиз ҳам азалдан шайдо.

¹ Нодиржон – Нодиржон Ғаффоров, филология фанлари номзоди, Тошкент Давлат Жисмоний тарбия олийгоҳининг маънавият ишлари проректори, Султонмурод Олим қайниси.

Китоб билан барча қўшиқ-куйингиз,
Китоб билан тўла, не бахт, уйингиз.
Китоб билан нурга тўлар ҳар тийнат,
Китоб каби бўлмас бебаҳо зийнат.
Кошки қошингизга мен бора билсам,
Кутубхонангизни зиёрат қилсам!..

Не ғам, шеър саҳнида бўлмасам сарвар,
Устозим бор Сиздай оилапарвар.
Нечун барча Сизга қилмасин ҳавас,
Олима Зиёда ҳар он ҳамнафас.
Ҳасан-Ҳусан каби пайваста эгиз,
Икки ўғлингиз ҳам борар изма-из.
Султон Мурод бу кун минор мисоли,
Бўй чўзган самога чинор мисоли.
Бахту иқбол қутлар катта йўлида,
Неча набиралар ўсар қўлида.
Эргашиб Бобоси каби қояга,
Мирзо Улуғбеклар етар вояга!

* * *

Сизнинг севган қўҳна Вобкентингиз бор,
Бизнинг қадим Бўка, Пискентимиз бор.
Олис Бухорода улғайгансиз зотсиз,
Азиз зотман мен ҳам бўлсам ҳам отсиз.
Нақшбандий каби пирларингиз кўп,
Бизларни лол айлар сирларингиз кўп.
Сизу биз ҳам асли дарвешмиз, дарвеш,
Навойнинг мангу руҳи айлар эш.
Ноўрин ҳеч кимга тош ҳам отмасмиз,
Ашъор – имонимиз, асло сотмасмиз!

Обод бўлган бўлса керак сайхонлар,
Ҳамон боғчангизда борми райхонлар?
Мудом бандам дегай барчамиз Ўзи,
Ҳамон боқармисиз қўй билан қўзи?
Барча бобо деҳқон юрагин доғлаб,
Дала кезармисан белингиз боғлаб?
Шаҳар кезганидай тунда қай бир шоҳ,
Ҳамон ҳайдовчилик қилармисиз гоҳ?
Ҳамон қўлингизда сайрарми дутор,
Бағрингизда куйлаб, яйрарми дутор?

Сира ҳам тинмайсиз, Устоз, ёзу қиш,
 Сизнинг қўлингиздан келар барча иш.
 Оташ қалбингизда ёнар аланга,
 Қўш қанот бахш этар ҳам жону танга.
 Парвардигор Эгам қилиб мурувват,
 Бахш этгай менга ҳам толмас куч-қувват.

* * *

Гарчи ҳаёт-мамот орасидаман,
 Гарчи қай бир кўзлар қорасидаман.
 Тулпорлардай пойга қўйган ел билан,
 Гарчи пайвастанам ҳамон эл билан.
 Гар эл ичра менинг ҳам ўз сўзим бор,
 Минг бор шукр, гарчи ризқу рўзим бор,
 Яратганга айтиб минг бора раҳмат,
 Гар ҳамон чекарман минг битта заҳмат,
 Гарчи кулиб, гарчи гоҳо йиғларман,
 Гарчи бағрим армон билан тиғларман.
 Гарчи минг бир ташвиш билан пайваста,
 Гарчи гоҳо соғман, аксари хаста.
 Ажиб бир ҳолатга восилман бу кун,
 Аксарият юрак-бағрим бўлар хун.
 Дейман: саждадан ҳеч олмасам мен бош,
 Саждага бош қўйиб қотсам мисли тош!
 Ёруғ жаҳон гоҳо кўринмас кўзга,
 Яратган муборак исмидан ўзга,
 Калимани зинҳор тилга олмасам,
 «Оллоҳим!», «Оллоҳим!..» деб ҳеч толмасам!
 Оппоқ қоғоз бўлса дейман кенг осмон,
 Сиёҳ билан тўлса ерда бор уммон.
 Бу қоғозга минг бор такбирлар айта,
 Фақат Унинг исмин ёзсам минг қайта!..
 Оҳ, бу армон бағрим минг пора қилган,
 Юрагимга Тангри исми битилган!
 Гар безганим йўқ ҳеч инсон наслидан,
 Бор умидим Парвардигор васлидан.
 Сиз ҳам Оллоҳ ишқида доғлангансиз,
 Сиз ҳам ёлғиз Ўзига боғлангансиз.
 Эътиқод биз учун муқаддас ватан,
 То абад айлагай бир жону бир тан!

* * *

Минг бор бўлиб парвона бошингизда,
Устоз, ҳисоб берайин қошингизда:
Ашъор саҳни ичра қўйиб пойимни,
Топгандайман бугун асл жойимни.
Шеърият пирларидан ибрат олдим,
«Зардўшт таваллоси»ни шеърга солдим.
Холис баҳо берар замона одил,
«Кутадғу билиг»ни ҳам қилдим табдил.
Эзгу мақсадимга ниҳоят етдим,
«Хамса» табдилига киришиб кетдим.
Навоий барҳаёт руҳи бўлиб ёр,
«Садди Искандарий»ни қилдим тайёр.
«Хамса» ичра сабодай эсаяпман,
Бугун Фарҳод билан тош кесаяпман.
Асрий жоми билан сармаст, тўйганман,
«Лайли-Мажнун»ни ҳам бошлаб қўйганман.
Чиқмас бундай ташаббус мендай гўлдан,
Ваҳоб Раҳмон аслида «урди йўлдан».
Ваҳоб ака асил қадрим билмоқда,
«Искандар деворин» тахрир қилмоқда.
Биласиз, у лочин каби ўткир кўз,
«Ҳаммуаллиф бўламыз!» деб бердим сўз.
Гар тарихда ҳар буюк шахс ўрни бор,
Элу юртсиз ҳеч ким топмас эътибор.
Халқ қўллаб гар етказмаса вояга,
Айланмагай ҳеч ким юксак қояга.
Гарчи қилар кимдир мунозара-бахс,
Лекин шоир бўлса ҳам беназир шахс,
Бўлса ҳам шеърият даҳо хотиби,
Қудратли она тилининг котиби!
Гар менда ҳам ору номус, дилим бор,
Шахсимдан зиёда Она тилим бор!
Катта-кичик барча улус пайваста,
Хизматида биз мудом камарбаста.
Ҳар ким ўйлайдиган бўлса ўзини,
Ким очади ғофил элнинг кўзини?
Кичикми ё ғоят йириқдан-йирик,
Ҳар шоир ҳам элу юрт билан тирик.
Манмансираш бизлар учун нораво,
Фақат худбин қилар манманлик даъво.

Қай бир бобда гарчи мен ҳам айёрман,
Бор шоним Сизга беришга тайёрман!
Шогирд номин оқлаш учун интилсам,
Сиз билан ҳам муҳим бирон иш қилсам.
Меъмордай зеб бериб юрт жамолига,
Ҳисса қўшсак тилимиз камолига.
Ғайрат қилсак мангу она тил учун,
Ғайрат қилсак шу халқ учун, эл учун.
Раво бўлиб минг бир эзгу комимиз,
Тарих дафтарига битсак номимиз.

* * *

Ниҳоят номани тамом қилай мен,
Сизга саломатлик-соғлик тилай мен.
Дард кўрмасин сира қўлингиз, Устоз,
Очиқ бўлсин мудом йўлингиз, Устоз!
Насиб этгай яна неча бир сана,
Насиб этгай неча катта тантана.
Мудом замон билан ҳамдам, ҳамнафас,
Шоир шогирдингиз ёд этсангиз, бас!
Дўсту ёр васлидан қилса ҳам жудо,
Ўзидан бегона қилмагай Худо.

Баҳор завқи билан ўйнатиб хома,
Ихлос билан йўллар укангиз нома.
Баҳор завқи билан қалбингиз тўлсин,
Худо ёр, пирлар ҳам мададкор бўлсин!

*Камоли эҳтиром билан Абдуҳамид Пардаев,
2014 йил, апрель.*

БАҒИШЛОВ

*Филология фанлари доктори,
профессор Боқижон Тўхлиевга*

Домлажон, Сизга минг салом йўллайман,
Холис ҳар ишингиз мудом қўллайман.

Тўхлибой отанинг эрка ўғлони,
Сарвинисо ая юксак қўрғони.
Сиз бўлсангиз агар қадимий Аштдан,
Камина Бўкага туташган даштдан.
Кўҳна Хўжанд Сизни бошлаган йўлга,
Илоқда мен ўзим олганман қўлга.
Неча бор Хўжандни қилганман тавоб,
Бўка ичра Сиз ҳам топгансиз савоб.
Сиз ҳам хабардорсиз ўнгу сўлидан,
Неча бор ўтгансиз равон йўлидан.
Ҳамон тиним билмай мудом еларсиз,
Олис ўлкаларга бориб келарсиз.

* * *

Олимлар оламини обод қилади,
Золимлар оламини барбод қилади.
Сизни ҳам Яратган қўллагай мудом,
Меҳру мурувватин йўллагай мудом.
«Худо кимни қўллаб, қилса иноят,
У дунё, бу дунё соҳиб ҳидоят.
Қай бир зотнинг Худо бўлса дармони,
Кўнглида сира ҳам қолмас армони.
Худойим лутфидан баҳраманд ҳар зот,
Минг орзуга етар чиқариб қанот».

Нечун этагингиз тутмайин, Устоз,
Нечун Сиздан ҳиммат кутмайин, Устоз.
«Қариндоши кўпнинг шуҳрати баланд,
Дўсту ёри кўпнинг ҳурмати баланд».

«Ҳиммат, одамийлик, эзгу наф-фойда,
Сиз каби Устоздан келар ҳар жойда.
Феъли аъло Устоз дўст-ёрдай азиз,
Дўст-ёрдай азиздан ҳам бўлмас лазиз».

Роҳат, орзу, неъмат, қувончу овунч,
Устозлар ҳиммати саодат, севинч».

Ҳожиб дер: «Маҳкам тут Устозлар қўлин,
Билими ёритар элу юрт йўлин.

Уларни қаттиқ сев, қадрла сўзин,
Билимларин ўрган кўпин ё озин.

Тушуниб ажратар яхши-ёмонни,
Комил йўлга бошлар аҳли замонни.

Фикр қил, ўрган ҳам билимларин бил,
Ширин сўзлаб, талай яхшиликлар қил.

Ҳақиқат сарбози ҳар олим эран,
Шариат асоси билими теран.

Оламда бўлмаса олимлар доно,
Заминда етилмас экин ҳамоно.

Билимин машъали нур – шамси анвар,
Нури машъал билан тун ҳам мунаввар.

Ширин сўзинг билан баҳраманд айла,
Ширин таом билан ҳам хурсанд айла.

Койима, суҳбатда бўлгайсан ҳушёр,
Олимлар меҳри ҳам, қаҳри ҳам бисёр.

Нону намак билан айлаб сарафроз,
Шаънин юксалтириб, айлагин эъзоз.

Тафаккур бебаҳо, қилма ҳеч таъқиб,
Феълин ёмон дема бамисли рақиб.

Билим аҳлин илми сенга келар қўл,
Ҳақиқат истасанг, кўрсатар ҳақ йўл.

Уларни эл-улус сорбони деб бил,
Холис йўлга бошлар элни ҳар оқил.

Улар билан қилсанг дўстликни одат,
Топарсан аввалу охир саодат»¹.

* * *

Сиз билан биз ашъор фирқасидамиз,
Буюк боболарнинг хирқасидамиз.

¹ Юсуф Хос Ҳожибнинг «Қутадғу билиг» достонидан.

Мисоли эзгулик пайваста салом,
Бизларга қўш қанот муқаддас калом.
Тиним нималигин билмайсиз сира,
Чарчоқни ҳам писанд қилмайсиз сира.
То ҳамон ёшларга берарсиз таълим,
Ҳамиша эъзозда Сиздай муаллим.
Боқижон дея от қўйган Отангиз,
«Болам!» деб бағрига босган Онангиз.
Уларни ҳамиша ёд айлагайсиз,
Руҳини ҳамиша шод айлагайсиз.
Ҳамон неча эзгу ишнинг бошида,
Ҳамон неча улўф зотлар қошида.
Билим гавҳарларин терасиз ҳамон,
Эзгуликдан сабоқ берасиз ҳамон.
Ҳамон ўлкамизда кичик ва катта,
«Устоз!» деб эъзозлар Сизни албатта.

* * *

Сиздан ўргандим мен шошилмасликни,
Баланд дорларга ҳеч осилмасликни.
«Шошилич иш кўзга тушган гард бўлар,
Шошиб пиширилган таом дард бўлар.
Шошилган дардига ҳеч топмас дармон,
Шошилиб қилинган иш сўнги - армон».

Шошилма, дер Ҳожиб, сабр қил, сабр,
Шошилич иш охир жон учун жабр.
Сабр-бардошли бўл ҳар иш, жабҳада,
Қаноатли қулни бек қилар давр.

Қаҳру ғазабдан ҳам кечдим бадният,
«Иккиси боис жон чекар азият.
Қаҳр билан банда билимсиз бўлар,
Қаттиқ ғазаб билан заковат ўлар.
Жаҳолат рост йўлдан чиқарар чандон,
Дарғазаб оқил ҳам баайни нодон.
Яна бир дарғазаб жаҳлию қаҳри,
Ғазабланган қаҳри – илоннинг заҳри».

* * *

Наҳот таъсир қилар афсунлар ғойиб,
Одамзот қисмати жуда ғаройиб:
«Бахт топса бўлмас ҳеч ҳаёт шароби,
Тирик бўлса, армон иқбол сароби.

Тутам давлат билан унутар ўзин,
Самодан сарбаланд сезар ҳар сўзин.
Лавозимга минса, такаббур бўлар,
Минг бир армон билан кун келиб ўлар.
Тўйганин сира ҳам билмас тева у,
Оч қолса озиғи ҳаттоки оғу.
Аламга бетоқат, фароғат - бузар,
Севганин топару тез кўнглин узар».

Худога ёқмаган лекин қай феълим,
Гоҳ бошим оғрийди, гоҳида белим.
Баъзида кўзимга тор бўлар жаҳон,
Гўёки сарбаланд дор бўлар жаҳон.
Оёғу қўлларим ипсиз боғланган,
Минг бир армон билан бағрим доғланган.
Гоҳ дейман: «Кўнглингни қилма ҳеч хира,
Ҳасталикка таслим бўлмагин сира.
Киши тоби қочиб-тузалар охир,
Касаллик ҳам кўпга келган тўй ахир.
Нечун бунча афсус-армонли сўзинг,
Не учун бузарсан ўз кўнглинг ўзинг?»
«Завол топса ҳар ким хаста бўлган дам,
Қолмас эди сира ҳам тирик одам.
Худо бергай ўзи дардингга даво,
Хаёлларга борма зинҳор нораво»...
Нетайин бошимдан аримас кулфат,
Не даркор мен учун кулфатдай улфат?!
Қарайман хотиннинг қош-қовоғига,
Куним қолган турмуш тош товоғига.
Узлатда бағри қон яккаман-якка,
Фақат йўқлаб келар шанғиллаб ҳакка.
Тонг отса ўйлайман тунга етишни,
Тун ичра ўйлайман кунга етишни.
Кўлимда зардоб ва заққум тўла жом,
Бошимга қузғундай соя солар шом.
Сиз ҳамон мисоли раста қорисиз,
Камина юролмам асло дорисиз.
Давралар тўридан Сиз оларсиз жой,
Узлат кунжи ичра менинг ҳолим вой.
Турфа хил ишларга Сиз урарсиз қўл,
Менинг ишим эмас, ҳасратларим мўл.

Тор хона ичига ётиб олганман,
Бошимга минг дардни сотиб олганман.
Топилмас мен каби дардисар одам,
Гугурт чўпидан ҳам заиф иродам.

* * *

Домла, асло вафо қилмас бу дунё,
Барчани бағрига олар у дунё.
Беш кунлик дунёда нетиб бўлай шод,
Барчани баробар айлагай барбод.
Шоҳнинг ҳам шоҳона жоми қолади,
Яхшию ёмоннинг номи қолади.
Кимларни ким билан қўшар бир нафас,
Оқибат барчага бўлар тор қафас.
Мен ҳам қўш қаноти қайрилган зотман,
Не азиз зотлардан айрилган зотман.
Ҳаттоки иқбол ҳам мен учун сароб,
Дардларим юволмас минг йиллик шароб...
Каримий дўстимни кўп кўрди Худо,
Дўстимдан дафъатан айлади жудо.
Жудолик азоби сиғмас таъбирга,
Хаёлан У билан биргаман-бирга.
Мен уни ўлган деб ўйламасман ҳеч,
Минг бир армон билан сўйламасман ҳеч.
Мисоли то абад безавол баёт,
Каримий қалбимда мангу барҳаёт.
Лекин юрагимни олиб ҳам кетди,
Бағримга армонлар солиб ҳам кетди.
Суянган тоғимдан айрилдим, ё Раб,
Ишонган боғимдан айрилдим, ё Раб!
Худого хуш келмас гарчи шикоят,
Дилим дардин нетиб қилмай ҳикоят.
Дўстимдан айрилиб ақлдан оздим,
Йиғлай-йиғлай мен ҳам марсия ёздим.
Тақдирга тан бермай нетарман ахир,
Мен ҳам бошим олиб кетарман ахир.
Менинг ҳам бир куни узилар йўлим,
Мен учун нажотдай туюлар ўлим.
Боқий олам ичра кутар Каримий,
Мангу дўстлик қўлин тутар Каримий.

* * *

Отадан уч ёшда етим қолганман,
 Етимлик ошини ичиб толганман.
 Ўғай отам гарчи ёмон демасман,
 Оталик меҳрини сезган эмасман.
 Асли Замбориш¹лик Абдулла отам,
 Бошимиз силаган мисоли Ҳотам.
 Баланд бўлмаса ҳам унчалик бўйи,
 Нуруний эди, ҳа, отам ранг-рўйи.
 Чўлоқ бўлса ҳамки тинмас эди ҳеч,
 Меҳнат қилар эди тинмай эрта-кеч.
 Ёдимдан чиқмас ҳеч меҳнаткашлиги,
 Наинки меҳнаткаш, заҳматкашлиги.
 Оғир бўлса ҳамки ҳатто бир ботмон,
 Қўлидан сира ҳам тушмасди кетмон.
 Бағоят билимдон жўмард эр эди,
 Ҳисобчи эди у, бухгалтер эди.
 Аксар сармаст бўлиб қилса ҳам хитоб,
 Қўлидан сира ҳам тушмасди китоб.
 Кўнглимда китобга меҳр уйғотган,
 Илҳом деб аталган сеҳр уйғотган.
 Мен ҳамон эслайман миннатдор бўлиб,
 Мудом ёд этарман юрагим тўлиб.

Шеърятга кўнгил қўйдим ёшликдан,
 Ашъор шаробига тўйдим ёшликдан.
 Иш билан банд бўлсам гоҳо кун бўйи,
 Китоб ўқир эдим баъзан тун бўйи.
 Мени чорлар эди юлдузлар йироқ,
 Тун бўйи хонамда ўчмасди чироқ.
 Ниҳоят Тошкентдан топдим бошпана,
 Унинг бағридаман то ҳануз мана.
 То ҳануз китоблар ёлғиз ҳамдардим,
 Ҳамон китоб билан аригай дардим.

Бошимда турмушнинг минг савдоси бор,
 Фарғона йўлининг минг ғавғоси бор.
 Татимас сира ҳам қўшиғим-қуйим,
 То ҳануз битмаган чаладир уйим.
 Гарчи икки қизим мен ҳам узатдим,
 Қўшни уйга кенжа қизим кузатдим.

¹Қирғизистоннинг Исфана туманидаги қишлоқ.

Гарчи насибам бор ўзимга лойиқ,
Гарчи «Домла!» дея алқар халойиқ,
Гарчи ёстиқдошим момо ҳам бўлди,
Гарчи каминангиз бобо ҳам бўлди,
Гарчи қисматимдан нолимайман ҳеч,
Бир армон кўнглимни ўртар эрта-кеч.

Баъзан атамаса ҳамки отимни,
Отаман, ўйлайман мен ҳам зотимни.
Йигирма саккизда ўғлимнинг ёши,
Ҳамон бўйдоқ, ҳамон ёлғиздир боши.
Чой ичсам келиннинг кўлидан мен ҳам,
Кўнглим бўлар эди анча хотиржам.

Орзу қанотида учардим бир пайт,
Юксак самоларни қучардим бир пайт.
Илҳом шаробига тўлсам дер эдим,
Ориповдай шоир бўлсам дер эдим.
Мени ҳам ром қилиб шуҳрат, шон-шараф,
Довруғим кетсайди дердим тўрт тараф.
Одамзот туғилар дердим бахт учун,
Бахту саодатдай тожу тахт учун.
Ширин хаёлларга ошна ҳам эдим,
Юксак унвонларга ташна ҳам эдим.
Юксак хаёлларим ҳар ишда омил,
Лекин ўйламасдим бўлишни комил.
Инсонни фаришта дея билардим,
Ҳар ишин саришта дея билардим.
Ниҳоят ушбу кун очилган кўзим,
Баъзан таний олмай қоларман ўзим.
Ҳожиб айтар: «Феъли эзгу ва ҳалол,
Сўзи ширин инсон мангу безавол.
Беармон рўшнолик тиласанг ногоҳ,
Фақат эзгулик қил ҳамиша огоҳ.
Мангу яшай олмас ҳеч инсон зоти,
Қолар мангу фақат эзгулик оти.
Зотинг мангу эмас, отинг мангу, бас,
Отинг мангу бўлса, зотинг мангу, бас!
Шараф топар ҳар зот эзгу ном билан,
Маломату қарғиш - ҳар бадном билан».

Пайваста зоҳири билан ботини,
Алқайман покиза инсон зотини.

«Ҳалоллик одамга ғоят ярашар,
Ҳалоллиги билан азиз бор башар.
Одам эмас, балки инсонлик камёб,
Одам ноёб эмас, ҳалоллик ноёб.
Бағоят бунга мос Ҳожиб айтган байт,
Сизга такрор айтай бу байтни шу пайт:

Гар беҳад аҳли эл, бисёр бағоят,
Фақат беназир зот табаррук ғоят.

Инсон азиз эмас, азиз поклиги,
Ҳалолни заковат алқар ниҳоят».

Англадим оламнинг фонийлигини,
Одамзот умрининг онийлигини.
Қўғирчоқмиз демам қисмат қўлида,
Ҳар бир инсон сарбоз имон йўлида.
Дунёда ўткинчи бор ҳою-ҳавас,
Инсон деган номга лойиқ бўсак бас.
Савоб ишга барча имкони бўлсин,
Ҳар зотнинг мустаҳкам имони бўлсин.
Парвардигор бўлсин ҳар ким тилида,
Наинки тилида қалби, дилида.
Гар минг бир орзуга қалбим пайваста,
Атрофга боқарман вазмин ва аста.

Баланд бўлмаса ҳам майлига томим,
Дунёдан ўчмаса бас дейман номим.
Сира қизиқмадим молу давлатга,
Шоҳаншоҳлар каби кўркам савлатга.
Ҳисоб-китобга ўч лекин бу жаҳон,
Машаққатсиз топиб бўлмас бурда нон.
Пайваста бўлгандай ўчоқ кул билан,
Бу дунё пайваста якан, пул билан.
Бешафқат дунёнинг қатъий тарҳи бор,
Ҳар битга хизматнинг ўзга нарҳи бор.
Кимлардир пул ичра чўмилиб юрар,
Кимлар мол-дунёга кўмилиб юрар.
Қўлимда бўлмаса ҳам бисёр нақдим,
Барча ҳавас қилар бахтим бор, бахтим.
Оташин қалбимда илм нури бор,
Илму маърифатнинг гавҳар дури бор.
Қудратли давлатдай саноат билан,
Бой ва бадавлатман қаноат билан.

Моҳир дорбоз каби югурган дорда,
Ёстиқдошим савдо қилар бозорда.
Гарчи топганимиз жуда мўл эмас,
Бизни ҳеч ким қашшоқ ва ғариб демас.
Қора қозонимиз қайнайди ҳар кун,
Уйимиз чироғи порлайди ҳар тун.
Гоҳи шод, гоҳ ғамгин қўшиқ-қуйимиз,
Насиб этса бир кун битар уйимиз.

Умрни мен ҳам бир туш деб биларман,
Бахтни ҳам қўнимсиз қуш деб биларман.

Гарчи кўп жуда ҳам армоним менинг,
Китоблар дардимга дармоним менинг.
Юсуф Хос Ҳожибнинг қўлини тутдим,
Буюк боболарнинг йўлини тутдим.
Ваҳоб Раҳмон сўзи билан мардона,
«Ҳамса»ни ҳам табдил қилдим дурдона.
Барҳаёт Ҳожибим қўлласа не тонг,
Навоий ҳам меҳрин йўлласа не тонг.

* * *

«Эй, оппоқ тонг каби сеҳри зиёда,
Офтоб каби оташ меҳри зиёда.

Саҳар елларидай мастонасиз Сиз,
Шогирдлар бошида парвонасиз Сиз.

Самодан дафъатан ёғса ҳамки тош,
Сарбаланд тоғ каби яширмайсиз бош.

Тиғ урса ҳам давра аҳли дам-бадам,
Мудом нур сочарсиз бамисоли шам.

Кимлар йўнса ҳамки қаламдай мудом,
Қаламдай битарсиз минг сирли калом.

Тиғ билан кўксингиз қилсалар гар чок,
Садафдай берарсиз неча гавҳар пок.

Даврон қилса ҳамки бағрингиз вайрон,
Ҳиммат билан элни қиларсиз ҳайрон.

Чин дилдан эъзозлар шогирдлар ҳалол,
Қоядай яшанг дер мангу безавол.

Барча Сизни иззат қилиб яхши дер,
Барча яхшиларнинг ҳатто нақши дер.

Яхшиликни кимки ихтиёр қилар,
Аввало ўзини бахтиёр қилар.

Сиз каби яхшилик қилган ҳар жойда,
Аввал ўзи кўрар мўмай, мўл фойда»¹.

* * *

Енгил қилай дея бор элнинг юкин,
Ҳатто ноширлик ҳам қиларсиз бугун.
Оқиб келгай орзу қуримас бўлиб,
Давлат бағрин очгай қаримас бўлиб.

*Камоли эҳтиром билан Абдуҳамид Пардаев,
2015 йил.*

ЗАМОН АЛЛОМАСИ ШУҲРАТ АКА РИЗАЕВГА ИХЛОС БИЛАН

Ассалом, эй Шуҳрат ака, ассалом,
Бахшида Сизга минг самимий калом.
Сизни чин юракдан Оға десамми,
Туғишгандай яқин тоға десамми?!

* * *

Бизга ҳам² журналдан жой бердингиз Сиз,
Эъозлаб тулпору той бердингиз Сиз.
Ёзибсиз бир дунё қалам ҳақи ҳам,
Қошингизда минг бор таъзим қилсак кам.
Мени муҳтожликдан озод қилдингиз,
Вайрона Каъбани обод қилдингиз³.
Биз ҳам бу даргоҳда ишлаган қулмиз,

¹ Алишер Навоий. «Ҳайрат ул-аброр», XLVI боб, ўн учинчи мақолатдан муаллиф эскртиши.

² Устоз Мирпўлат Мирзо билан биргаликда таржима қилинган Нобель мукофоти совриндори Светлана Алексиевичнинг «Уруш аёлларнинг иши эмас» асарининг «Жаҳон адабиёти» журналида босилгани назарда тутилади.

³ Ҳазрат Навоий қаламига мансуб: «Кимки бир кўнгли бузуғнинг хотирин шод айлагай, / Онча борким Каъба вайрон бўлса обод айлагай», байтининг муаллиф эскртиши.

Озод ака¹ билан қишлаган қулмиз.
Ким учун саодат, ким учун кулфат
Рауф ака билан бўлганман улфат.
Кайфи ошса бўлар қонга ҳам ташна
Низом Комил билан бўлганман ошна.
Мирпўлат Мирзони отам дегайман,
Отамдай бағри кенг Ҳотам дегайман!
Амир ака етмиш яшарли бола,
Устозга менинг бор меҳрим ҳавола.
Назира опанинг ўрни ҳам аъло,
Безагай ҳар юксак тўрни ҳам аъло.
Аломат Дилдора опанинг сўзи,
Марям Ёқубованинг баайни ўзи.
Файзи Шоҳисмол мулойим доим,
«Суйган бандам!» десин Худойим доим!
Ортиқ Абдулла ҳам менга йўл берган,
Меҳрибон устоздай холис қўл берган.
Устозлар рўйхати каттадан-катта,
Сиз ҳам бу рўйхатда борсиз, албатта.

* * *

Қошингизга шитоб чопа олмадим,
Кўнғироқ қилиб ҳам топа олмадим.
Ниҳоят ўйладим, кўп бўлмай диққат,
Шуҳрат акага ҳам йўллай шеърин хат.
«Хурсанд қилиш учун калом топмадим,
Хатдан аъло совға-салом топмадим.
Мактубки энг аъло дурдан ҳам аъло,
Ҳаттоки беғубор нурдан ҳам аъло.
Зотан, хазинангиз гавҳарлар кони,
Бебаҳо жавоҳир, жавҳарлар кони.
Бисёр имомларнинг тоат-тақвоси,
Бисёр дўсту ёрлар эзгу дуоси.
Бисёр содиқларнинг ибодати ҳам,
Тоат-ибодатдай хуш одати ҳам.

¹ Ўзбекистон Қаҳрамони, устоз Озод Шарафутдинов журналга бош муҳаррир бўлган кезларда мен ҳам мазкур жамоада маълум муддат хизмат қилганман.

Анбиёлар тортган риёзат бисёр,
 Авлиёлар қилган ибодат бисёр.

Неки бўлса рўйи заминда аъло,
 Сиз учун тупроқдай қадри йўқ асло.

Бироқ алам билан тортилган фиғон,
 Каби аъло тухфа бўлмас ҳеч қачон.

Наздимда Сизда йўқ ҳеч бир муаммо,
 Илтижо, ёлвориш топилмас аммо.

Шу боис хатга ғам солиб жўнатдим,
 Алам-армонларим олиб жўнатдим.

Сиз учун чикора минг ҳамду сано,
 Ва лекин муқаддас минг дарду фано¹».

Гап-сўзлар қуш каби учиб кетади,
 Мактуб иқболга ҳам ҳатто етади.
 Биздан ёдгор бўлиб қолар бир куни,
 Ҳақиқий баҳосин олар бир куни.
 Яратган эгамнинг бу ҳам ҳиммати,
 Яратган ҳимматин юксак қиммати.
 Кимларга номалар йўлламадим мен,
 Кимларни шеър айтиб қўлламадим мен.
 Ҳиммат қилар дея мен нотавонга,
 Шеърый хат йўлладим Хосиятхонга.
 Ўзим сўраб олган раҳматдан ўзга,
 Ҳозирча ҳеч не йўқ арзирли сўзга...
 Умрим панд бермаса шитоб қилгайман,
 Шеърый номаларим китоб қилгайман...

* * *

Зангори экранда бийронсиз аксар,
 Бизнинг кулбада ҳам меҳмонсиз аксар.
 Қай куни экранда яна балқдингиз,
 Тарих ичра елкан каби қалқдингиз.
 Мирзо Улуғбекнинг сўзларин олис,
 Яна бир бор эсга олдингиз холис:
 «Замонамиз ғоят нозик. Ҳар ёқ хатарнок!
 Бизга лозим забардастлик, бирлик ва идрок.

¹ Алишер Навоий. «Лисон ут-тайр», CXLV боб, муаллиф эскартиши.

Бу фурсатда оломонга ғалаён солиб,
Бизга қарши қўзғатганлар бизга дўст эмас.
Улар Темур хонадонин ёвуз душмани,
Бундай овоз зиндонлардан чиқмай бўғилар»¹.

* * *

Сиз билан наинки биз кўзтанишимиз,
Ижод оламига пайваста эшмиз.
Ҳатто омад кулиб отамлашганмиз,
Бағримиз кенг очиб Ҳотамлашганмиз.
Эсимдан чиқмас ҳеч ноябрь оғи,
Дўрмон боғи ичра Боқийнинг жойи,
Пешайвон бағрида кўҳна чорпоё,
Токлар бошимизга соларди соя.
Давранинг тўридан жой олгансиз Сиз,
Қаршингизда Эркин Аъзам билан биз.
Палов дамлаш билан андармон Боқий,
Камина бўлгандим Сизларга соқий.
Салгина қизишиб, шишганим ҳам рост,
Сухбат асносида пишганим ҳам рост.

Ғафур Ғулом домла шубҳасиз даҳо,
Дедингиз: «Шум бола» жуда бебаҳо.
Машҳур романлар ҳам бир кун ўқилмас,
«Шум бола»ни бироқ эл қанда қилмас.
Ўшанда мен бунга кўшилмагандим,
«Шум бола» қийматин ҳеч билмагандим.
Кейин бу асарни кўп бор ўқидим,
Ҳаттоки такрор ва такрор ўқидим.
То ҳамон кўлимдан кўймайман сира,
Қайта-қайта ўқиб тўймайман сира.
Ниҳоят кўнглимда йўқ сира гумон,
Озод ака билиб айтган бир замон:
Юксак Ғафур Ғулом домла муҳтарам
Маҳорат бобида Марк Твендан ҳам².

¹ Шайхзода. Асарлар. Олти томлик, учинчи том. «Мирзо Улуғбек», тарихий фожиа. Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, Т., 1972-йил, 165-бет. «Мирзо Улуғбек» драмасынинг Самарқанд драма театрида қўйилишига бағишланган кўрсатувда Шуҳрат ака Улуғбек Мирзонинг шу сўзларини келтирди.

² Қаранг: «Хавфсизлик бош мезон бўлса...» Адабиётшунос олим Шуҳрат Ризо билан сухбат. «Тафаккур» журнали, 2010 йил, 3-сон, 11-бет.

Сиз каби бадийй диди нозик кам,
Қизлар ашъорига мафтунман мен ҳам.
Йигитлар назмида кибру ҳаво бор,
Қизлар назмида қай дардга даво бор.
Шоиралар бир тан табиат билан,
Йигитлар жанг қилар жамият билан.
Шоиралар кўнгил дардин куйлар пок,
Шоирлар назмида музаффар идрок.

* * *

Ҳалима Опадай шоира сара,
Ғафур Ғулом каби тортади наъра.
Кўнгли гарчи нозик қилдан қолишмас,
Сабру матонатда филдан қолишмас.
Ёзганда кўксига тиғ уриб ёзар,
Қаламни қонига ботириб ёзар.
Наинки мардона эрга ўхшайди,
Во ажаб, ярадор шер¹га ўхшайди.
Наинки ҳозир ҳам айқирар, ё Раб,
Ҳатто қабрида ҳам ҳайқирар, ё Раб.

* * *

Нодираи замон Ҳалима Аҳмад,
То ҳамон шеър битар тортиб минг заҳмат.
Ашъори Машрабдай минг жунунга бой,
Бир замон қўлидан мен ичганман чой.
Давраимизда ҳилол-малика мисол,
Сармаст айлагандай айёми висол,
Хаёл оғушида сузарди аста,
Наздимда атвори туюлди хаста.
Биз билан бўлса ҳам ҳамнафас бирга,
Ботинан ошна илҳом деган сирга.
Аё дўст! Шоирга баҳо бер холис,
Хаёл осмонида яшайди олис!
Оташ-алангадан яралган жисм,
Гар булбул сингари муштдай бир қисм,
Вале ашъор билан синоатга бой,
Қалблар осмонида балқар мисли ой.

¹ Ҳалима Худойбердиеванинг:
*Ич-ичида арслон ўқириб,
Сиртдан майин жилмайган аёл,
сатрига ишора.*

Ҳалима учун йўқ сар­ҳад-канора,
 Ҳижрон ҳам наздида гўзал тарона.
 Ақл бовар қилмас шоира лобар,
 «Ғамни ҳам қувончни севар баробар!»
 Бебақо дунёда бақо қидириб,
 «Яшар жон қушига ғамни едириб!»
 Дунёда бормикан орзулари қон,
 Ҳалима қалбидай шиддатли вулқон!
 Шоҳ байти зарбидан жоним қақшайди,
 Шоира юрагин сўйиб яшнайди!
 Муҳаббат каштасин безар бу чевар,
 «Дўзах оловида куйиб ҳам севар!»
 Бу асли армонли ҳар дил хатидир:
 «Азоб ишқ-муҳаббат мамлакатидир!»
 «Исмини яширган бир ғариб гулга,
 Бағрини едирар ошиқ булбулга!»
 Сарбаланд парвози, етмайди хаёл,
 Ҳатто муҳаббатдан юксак ҳур аёл!
 Дунё зиндонида умиди қаро,
 Руҳи бошин олиб кетган кўк аро,
 Нобуд бўлса ҳамки музаффар аслим,
 Мард каби ҳеч қачон бўлмагай таслим!
 Минг бир дарду алам билан ҳамхона,
 Ҳаёт дўсту мамот тутинган она!
 Бағрида минг йиллик хунлар уйғонур,
 Бўғизланган қаро тунлар уйғонур.
 Сўраманг сиз уни мендай аъмодан,
 «Қидирганлар топар юксак самодан».
 Фиғони кўзларим ёшин айлар сел:
 «Кўзи кўр ишқим кел, кел, ажалим, кел!»
 Ёлғизлик чоғининг ягона моҳи,
 Етти иқлимни ҳам титратар оҳи.
 Шеърият осмонин порлоқ кавкаби,
 «Фироқнома» битар Нодира каби.

* * *

Жўмардлар зотидан кин-ҳасад нари,
 Шеър мафтуни дўстим Баҳром сингари,
 Ташнаҳол сипқордим «Умид соясин»,
 Дилга муҳрладим шоир ғоясин.
 Барчамиз бағрига олар она ер,

Дилнура¹ни йўқлаб йиғлаб ёзган шеър.
Шоҳ ҳам ҳавас қилар шоир тожига,
Марсия ҳам битган Асқар ҳожи²га.
Мудом қайнаб тошар бу тоза булоқ,
Даъватига сиз ҳам тутинг бир қулоқ:

«Кўнгил, хижобинг кий, бўлма шарманда,
Ишқдан сархуш бўлиб айлама ханда.
Ҳажр ханжарини келмоқда қайраб
Қасди бордек магар ё сен, ё манда.
Шодликдан ғам изла, ғамдан шодликни,
Оғу пинҳон эрур ҳар қандай қандда.
Оёқ остидадур гарчи бу тупроқ,
Бир кун бош кўтаргай ҳар бир баданда.
Зоғлар базми билан хазон тўлгайдир,
Булбулни беқадр этган чаманда.
Севинчми, қайғуми, ким бўлса ҳам ишқ,
Биз унга қулдирмиз, биз унга банда.
Васл чироғига кўз тутма ки, у
Сендан ҳам, мендан ҳам жуда баландда³».

* * *

Шеър айтишда енгар қай бир мард эрни,
Унга бағишладим мен ушбу шеърни:

Боғ аро яшнайти гул,
Кутгани бийрон булбул.
Куйганлар билар ҳолин
Арилар сўрар болин!

Шоира ҳам мисли гул
Сархуш сирли ҳол билан.
Қон ютар вале бизни
Сийлар асал-бол билан!

* * *

Амир Навоийнинг сарбозларимиз,
Ижод майдонининг дорбозларимиз.

¹ Мумтоз кўшиқларнинг беназир ижрочиси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган хонанда Дилнура Қодиржонова.

² Шоир Асқар Маҳкам.

³ Ҳалима Аҳмедова. Умид сояси, шеърлар. «Ниҳол» нашриёти, Т., 2008 йил, 76-бет.

Биз учун қўш қанот музаффар сўзи,
Ҳамиша дуогўй Ҳазратнинг ўзи.
Сиз ёзган сингари «Искандарнома»,
«Хамса»ни ўзгача қилдим хангома.
Ваҳоб Раҳмон билан зарур билдик биз,
«Хамса»ни шеър билан табдил қилдик биз.

Аксари ҳолларда мисли золим шоҳ,
Боқий ҳам бу ишда бизга хайрихоҳ.
Мен билан бир йилда туғилган даҳо
С.Сайид ҳам берди юқори баҳо.
Тулкидай айёрлик буткул бегона,
Икром¹ ҳам ёрдамга тайёр мардона.
«Оммага зарур бу табдил бегумон!»
Қўллар бизни ҳатто Хайриддин Султон.
Турфа даъволардан олисмиз-олис,
Калом хизматини қилсак бас холис.

* * *

Жонга тегмадими журналнинг иши,
Нашр ва обуна турфа ташвиши?
Панд бермаяптими ходимларингиз,
Ҳамон алпонами одимларингиз?..

Шухрат Ака, айтар сўзим зиёда,
Сиз томон тикилган кўзим зиёда.
Не бахт, қиёматли оға-инимиз,
Эътиқодимиз бир, яхлит динимиз.
Майлига гоҳ ранги сомон бўлайлик,
Не бўлса ҳам мудом омон бўлайлик.
Демасман: яхши ё ёмон сақласин,
Парвардигор бизни омон сақласин.
Кун сайин сеҳримиз зиёда бўлсин,
Оташин меҳримиз зиёда бўлсин.
Ҳамиша тинч қилсин замонимизни,
Шабнамдай соф қилсин имонимизни.
Инсоф бериб дўсту душманимизга,
Жаннатдай кўрк берсин гулшанимизга.
Ҳамфикр бегидир ўйларда мудом,
Кўришиб юрайлик тўйларда мудом.

¹Шоир Икром Искандар.

Ҳамиша ёр бўлсин юксак мартаба,
Даргоҳингиз бўлсин мисоли Каъба.
Кечиринг қай сўзим хато бўлса гар,
Кўнглим тўқ Каттадан ато бўлса гар.
Хайр дея асло қилмасман нидо,
Бу хат дўстлигимиз учун ибтидо!..

*Энг яхши тилаклар билан Абдуҳамид Пардаев,
2016 йил, март-апрель.*

МУҲТАРАМ АКАДЕМИК АКМАЛ САИДОВГА

Шеърӣ мактуб

Ассалом, эй улуғ элнинг ўғлони,
Ассалом, эй сира ҳам йўқ армони.
Ассалом, эй улуғ даврон ичра мард,
Ассалом, эй мудом бегона ҳар дард.
Ассалом, ҳар лаҳза минг иш билан банд,
Ассалом, эл билан то абад пайванд!
Абдулҳамид Парда салом йўлларман,
Ҳар он дуо қилиб, ҳар он қўлларман!

* * *

Замон алломаси, қориси ҳам Сиз,
Ҳар давоталабнинг дориси ҳам Сиз.
Тан берар ҳаттоки бағри кенг Ҳотам,
Ахир Занги Ота вориси ҳам Сиз.

* * *

Ўқиб чиқдим «Ҳазрат Занги ота»¹ни,
Қалбимда муҳайё ранги Отани.
Муфти ҳазратлари ёзган сўз боши,
Воҳамизнинг мангу порлар куёши.
Эътиборим тортди муқаддима ҳам,
Ҳар бир ривояту ҳар қадима ҳам.
Кўҳна зиёратгоҳ азал биз учун,
Зангиота азиз қишлоқ сиз учун.

¹ Акмал Саидов, «Ҳазрат Занги Ота», «SHARQ» НМАК Бош таҳририяти, Т., 2015.

Писанд қилмай шўро даврин қафасин,
Ўсгансиз ҳис қилиб Ота нафасин.
Эй, холис фидоси Занги Отанинг,
Сиз билан нидоси Занги Отанинг.
Фарзандлик бурчингиз адо қиларсиз,
Мени ҳам мухлису гадо қиларсиз.
Асил исмини ҳам билиб олдим мен,
Неча ҳикматни ҳам илиб олдим мен.
Тожхожа фарзанди – Ой хожа Бобо,
Минг бир хислат билан бой хожа Бобо.
Авлиёлар ичра ҳиммати бисёр,
Бисёр ҳиммат билан уммати бисёр.
Аҳмад Яссавийнинг меҳрин қозонган,
Наинки меҳрин, бор сеҳрин қозонган.
Занги Ота дея қўйган отин ҳам,
Ўзидай мўътабар қилган зотин ҳам.

* * *

Обида тарихи... бир солган назар,
Ёқа ушлаб ногоҳ дегай «Алҳазар!»
Шикаст кўрган қанча зилзилалардан¹,
Қанча истилою силсилалардан.
Занги Отамизга шўро ҳам рақиб,
Зиёрат аҳли ҳам қилинган таъқиб.
Мусулмонлар учун минг хислатга бой,
Даҳрийлар музейи ҳам бўлган бу жой.
Кўзи ожизларга ётоқхона ҳам,
Ҳаттоки қилинган устахона ҳам.

* * *

Ҳеч қачон хор бўлмас Аллоҳ дўстлари,
Аҳли мўмин учун паноҳ Дўстлари.
Азиз-авлиёлар барҳаёт руҳи,
Юртда истиқдолнинг ғолиб шукуҳи,
Наинки элимиз озод айлади,
Занги Отани ҳам обод айлади.
Бағоят муҳташам дарвозахона,
Етти иқлим ичра овоза хона.
Ложувард еттита гумбаз бегумон,
Етти осмон ичра еттита осмон.

¹Занги Ота мақбараси 1868 йилда бўлган кучли зилзиладан жиддий шикастлангани асарда алоҳида таъкидланган. Қаранг: Акмал Саидов, «Ҳазрат Занги Ота», «SHARQ» НМАК Бош таҳририяти, Т., 2015., 231-бет.

Гўзалдан ҳам гўзал масжид беқиёс,
Ўзгача тароват, ўзга миқиёс.
Минора ҳам баланд қоядай аъло,
Сира завол билмас ғоядай аъло.
Кўнгилларни поклар тоза фаввора,
Ҳар томчиси кўзга ғоза фаввора.
Бизга муштоқ Занги Отанинг ўзи,
Қўш қанот дуоси, эзгу ҳар сўзи.
Кундан-кун зиёда унинг чиройи,
Зиёратчиларнинг узилмас пойи.

* * *

Наинки чўпонлар қиблагоҳи у,
Бор имон аҳлининг офтоб-моҳи у.
Бобокалонларим чорвадор моҳир,
Занги Ота мудом қўллаган соҳир.
Йилқи боқиб ўтган отам¹ раҳматли,
Демасман ҳаёти ўтган заҳматли.
Яйловлар бағрида яйраб яшаган,
Тоғларда какликдай сайраб яшаган.
Занги Ота пирим қўш қанот мудом,
Бугун бизларга ҳам у нажот мудом.

* * *

Ота-боболарим сиғинган макон,
Барча момоларим сиғинган макон.
Битта оёғимиз ҳамон шу ерда,
Ҳамиша бор аҳли замон шу ерда.

«Моҳи Рамазонда тенги йўқ савоб,
Занги Отани биз айладик тавоб.
Замон шарофати билан обида,
Маҳобати, рости, ғоят тобида.
Унга кириб бордик арқдан муаззам,
Бизга пешвоз чиқди мақбара аъзам!
Ҳовлисин саҳнида баланд минора,
Сарбаланд ёнғоқ ҳам ўхшар чинор-а.
Намозгоҳда оппоқ соқолли бир чол,
Ҳар савобталабга тиларди иқбол.
Ҳар ҳожатталабга мададкор, йўлдош,

¹ Муаллифнинг отаси – Раҳмонкулов Тошбой Пардабой ўғли (1928-1961 йй.).

Занги Ота қабри узра эгиб бош,
Руҳидан бизлар ҳам тиладик мадад,
Ихлосмандга Тангри лутфи беадад.
Ҳар бир авлиёни муқаддас билган,
Соҳибқирон амри билан қурилган,
Мақбара ичида сокинлик ҳоким,
Не ажаб, Қиёмат қадар ҳаттоким,
Муаззам кошоно билмай ҳеч завол,
Ғолибона етиб борса безавол.
Сиқилган кўнглимга даво истаб соз,
Шошмай икки ракат ўқидим номоз.
Завол билма асло, ранг-баранг очун,
Суратга ҳам тушдик эсдалик учун.
Қўл келди Эҳсонбей япон асбоби,
Тарихга айланди сафар ҳар боби.
Азалий анъана расми бузилмас,
Зиёратчиларнинг кети узилмас.
Уларга син солиб бердим эътибор,
Фарзандталаб келин-куёвлар ҳам бор»¹.

* * *

Ўнлаб китобингиз тилга оларман,
Юзлаб хитобингиз дилга соларман.
Бағоят беназир «Атторшунослик»²,
Аллоҳшунослик бу, сатторшунослик.
Илоҳий сирлардан огоҳ бу сиймо,
Бизга мактабданоқ ҳамроҳ бу сиймо.
Мисоли навбаҳор саррин сабоси,
То абад маст қилар оҳанрабоси.
Навоий бобонинг пири комили,
Шоҳона асарлар буюк омили.
Минг бир ҳиммат билан Ҳазратим зариф,
Атторни самимий айлаган таъриф:

«Неки олам уммон ва конида бор,
Барчаси Атторнинг дўконида бор.

Маънолар уммони ичра минг бир дур,
Юлдузлар мисоли сочар сирли нур.

¹ Муаллифнинг «Дўстнома» достонидан. Қаранг: Абдуҳамид Парда, «Дўстнома», достон. «Adabiyot uchqunlari» нашриёти, Т., 2016, 52-бет.

² Акмал Саидов, «Атторшунослик», «SHARQ» НМАК Бош тахририяти, Т., 2013., 382 бет.

Конида беҳисоб минг бир жавоҳир,
Саҳар қуёшидай нур сочар соҳир.

Гавҳару дур дема исматнинг тоши,
Зарбидан ёрилар заифлар боши...

Жавоҳир демагин, дегин уни қон,
Минг бир жароҳатдан оқади равон»¹.

* * *

Ким учун ёқаю ким учун енгман,
Акмал Ака, мен ҳам Сиз билан тенгман.
Мен ҳам Шош воҳасин бир дилбандиман,
Эллик саккизинчи йил фарзандиман.
Сиз каби кезмаган бўлсам ҳам олам,
Баъзан самони ҳам титратар нолам.
Тошкент қучоғида билим олганмиз,
Имон аҳлидан мўл илм олганмиз.
Маломат қилар ким тош шаҳар дея,
Лекин барча севар бош шаҳар дея.
Ватан ичра ахир бош ватанимиз,
Бағрида то абад яйрар танимиз.
Бизнинг ҳаётимиз мисоли қўш байт,
Сиздан интервью ҳам олганман бир пайт.
Тоғ мисоли Сизнинг ҳам тоқатингиз,
Бисёр сўз сеҳрига садоқатингиз.
Аҳли қалам ичра мудом пайдосиз,
Барча улуғларга мендай шайдосиз.
Улуғ Данте билан буюк Шекспир,
Иккимиз учун ҳам қиёси йўқ пир.
Шеърият боғининг гар булбулиман,
Абдулла Орифнинг мен ҳам қулиман.
Деманг зинҳор мени думбул ҳавойи,
Мудом дуогўйим Ҳазрат Навоий.
Ваҳоб Раҳмон очиб, шукр, йўлимни,
«Хамса» табдилига урдим қўлимни.

Бешафқат қисматдан то абад шодмиз,
Биз Рауф Парфини берган авлодмиз!

¹ Алишер Навоий. «Лисон ут-тайр»дан, Ваҳоб Раҳмонов билан муаллиф табдили. Қаранг: Алишер Навоий. ТАТ, Ғафур Ғулом номидаги НМИУ, Т., 2011 й., 26-29-бетлар.

Имкон қадар тутиб холисона қўл,
Шукур Холмирзага бердик катта йўл.
Қадрини офтобдай сарбаланд билдик,
Абдулла Орифни Қаҳрамон қилдик.
Тинглрсиз шубҳасиз ҳар бир шоҳиддан,
Жонни аямадик Эркин Воҳиддан.
Ҳимматимиз билан Жамолов Камол,
Таржимонга дўнди ғоят баркамол.
Гоҳ алқаб, гоҳо панд бериб дам-бадам,
Усмон Азимни ҳам биз қилдик одам.
Шоҳиди бўлиб биз минг бир низони,
Сенатор ҳам қилдик Иқбол Мирзони.

* * *

Домла, не кунларни кўрмадик бизлар,
Кимларга эргашиб юрмадик бизлар.
Шўролар замони «Пахта!» деб «Пахта!!!»
Қанча тулпорларни қилмади ахта.
Халқнинг Ҳаққа толиб бўлганин кўрлик,
Минг жанг ичра ғолиб бўлганин кўрдик.
Кўрдик эл ғайрати тўлиб тошганин,
Минг зафар маррасин шитоб ошганин.

* * *

Гадоми ё султон бошида тожи,
Ҳар одам бор жумла жаҳон гултожи.
Жаҳон ичра барча катта-кичик жон,
Ҳазрати инсондир, ҳазрати инсон!

Ҳар бир қадамимиз кузатар бор эл,
Хато қилсак ногоҳ тузатар бор эл.
Файласуфлар бўлса ҳар юрт султони,
Қолмасмиди ҳеч бир одам армони.
Эл учун кўксингиз қалқон қиларсиз,
Ҳақ учун тоғни ҳам талқон қиларсиз.
Менинг арзимга ҳам риюя қилинг:
Ошиқлар ҳуқуқин ҳимоя қилинг!

...Эътиқод-имонли одил қоримиз,
Ватан шон-шарафи номус-оримиз.
Топилмас биз каби сира басавлат,
Бизлар барпо қилдик Мустақил Давлат.
Покладик орият-номусимизни,
Яратдик беназир Қомусимизни.

Гар баъзан минг армон тошини тердик,
Тилимизга давлат мақомин бердик.
Ислом динига ҳам кенг йўл берганмиз,
Ҳазрат Бухорийга ҳам қўл берганмиз.
Фармонига олган ярим жаҳонни
Қаддини ростладик Соҳибқиронни.
Қадимий Шошга ҳам бахш этдик сайқал,
Навоийга қўйдик шоҳона ҳайкал.
Тўғриладик шўро қилган хатони,
Бугун таниб бўлмас Занги Отани.
Берунийга ворис ижод аҳлимиз,
Мангу мева берар эккан нахлимиз.

* * *

Мен Сизни ўйласам чоғ бўлар кўнглим,
Фахру ғурур билан тоғ бўлар кўнглим.
Тўтиё қилсак оз Сиз босган изни,
Ҳатто Юртбошимиз қадрлар Сизни.
Минг бир заҳмат билан ким бўлар азим,
Катта-кичик қилар қошида таъзим.

* * *

Илму маърифатга меҳрингиз зиёд,
Оташ меҳрингиздай сеҳрингиз зиёд.
Нурли сиймонгиздан нур ёғилади,
Такаллум қилсангиз, дур ёғилади.
Наинки ўнта халқ тилин биларсиз¹,
Қодир эгамнинг ҳақ тилин биларсиз.

* * *

Бу диёр наинки чеварлар юрти,
«Ўзбекистон – китобсеварлар юрти»²!
Минбарлардан қилган ҳар хитобига,
Мафтунман Саидов ҳар китобига.

¹ «Даракчи» газетасининг 2016 йил 21 июль сонидида Акмал Саидов сурати берилиб, унинг ўнта тилда бемалол суҳбатлаша олиши таъкидланган. Шунингдек, мақолада айтилишича: «У дунё адабиётининг қўлаб нодир асарларини оригиналда ўқиб, мағзини чаққан. Айни пайтда Акмал Саидов таҳрири остида мумтоз ва замонавий дунё адабиётининг ўнлаб бетакрор намуналари нашр қилиниб, ўқувчиларга армуғон этилди». Қаранг: «Даракчи» газетаси, 2016 йил 21 июль, 29-сон, 8-бет.

² «Китоб дунёси» газетасининг 2016 йил 24 август, 16-сонидида профессор Акмал Саидовнинг «Ўзбекистон – китобсеварлар юрти» мақола-си босилди.

Кимнинг ардоғида буюк ҳар даҳо,
Даҳо зотлар каби у ҳам бебаҳо.
Кимки ҳиммат билан чўзар қўлини,
Ҳудо ҳиммат билан очар йўлини.
Кимки ўзга ҳар зот етар қадрига,
Не ажаб, айланса замон бадрига.
Ким бошин эгар ҳар даҳо қошида,
Элу юрт ардоқлар тутиб бошида.

* * *

Сиз каби топилмас ҳеч қонуншунос,
Биз каби топилмас ҳеч мажнуншунос.
Ҳам ҳуқуқшунос ҳам ҳақшунос катта,
Биз таъзим қилармиз Сизга, албатта!
Бамисоли мудом қўли баланд зот,
Минг турли жабҳада от сурасиз, от.
Барчанинг мушқулин осон қиларсиз,
Эл хизматин шараф дея биларсиз.
Барча бўлса Сиздай китобга шайдо,
Йўлимизда бўлмас минг мушқул пайдо.
Йироқ маърифатдан кимлар ва лекин,
Қандай қилиб айтай бу гапни секин.
Не асно безовта кўнглим бўлсин тўқ,
Гадода қаноат, бойда инсоф йўқ!..
Токи бор Сиз каби минг илмпарвар,
Не тонг, яна бўлсак илмда сарвар.

...Биларсиз, фалсафа илмлар нақши,
Ҳикматга пайваста азал ҳар бахши.
Донишмандлик азал қонимизда бор,
Теран ҳур тафаккур жонимизда бор.
Нитше машъали ҳам парвона қилди,
Бир муддат ҳаттоки девона қилди.
Қалбимга нақш этдим аъло зикрини,
Шеърга солдим ҳар бир аъло фикрини.
Десангиз: «Нечун бу ишни қилдинг сен?»
Насрий таржима¹дан илҳомландим мен.

¹ Ф.Нитшенинг «Зардушт таваллоси» насрий достони моҳир таржимон Иброҳим Ғафуров таржимасида дастлаб, 90-йилларнинг охириларида «Тафаккур» журналида дебеча қисми, кейинчалик «Жаҳон адабиёти» журналида тўла чоп этилган. Сўнгра «Янги аср авлоди» нашриётида 2007 йилда нашр қилинган.

Иброҳим Ғафуров диди беназир,
Аъло ҳар ишига барча мунтазир.

Қай бир фикри гўё бешафқат чақин,
Нитше туғишганим сингари яқин.
Мудом эзгуликка чорлар қори у,
Гамлетдай адолат тарафдори у.
Минг дарду аламга ошно мен каби,
Ҳақ ва ҳақиқатга ташна мен каби.
Унинг ҳам мен каби гар хаста жони,
Буюк келажакка пайваста жони.
У ҳам шитоб учиб илҳом раҳшида,
Умрин иқбол учун қилган бахшида.
Навоий сингари меҳрга муштоқ,
Файласуф Кант каби яшаб ўтган тоқ.
Бор башар дардига бўлай деб дармон,
Кубро каби қилган жонини қурбон.
Жалолиддин Румий каби муаллим,
Холис берар бани башарга таълим.
Фарҳоддай янчсам дер зулм тахтини,
Суқротдай соғинар барча бахтини.
Афлотун сингари баҳслар ғолиби,
Низомий сингари шахслар толиби.
Наздида коинот гултожи инсон,
Баркамол бўлиши даркор бегумон.
Гар теран уммондай меҳрин баҳри бор,
Минг бир дардга даво бўлар заҳри бор.
Эътиқодин собит қилар ҳимоя,
Собит иродаси мустаҳкам қоя!..

Қайда гар янграса дилрабо наво,
Холис одам кўрар дўстларга раво.
«Зардушт нидоси»ни мисли гул-лола,
Акмал Ака, Сизга қилдим ҳавола.

Тангри марҳаматин мудом йўллагай,
Барчамиз улуғлар руҳи қўллагай.
Бахт нури яна ҳам мўлроқ сочилсин,
Бахт йўли яна ҳам кенгроқ очилсин.
Парвардигор берсин Сизга куч-қувват,
Хаста шоирга ҳам қилинг мурувват.
Наинки мурувват аҳлисиз ахир,
Бағри кенг футувват аҳлисиз ахир.

УЗЛАТ ФОЙДАСИ ВА ЗАРАРИ ҲАҚИДА¹

«Устоз сингари мен ҳам,
 Издиҳомдан тўйганман.
 Тўда-тўда жойларга
 Ортиқ бормай қўйганман.
 Дўсту ёрдан юрагим
 Узилар нари-нари.
 Узлатнинг соғинчи бу,
 Ёлғизлик дарди бари.
 Камина ҳам устоздай
 На қувонч, на кулфатдир.
 Унинг ҳам бир илинжи
 Узлат эрур, узлатдир...»²

Кимни мансаб билан синар Худойим,
 Кимни давлат билан синайди доим.
 Кимнингдир бағрини тош қилиб қўйган,
 Кимнидир бор элга бош қилиб қўйган.
 Айёрлар ҳамиша текинга тайёр,
 Кимлар тулкига ҳам панд берар айёр.
 Кимлар шону шуҳрат кули дунёда,
 Кимларнинг беҳисоб пули дунёда.
 Қутурган айғирдай пишқирар кимлар,
 Ризқу рўзин ёзу қиш қирар кимлар.
 Камалак сингари ранг-баранг олам,
 Арзинг айтсанг ҳамон кар-гаранг олам.
 Менга ёлғизликни кўрган у равво,
 Шукр, дард бермаган ахир бедаво.
 Узлат ичра элдан узилдим бугун,
 Узлат ичра қайта тузилдим бугун.
 Аъло фикру зикри ғаройиб одат,
 Маст айлаган айни улуғ ибодат.
 Гоҳо ўзимни ҳам унутиб тамом,
 Такбирлар айтаман тинмай субҳу шом.
 Ҳеч кимга қилмаган қаҳр Муҳаммад,
 Фақирликни билган фахр Муҳаммад;
 Расули Акрам ҳам Тангри доғида,

¹ Нажмиддин Комилов, Тасаввуф, Биринчи китоб, «Ёзувчи» нашриёти, Т., 1996 й., 97-100-бетлар, муаллиф эскартиши.

² Ўзбекистон халқ шоири Абдулла Ориповнинг «Узлат» шеърдан, муаллиф эскартиши. Қаранг: Абдулла Орипов, Ишонч кўприклари. Ғ. Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, Т., 1989 й., 123-124-бетлар.

Узлатда оҳ чеккан Ҳиро тоғида.
Узлатнинг яна бир фойдаси аъло,
Ниҳоят бегона риёдай бало.
Ортиқ мунофиқлик қилмасман сира,
Ғийбатчилар қилмас қўнғлимни хира.
Ноҳақ ҳеч кимсага отмайман тош ҳам,
Қул каби ҳеч кимга эгмайман бош ҳам.
Ҳар ким билан қилай дея муроса,
Виждон дарди бағрим ўртамас роса.
Ғаним бир-бирига олов билан сув,
Сира дўст бўлолмас оқил билан қув.
Нодон билан ногоҳ бўлсангиз улфат,
Сиздай олимга ҳам тенги йўқ кулфат.
Ниҳоят, ҳасаддан бегона бўлдим,
Ҳақ васлига толиб девона бўлдим.
Фитнадан холимас асли оломон,
Хусумат билан эш насли оломон.
Оломон қавмидан йироқман-йироқ,
Яратган висоли мунаввар чироқ.
Узлатда мен топган тўртинчи фойда,
Ҳеч ким туҳмат қилмас менга бу жойда.
Қорун давлатидай узлатнинг ганжи,
Соя солмас гумон ва туҳмат ранжи.
Узлатнинг бешинчи фойдаси яна,
Ниҳоят бегона таъмаю таъна.
Молу мулкдан йироқ мен каби адо,
Ҳатто яқинимга йўламас гадо.
Узлат доми ичра токи тutilдим,
Ландавур қавмдан, не бахт, қутулдим.
Нохуш табиатли кимсалар зотан,
Таъбим хира қилмас ортиқ дафъатан.

* * *

Бу олти фойдаси узлатнинг лекин,
Олти зарарин ҳам айтайин секин.
Азал ҳар бир одам кичик ё йирик,
Халқ билан барҳаёт, халқ билан тирик.
Халқ билан бағри ҳам юраги тўлар,
Дунё, дин ишлари ҳам раво бўлар.
Узлатда эл-юртдан узилар одам,
Ғафлатда қолса гар бузилар одам.

Ғаззолий ҳазратим такрорлар мудом,
«Илмсиз бандага узлат ҳам ҳаром».
Илмсиз уйқудан кўтармайди бош,
Илмсиз банданинг қалби мисли тош.
Тун бўйи қилса ҳам гарчи ибодат,
Ғурур ва макрни қилар у одат.
Ўзини комил деб санар бехато,
Лекин қилар хато устига хато.

Дўсту ёр умидвор йўлга қарайди,
Гар йўқлаб борсангиз, қўлга қарайди.
Мен эса ҳеч кимни йўқлаб бормасман,
Совға билан кўнглин тўқлаб бормасман.
Менга ҳам ризқидан илинмайди ҳам,
Бору йўқликлари билинмайди ҳам.
Гарчи узатганман икки қизимни,
Қарздор деб биларман ҳамон ўзимни.
Одамлар куёвин эъозлаб ортиқ,
Ҳатто машина ҳам қилмоқда тортиқ.
Гарчи икки ўғлим элнинг сафида,
Ҳамиша ҳам тегмас улар нафи-да.
На сармоя билан қўллай оламан,
На насиҳат билан йўллай оламан.
Ҳалол меҳнат билан топиб ҳалол мол,
Садақа улашсам кошки бемалол.
Ва лекин уй ичра қамалиб қолдим,
Узлатда сиқилиб ҳаттоки толдим.
Дардим дoston бўлар қилсам ҳикоят,
Мўминга ярашмас бироқ шикоят.

Қайноқ жабҳалардан йироққа тушдим,
Дўст-ёрдан айрилиб фироққа тушдим.
Ғайрат қайнаб тошсин қайноқ қонида,
Эр кишининг ўрни жанг майдонида.
Мард каби ташнаман ғалабаларга,
Маърузалар қилсам талабаларга.
Мунозаралар қилиб беллашсам дерман,
Меҳрга муҳтожлар ғамини ерман.
Афсуски, бу ҳиммат армон мен учун,
Фақат орзу-умид дармон мен учун.

Узлатнинг тўртинчи зарари тайин,
Васвос гоҳ бағримни ўртар бетайин.

Бешинчи зарарин айтсам гар холис,
Савобли ишлардан олисман-олис.
Йўқламасман бемор – сабр аҳлин ҳам,
Зиёрат қилмасман қабр аҳлин ҳам.
«Мўминман!» дея гар сира толмасман,
Аксар жанозага бора олмасман.

Ниҳоят узлатга берилгандайман,
Салгина кеккайиб керилгандайман.
Ўзимни такаббур зотдай тутарман,
Қўни-қўшнидан ҳам ҳиммат кутарман.
Кўнглимда минг йилнинг минг арзи бордай,
Мендан барча элнинг минг қарзи бордай.
Имон-эътиқоддан қилмасдан жудо,
Ҳеч кимни бу кунга солмасин Худо!

* * *

Узлат фойдасига яна бир гап бор,
Арзийди берсангиз унга эътибор:

Бир томонда улус ҳамда жамият,
Бир томонда давлат ва ҳокимият.
Жамиятни қилай десанг гар ризо,
Давлатни қиларсан баъзан норизо.
Ҳокимият билан бўлсанг ош-қатиқ,
«Сотилди!» деб улус ранжийди қаттиқ.
Ҳар иккиси билан баравар улфат
Мунофиқ бошидан аримас кулфат.
Билиб айтар дарвеш мисол ҳар бахши,
Бундан кўра узлат минг бора яхши.

* * *

Биз билган-билмаган неъматлар учун,
Биз билган-билмаган ҳимматлар учун,
Биз билган-билмаган мақтовлар билан,
Биз билган-билмаган алқовлар билан,
Яратган эгамга минг ҳамду сано,
Ўзинг бизни мудом қўлла, Раббано!
Ўзинг «Бандам!» дея ҳиммат айлагин,
Расули Акрамга уммат айлагин.
Меҳр-муҳаббатин паноҳ қилгайсан,
Чаҳорёрларни ҳам ҳамроҳ қилгайсан.
Парвона айлагин фаришталарни,

Ҳамхона айлагин саришталарни.
 Оёғимиз оту қилич қўлимиз,
 Равон бўлсин мудом юрар йўлимиз.
 Дўсту ёрларимиз мададкор айла,
 Барча ёвларимиз хору зор айла.
 Не қилсанг ҳам аҳли замон билан қил,
 То абад бор аҳли имон билан қил.

Тангрим, кўнглимизни ўзинг қилгин тўқ,
 Висолингдан ўзга умидимиз йўқ!

*Камоли эҳтиром билан Абдуҳамид Пардаев,
 2016 йил 10 сентябрь.*

НАБИЖОННОМА

Набижон Боқийга 60 ёш қутлови

Олмиш ёшга кирди Набижон Боқий,
 Боқий бўлсин умри қадаҳ тут, соқий.
 Еттинчи ноябрь туғилган куни,
 Илк бор йиғлай-йиғлай бўғилган куни.
 Агар янглишмасам ҳамон йиғлайди,
 Ҳақиқат ахтариб ёмон йиғлайди...

* * *

Аксари буюклар баҳор фарзанди,
 Баҳордай беғубор наҳор фарзанди.
 Ва лекин донишманд сиймолар хушёр,
 Кузда туғилганлар ичра ҳам бисёр.
 Еттинчи ноябрь атай росмана,
 Достоевский ҳам туғилган сана.
 Тарихчилар айтар: рубъи маскунда,
 Жомий ҳам туғилган айни шу кунда.
 Куз сеҳрига холис берайлик баҳо,
 Сахий куз фарзанди Толстой даҳо...
 Афсунгар куз ичра бисёр минг бир сир,
 Минг битта сир билан Боқий ҳам кабир.

* * *

Мен ҳам олтмиш ёшни қоралаб қолдим,
 Адам мулкин қисман оралаб қолдим.
 Куни кеча биз ҳам ёш эдик, раста,
 Олтмишга кирибмиз, қаранг, бир пасда.

Кимларни кўрмадим ҳаёт саҳнида,
Машрабдай фидолар баёт саҳнида.
Кўрдим терак каби керилганларни,
Беш кунлик дунёга берилганларни.
Мағрур кимсаларни юксак қоядай,
Камтарин зотларни ғариб соядай.
Дуч келдим майпараст қиморбозларга,
Хирсдай ишратпараст хумор бозларга.
Кўрдим ҳеч меҳри йўқ оналарни ҳам,
Дўзахдай сеҳри йўқ хоналарни ҳам.
Тарки дунё қилган зотларни кўрдим,
Ғолибларни кўрдим, мотларни кўрдим.
Бироқ иродаси қоядай маҳкам,
Жўмард сиймолар дуч келди камдан-кам.
Уларни шунчаки мард санаб бўлмас,
Дардларин шунчаки дард санаб бўлмас.
Холис хулосага келдим бегумон:
Ҳасан ва Ҳусандай Боқий ва Усмон.
Бизлар пахса девор маҳқум нурашга,
Улар ҳар иккиси тўймас курашга.
Бизлар эл қатори хашаки банда,
Улардай сиймолар тақчил ватанда.
Бизларни назарга илмайди омма,
Уларнинг ортидан эргашар ҳамма.
Ёмонликка йўйманг улар сўзини,
Орзу фуқароси санар ўзини.
Таърифлаб бўлмас ҳеч метин бардошин,
Ҳеч кимса олдида эгмайди бошин.
Ҳақиқатнинг Қаҳҳор каби фидоси,
Кимларга ёқмас ҳеч ҳақгўй нидоси.
Гарчи боши узра қисмат дўли бор,
Барча ҳавас қилар улуғ йўли бор.

* * *

Биз ҳаёт обида оқар каслармиз,
Тўлқинлар измида сомон-хаслармиз.
Шоҳдан қолишмаймиз гарчи даъвода,
Тақдир тутқунимиз асрий мавода.
Равшан дийда билан басир бандамиз,
Қисмат фармонида асир бандамиз.
Йўлимизда тоғдай андиша, хадик,
Ҳақиқат кўзига қаролмаймиз тик.

Ақлнинг боши берк кўчаларида,
 Қисматнинг зим-зиё кечаларида,
 Топилмас саргардон кимсалар биздай,
 Армон бағримиз қон қилар бигиздай.
 Гарчи жар солармиз виждон ҳақида,
 Ҳаттоки эътиқод-имон ҳақида,
 Зулмат ичра титраб мисли шамчироқ,
 Асил эътиқоддан йироқмиз-йироқ.

* * *

Боқийга ихлосим ғоят беадад,
 Қодирий бободан олар у мадад.
 Қўлга олиб ундан қолган хомани,
 Мардона яратган «Қатлнома»ни.
 Ё Раб, бу асардан қон иси келар,
 Қон қусган озурда жон иси келар.
 Шайтондай қутуриб қаҳқор шайтанат,
 Қатлгоҳга дўнган бутун салтанат.
 Қодирийлар каби Боқий фардона,
 Қодирий қотилин излар мардона.
 Ким айтар: ким ахир Фитрат қотили?
 Ҳануз қотил тарих тош қотган тили!
 Кимга кераги бор қонли ўлпоннинг,
 Ким ахир бошини еган Чўлпоннинг?!
 Мард бўлсангиз айтинг одил ҳақимлар,
 Усмон Носирдан юз ўгирган кимлар?
 Наҳот унга кафан бичган ўзимиз¹,
 Наҳот ҳеч очилмас басир кўзимиз?
 Наҳот дароз дасти оқпадарларнинг,
 Наҳот мангу қасди оқпадарларнинг?
 Бағрим ўртар Боқий қўйган ҳар савол,
 Ёвузлик ҳам наҳот мангу безавол?!

¹ Усмон Носир Сибирда сурганда,»Магадандаги лагерда бўлганида, у оғир касал бўлганига қарамай, ижодини давом эттириб, шеър ва достонлар ёзади. 1943 йилда Усмон Юсуповга мактуб йўллаб, Сибирнинг қаттиқ совуғига организми дош беролмаётганлигини, Ўзбекистондаги истаган лагерга ўтишда ёрдам беришини сўради. У. Юсупов бу мактабни ўз таклифларини айтишлари учун жумҳурият Ёзувчилар уюшмаси раҳбарларига юборди. Улар эса талантили ҳамкасбларининг сургундан қайтишига қарши туришди.

Усмон Носир хатига жавоб ололмай, Кемероводаги маҳбуслар шифохонасида вафот этди». Қаранг: Нуриддин Муҳиддинов, «Усмон Юсупов», «Шарқ юлдузи» журнали, 1992 йил, 1 сон, 162-бет.

Менинг минг асрлик қадрдон дўстим,
Наинки қадрдон, жонажон дўстим.
Кўҳна ҳаёт бизга холис муаллим,
Дорилфунун ичра олганмиз таълим.
Лақайларга бўлган куёвтўра ҳам,
Ёнида бўлганман куёвжўра ҳам.
Қўлни қўлга бериб неча бир ҳамроз,
Душанбе шаҳрига қилганмиз парвоз.
Ёдимда то ҳамон никоҳ кечаси,
Муҳаббатдан сармаст нигоҳ кечаси.
Қалбим лавҳи ичра мангу ўйганман.
Ишқ сардафтарига имзо қўйганман.
Яйраганмиз сирли Кофарниҳонда,
То абад бор бўлсин кўҳна жаҳонда.

Майли не десангиз мендай такани,
Хотинбоз деманг ҳеч Наби акани.
Уйлангани тўғри унинг уч бора,
Биринчи тўйдан сўнг келин бечора,
Гўшангада ёлғиз қолган хор бўлиб,
Наби акам ногоҳ лочин, сор бўлиб,
Тошкент сари учган қанот чиқариб,
Бундай қилолмасдим асло мен ғариб...

Тўқсонинчи йиллар сўнгида яна,
Дўсту қадрдонлар яхши бир сана,
Боқий чорбоғида йиғилдик шодон,
Улуғлар билан эш мен каби нодон.
Ошхўрлик қилганмиз катта сўрида,
Тўлепберген¹ Оға давра тўрида.
Иқбол Мирзо билан кўтармасдан бош,
Ёнма-ён камина еганим рост ош.
Наби ака деди: – Сўққабош терак,
Қани айтинглар-чи, кимга ҳам керак?
Барчангизга қанот неча ўғил-қиз,
Ичингизда фақат камина ёлғиз.
Хаёлимни тамом олди бир малак,
Васлига етолмай ҳалакман-ҳалак.
Токай юрагимни ўртайди бу дард,
Унга совчи бўлиб борар қайси мард?

¹ Тўлепберген Қаипбергенов, Ўзбекистон Қаҳрамони, атоқли қора-қалпоқ адиби.

Камина озгина ширакайф эдим,
 «Совчи бўлиб ўзим бораман!» – дедим.
 Наби ака деди: – «Сал ўпкангни бос,
 Сендан улуғлар бор совчиликка мос!»
 Хуллас зарур ишлар барчаси бўлди,
 Тўй бўлиб, акамиз бағри ҳам тўлди.
 Нодиржон¹ иккимиз ўртага олиб,
 Келинникка бордик мошинга солиб.
 Сўйилганми-йўқми, айтолмайман қўй,
 Дўрмонда ва лекин бўлган яхши тўй.
 Ҳамон кўз ўнгимда кўзи ва қоши,
 Асқар Маҳкам бўлган эди тўйбоши.
 Биз учун қимматли ҳар бир сўзи ҳам,
 Қатнашган Орипов устоз ўзи ҳам.
 Сийлаб тўн кийдирган қорақалпоқлар,
 Акамни ийдирган қорақалпоқлар.
 Манас каби қисик ҳар икки кўзи,
 Тўн кийиб бўлди у Бердақнинг ўзи.
 Сирожиддин Саййид хиром айлаган,
 Хиром айлаб бизни ҳам ром айлаган.
 Олимахон билан қўшилган акам,
 Чилвир иплар каби эшилган акам.
 Олима акамдан қилган шикоят,
 Эл ичра бўлмасин асло ривоят.
 Узоқ яшамади иккиси аммо,
 Асил сир-асрори менга муаммо.

Муҳими қизи бор Олмаҳондан,
 Қизин ортиқ кўрар жумла жаҳондан.
 Наби акам ўзи туққандай уни,
 Не тонг, жумла жаҳон бўлса мафтуни.
 Имкони бўлса гар ўзим билардим,
 Муҳаммадбобур²га келин қилардим.

* * *

Ёшлик йилларимиз эслайман масрур,
 Бизларни чорларди илоҳий бир нур.
 Ёмон кўчаларда дайдимадик ҳеч,
 Кутубхона макон эртадан то кеч.
 Топган пулимизга олардик китоб,
 Сипқорар эдик биз ҳар бирин шитоб.

¹ Шоир Нодир Жонузоқ.

² Муаллифнинг кенжа ўғли.

Ниҳоят бизлар ҳам китобга дўндик,
То абад безавол хитобга дўндик.

* * *

Набижон Боқий ҳам Қўқон фарзанди,
Мендай ҳам эътиқод-имон фарзанди.
Деманг ҳеч мен каби ўрта бўйи бор,
Асрларни бўйлар теран ўйи бор.
Қуёшдай мунаввар ақлин чароғи,
Али зулфиқори – калом яроғи.
Бағримиз қовундай тилиб олганмиз,
Ижод сеҳрин, не бахт, билиб олганмиз.
Барча буюкларнинг ворисларимиз,
Не тонг, яқин бўлса олисларимиз.
Ҳамон ҳақиқатга ташнамиз-ташна,
Эзгу ният билан ошнамиз-ошна.
Деманг ҳеч бизларни ҳавойи бобо,
Бахтимиз бут – қанот Навоий бобо.

Кўзимизни очган Иброҳим Ҳаққул,
Рози бўлсин биздан, илоҳим, Ҳаққул!
Адолатнинг толиб беморларидан,
Истиқлолнинг ғолиб меъморларидан.
Диний ва дунёвий илмлар кони,
Ижод асроридай билимлар кони.
Ғолиб қиличи ҳам, қини ҳам севги,
Имон-эътиқоди, дини ҳам севги.
Барча аҳли дилнинг аввал-боши у,
Собит иродамиз тамал тоши у.
Ҳазратим сеҳрига ёр айлаган ҳам,
Қалбимиз афсунгар тор айлаган ҳам.
Кимга илм қалқон, олимлик ниқоб,
Иброҳим акадай лекин йўқ уқоб.
Ваҳоб Раҳмон билан гоҳо жанг қилар,
Мард ҳолини фақат жўмард танг қилар.
Мўминов¹ мисоли тарзи бебаҳо,
Фарзу суннатидай арзи бебаҳо.
Наинки «Занжирбанд шернинг қошида»²,
Тагордай мардона эрнинг қошида.

¹ Фалсафа фанлари доктори, академик Иброҳим Мўминов.

² Тўғриси: «Занжирбанд шер қошида» (Навоий сабоқлари), Иброҳим Ҳаққулов мақолалар тўплами, «Юлдузча» нашриёти, Т., 1989.

«...Қаҳҳор» эссесини бағримни тиглаб,
Минг бор ўқиганман минг бора йиғлаб.
Ёвузлик билан ҳеч қилмас муроса,
Ғаззолий мисоли қилар хулоса:
«Золимни одилу қаҳрни меҳр,
Деган сатрда ҳеч бўлмайди сеҳр».
«Қаҳҳор қисмат қонли ҳарбдан зиёда,
Шарқда зулму зулмат Ғарбдан зиёда».
«Ким айтар бор иллат шайтон қилмиши,
Барчаси бор қавми нодон қилмиши».
«Кулбаю кошона, вайроналарда,
Каъбаю бутхона майхоналарда,
Асрий қилмишларин қилар баттоллар,
Иблис бағрини ҳам тилар баттоллар».
«Кўнгилда ғуруру ботинда футур¹,
Имон-эътиқодга етказар путур»².
«Қуруқ хушомаду бемаъни мақтов,
Шоҳга ҳам, элга ҳам ёв мисли олов».
Мардона қилар баҳс Аҳмад Донишдай,
Эркига содиқ шахс Аҳмад Донишдай.
Офтобдай бор меҳрин сочган ҳам ўзи,
Қалбимиз кўзини очган ҳам ўзи.
Бежиз Парфи билан бўлмаган яқин,
Порлагай то абад мисоли чақин!

Не бахтки, шу юртнинг болаларимиз,
Самони титратар нолаларимиз.
Не бахтки, туғилдик қутлуғ замонда,
Бисёр муридимиз ҳар тўрт томонда.
Не бахтки, улуғлар этагин тутдик,
Армон аламларин биз ҳам унутдик.
Не бахтки, ишқ билан пайваста жонмиз,
Фарҳоду Мажнундай ораста жонмиз.
Не бахтки, сўз бўлди ғолиб туғимиз,
Афсунгар каломдай ғолиб руҳимиз.
Сўз бизга ҳам ота, ҳам она бўлди,
Ҳамдарду ҳамнафас, ҳамхона бўлди.
Ҳазрати Хизрдай тутди қўлимиз,
Қўлимиздан тутиб очди йўлимиз.

¹ Футур – (арабча) заифлик, чиркинлик, хароблик.

² Қаранг: Иброҳим Ҳаққул, Мерос ва моҳият. «Маънавият» нашриёти, Т., 2008 й., 179-бет.

Олтмиш ёшга қўйдик сўз билан қадам,
Етмиш ёш билан ҳам қилгай ҳамқадам.
Ёр қилди бор имон аҳлин аслига,
Не тонг, ёр айласа Тангри васлига.
Зора, ёр айласа Тангри васлига...

*Энг яхши тилаклар билан Абдуҳамид Пардаев,
2016 йил, 5-9 - ноябрь.*

ШОИРА ХОСИЯТ РУСТАМОВАГА

Шеъринг мактуб

Хосият, самимий салом йўлламан,
Ихлос билан минг бир калом йўлламан.

Менга жуда яқин исмингиз сизнинг,
Исмингиздай аъло жисмингиз сизнинг.
Онамнинг онасин оти Хосият,
Ўзбек аёлларин зоти хосият.
Хосият исмли тўнғич қизим ҳам,
Хосият билан бой ҳар бир изим ҳам.

Вояга етгансиз Машраб юртида,
Машрабдай беназир ашраф юртида.
Ғовасой бағрида бўлганман мен ҳам,
Ғовасойдай жўшиб, тўлганман мен ҳам.
Миришкорлар юрти, эй, Олмос қизи,
Олмоснинг сира ҳам, эй, толмас қизи,
Ошиқи шайдодай ғоят расида,
Нечун қошингизда айтмай қасида.
Исёнкор қалб билан гар айтсам холис,
Муте оломондан олиссиз, олис!
Яроғин қайраган палла қонхўрлар,
Ҳаддидан ошганда золиму зўрлар,
Зулмат салтанати ичра порлайсиз,
Фақат эзгуликка элни чорлайсиз.
Очилсин дейсиз бор дарвозалар берк,
Диёрингиз ашъор,
Шиорингиз Эрк.

* * *

«Нажот»¹ тўпламингиз, эй бағри бутун,
 Қўлимдан қўймасдан ҳатто куну тун,
 Кези келди айтай шу баҳонада,
 Илк бор ўқиганман шифохонада.

Азиздан ҳам азиз ҳар биримизга,
 Усмон Азим оқ йўл тилаган Сизга.
 Ҳимматини дариг тутмаган сира:
 «Хосият – шубҳасиз катта шоира!
 Оташин қалби бор, нозик диди бор,
 Шеърларида турфа гуллар ҳиди бор.
 Чексизлигин билар мукамалликнинг,
 Фармонида қалбдай буюк маликнинг.
 Теран англар – ҳаёт ҳар тўрт фаслида
 Ижод ҳам илоҳий аъмол аслида.
 Сипқорар шеърият майи нобини,
 Достон қилар қалбин изтиробини.
 Тўмарис момодай қатъий аҳд билан,
 Бўрондай шиддату юксак бахт билан,
 Дарду ҳасратларин чеки йўқ сира,
 Покиза кўнглида кеки йўқ сира.
 Тоғлар уваланиб кетар қафтида,
 Куёш ҳам исиниб турар тафтида.
 Зотан, шеър – кўз ёшга айланган юрак,
 Лочиндай парвозга шайланган юрак.
 Мени ром айлади туйғулари рост,
 Бағрим ҳам ўртади қайғулари рост!
 Янги шоир бўлсин бизга муборак,
 То абад қўлласин Тангри таборак»².

* * *

Дўрмонда, о, сукут сақлайди боғлар,
 Қуйлайсиз аломат ҳолатларини.
 Тўртта тарафингиз сервиқор тоғлар
 Чорлайди кўз-кўзлаб қоматларини.
 Нодирадай шиддат билан албатта,

¹ Хосият Рустомова, «Нажот», шеърлар тўплами. «Маънавият» нашриёти, Т. 2003 йил.

² Хосият Рустомованинг «Нажот» шеърлар тўпламига Ўзбекистон халқ шоири Усмон Азим ёзган сўзбошининг назмий шакли – муаллиф эскартиши.

Ўлимнинг кўзини очарсиз катта.
(Ҳаёт, дафтарингдан бизни ўчирма,)
Наҳот қалбимиз ҳам ҳатто кўчирма?
Ҳамоҳанг туюлар баётимиз ҳам,
Таржимага ўхшар ҳаётимиз ҳам.
Барчаси қисматга доирми дейман,
Рангсиз даҳри дун ҳам шоирми дейман?
Итлар нола қилар узундан-узун,
Дунёни алдашга чиқиб келар Тун.
Шеър билан пайваста мудом эрта-кеч,
Осмонни кўтариб чарчамайсиз ҳеч.

Х. Рустамова шеърига назира

Қандай яшай бугунни
Ҳали замон босар тун.
Юпун новдалар тунни
Қўриқлаш учун маҳқум.

Ларзон боғларда хазон
Майсалар хасга ўхшар.
Болалиқдан биз севган
Осмон ҳам пастга ўхшар.

Абгор заминда таним
Ўзим бўлдим ёндириб.
Қайга кетарсан, жоним,
Мени ёлғиз қолдириб?!

* * *

Шеърларингиз ўқиб кўнглим бўлар тўқ:
«Худонинг эсидан чиққанамиз йўқ».
Эслатар муаттар гулнинг бўйини,
Азалий ҳаёт ва мамот ўйини.
Бизларни дард учун туққан онамиз,
Минг зарб ҳам кор қилмас шўр пешонамиз.
Наҳотки эрмаги бўлдиқ тунларнинг,
Ҳаёт, эртаси йўқ қора кунларнинг?
Мен ҳам сир тутаман ўғил-қизимдан,
«Бир ўлим эргашиб юрар изимдан».
Танг аҳволим яна танг қилар, ё Раб,
Дафъатан ёқамга чанг солар, ё Раб!

Мени ҳам аксари ваҳима босар:
 «Кўнглимнинг даштида қолдим саросар».

Биз ҳам бамисоли чорасиз мардум,
 Тақдирга тан бериб яшашга маҳкум.
 Минг бор дуч келиб ҳам ғам-ташвишларга,
 Ўргана олмадик йўқотишларга.
 Шабнам қайси бедор аччиқ кўз ёши,
 Ва лекин кимларнинг балқар қуёши.
 Ўлим бизни отиш учун шайлар ўқ,
 Ўртамизда асло мувозанат йўқ.

Шошиб яшаб, шошиб севдик бегумон,
 Жуда тез зерикдик минг бир ташвишдан.
 Ғофилмиз, во дариғ, қўрқамиз ҳамон,
 Ўлимнинг олдига шошиб боришдан.

Сукунат жарангдор сўзлари аъло,
 Пинҳона термилар кўзлари аъло.
 Қалдирғочлар билан ҳамроҳу ҳамроз,
 Улкан қанотларда қиларсиз парвоз.

Кимлар беҳад бебаб қошу кўзини,
 Бозорга солганда мудом ўзини,
 Руҳингиз янгилаб яшарсиз доим,
 Нечун қўлламасин Сизни Худойим.

Х. Рустамова шеърига назира

Ҳали ҳануз шу аҳвол
 Баъзан йиғлар дод солиб.
 Эркалатар гоҳ шамол
 Совуқ бағрига олиб.

Ким ҳам ундан ҳол сўрар
 Ўйлайсанг кўзинг тиниб.
 Ҳали ҳануз кун қўрар
 Япроқларга беркиниб¹.

* * *

Муштини тугиб қай бир зот қасддадир,
 Барчаси шубҳасиз сиздан пастдадир.

¹ Хосият Рустамова. Девор. Шеърлар.Ф.Фулом номидаги НМИУ., Т., 2006 йил, 9-бет.

Ким шомда, сиз фақат тонгда юрарсиз,
Ҳаттоки мендан ҳам баланд турарсиз.
Гар шоир қисмати заҳардай тахир,
Ҳурлардай самода яшайсиз ахир.

Тангри виқор билан боққади кўкдан,
Сиз наъра тортасиз мисли она шер.
Пойингиз остида учади тўпдай,
Муштингиздай само, кафтингиздай ер.
Болалик баҳори кўзларингизда,
Муҳаббат оташи сўзларингизда.
Эгизак шаҳару овуллар билан,
Рақс ҳам тушарсиз довуллар билан.
Пойингизда оташ, чақмоқлар ҳалак,
Сурону бўронлар гирдикапалак.
Раббим, Чорла, дейсиз ютмасидан ер,
Осмонни бер дейсиз, осмонингни бер!

Сиз каби менинг ҳам ҳайқиргим келар,
Аму каби жўшиб айқиргим келар:
Нақадар гўзалсан, гўзалсан, Осмон,
Мисоли шоҳона ғазалсан, Осмон!

Баъзан тинглаб замин чинқирғини,
Сира тан олмайсиз кўк йўриғини.
Дарахтлар ҳам қақшар боғлаб белини,
Оғир, оҳ, қанчалар севги ўлими!
Қалбингизда қуёш зиёси билан,
Кўлингизда «Китоб дунёси» билан¹.
Дунёнинг музлаган кўлидан ушлаб,
Боладай аврайсиз кўнглини хушлаб.
Ғаройиб уйғунлик табиат билан,
Гоҳо жанг қиларсиз жамият билан.
Қай бир шеърларингиз зарбулмасалдай,
Шифобахш оғудай, тоза асалдай.
Наинки меҳр бор шеърларингизда,
Афсунгар сеҳр бор шеърларингизда:
Барҳаёт Бетховен сурати ҳам бор,
Нодар Думбадзелар журъати ҳам бор.

¹ Хосият Рустомова «Китоб дунёси» газетаси бош муҳаррири эканига ишора. «Китоб дунёси» газетасининг деярли ҳар сониди эълон қилинадиган обунага даъватнинг муаллиф эскартиши.

Йўлидан адашиб кетганда шамол,
 Шамолдай парвозга чоғланар хаёл.
 Қушлар йўл устида ўлтирар хомуш,
 Шамоллар ҳам ҳатто йиғлар бетовуш.
 «Минг бир ғусса тирнар боғлар ичини,
 Дарахтлар ўғирлаб қўйган тинчини
 Ишқомда ийманиб ётар анорлар,
 Дафъатан яшашдан безар чинорлар.
 Бедор эшикларнинг ғичирлашидан
 Анорнинг қон сизиб чиқар тишидан.
 Ойнинг хонишига мажнундай мафтун
 Ниҳоят ўзига келиб олар тун¹».

Шамоллар ўлимга юзланади тик,
 Тун юзига тортар тарсаки эшик.
 Юлдузлар ичра ой кезганда сарсон,
 Ер билан ёстиққа бош қўяр осмон.
 Дарахтлар – дунёнинг ўғай боласи,
 Бағрингиз ўртайди туннинг ноласи.

Х. Рустамова шеърига назира

Балки хазон, балки хас
 Ҳеч нарсага арзимас,

Минг бор тирилиб, ўлиб,
 Юргандирман кун кўриб.

Эвоҳ, бунча кўнглим тўқ,
 Ўлай десам, ўлим йўқ!

* * *

Хаста юрагингиз санчса ҳам ҳатто,
 Қисмат тегирмони янчса ҳам ҳатто,
 Ўлим кўзига гар қарай олмайсиз,
 Ваҳима ичра ҳам сира толмайсиз.
 Шамолдай учарсиз тоғу тош аро,
 Пойингиз остида маҳлиё дунё.
 Ҳар гал қучоқ очиб кутиб олар кўк,
 Ҳилолдай самога бағишлайсиз кўрк.
 Шеърият саҳнида тахтингиз юксак,
 Мени ҳайрон қилар аҳдингиз юксак:

¹Хосият Рустамованинг «Тонг» шеъри, муаллиф эскартиши.

«Эх, аёл бўлмасам, аёл бўлмасам!
Шитоб қозонардим мардлар шонини.
Худо ҳаққи, дўстлар, ичарман қасам,
Ўзим олар эдим ўлим жонини».

Зотан, то барҳаёт одамзот насли,
Ўлим йўқ! Ўлим йўқ! Ўлим йўқ асли!
Ўлимнинг ўзин ҳам маҳв этар Худо,
Қиёматда қилар бошидан жудо.

* * *

Тақдирнинг қоп-қора тунлари аро
Топилмас мен каби абгор фуқаро.
Менинг сирларим ҳам Сирдай сочилди,
Сочларимда оппоқ гуллар очилди.
Наинки илонлар, зоғлар ичида,
Бағримиз ўртанар доғлар ичида.
«Бормиз на эртақда, на афсона,
Аксар умр ўтди беморхонада¹».
Мени ҳам ёлғизлик айлаган адо,
Мендан кўра бахтли дайди ҳар гадо.
Заҳар-заққум обу озиғимизда,
Қайғули хуррамлик ёзиғимизда.

* * *

Кўрмадим дунёнинг бутунлигини,
Севгисиз яшамоқ мумкинлигини,
Мудом баланд тутар ишқнинг туғини,
Қалбим талаб қилар ўз ҳуқуқини.
Мен ҳам ишқ бобида сиз билан ҳамдам:
«Севгисиз одамлар – Худосиз одам!»

* * *

Менинг ҳам қалбимдан ўзга дўстим йўқ,
Тенг келолмас ҳеч бир гадою малик.
Ва лекин ғанимдай отиб минг бир ўқ
Ҳеч ким панд бермаган юрагимчалик.

* * *

Камина ҳам қисмат кир панжасида,
Ҳаёт ва мамотнинг исканжасида.
Ёпиқ эшикларнинг ортида қолдим,
Шонли давралардан мангу йўқолдим.

¹ Абдулла Орипов байти, муаллиф эскартиши.

Мен ҳам ёлғизлардан ёлғизман, ёлғиз,
Билмам иродамми, юрагим ожиз?
Қочиб кетгим келар далаю-қирга,
Асирман то ҳануз ишқ деган сирга.
Қисмат майи қанча бўлса ҳам тахир,
Тақдирга тан бермай нетармиз ахир.

* * *

Борлиқ узра юксалиб
Дарахтлар ўсар бетин,
Заъфарон наваларга
Нур ёғилар ҳаводан.
Гоҳо равон йўлда ҳам
Қоқилсам ўқтин-ўқтин –
Асло нола чекмайман
Бу бариси Худодан¹.

* * *

Менинг ҳам баъзида тош қотар қўлим,
Совуқ кучоғига тортади ўлим.
Оёғу қўлимда қолмас дармоним,
Ваҳима ичида чирпирар жоним.
Ўлим чарх урса ҳам атрофимизда,
Собитмиз муқаддас аъмолимизда.
Мен ҳам ёқтирмасман ёлғон шухратни,
Қалбимдан изларман қодир қудратни.
Буюклар ортидан гарчи қолмадик,
Эвоҳ, қалбимизни кашф қилолмадик!
Гарчи сиғмадик на само, на ерга,
На насрий асар, на илоҳий шеърга,
Менинг ҳам шеъримдан тўлмайди кўнглим,
«Бўлмайди!» дер фақат, «Бўлмайди!...» кўнглим.

Ва лекин наздимда бетимсол олам,
Ихлосим беадад имон сўзига.
Уялмай тик боқгим келар менинг ҳам,
Навоий кўзига, Бобур кўзига.
Абгор ҳолимда ҳам шоҳ каби тахтли,
Мен жуда соддаман,
Мен жуда бахтли.

¹Хосият Рустамованинг «Хулоса» шеърдан.

* * *

Қалбингизга қайдан катта куч келар,
Во ажаб, Есенин Сизга дуч келар!
Кўзимнинг олдида пайдо баногоҳ,
Сирли даврангиздан бўларман огоҳ:

Пионино билан Каравот. Бурчак,
Сиз билан Марина, Кацо, Пастернак.
Сигарета. Гугурт. Гул. Кулдон,
Қаҳва. Китоб. Яшил дастурхон.
Тўртга стол тебранади маст
Шеър ўқийсиз тунга басма-бас.
Сиз. Пастернак. Марина. Кацо,
Бир бурчакдан мўралар Ацо.

* * *

Бешафқат сайратдим қалбим – қумримни,
Менга ҳам эслатманг қолган умримни.
Ўраб олган каби қайғули олам,
Кўзимга кўринмас гоҳ ўз болам.
Бошим чиқмади ҳеч хору зорликдан,
Бир садо бўлмади бахтиёрликдан.
Кўнглим ёритолмас ҳеч қандай чироқ,
Ерга киролмасман, самовот йироқ,
Бироқ гар заминга пайваста лошим,
Менинг ҳам самога пайваста бошим.

* * *

Камина ҳам безор қиш совуғидан,
Қисматнинг бешафқат чирмовуғидан.
Саҳрода саргардон кимсадай яёв,
Саратон иссиғи ҳам мен учун ёв.
Жонимга қасд қилар кўкламу баҳор,
Касалим қайталар ҳар шому наҳор.
Хазон лашкарларин бошлаб келар куз,
Ярамга аччиқ туз ташлаб келар куз.
Йил бўйи юрагим ўртар минг армон,
Ягона шеър завқи дардимга дармон.
Гар ипсиз пойимни тушовлаган дард,
Кўнглимга баимкон қўндирмасман гард.

Ғафур Ғуломдан эскартиш:

«Бизнинг хотинларга ҳаё фазилат,
Меҳнат бор, муҳтожлик доим бегона.
Онамсан, ёримсан, синглимсан фақат,
Дунёда энг азиз дўстим ягона.

Базмимда сизлардай шамим бўлмаса,
Лабимда не лаззат берарди шароб?
Мутгасил ҳамёза, ҳаёт бебўса –
Супуги тегмаган хонумон хароб.

Ҳаётда, меҳнатда, ишқу аламда,
Ҳамиша ҳамроҳсиз менга ўзингиз.
Шер билан Фарҳоддай олишган дамда,
Қоматингиз ханжар, машъал сўзингиз.

Бизнинг аёлларга ҳаё фазилат,
Вафо хунаридир, меҳнат одати.
Худодан сўрайман, соғ бўлинг фақат,
Эй, мендай шоирнинг бахт-саодати»¹!

* * *

Ҳалима опанинг шоҳ байти ҳалол,
Ростдан ҳам: «Муқаддас, муқаддас аёл!»
Демасман нисбатан ёш муҳаррарсиз,
Ҳалима опадай бош муҳаррирсиз.
Менинг аёлим ҳам ишдан қилмас ор,
«Хонзода сингари ўтирмас бекор».
Заҳматкаш жаннати қайнонам каби,
Кўнглида кири йўқ қайнотам каби.
Саҳардан шомгача чопиб келади,
Ризқу рўзимизни топиб келади.
Хуруж қилса ногоҳ дардим бедаво,
Табибим, ҳабибим – дардимга даво.
У ҳам сиз сингари март ойн қизи,
Кўзимга тўтиё босган ҳар изи.
Икки ўғил, икки қизнинг онаси,
Жаннатдай гул билан тўла хонаси.
Қўлида ҳамиша сарпою тугун,
Беш ўғил набира бувиси бугун.

¹ Атоқли шоир Ғафур Ғуломнинг «Хотин» шеърдан муаллиф эскартиши.

Савдо қилар қаттиқ боғлаб белини,
Онам раҳматлининг суйган келини...

Наҳот ёстиқдош ҳам мисоли она,
Онамдай бошимда бўлар парвона.
Онам мени илк бор олгандай қўлга,
Аёлим кузатар энг сўнги йўлга...

Равон йўллариғиз нур билан тўлсин,
Минг битта фаришта, ҳур билан тўлсин.
Ҳаётнинг турфа хил ўнгу сўлида,
Фаришталар олиб юрсин қўлида.

* * *

Ҳеч ким бу дунёга устун бўлмайди,
Ҳеч кимса ҳеч кимдан устун бўлмайди.
Барчадан бир куни қолар она ер,
Барчани бағрига олар она ер.
Ва лекин баҳорлар балқади такрор,
Мунаввар офтоблар қалқади такрор.
Ишқ дарди то абад жой олиб дилдан,
Афсунгар қўшиғи тушмас ҳеч тилдан.

ИЗҲОРИ ДИЛ

Заминни унутдим, самони ҳатто,
Унутдим мунаввар қуёшни, ойни.
Унута олмадим ва лекин асло,
Эй пари, сен каби чиройга бойни.

Ортиқ чорламас ҳеч қай бир кўчалар,
Кунларим заъфарон, зулмат кечалар.
Хурларга қўшса ҳам авраб чечалар
Унута олмадим ойдаи чиройни.

Нурсиз кўзларимда тутилди олам,
Дарду ҳасратимдан қутилди олам,
Гарчи юрагимдан ситилди олам,
Унута олмадим сўзи ширмойни.

Тангридай қодирми шеvasи ишқнинг,
Шунчалар нодирми меваси ишқнинг?
Ҳеч кимса бўлмасин беваси ишқнинг,
Токай зор изларман тенгсиз Ҳумойни?

Бошимда минг битта маломат бўлар,
Ким ёрдан айрилиб саломат бўлар.
Ёр ҳажри дўзахдан аломат бўлар,
Наҳот раво кўрсанг менга шу жойни?!

Қулинг нола қилар букиб тизини,
Раббим, сўрамасман жаннат қизини.
Лоақал тўтиё қилай изини
Васлин дариф тутма афсунгар ойни.

Заминни унутдим, самони ҳатто,
Унутдим мунаввар қуёшни, ойни.
Унута олмадим ва лекин асло
Эй пари, сен каби чиройга бойни!..

* * *

«Севгига ташнаман!..» – янграйди хитоб,
Муҳаббат шаробин ичарсиз шитоб.
Арслондай Қўчқорнинг севган ёрисиз,
Барча шоиралар бахтиёрисиз.
Ҳазрати Ҳизрдай эшонингиз бор,
Қўксингизда шода нишонингиз бор.
Сунбул сочларингиз дом айлагайсиз,
Ҳатто бизларни ҳам ром айлагайсиз.
Қалбингиз мисоли ишқ тўла кўза,
Эй, бағри беғубор ажиб мўъжиза!
Тангрим ҳадя қилган оташин ишқни,
Ёрингиз сингари жўмард ошиқни.
Муҳаббат сеҳридан сармаст кундузлар,
Худди ёмғир каби ёғар юлдузлар.
Фарҳоду Шириндай бағоят хурсанд
Баъзида унутиб қўшиқни... шеърни,
Юксак само ичра учарсиз баланд
Бағрингизга босиб шу улкан ерни.
Учарсиз очилар ғамларнинг кўзи,
Қўш қанот ҳам бўлар саодат ўзи.
Юлдузлар машъала йўлларингизда,
Бахту иқбол жоми қўлларингизда.
Қўлингиз қўшиқлар ёзар ҳавога,
Севгингиз овоза бутун дунёга.
Ҳамид Олимжону Зулфия каби,
Эй, ижод самосин бир жуфт кавкаби.

Саида Зунунова, Саид Аҳмаддай,
Олтин ҳарфлар билан битилган хатдай.
Бахтингиз то абад барқарор бўлсин,
Етти пуштингиз ҳам бахтиёр бўлсин!

* * *

Қанотга айлансин куракларимиз,
Толега айлансин юракларимиз.
Имон-эътиқоддан қилмасдан жудо,
Паноҳингга олгин бизни, эй Худо!

*Энг яхши тилаклар билан Абдуҳамид Пардаев,
2016 йил январь-февраль.*

ҲАЛИМАНОМА

Оташқалб шоира Ҳалима Аҳмедовага

Самога айланиб бормоқда қалбим,
Бунчалар яқинсан, эй олис ёрим.
Ҳалима кўз ёши, қулгуси ҳаққи,
Сенга тиз чўкаман, Парвардигорим!

Ассалом, эй соғинч чўлидаги Гул,
Ҳижрон гирдобида, кўлидаги Гул!
Малика Нодира каби хонимсиз,
Не бахт, ўтгиз йиллик қадрдонимсиз.
Қизғин саксонинчи йиллар охири,
Ошкора замона ботин-зоҳири.
Дийдорингиз шабнам янглиғ беғубор
Навоий, 30¹.да илк бор бўлган ёр.
Тасодиф десамми, десамми омад,
Ўшанда қилганман мен ҳам хушомад.
Шавкат Раҳмон, яна Муҳаммад Юсуф,
Улар умри қисқа бўлди, тасассуф.
Хонада бор эди Абдували² ҳам,
Ҳатто Рауф Парфи каби вали ҳам.
Юксак қояларда очилган гулсиз,
Эвоҳ, хазон келмай сочилган гулсиз!..

¹ Тошкентнинг Навоий кўчаси, 30-уйда жойлашган Ғафур Ғулум номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти назарда тутилади.

² Абдували – таниқли шоир Абдували Қутбиддин.

* * *

Бухоронинг қалби қалқар кўзида,
Офтобу ой каби балқар сўзида.
Киприк билан чизар туннинг сувратин,
Тонгда очилгувчи тонгнинг ҳайратин.
Қайғули ноласи бу тоза гулнинг
Маъюс хаёллари қора сунбулнинг.
Юрагида ёнган туйғулар бари,
Ҳаёт қонунига телба-тескари.
Қаҳқаҳалар отар ғам овозида,
Ҳар онгни уйғотар хазон созида,
Руҳида Яратган эгамнинг нақши,
Шоирани нечун демай мен яхши.

* * *

Кўзинг қиёматдан хабарму манга,
Зулматнинг сиёҳи назарму манга,
Жаннат йўлларида ўтибман чоғи,
Жаҳаннам оғуси шакарму манга?

Хазон уйқусидан уйғонди кўнгил,
Умид ҳосили йўқ шажарму манга.
Фиғон пайконида буздим фалакни,
Йиғлаган абрлар ҳазарму манга?

Ҳар нур толасига эврилди жоним,
Қорайган фарёдим қамарми манга.
Кимнингдир ҳажрида беармон ёндим,
Қалбим хокистари самарми манга?

Синди паймоналар дайри фанода,
Қон тўла бу дилим соғарми манга.
Афсонасин судраб кетди баҳорлар,
Мискин тийрамоҳлар гузарми манга?

Шамол сийнасига бошимни қўйсам,
Очилган ҳар ғунча зарарми манга.
Яна ёнгим келар ишқ гулханида,
Ёниб-ёнмаслигим қадарми манга?
Кўзинг қиёматдан хабарми менга?..

* * *

Орзу қушларининг вайрон уяси,
Бағримиз кемирар армон куяси.

Мен каби ахтариб ишқ шуъласини,
Куйлайди дарду ғам ашуласини.
Афсоналар айтар парвоналарга,
Қалбин тортиқ қилар девоналарга.
Одимлар айрилиқ қора тиғида,
Минг бир армон изи қорачиғида.
Чапдаст сарроф қисмат қўлидамиз биз,
Ишққа ташна тақир чўлидамиз биз.
Сизга ҳам бегона худбин дарғалар,
Дўрмон боғларига кўнган қарғалар.
Наинки мен каби ултони ғамнинг,
Шодликнинг гадоси, султони ғамнинг.

* * *

Эй, бахтнинг ортидан умидвор чопган,
Азоб йўргагидан ўғлини топган.
Исми ҳам бағоят ўзгача Шоҳдил,
Ҳазратим айтгандай шоҳдай огоҳ дил!
Тебратган Парфидай устоз бешигин,
Фаришталар очиб-ёпар эшигин.
«Оз сўзлаб, оз ухлаб, яна оз егай,
Оз егай ва лекин мудом соз егай¹».

Онасиз – қалбингиз амрини айта,
Тангридан иқболин сўрайсиз қайта:
«Берган азобларинг жонимга малҳам.
Барча синовингдан чиққайман омон.
Бедор тунлар, бемор юрагим ҳаққи,
Ўғлимни асрагин, асра, Художон!»
Шоҳдил, мард Фарҳоддай гўзал тийнати,
Қонсинглим ҳаётин гўзал зийнати.
Ёлғиз деманг бироқ фарзандин асло,
Неча Алпу Барчин шеърлари аъло.
Наинки Шоҳдилдай қора кўзи бор,
Ҳалиманинг завол билмас сўзи бор.
Меҳрибон онадай тавоби зиёд,
Оташқалб шоира – савоби зиёд².

¹ Алишер Навоий, «Фарҳод ва Ширин» достонидан муаллиф эскартиши.

² Қуръони карим «Қаҳф» сурасининг «Мол-мулк, бола-чақа шу ҳаёт дунё зийнатидир. Парвардигорингиз наздида эса (абადий) қолғувчи яхши амаллар савоблироқ ва орзулироқ (орзу қилишга арзирлироқ-дир)» ояти шарифасига ишора. Қаранг: «Қуръони карим», Алоуддин Мансур таржимаси. Т., 2004 й., 333-бет.

Минг бир заҳмат билан берилган сайқал,
Шеър ашъорлари мангулик ҳайкал!

* * *

Гарчи боши узра муҳаббат тожи,
Минг бир азоб минг бир хато хирожи.
«Юрагида жавлон урар тутунлар,
Унга кўнгил беринг бағри бутунлар»¹.
Бўғзимга тиқилиб қолар бир нима:
«Наҳотки бу буткул бошқа Ҳалима?!»
Наҳот то қиёмат асло қўймас тинч,
Ҳижрон дашти ичра кимсасиз соғинч.

Нечун бахту иқбол мисоли рўё,
Нечун ҳаёт сизга ағёрдай гўё?
Бу қандай матонат, бу қандай бардош:
«Оч қолсак юрак бор, чанқасак – кўз ёш!»
Кимлар чанқаб ичар кўзингиз ёшин,
Кимлар ноҳақ отар маломат тошин.
Нечун Ҳалимага – ашъор мафтунни –
«Ҳамдард тамакининг қора тутунни».
Орзунинг музлаган сояси недир,
Азоб гулханларин дояси недир?
Наинки севмоққа келган бўлгансиз,
Наҳот алданмоққа келган бўлсангиз?
Бир кокили кумуш, бир кокили зар,
Япроғи ложувард, меваси гавҳар,
Туйғулар ичида наҳот зўр севги,
Озодликни севар кўзи кўр севги?

Ишқингиз умматсиз пайғамбар наҳот,
Кўнглингизда минг дард – пайғом бор наҳот.
Ҳалимахон, айтинг, бу қандай зафар:
«Ажал қўшиғида ишқ бор музаффар».
Огоҳ қилинг, эй гул, мени ҳам ахир,
Қонда нетиб қулар қирмизи таҳқир?

Наҳот Сиз ҳам мендай андуҳпарастсиз,
Ҳижрон шаробини сипқориб мастсиз.
Наҳотки бешафқат ҳазили бахтнинг,
Наҳот ҳамон армон манзили бахтнинг?

¹ Машҳур ҳофиз Комилжон Отаниёзов куйлаган халқ қўшиғидан байт, муаллиф эскартиши.

Наҳотки тақдирнинг йўқ ҳеч ибоси,
Наҳот руҳингизда қайғу либоси?
Тонгингизга қора чизиқ тортган ким,
Умидингиз парча-парча йиртган ким?
Наҳотки на само, на асрий ерда,
Яшайсиз Сиз фақат қайғули шеърда?
Қақнусдай аланга боласимисиз,
Ҳижрон даштин алвон лоласимисиз?
Бўрондай ғалаён солиб келарсиз,
Қандай қудрат билан ғолиб келарсиз?
Ҳомуза тортганда керишиб баҳор,
Наҳот қўлингиздан кетар ихтиёр?
Наҳотки муҳаббат макри шайтоннинг,
Сарбаланд ишқ қасри арки шайтоннинг?!
Наҳот йўлдан урган Сизни ҳам сароб,
Ичгансиз билмасдан заҳарли шароб?
Наҳотки унутиб бахтнинг отини,
Ҳаттоки тотгансиз дўзах тотини.
Наҳотки наинки Заминдай фаршни,
Оҳингиз титратар ҳаттоки Аршни:

«Қуёш дарахтларнинг учига қўнган
Ва ёдим япроқлар ичида ниҳон.
Видо куйи янглиғ ғамгин шаббода –
Қадим сеҳргардай ўйнатади жон.
Дунёдан кечганман, дунё кечмаган –
Баҳримдан юлдузлар сув ичар ҳамон.
Аршингни титратган бўлса фиғоним,
Тавба қилдим, тавба, кечир, Художон».

Наҳот ўзингизга ўзингиз ёвсиз,
Ўзингиз тергайсиз ғоят аёвсиз.
Наҳотки жаҳаннам қаъридан қочиб,
Яна талпинарсиз бағрингиз очиб.
Наҳотки айрилиқ ёруғ кун каби,
Бир йўла зим-зиё қора тун каби?
Наҳотки ёлғизлик совуқ тобутдай,
Ҳаттоки, ё фалак, ёвуқ тобутдай?
Шунчалар қисқами диёнат йўли,
Шунчалар узунми хиёнат қўли?
Оппоқ тонгларингиз бошига етган,
Наҳот қалбингиз ҳам ўмариб кетган?

Наинки гавҳардай бебаҳо дурга,
 Наҳот айландингиз бир ҳовуч нурга?
 Исми юлдузларда музлаган, эй тан,
 Ҳайратга соларсиз, ё Раб, дафъатан:
 Сўрайман кўксимга қўйиб қўлимни,
 Наҳот севиб бўлар ҳатто ўлимни?!
 Наҳот сабаб бўлган чексиз фарёдга
 ОРЗУ ФУҚАРОСИ ҳам тушар ёдга.
 Эй, қисмат қошида ғолиб хандаси,
 Наҳотки ўзингиз «Эркнинг бандаси»!

Ҳалима Аҳмедовага шеърига назира

ЭРКНИНГ БАНДАСИ

Олам ичра барқарор бахти,
 Барча қушлар мулозимлари.
 Само каби сарбаланд тахти,
 Чикора шоҳ лавозимлари.

Бахтлар ғулом, вақтлар берар тан,
 Тоғларни ҳам бошлаб кетади.
 Безор қилган ишқдай дафъатан,
 Дунёни ҳам ташлаб кетади.

* * *

Радиода кечар аксар ҳаётингиз,
 Радиодан янграр аксар баётингиз.
 Суҳбат қуриб гоҳо турфа арбоб билан,
 Ҳаётингиз безагайсиз зар боб билан.
 Суҳбатингиз дармон, дармон мен учун ҳам,
 Сиз билан бир суҳбат армон мен учун ҳам.
 Одамларнинг ҳамроҳисиз йўллардаги,
 Чўпонларнинг ҳеч чеки йўқ чўллардаги.
 Лайли-Ширин каби ишқнинг беморисиз,
 Узун тунлар Сиз ҳам ишқнинг бедорисиз.
 Кимга сабоқ, кимларгадир панд берасиз,
 Панд берасиз демай ширин қанд берасиз.

О, Радио, мен учун ҳам улуғ даргоҳ,
 Меҳр ҳамда муҳаббатга тўлуғ даргоҳ.
 Узоқ йиллар ишлаганман бу гўшада,
 Ақлимни ҳам пешлаганман бу гўшада.

«Ватандош»¹лар билан суҳбат қураар эдик,
Лочин каби учиб жавлон урар эдик.
Ҳиммат қилган Ғафуров²дай устозимиз,
Ва бошланган Радиода парвозимиз.
Радиода мен ҳам қўшиқ-қуйли бўлдим,
Сергелидан кулба тегиб уйли бўлдим.
Дўст бўлмадим умримда ҳеч мотлар билан,
Ишлаганман ғоят улуғ зотлар билан.
Шахсан Шерзод Ғуломович³ раҳбар ўзи,
Бизлар учун қонун раҳбар ҳар бир сўзи.
Қодирийнинг набираси Хонадамир ҳам,
Неъмат Мурод каби тахтсиз хон-амир ҳам.
Мамлакатхон опадан⁴ ҳам сабоқ олдим,
Гўё унинг бир ўғлидай бўлиб қолдим.
Оламни лол қилиш фикри бошимизда,
Гўзал Офелия⁵ мудом қошимизда.
Саидахон опа сипо бордай дарди,
Мен каби ғўр йигитдан ҳам ийманарди.
Ҳатто қай бир ўғли домла Миртемирнинг,
Туғишгани элга маълум улуғ мирнинг.
Ишлаганман Шукур Бурҳон қизи⁶ билан,
Гўзалдан ҳам гўзал ўчмас изи билан.
Айтсам адо бўлмас улар таъбирини,
Юрагимда сақлағайман ҳар бирини.

Тўхтаев⁷дай бағри дарё бир устозим,
Бир устозим демайин ҳеч пир устозим,
Таржима ҳам аъло хунар дерди менга,
Ҳар хунардан фойда унар дерди менга.

¹ «Ватандош» – Ўзбекистон Радиосида чет элдаги миллатдошлар учун бериладиган эшиттиришлар муҳарририяти.

² Ғафуров – таниқли адабиётшунос олим ва таржимон Иброҳим Ғафуров.

³ Шерзод Ҳамидович – Шерзод Ғуломов, Ўзбекистон Радиосининг чет элларга эшиттиришлар дирекциясининг директори, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Ҳамид Ғуломнинг ўғли.

⁴ Мамлакатхон опа – таниқли бошловчи Мамлакат Пўлатова, қўшиқчи шоир Акмал Пўлатнинг қизи.

⁵ Офелия – Саида Холмирзаева, атоқли ёзувчи Шукур Холмирзаевнинг турмуш ўртоғи, талабалик йилларида Шукур ака Гамлет, Саида опа эса Офелия ролини ижро этганига ишора.

⁶ Шукур Бурҳон қизи – инглиз тили мутахассиси Шодия Бурҳонова.

⁷ Тўхтаев – таниқли радиожурналист ва шоир Тўлаган Тўхтаев.

Ҳам ўргандим шу Инсондан ибодатни,
Намоз каби ҳам фарзу қарз хуш одатни.
Парвардигор ювиб барча доғларини,
Макон қилсин унга жаннат боғларини...

Ўша йиллар хотирамдан чиқмас сира,
Қанча йиллар ўтса ҳамки тортмас хира.
Сиз эътибор берманг турфа хил миш-мишга,
Сидқидилдан ёндошардик бизлар ишга.
Ишқ шароби билан сармаст ёш эдик биз,
Ишқ аҳлига Фарҳод каби бош эдик биз.
Гуруҳ-гуруҳ бўлиб гоҳо олишардик,
Гўё ғаним тўдалардай солишардик.
Кимлар бургут, кимлар қузғун, ким сор эди,
Юмалоқхат ёзғувчилар ҳам бор эди.
Ёмонликдан лекин олис эдик бизлар,
Адолатга ташна холис эдик бизлар.
Ҳали ҳануз душманман разолатнинг,
Адолатнинг сарбозиман, адолатнинг!

* * *

Ўсиб кун кўрмаган гулнинг туйғуси,
Ҳалима Ойнинг ҳам аччиқ қайғуси.
Эй, уйқу бегона узун кечалар,
Ҳасрати фузундан-фузун кечалар.
Эй, ўтсиз диллардан олов излаган,
Тўмарисдай ғолиб ялов излаган.
Эй, менинг қалбим ҳам титратган бонги,
Соғинч гирдобида зулматдай тонги.
Эй, менинг хаёлим бузаётган ой,
Танҳолик тунида сузаётган ой.
Ёнма-ён наинки қуёш дўкони,
Жонажон ҳамсоя ойнанинг макони.
Жўшқин эҳтиросу минг сир яширин,
Қатор шеърларингиз бол каби ширин.
Ўсмадай ярашиб қайғу қошига,
Ошиқсиз ғаниму дўстлар тошига.
Гўё манглайин шўр босган фуқаро,
Наҳот тентирайсиз қайғу-бахт аро.
Наҳот минг балога дучор жонингиз,
Дўзах ўтиними устухонингиз.
Яланг жароҳатга сепилган туздай,
Наҳот қуёшнинг ҳам оғуши муздай.

Ё Раб, дод соларсиз мисоли мақтул:
«Тунлар тул, тонглар тул, умидларим тул!»

Ҳалима Аҳмедовага шеърига назира

Ишқининг ишқида шодлиги – бебахт,
Йўлларда саргардон қисмати карахт,

Бағри ғамлар тунаб қолган вайрона.
Кўнгли ҳам на соғу ва на девона,

Худодан тилаган меҳмони қани?
Қалдирғочдан қолган забони қани?

* * *

Оламнинг Темурдай хоқони бизда,
Шеърият мулкин ҳам султони бизда.
Тиббиёт илмининг шоҳаншоҳи ҳам,
Бухорий сингари ҳадис шоҳи ҳам.
Қайси бир соҳани олмайин тилга,
Аллома беҳисоб яқин ҳар дилга.
Санъат бобида ҳам баланд кўлимиз,
Тангри лутфи билан очик йўлимиз.
Булбул каби бийрон хонандалар бор,
Булбулни лол қилар созандалар бор.
Улар ичра ғоят тенгсиз Дилнура,
Сирли нолалари мисоли сура.
Мумтоз ашулалар куйлаган аъло,
Дафъатан бошига етди қай бало.
Ва лекин барҳаёт лоласи унинг,
Қалбларга кўш қанот ноласи учун.
Дилнурани мен ҳам ёд этарман, ёд,
Руҳини ҳамиша шод этарман, шод.
Кўшиқлари бири-биридан яхши,
Ва лекин мана бу уларнинг нақши:

Қачон кўрсам ул ойни, куйдурур жонимни афғоним,
Агар кўрмак муяссар бўлмаса, мискин менинг жоним.

Кўзум ёши таним захми била кўюнг йўлин туттум
Ки, бир сари борур ашким, яна сари борур қоним.

Танимда буки пинҳон доғлардур, айлагай пинҳон
Танимни, ҳар тарафдин бўлса пайдо доғи пинҳоним.

Қуюндек дашт уза саргаштадур хоки таним, ёхуд
Либос этмиш қуюннинг пардасидин жисми урёним.

Танимға келмади овора кўнглум кўйидин, гўё
Унутмиш хонумонин ул алохону аломоним.

Ёнимға келди ул маҳваш, дам урмон, лек найлайким,
Кўнгулнинг изтиробидин тешилгудекдурур ёним.

Аёқчи маҳвашу май дилкашу аҳли тараб сархуш,
Қадаҳ келтурки, қилмоқ порсолиқ йўқтур имконим.

Замон асқобининг ҳажри қошимда васлидин хушроқ
Ки, хушроқдур висолимдин алар оллида ҳижроним.

Навоий ишқ аро зуннор боғлаб кирди дайр ичра,
Муғона бир қадаҳ бермас ҳануз ул номусулмоним¹.

*Алишер Навоий, «Бадое ул-васат», 400-ғазал. Ўзбекистон
халқ артисти Абдуҳошим Исмоилов куй басталаган,
Дилнура Қодиржонова маҳорат биан ижро этган.*

* * *

Тўкилган малаклар гулкосасидан,
Туғилган ёмғирлар сирли сасидан.
«На ҳаёт ишқи бор, на ўлим ёди»
Деманг назмингизда соғинч фарёди.
Гоҳида зорланиб, озорланарсиз,
Ҳасрат оғушида мозорланарсиз.
Эй, бўм-бўш қадаҳдай қақроқ юраги,
Танҳолик, эй ғоят, дилкаш эртаги,
Қўлимда Сиз битган афсунгар китоб,
Сиздай жўшиб мен ҳам қиларман хитоб:

«Маккора гулларнинг ифорларидан
Бир кулба тиклайлик иккимиз учун.
Кулбаки, муқаддас наққоши армон,
Поёндози осмон, тўшаги осмон».

* * *

Жоним ичидаги қадим ҳикоя,
Ҳаттоки жонимдай надим ҳикоя,

¹ Алишер Навоий, «Бадое ул-васат», 400-ғазал. Ўзбекистон халқ артисти Абдуҳошим Исмоилов куй басталаган, Дилнура Қодиржонова маҳорат биан ижро этган.

Мажнун маҳлиёси мендан ҳам ортиқ,
Девонавор қалбим Сиз учун тортиқ.
Муҳаббатсиз дунё мен учун ҳам тор,
Қалбим парчалайман бўлмаса хуштор:
«Ўз қонидан ўзи сархуш юрагим,
Хўш, энди юрагим, хўш, бўш юрагим!»

* * *

Қафасдай ёлғон ишқ совуқ зиндони,
Бевиждон оламнинг қора осмони.
Қай бир замондошлар бўлгани бўлган,
Ўзларидан аввал қалблари ўлган.

Гарчи ўртанармиз азоб тифида,
Қалбларимиз қушлар қорачиғида.
Гоҳо лочин каби қанот керасиз,
Қуёшга ёнишдан сабоқ берасиз.
Қалбингизда олов авжи ортади,
Олов ичра асрон наъра тортади.

Ҳалима Аҳмедовага шеърига назира

Қисмат иккимизга очилмаган фол,
Мен-да бир орзуман, Сиз ҳам бир хаёл.
Сир бермай кулади тун – соҳибжамол.

Олислар ўқилмай ёқилган китоб,
Жонлар гуноҳларга асралган жавоб.
Қайга ботиб кетди биз севган офтоб.

Бир қўшиқ излаймиз далли девона,
Дийдалар май тўла ғамгин афсона.
Оҳ, айтинг, биз нечун бўлдик бегона?!

Мен-ла қол демоққа бир илтижо йўқ,
Музлаган лаҳзада Сиздан садо йўқ.
Маъюс пичирлайман: жонда ўчган чўғ...

Булутлар осмонда лаҳзалик қабр,
Бўғзимда куяр сўз – минг йиллик асир.
Изларингиз аста ювади ёмғир.

* * *

Тангрининг сўзида ниҳон Ҳалима,
Қушларнинг кўзида осмон Ҳалима.

Самовот бағрида адашган, эй қуш,
Ким бўлдим бир нафас қилмасам сархуш.
Қоя каби мағрур бўлса ҳам ўзи,
Қўксида соғинчнинг умидвор кўзи.
Соғинч гулханидай ловуллар қалби,
Соғинч дарахтидай шовуллар қалби.
Ишқ учун кишанлар ясаган тундан,
Минг бир қалб сўрайди телба жунундан.
Гўё ер кўрмаган полвон кураги,
Эй, севги чашмасин ўжар юраги!
Ўн саккиз минг олам қуёшлари ҳам
Ожиз, қуримайди кўзидаги нам.
Сиз вайрон умрни ҳайрон кезарсиз,
Мен ҳайрон сингари вайрон кезарсиз.

Қаҳқор қисматингиз тилар бағримни,
Эвоҳ, не қилса ҳам қилар бағримни:
«Кўксимда тонг каби ухлайди болам,
Меҳрибон ёр каби қучоқлайди ғам».
«Қатлгоҳга чиққан паридай қамар»,
Айтинг, хор айлади қай бир Оҳтамар¹?!
Ҳатто ўхшатишлар ғоят қайғувор:
«Боласин соғинган онадай мозор».
Хаста юрагимни ёриб дафъатан,
Ойнинг шуъласидан тўқийсиз кафан.

* * *

Биз ҳали туғилмай тўқилган оят
Ишқ дарди каби йўқ мангу ривоят.
Заминни кўтариб юришга қодир,
Сизни не учун мен демай баҳодир.
Мен ҳам руҳ билан жон ичра талашман,
«Музлаган қуёшман, сўнган қуёшман».
Во дариғ, менга ҳам бегонасиз Сиз,
Ғам деган қиз билан дугонасиз Сиз.
Шароб бермасанг ҳам майли баҳридан,
Танграм, ўзинг асра унинг қаҳридан.

* * *

Эй, гўзал хаёлим, гўзал афсонам,
Висоли то абад армон, эй санам!

¹Оҳтамар – арман халқ иждиётида мажнунсифат ошиқ тимсоли.

Мендай ишқ бобида норасидасиз,
Висол ва ҳижроннинг орасидасиз.

Жўмард Гамлет каби Сиз ҳам бебаҳо,
Муҳаббат арвоҳин ҳайдайсиз гоҳо.
Шеърят онаси – гўзал изтироб,
Изтироб шевасин ўқиш ҳам азоб.
Баъзида йиғлайман Сизга қўшилиб,
Нолалар қиларман Сиздай эшилиб:
«Жонимни бунчалар арзон сўрадинг,
Соғинч ипларидан тортилган, эй дор.
Айланма, фалаклар, йиғлама, осмон,
Менга ўз ғамимдан қазингиз мозор».

* * *

Қоронғу тунларни оқлар Ҳалима,
Қон билан оламни поклар Ҳалима.
Жунун шавқи билан девона мендай,
Ишқсиз ғарибларга бегона мендай.
Муҳаббат бобида чевар зиёда,
Ҳатто Мажнундан ҳам севар зиёда.

Дурдона мисоли чиқиб садафдан,
Девонавор келар Мажнун тарафдан.
Ўзини топар ҳар дурдона ҳарфдан,
Дуолар ҳам олар илоҳий кафтдан.
Қай бир кўзи кулиб, қай кўзи йиғлар
Даҳри дун беомон бағрини тиғлар.
Тушунар юлдузлар, ойнинг тилини,
Куйлар кенгликларнинг шаффоф дилини.
Наинки ёзар У ашъору дoston
Мангулик боғида яратар бўстон.

Саратоннинг сариқ самум шамоли
Ўргатган ёнишнинг фалсафасини.
Ҳаёт зарб айлаган сездирмай асло
Бағри ичра азоб қасидасини.
Сира худбин эмас, кўнгилпараст у,
Муҳаббат шароби билан сармаст у.
Кўзин кўзгусида мунаввар офтоб,
Минг мушқул саволга бир ўзи жавоб.
Шеър билан забт этган Сулаймон тахтин,
Қайғу хирмонидан ахтарар бахтин.

Қалбида гар асло кетмас доғи бор,
 Юлдузни бенарвон урар чоғи бор.
 Деманг шоир қилган уни номардлар,
 Шабнам каби гард ҳам қўнмаган дардлар.
 Содик, мард дарахтлар ёнида доим,
 Лайли ва Шириннинг жонида доим.

* * *

«Яйраганмиз ишқ боғида бизлар ҳам,
 Сайраганмиз ишқ боғида бизлар ҳам.
 Гар оламнинг дарди ишқдай ранжи йўқ,
 Гавҳари ишқ каби аъло ганжи йўқ.
 Йўлимизда ҳамон минг бир доми ишқ,
 Қўлимизда ҳамон минг бир жоми ишқ.
 Ҳажрида куйдириб минг аччиқ алам,
 Бизга илҳом берар ҳар қоши қалам.
 Гўзалларда зебо қошдан кўзгача,
 Қизлар назмин завқи ҳам, о, ўзгача.
 Минг ҳижрон ноласи ҳар хитобида,
 Азиз устоз ишқу ашъор бобида.

* * *

Шеър айтишда енга қай бир эрни ҳам,
 Унга бағишладим ушбу шеърни ҳам:

Боғ аро яшнайти гул,
 Кутгани бийрон булбул.
 Куйганлар билар ҳолин
 Арилар сўрар болин!

Шоира ҳам мисли гул
 Сархуш сирли ҳол билан.
 Қон ютар вале бизни
 Сийлар асал-бол билан»¹!

* * *

Шеърга мукка тушган мухлисга монанд,
 Шоирлар ошиғи қора донишманд,
 Гарчи ғолибона кўшиқдай ўлим,
 Гар мастона боқар ошиқдай ўлим.

¹ Муаллифнинг «Дўстнома» достонидан. Қаранг: Абдуҳамид Парда, «Дўстнома», достон. «Adabiyot uchqunlari» нашриёти, Т., 2016 йил .82-85-бетлар.

Деманг ҳеч: алвидо айтармиз бир кун,
Ўлимни ўлдириб қайтармиз бир кун.

* * *

Ким айтар ҳаётни ораста чечак,
Азал росту ёлғон пайваста чечак.
Осмондан баланду ердан паст бўлган,
Маҳшар соғинчида ишқпараст бўлган.
Наинки шайдоси қай бир нигорнинг,
Бизлар ошиғимиз Парвардигорнинг.
Шириндан ҳам ширин жафо ичрамиз,
Ҳазрат паноҳида фано ичрамиз.

Ишқ каби гар сирли ашула бўлмас,
Оламга ўт солар зўр шуъла бўлмас.

Гар ҳамма севолмас юраги тўлиб,
Гар ҳамма ёнолмас самандар бўлиб.

Гарчи ошиқ эмас нидо қилмаса,
Ишқ йўлида жонин фидо қилмаса.

Гарчи порлагандай яшиндай ялов,
Оламни ўртагай муҳаббат олов.

Гарчи чин ошиқнинг бағри чок бўлар,
Муҳаббат ўтида ёниб пок бўлар.

Ишқ билан ўйнашиб бўлмайди асло,
Қуюндай саргардон қилар бу бало.

Гарчи ишқ аҳлидай зор бечора йўқ,
Ўт аро куймақдан ўзга чора йўқ.

Гарчи ишқ куйдирар хонумонни ҳам,
Наинки хонумон, бор жаҳонни ҳам.

Ошиқ аҳли жумла жаҳондан кечар,
Жаҳон неки, ҳатто минг жондан кечар.

Ахир олам ичра неки бор сара,
Барчаси омонат шакл, манзара.

Яратгандан ўзга барчаси фоний,
Аллоҳ боқий, барча оламлар оний.

Олам ичра ёлғиз Ўзи барқарор,
Ўзидай илоҳий сўзи барқарор.

Бағримиз беҳуда тилмайди ҳавас,
Қора ер билан тенг қилмайди ҳавас.

Аллоҳ ишқидан ҳеч тушмаймиз йироқ,
Бағримиз беомон ўртамас фиरोқ.

Бир томонда қолиб ҳаёт булоғи,
Даштга олиб қочмиш ҳавас улоғи.

Лаҳзалик учқундан нурнинг фарқи бор,
Саҳар шабнамидан дурнинг фарқи бор.

Азал олтин офтоб аъло бўлади,
Қора чироқ бошга бало бўлади.

Бизни йўлдан урмас жамоли ёрнинг,
Биз учун муҳими камоли ёрнинг.

Ғофил дер: париваш гўзалликка бой!
Асли турфа хилтлар билан бу чирой!

Гўзал эмас асло париваш чигил¹,
Унинг юзи асли қон билан қизил.

Беш кунлик чиройнинг вафоси йўқ ҳеч,
Беш кунлик дунёдай бақоси йўқ ҳеч.

Арзимас ошиқу шайдо бўлишга,
Мажнундай эл ичра расво бўлишга.

Кимнинг ҳусни гулдай тез кунда сўлар,
Тангридан муваққат олинган бўлар.

Кимнинг гўзаллиги боқий бўлмайди,
Бундай гўзалликдан кўнгил тўлмайди.

Ёлғиз Тангри ҳусни баркамол аъло,
Мунаввар қуёшдай безавол аъло.

Ошиғи бўлса ҳам минглаб халойиқ,
Ҳеч бири бўлолмас ошиғи лойиқ.

Ҳатто минг жонимиз берсак ҳамки кам,
Ойдан ҳам гўзалдир, кундан ҳам кўркам.

Барча толиб, ўзинг матлуб, ё Худо,
Ишқ аҳлига ўзинг маҳбуб, ё Худо!

¹Чигил – қадимий туркий қабилалардан биринг номи. Чигил қизлари ўз гўзалликлари билан машҳур бўлган.

Икки олам ичра мангу маҳлиё,
Сендан ўзгага ҳеч боқмасмиз қиё.

Сендан ўзга пари, малак ҳам аъло,
Арзимайди назар солишга асло.

Жаннату кавсару тўби билан ҳур,
Бахш айламас сенсиз кўнгилга сурур.

Ҳам талаб завқини восил қил бизга,
Ҳам тилаб топмоқни ҳосил қил бизга.

Ўзингдан ўзгани бегона қилгин,
Зикринг билан масту мастона қилгин.

Ишқинг барқи солар бор жонларга ўт,
Шуъласи ободу вайронларга ўт.

Оташ юлдузлардан олган андоза,
Сирри ишқинг асил гавҳардай тоза.

Ақлу ҳушдан жудо беҳуш қил, ё Раб,
Васлинг майи билан сархуш қил, ё Раб!

Фано аҳли етган васлингга, ё Раб,
Наинки васлингга, аслингга, ё Раб!

Кимки абадият толиби бўлар,
Фоний бўлиб бу йўл ғолиби бўлар.

Кимки ўзлигини токи йўқ қилмас,
Фонийлик сеҳрини ҳеч қачон билмас.

Улар топа олмас васлинг комини,
Сипқора олмаслар бақо жомини.

Бизга ҳам фонийлик каби бахт бергин,
Боқийлик боғида баланд тахт бергин.

Омонат оламда нобуд айлагил,
Мангулик мулкида мавжуд айлагил.

Оламу одамдан кечиб батамом,
Васлингга етайлик, ё Раб, вассалом¹!

*Эҳтиром билан Абдуҳамид Пардаев,
2016 йил, июнь-июль.*

¹ Алишер Навоий. «Лисон ут-тайр» достонидан муаллиф табдили ва эскартиши.

УСТОЗНОМА

Устоз Абдулла Ориповнинг ёрқин хотирасига бағишланади

«Сизнинг қутлуғ номни асрагай юрак,
Боқий ҳаёт йўлини неча бор такрор
Англаган, уқтирган устозсиз бешак.

Ажиб суратингиз дилда барқарор;
Сизнинг хотирангиз фоний дунёда
Калом ва сўз билан этгум бахтиёр»¹.

ДАНТЕ

Эвоҳ, ноябрнинг боши², куз эди,
Бусиз ҳам хаста бу кўнглим муз эди.
Боқий телефонда деди ярим тун,
«Абдулла Орифдан айрилдик бугун!»
Гўё ғам селига ботдим, йўқолдим,
Наҳот Устозимдан айрилиб қолдим!

* * *

Азалий ҳукмини ўқиди ҳаёт,
Неча бор само ҳам кўмди куёшин.
Иқболи саждагоҳ Устозим, ҳайҳот,
Дафъатан тупроққа қўйдилар бошин.

Сўқир, ёвуз ўлим, минг дод дастингдан,
Зулматдай кирдингми шеър майдонига.
Ажал, сен найзангни санчдингми чиндан,
Ўзбек шеърятини паҳлавонига.

Олис фазоларга кетган ҳам қайтар,
Ботгувчи куёш ҳам чиқар билмай ҳад.
Наҳот она халқим алвидо айтар,
Устоз Ориповнинг бошида абад?!

¹ Данте. Дўзах. XV, 82-85. Абдулла Орипов таржимаси. Қаранг: Абдулла Орипов. Танланган асарлар. Тўрт жилдлик, III жилд, Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 2001 й., Т., 77-78-бетлар.

² Ўзбекистон Қаҳрамони, халқ шоири устоз Абдулла Орипов 2016 йил 5-ноябрда, Хьюстон шаҳрида шифохонада вафот этган.

Дардли мусиқалар, ингрангиз бир-бир,
Ўзинг ҳам йиғла, эй, дилда қотган ғам.
Ёруғ бу оламда бормикан ахир,
Шоир вафотидан ортиқроқ мотам!

* * *

«Фоний бу дунёнинг баланд-пастига,
Теран назар ташлаб ўтди боимон.
Миллат қадри дея яшаб аслида,
Халқининг дардига бўлолди дармон.

Жудолик дарди бор гар қалбимизда,
Қоядай ғурур бор ҳавас қилгулик.
Абадият ўсди кўз олдимизда,
Шитоб ёнимиздан ўтди мангулик»¹.

* * *

Эвоҳки, табиат юзин ўгирди,
Боқмади чопсак ҳам йиғлаб ортидан.
Наҳотки сизга ҳам ёғоч от берди,
Наҳот уйни берди ернинг остидан?!

«Эвоҳ, ўлим бир мулк, султони жимлик,
Қодир фармонида шоҳу фуқаро.
Қаро зулмат мудом қилар ҳокимлик,
Во дариғ, ўлимнинг туғи ҳам қаро»².

* * *

«Форобий кўчасин сўл томонида -
Ўтсангиз муқаддас хилхона тараф,
Саноксиз қабрлар ғаладонида
Орипов ётибди қиблага қараб.

Мен баъзан шу йўлдан уйга қайтаман,
Сайр этиб ҳовлиқма сойнинг қошини.
Устозим шаънига салом айтаман,
Зиёрат қиламан қабрин бошини»³.

¹ Устоз Абдулла Ориповнинг Ўзбекистоннинг Биринчи Президенти Ислоҳ Каримов хотирасига бағишланган «Мангулик» шеърини муаллиф эскартиши. Қаранг: «Китоб дунёси» газетаси, 2016 йил 28-сентябрь, 18-сон, 2-бет.

² Мақсуд Шайхзоданинг «Ғафурга хат» марсиясидан муаллиф эскартиши.

³ Устоз Абдулла Ориповнинг «Отелло» шеърини муаллиф эскартиши.

Устоз, бардаммисиз чин уйингизда,
То абад навқирон – синн¹ уйингизда.
Сизни ҳам мангулик бағрига олди,
Бироқ бағримизга туғёнлар солди.
Ҳамон келолмасман, ё Раб, хушимга,
Сиз кириб чиқарсиз аксар тушимга.

* * *

Бу йил бизлар учун оғир йил бўлди,
Оғир йил дастидан Ҳамид сил бўлди.
Мудом тутар эдим онам мотамин,
Бой бердик шеърият мулкин ҳотамин.
Ром қилган мен каби минглаб зоҳидни,
Тангрига топширдик Эркин Воҳид²ни.

Раҳмат, шеър битдингиз ёд этиб яна,
Барҳаёт руҳини шод этиб яна:

«Роса тортишдилар ер билан осмон,
Шафаққа айланди яноқлар чунон.

Шоирни меники дер эди само,
Меники дер эди она ер аммо.

Шоир-чи куйлади иккаласин ҳам,
Заминдан куч олди, самога ҳамдам.

Саксон йил чорлашди ўртага олиб,
Охир тортишувда ер чиқди ғолиб»³.

02.06.2016

* * *

Унинг ҳам Сиз каби беназир таъби,
Асилзода сиймо Навоий каби.
Шеърияти аъло шахсиятидай,
Шахсияти аъло шеъриятидай;
Камалакдай ашъор бўстони гўзал,
«Рухлар исёни», о, достони гўзал.

¹ Синн – ёш, бу ерда янги маъносида қўлланилган.

² 2016 йил 30 май санаси ўзбек адабиёти тарихига қора кун сифатида битилди – Ўзбекистон Қаҳрамони, халқ шоири устоз Эркин Воҳидов вафот этди.

³ Устоз Абдулла Ориповнинг устоз Эркин Воҳидов хотирасига бағишланган шеъри. Қаранг: «Китоб дунёси» газетаси, 2016 йил, 13 июль, 13-сон.

Есенин ҳам бўлган илҳомга тўлиб,
Ҳаттоки ҳайқирган Гёте бўлиб¹.

* * *

Қайғули ноласи ҳаёт – сатони,
Тангри бизга қилган тенгсиз атони,
Ислом Ота²га ҳам алвидо айтдик,
Самарқандга қўйиб Тошкентга қайтдик.
Наинки юртимиз тўлди ғам билан,
Оламнинг бағри қон бўлди ғам билан.
Наинки қон қилди қора кўлага,
Бағримизни қилди пора кўлага.
Ҳатто кексалар ҳам «Отам!» деб, «Отам!»
Катта-кичик тутди ҳафталаб мотам.
Гўёки сўнгандай олам куёши,
Барчанинг кўзида шашқатор ёши.
Наинки буюклар бири Каримов,
Элнинг раҳнамози, пири Каримов.
Йўлчи юлдуз каби порлайверар У,
Бизни иқбол сари чорлайверар У!

* * *

Икки минг бешинчи сана ҳам шундай,
Бағримиз қон қилган зулматли тундай.
Бардошимиз ногоҳ синади Худо,
Баҳор чоғи бўлди Парфи³дан жудо.
Қарсиллаб қулади ашғор чинори,
Ўз бағрига олди Тошкент «Минор»⁴и.
Сўнгра Озод⁵ ака тарк этди, ё Раб,
Қайғу сели ичра ғарқ этди, ё Раб.
Жудолик дастидан бағримиз ўйдик,
Шукур ака⁶ни ҳам бор бериб қўйдик.

Тегирмон тошидай чарх урар замон,
Тарих такрорланди яна беомон.

¹ Устоз Эркин Воҳидовнинг Есенин, Гёте сингари машхур шоирлар асарларини таржима қилгани назарда тутилади.

² Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти Ислом Каримов.

³ 2005 йил 27 март куни Ўзбекистон халқ шоири Рауф Парфи вафот этганди.

⁴ «Минор» - Тошкентдаги устоз Рауф Парфи дафн этилган қабристон.

⁵ Ўзбекистон Қаҳрамони, устоз Озод Шарафуддинов.

⁶ Ўзбекистон халқ ёзувчиси Шукур Холмирзаев 2005 йил 29 сентябрда вафот этган.

Яна элимизнинг кетди уч марди,
 Юракларни ўртар жудолик дарди...

* * *

О, Устоз, шаънингиз юксакдан-юксак,
 Сиз Арши Аълонинг бандаси, бешак¹.

Сиз ҳам офтоб каби мунаввар кўзгу,
 Она халқ тимсоли, ўзбек тимсоли.
 Камалакдай рангли дарёларни у,
 Жамлаган ўзида денгиз мисоли.

* * *

«Барчага баробар мерос бу башар,
 Отадан қош-кўзни олган ўғилдек.
 Билмам, қонингизда қай аждод яшар,
 Балки Бобо Кайфий, балки Улуғбек.

Балки танглайингиз кўтариб кетган,
 Дарбадар бир ошиқ ва ё сарбадор.
 Балки бир бобонгиз шаҳаншоҳ ўтган,
 Балки танангизда дарвеш қони бор»².

* * *

«О, устоз, жафокаш шу ҳилқат аро,
 Ҳамиша ҳамнишин қора қаламга,
 Гоҳида ғамгусор, гоҳ мотамсаро,
 Меҳрингиз сочингиз аҳли оламга.

Токи бўғизларда бўғилар нафас,
 Токи яралардан чак-чак томар қон,
 Бийрон булбул каби табиат эмас,
 Булбулдай куйлатди Ҳазрати Инсон.

Ватанга тикдингиз жонингиз мангу,
 Кўксингиз то абад кўксига қалқон.
 Юзма-юз келгандек гўё ўт ва сув,
 Юзма-юз Сиз билан доғули замон.

Буюк эътиқоддир сиз учун ҳам йўл,
 Буюк эътиқоддир муборак илҳом.

¹ Устоз Абдулла Ориповнинг «Фолбинлар» шеъридан муаллиф эс­картиши. Қаранг: «Китоб дунёси» газетаси, 2016 йил 28-сентябрь, 18-сон, 2-бет.

² Устоз Абдулла Ориповнинг «Генетика» шеъридан муаллиф эс­кар­тиши.

Оташ қалбингизда минг муаттар гул,
Оташ қалбингизда собит интиқом»¹.

«Муҳими назмингиз шалола мисол,
Барчани ром этар гул-лола мисол.
Ҳатто офтоб каби оташ-аланга,
Жўмарддай жон фидо қилар Ватанга»².

«Ёшлиқдан осмонлар ҳилоли бўлиб,
Ҳулкару Чўлпони бўлсам дегансиз.
Бетимсол юртимда камолга тўлиб,
Порлоқ юлдузлардай кулсам дегансиз.

Ниҳоят мусаххар мусаффо чирой,
Илҳом гули узра кумуш шабнамдай.
Учарсиз юлдузлар билан пайдар-пай,
Осмон гумбазида баҳсга тушгандай»³.

Тилло тожингизу тахтингиз ҳам шеър,
Қуёшдай мунаввар бахтингиз ҳам шеър.

Сизни азал мафтун этган Боботоғ,
Илҳом қадаҳини тутган Боботоғ.

* * *

«Севаман тинч оқшом, юлдузли тунни,
Севаман сайраса қушлар бетартиб.
Севаман оромни, суронни лекин,
Мен уни севарман барчадан ортиқ.

Хуруж айлаганда бедаво фироқ,
Аччиқ алам ичра ёнсам тутоқиб,
Ўлимни жонимдан севаман, бироқ
Мен уни севарман ўлимдан ортиқ»⁴.

* * *

Кузнинг қўшиғида, кузнинг оҳида,
Сезгансиз одамзот қалбин гоҳида:

¹ Ўзбекистон халқ шоири Рауф Парфининг «Шоир» шеърдан муаллиф эскартиши.

² Устоз Абдулла Ориповнинг «Учкун» шеърдан муаллиф эскартиши.

³ Устознинг «Юлдузлар» шеърдан муаллиф эскартиши.

⁴ Устоз Абдулла Ориповнинг «Севгисиз одам» шеърдан. Қаранг: «Йиллар армони», Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, Т., 1984 й., 31-бет.

«Улуғ Алишернинг соч оқин кўриб,
Оғир хаёлларга чўмар бу фасл.
Қайрағоч ёнида ғамгин ўлтириб,
Чолларга ҳассалар йўнар бу фасл».

«ЙЎЛЛАР АЙРО ТУШДИ АММО...»

*Ўзбекистон халқ ёзувчиси
Шукур Холмирзаев ҳикояси*

Талабалик пайтим ёдимда ҳамон,
Кўнглим ёришади эслаган замон.

Тошкент. Куз. Эсарди муздайин шамол,
Ярага сепилган туздайин шамол.

Ҳавода учарди барги ҳазонлар,
Заминни қучарди барги ҳазонлар.

Чорларди бегумон Бойсун тоғлари,
Мен учун қадрдон Бойсун тоғлари.

Хилват арчазорлар бағрига олса,
Кўнглим ичра сирли ғалаён солса.

Хаёл оғушида ёлғиз росмана,
Дунёнинг кенглигин ҳис этсам яна...

Бойсунни соғиниб тортарканман оҳ,
Йўлда Абдуллажон учради ногоҳ.

Кўтариб олганча бир даста китоб,
Талпиниб келарди мен томон шитоб.

Гарчи бўлса ҳамки Қашқадарёдан,
Гарчи сув ичса ҳам бошқа дарёдан,

Қўшни воҳаларнинг фарзанди эдик,
Илҳом парисининг дилбанди эдик.

Шу боис қадрдон дўст эдик яқин,
Абдулла нигоҳи мисоли чақин.

Кўнглимдаги гапни аввалдан билиб,
Деди китобларга ишора қилиб:

– Пушкин асарларин жилдлари ноёб,
Ҳозир сотиб олдим, жуда ҳам камёб.

Китоб харид қилмас ҳуда-беҳуда,
Шоир хотираси мустаҳкам жуда.

Навойдан тортиб то Ғафур Ғулом,
Ёд билмагани йўқ хулласи калом.

Чўлпон шеърияти, Усмон Носир ҳам,
Тан берар ҳаттоки ақли қосир ҳам.

Шеърият завқига тўймайди асло,
Пушкинни ҳам қўлдан қўймайди асло.

Тийрак кўзларидай диди бебаҳо,
Ҳамиша ҳамроҳи Лермонтов даҳо...

Кун ўтиб борарди – шом пайти эди,
Таом пайти эди, жом пайти эди.

Пушкин номидаги боғ сари юрдик,
Икки дўст биттадан лағмон буюрдик.

Лекин Абдуллажон келгунча таом,
Гўё узатгандай шароб тўла жом,

Бир дафтар тутқазди шеър билан тўла,
– Шуни ўқиб чиқинг, деди, бир йўла.

Яна деди: – Бироз келай айланиб,
Дафтарни қўлимга олдим шайланиб.

Илгаридан тахмин қилар эдим мен,
Унинг шеър ёзишин билар эдим мен.

Шеърларини ўқиб сеҳрга тўлдим,
Дўстимга нисбатан меҳрга тўлдим:

«Куз...

Қуёшнинг эринчоқ ёғдуларида
Совуқ ялтирайди барги хазонлар...»

Ўқиганим сайин кўнглим чоғ бўлар,
Ростдан куз қуёши эринчоқ бўлар.

Адирларни қиров қоплаган онлар,
«Совуқ ялтирайди барги хазонлар».

Сармаст қилган каби атиргул ҳиди,
Мени лол айлади шоирнинг диди.

Барги хазонлар ҳам диққатим тортди,
Уларга ҳаттоки меҳрим ҳам ортди.

Барчаси афсунгар сўзнинг қудрати,
Лочин каби ўткир кўзнинг қудрати.

Ниҳоят Абдулла ҳам келди қайтиб,
Бағримга босдим мен ҳайратим айтиб.

Дедим қалбим шавққа тўлиб дафъатан,
– Чинакам шоирлик, дўстим, сизга тан!

Сиздай туғма шоир борлигин билиб,
Ортиқ шеър ёзмасман номардлик қилиб.

Сиз бўласиз ўзбек назмининг нақши,
Менинг эса адиб бўлганим яхши.

Абдулла юзида балқар гул ханда,
Кўп ўтмай шеърлари чиқди «Гулхан»да...»¹

1997 йил.

* * *

Унута олмасман хитобингизни,
Қўлимдан қўймасман китобингизни.
Гарчи қоялардай собит шу Ватан,
Жавобсиз саволлар қийнар дафъатан:

«Нечун ҳар доим ҳам меҳрга тўлиб,
Ҳаёт эркаламас онамиз бўлиб?...

Мангу яшилликнинг маскани қайда,
Қайдадир хазонни билмаган баҳор?
Нечун у ҳовлиқиб оққувчи сойда,
Чавандоз умрнинг қайтмас сеҳри бор?!»

Нечун бу ҳаётнинг уммони ичра,
То ҳануз зиёда темирлар ҳиссиз.
Нечун ўзларини темирмас сира,
Муҳтарам инсон деб атарлар, эссиз?!

¹ Ўзбекистон халқ ёзувчиси Шукур Холмирзаевнинг устоз Абдулла Ориповга бағишланган «Йўллар айро тушди, аммо...» эссесининг муаллиф эскартиши. Қаранг: Шукур Холмирзаев, Сайланма, IV жилд, Эсселар. «Шарқ» НМАК Бош маҳририяси, Т., 2007 й., 131-143-бетлар.

* * *

Нечун одам аҳли чопар, уринар,
Талпинар қайгадир билмасдан тиним.
Нечун бахти ичра ғами кўринар,
Нечун ғами бисёр бахтида унинг?!

У нима истайди? Шону шавкатми
Юлдузлардан баланд? Кундан пурзиё?
У нима истайди? Тенгсиз қудратми,
Оёғи остида ётсинми дунё?!

Ахир аҳли башар бирвақт бир замон,
Қаноат қадрини билган росмана.
Наҳот ўзи банди олам устидан
Ҳоким бўлмоқни у истар ягона?!

* * *

Наҳотки, асрлар тентираб ўтар,
Ер узра ҳукмрон ғам бўлар фақат.
Кимларки яхшилик уруғин экар
Ёмон деб ном олар наҳот оқибат!
Наҳотки дунёда ҳақсизлик мангу.
Наҳотки одамзот қилингандир оқ?!
Наҳот, ўша Фрейд ҳақ бўлса, ёху,
Наҳот қотил бўлса ўсиб чақалоқ?!

* * *

«Токай ҳайқирасиз кўзингиз ёшлаб:
– Қайда ишқ, қайда рашк, қайдадир улар?!
Шу шўрлик заминни кетмангиз ташлаб,
Муқаддас туйғулар, олий туйғулар!

Наҳот руҳимизга ҳокимдир баъзан
Қаноат аталмиш ожиз бир сезги.
Наҳот Фарҳодларнинг оташ ишқидан
Ҳайратга тушишнинг ўзи ҳам севги?!»¹

* * *

«Наҳот ҳеч тинчланмас нотинч асримиз
Кўксидан қон силққан ярадор оху.
Унинг дардларини ким ҳам қилмас ҳис,
О, Устоз, ростдан ҳам қандай аср бу?!

¹Устоз Абдулла Ориповнинг «Отелло» шеърдан муаллиф эскартиши.

Урушу фалокат, низою таъқиб
Тинмайди, тинмайди, тинмайди сира.
Қани ким шодланар асрга боқиб,
Қани, ким айтади уни бокира?!

Давримиз гар олис ой қорасини,
Санаб бўлмагунча бир зум толмади.
Ва лекин одамзот дил ярасини,
Санаб етолмади, йўқ, етолмади.

Гарчи самоларда ёқолди чироқ,
Юлдуз қилиб отди фазога ўзни.
Қўзғата олмади ўрнидан бироқ
Аскар елкасида турган юлдузни.

Гарчи йўлга солди уммонлар кучин,
Яратмак истади сўнмас бир чирой.
Бироқ гулзорини топтамоқ учун,
Қайдадир разилга бериб қўйди жой».

* * *

Нечун бошим узра яшнаган япроқ,
Шовуллаб тўкилар эрта пойимга.
Наҳот учқур замон солмайди қулоқ
Менинг илтимосим, менинг раъйимга?!

* * *

Наҳотки шунчалар қаттол бу олам,
Наҳотки шунчалар бедил бу хилқат.
Сирли ҳикматининг сўнги-ку одам,
Наҳотки унга ҳам қилмайди шафқат?!
Майса ҳам уйғонар қайта қиш ўтиб,
Заррача бўлса ҳам бир ҳиммат унга.
Наҳотки энг улуғ фарзанди кетиб,
Бошин кўтаролмай ётса мангуга?!

* * *

Наҳот оёқ билан чиқмаслар тоққа,
Наҳот керак арқон, чўкич, улов-от.
Наҳот мангуликка ёрлиқ олмоққа,
Кифоя қилмагай шеърий истеъдод?!

Наҳот дўзахдан ҳам даҳшатли бўлган,
Қанча ҳодисалар, кунлар кўргансиз.
Хатто шайтондан ҳам ваҳшатли бўлган,
Олчоқларни кўриб чидаб тургансиз?!

* * *

Наҳот кечди соҳир ҳислардан инсон,
Наҳотки афсунгар туйғулар ғойиб.
Бешафқат тафаккур наҳот беомон,
Ғарибми одамзот ва ё ғаройиб?!

Унинг пойидадир замин-зироат,
Унинг пойидадир ҳаттоки само.
Қайда шеър? Қайда ишқ? Қайда синоат?
Қайда Мажнун учун дашти Карбало?!

Тўплар гумбурлаши, ваҳшат садоси,
Токай қутқуларга тўлар бу замон.
Ташландиқ ушоқнинг бўлиб гадоси,
Токай чағалайлар оҳ чекар нолон?!

Юлдузлар ёнади, офтоб чарақлар,
Кукунга айланур вужуд ҳам, аммо
Яралган эканки инсон бир вақтлар,
Наҳот туйғудан у бўлгай мосуво?!

Сарсон, соҳилларда тентираб яна
Ўйга ботирмикан беруҳ ошиқлар?
Денгизлар уфқига боқиб мардона
Куйлармикан ҳеч ким ўтли кўшиқлар?

Мовий далаларда ўзни унутиб,
Шабнам ичра кезса малла ранг тойчоқ,
Фазогир Миррихнинг меҳридан кечиб
Боқармикан унга энтикиб, муштоқ?

Улуғ илоҳасин – тилсиз жамолин
Унутиб қўймасми бир кун одамзод?
Буюк насибасин – тенгсиз хаёлин
Шу буюк тафаккур этмасми барбод?!

* * *

Наҳотки шунчалар бешафқат очун,
Наҳотки барчаси ўчар бешафқат.
Наҳот вазифамиз кўникмоқ беун,
Наҳот вазифамиз унутмоқ фақат?!

* * *

Наҳотки то фазлу фалокати бор,
Инсоннинг бир-бирга маломати бор?

Наҳот меҳрга зор беморлардан то,
Шоҳлар дилигача маломатдир жо?
Бахтсиз кимсаларнинг кўздаги ёши,
Наҳот Яратганга маломат тоши?
Наҳот одамзотга неча минг замон,
Маломат тошлари ҳамроҳ то ҳамон?
Наҳотки самога боқиб одамзод,
Фалакдан тилади мадад ва имдод;
Наҳотки топгани фалокат бўлди,
Шул сабаб ҳар сўзи маломат бўлди?
Наҳот сарҳадлардан ғамгин сас келар,
Маломат тошлари басма-бас келар –
Наҳотки маҳв этар одамни одам,
Одам эрур аммо тамошабин ҳам?
Одам қадри магар буюкдан-буюк,
Наҳот қай дилларда маломат тугук.
Не деб сўзлаганкин боқиб биз сари,
Бетимсол Ойбекнинг ҳорғин кўзлари?!
Сарғайган саҳфалар аро қараб тек,
Қодирий қабрини сўрар Отабек.

Мудроқ виждон учун, сохта шон учун,
Беҳуда тўкилган қанча қон учун,
Заминнинг тузалмас жароҳати деб,
Мовий дунёларнинг ҳалокати деб,
Бир кун эгилмасми одамзод боши,
Бизга ҳам ёғмасми маломат тоши?

О, буюк мавжудот, ҳазрати инсон,
Сенинг аслинг гаҳи ғафлати инсон.
Гаҳи сен баркамол бўлиб кўриндинг,
Гаҳи бечораҳол бўлиб кўриндинг.
Юлдузин бошингдан сочса ҳам само,
Гоҳо ўз қадрингни билмадинг, аммо.

* * *

Наҳот қордай тоза, тоғдек сарбаланд
Ўтюррак инсонлар дийдори армон.
Инсон дасти кўкка етса ҳам гарчанд,
Ғариб туйғуларга тутқун у ҳамон?

* * *

Асрлар сўнгида яралган инсон
Наҳот энди ўзин айласа барбод?
Наҳот охиратга юз бурса жаҳон,
Наҳот кароматлар ҳақ чиқса, наҳот?!

* * *

«Наҳотки бедаво бир қавм бордир,
Билар у на шуҳрат, на ор, на номус?
Шундоқ яшаб ўтган орсиз беордир.

Наҳот улар билан бебок ва беюз
Лоқайд фаришталар тўдаси ҳам бор.
На осий, на содиқ, шундайин бетус.

Наҳот маҳв айлаган Тангри ғазабкор.
Наҳот қабул қилмас дўзах ҳам ҳатто,
Наҳот ҳатто куфри топмас эътибор?!»¹

* * *

Наҳотки рост Данте ошкор қилган «сир:
Қайдадир сотқинлик рўй берган замон,

Руҳ кетиб, вужудга иблис киргайдир,
Вужуд аввалгидай юргайдир яшаб,
То муддат битгунча кечиргай умр,

Руҳ эса дўзахга юмалагай заб»².

* * *

Наҳот ҳаёт собит бўлмайди асло,
Тузилган агарлар ва магарлардан.
Бирор фирибгарга дуч келган асно,
Иборатми дейман фирибгарлардан?

* * *

Наҳот дардга дармон армондир холос,
Ҳамишалик қўшни қундуз билан тун.
Ёлғон дасти гарчи бўлолмас дароз,
Ҳақнинг қўллари ҳам эмасдир узун?

¹ Данте. Дўзах. Абдулла Орипов таржимаси. Қаранг: Абдулла Орипов. Танланган асарлар. Тўрт жилдлик, учинчи жилд, Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 2001 й., Т., 17-бет.

² Данте. Дўзах. XXXIII, 127-133.

* * *

Токай қаддимиз дол, бошларимиз хам,
 Токай нигоҳимиз тортади тупроқ.
 Токай ер устида ҳамдардимиз кам,
 Токай ер остида дўстимиз кўпроқ?!

* * *

«Наҳот файласуфлар асарлар бўйи,
 Улуғлаган башар аҳлини бекор.
 Наҳот ҳайвон каби инсон феъл-хўйи,
 Баъзида бешбаттар ёвуз ва маккор.

Наҳот дўст бўлолмас аҳли оломон,
 Йўлга солар фақат қилич ё фириб?
 Наҳот саодатли бўлолмас инсон,
 Оташқалб шоирлар гапига кириб?!»¹

«Наҳот давру даврон бемаъни асрор,
 Сақич каби кўчар оғизма-оғиз.
 Наҳот аслида у ташландиқ мозор,
 Валийнинг ёнида ётар ялмоғиз?»²

«Наҳот манфур қавм манфаатпараст,
 Ер юзида яшар қадим-қадимдан.

Қўлин совуқ сувга урмаган асло,
 Касби алдамчилик, найранг, қабоҳат.
 Наҳот яйрар улар қўзғалса бало,
 Яхшилар қалбида ёнса жароҳат.
 Элнинг тулпорини минсам дейди у,
 Наҳот уй-жойига ҳатто даъвогар.
 Эътиқод инсофи бўлмаган мангу,
 Турланар ўзгарса обу ҳаво гар.
 Итда вафо бўлар, унда вафо йўқ,
 Суяк отган зотнинг ялар пойини.
 Суврати силлиғу сийрати қуруқ,
 Қароқчидек тўнар борган жойини?»³

«Наҳотки аъмоли нафсу қабоҳат,
 Кураш деса англар қароқчиликни.

¹ Устоз Абдулла Ориповнинг «Ранжком» достонидан, муаллиф эскартиши. Қаранг: А.Орипов, «Ишонч кўприклари», Ғ.Ғулом номидаги АваС нашриёти, Т., 1989 й., 177-бет.

² Ўша асар, муаллиф эскартиши, 189-бет.

³ Ўша асар, муаллиф эскартиши, 193-194-бетлар.

Йўқ зарра имону тирноқча шафқат,
Дўндирар Шайтонга яроқчиликни.

Мансаб дер, бойлик дер, доврақ дегай, оҳ,
Ўз-ўзича бўлар ким шуҳрат, шонлик.
Наҳот зарур бунга шунчалар гуноҳ,
Наҳот зарур бунга шунча шайтонлик...»¹

Наҳот тоғдай чидам, тоғдай куч керак,
Нораво ватанни севмоқлик учун?
Наҳот тоғдай чидам, тоғдай куч керак,
Нораво элга сўз демоқлик учун?

АРЗИ ҲОЛ

«Устоз!» дейман қўлим кўксимга босиб,
Шогирд бўлолмадим бироқ муносиб.
Гарчи парвонаман бошингизда мен,
Оҳ, чаламулламан қошингизда мен.
Тенгдошу замондош шоирлар бари,
Сизнинг мартабадан минг сарҳад нари.
Гар азалдан шеърга ташна бўлдим мен,
Улғайганда Сизга ошно бўлдим мен.
«Баҳор»ни ёдласам болалик пайтим,
Баҳордай бўларди балки ҳар байтим.
Мактабда ёд олсам «Арманистон»ни,
Мен ҳам яшнатардим шеърый бўстонни.
Ўшанда ёр бўлса менга «Ўйларим»,
Чинордай юксалар эди бўйларим.
Гарчи нолимасман муаллимлардан,
Думбул бўлиб қолдим ғўр таълимлардан;
Афсуски ғамимни емаган ҳеч ким,
«Абдуллани ёд ол!» демаган ҳеч ким.
Фақат толиблиқда тингладим Сизни,
Афсуски, кечикиб англадим Сизни.
Бизларни қулликка қилган мубтало,
Шўро шоирларин билардим аъло.
Ҳатто Навоий ҳам назардан йироқ,
Ёдлардик биз «Яша Шўро»ни бироқ.
Бугун айтсам ёшлар қулар, худойим,
«Менинг оғам ўрис!» деганман доим.

¹ Ўша асар, муаллиф эскартиши, 199-бет.

Юсуф Хос Ҳожибнинг бегона жоми,
Тилга олинмасди Яссавий номи.
Минглаб Тўқай¹ларнинг очган кўзини,
Билмасдик Оллоёр² сирли сўзини.
Қуръони каримдан олис улғайдик,
Ким айтар мардона холис улғайдик.
Ҳолбуки, эътиқод эгизи Қуръон,
Хайёму Ҳофизлар негизи Қуръон.
Қуръон – одамийлик тамали тоши,
Тангрига пайваста шеърият боши...
Ҳадиси шарифлар олинмас тилга,
Коммуна шиори босилди дилга.
Шўро мафкураси пухтадан-пухта,
Заиф имонимиз куфр омухта.
Қулдай улғайтирди шўро муттаҳам,
Махрум ўсдик мантиқ, фалсафадан ҳам.
Устоз, бағрим ўртар «Йиллар армони»,
Армонки, во дариғ, йўқ ҳеч дармони!..

* * *

Наинки табиат мард қўшиқчиси,
Тилсиз табиатнинг тил уқувчиси;
«Озодликка чанқоқ, куйчи қаҳрамон»,
То абад маҳлиё бор аҳли жаҳон;
Сизга ҳам оламини қора этдилар,
Эзгу юрагингиз пора этдилар.
Ва лекин гўё мард Ҳазрат Алишер,
Элга фарзанд инсон элнинг гапин дер:

«Мен нечун севаман Ўзбекистонни,
Сабабини айтгин десалар менга.
Шоирона, гўзал сўзлардан олдин,
Мен таъзим қиламан она халқимга.
Халқим, тарих ҳукми сени агарда
Мангу музликларга элтган бўлсайди,
Қорликларни макон этган бўлсайдинг,
Меҳрим бермасмидим ўша музларга?
Ватанлар, Ватанлар, майли гулласин,
Боғ унсин мангулик музда ҳам аммо.

¹ Атоқли татар шоири Абдулла Тўқай назарда тутилади.

² Йирик диний арбоб ва атоқли шоир Сўфи Аллоҳёр назарда тутилади.

Юртим, сени фақат бойликларинг-чун
Севган фарзанд бўлса кечирма асло!»¹

Сизнинг ортингизда она халқ бордир,
Сиз каби меҳнаткаш, сиз каби суюк.
Унинг ташвишини унутмоқ ордир,
Уни унутганлар тўнкадир куюк.

* * *

«Қани, айт, мақсадинг нимадир сенинг,
Нечун тилкалайсан бағримни, оҳанг.
Нечун керак бўлди сенга кўз ёшим,
Нечун керак, рубоб, сенга шунча ғам!

Агар алдамаса шу совуқ симлар,
Гар шул эшитганим бўлмаса рўё:
Сен бешик эмассан, дорсан, табиат,
Сен она эмассан, жаллодсан дунё!»²

* * *

Устоз, ҳиммат билан шеър айтасиз рост,
Гоҳ ғолиб, гоҳ мағлуб соҳиби замон.
Ҳеч кимнинг ҳеч кимдан тили қисикмас,
Чегарадир фақат инсоф ва виждон.

* * *

«Минг йилларким, булбул каломи
Ўзгармайди, яхлит ҳамиша.
Аmmo шўрлик тўтининг ҳоли
Ўзгаларга тақлид ҳамиша.

Она тилим, сен борсан, шаксиз,
Булбул куйин шеърга соламан.
Сен йўқолган кунинг, шубҳасиз,
Мен ҳам тўти бўлиб қоламан...»³

* * *

Устоз, сизга такрор тан бераман, тан,
Ва лекин ёдимга тушар дафъатан,
Шонли ўрус халқин номусу ори
Пушкиннинг «Булбул ва какку» ашъори:

¹ Абдулла Орипов, Ўша китоб, 57-бет.

² Ўша китоб, 60-бет.

³ Ўша китоб, 91-бет.

Гулга тўлган баҳор чоғида,
Чаманзорда тун кучоғида,
Бийрон булбул куйлар ранг-баранг.

Бироқ турқи совуқ какку қуш,
Какулайди нохушдан-нохуш.
Асабларни қилади таранг.

Совуқдан ҳам совуқ нафаси,
Бизни бахтдан қилгудай жудо.
Ўртамасин бағримиз саси,
Ўзинг асра бизни, эй Худо¹.

* * *

Сизга таъзим қилиб айтайин, рости
Сизга илҳом берган бу ашъор асти.
Пушкин ҳам булбулни аъло санайди,
Ва лекин каккуни бало санайди.
Пушкин ҳам донишманд шоир албатта,
Ўн сатр бу шеърнинг ҳикмати катта.
Шоир ҳикматин сиз гўзал йўйгансиз,
Булбулни тўтига қарши қўйгансиз.
Она тилимизни бир боғ дегайсиз,
Кимларни тўтидай бир зоғ дегайсиз...

* * *

XX аср – долғалар асри,
Қизил туғда ўроқ-болғалар асри.
Замони шиддатли инқилобларнинг,
Оламни титратган шаън хитобларнинг.
Камалак мисоли ранг-баранг ишлар,
Турфа хил ихтиро, янгиланишлар.
Ўзгарди улуснинг асрий азми ҳам,
Ўзгарди насри ҳам ашъор-назми ҳам.
Асрий ғазал асрий аҳдидан кечди,
Ғоят юксак асрий тахтидан кечди.
Бир томонда қолиб Шарқнинг таъсири,
Жумла аҳли ижод Ғарбнинг асири.
Ҳеч қачон бўлмагай асло эски пир,
Қалбларни забт этди буюк Шекспир.
Олам аҳлин қилган асрори ҳайрон,

¹ Александр Пушкиннинг «Соловей и кукушка» шеъри, муаллиф таржимаси.

Давраларда ғолиб от солар Байрон.
Данте ва Гёте улуғ сиймолар,
Сеҳр ва синоат тўлуғ сиймолар.
Бағоят сарбаланд қоядай учли,
Ўрус насру назми баридан кучли.
Чехов ром қилгандай устоз Қаҳҳорни,
Пушкин мафтун қилди сиздай шунқорни.
Оташ Лермонтов ҳам илҳом бахш этди,
Қалбингизга илҳом сеҳрин нақш этди.
Унинг ҳам «Ўйлар»¹им деган шеъри бор,
«Гўзаллик – Тангридир!» деган ери бор.
«Қамиш»² қисматини қилган ривоят,
Сиз «Най»³ деб қилгансиз гўзал ҳикоят.
«Ўйлар»ига сира етмас бўйларим,
«Ўйлар»дан ҳам аъло, Устоз, «Ўйларим».
Наинки ашъори, таъби мўжиза,
Аслида у ҳам сиз каби мўъжиза.
Сира маломатдан чиқмаган боши,
Назми адолатли маломат тоши.

* * *

«Тухумдан чиқдию келтириб уни
Шу лойқа ҳовузга томон отдилар.
Ташландиқ ушоқ еб ўтади куни,
Хору хас, хазонлар устин ёптилар.

Дунёда кўргани шу тор ҳовузча
Ва мудроқ толларнинг аччиқ хазони.
Менга алам қилар, тилла балиқча
Бир кўлмак ҳовуз деб билар дунёни...»

* * *

Кўлмак ҳовуз дейсиз ғаддор гардунни,
То ҳануз кузғундай мурдор гардунни.
Наинки мусҳафдай ғайбномалар,
Шиддатли беомон айбномалар.

¹ М.Лермонтов. Танланган асарлар, I жилд. Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, Т, 1978 й., 111-бет.

² Ўша китоб, 87-88-бетлар.

³ Устоз Абдулла Ориповнинг «Най» шеъри. Қаранг: Йиллар армони, 148-бет.

* * *

«Кимсан, эй, тунлари мени пойлаган,
Макрига бойлаган ёвуз дарбадар.
Кимсан, эй, руҳимни мағлуб айлаган,
Мағрур юрагимга ташлаган назар.

Ёлвора бошлайман кимгадир ёниб,
Бир зум иродамни этаман бекор.
Бир зум ўзлигимдан қоламан тониб,
Бир зум ожизликка бўламан иқрор.

Гуноҳкор бандадай титраб-қалтираб,
Кимдандир сўрайман сўнгги ҳимоя.
Шамол ҳам увиллар нимадир тилаб,
Бирдан кела бошлар у машъум соя.

Тўлғаниб кетади ногоҳ юрагим,
Нимани истайсан, сўйла, эй дайди!
Секин ғудурлайди шунда аллаким:
– Наҳотки менга ҳеч раҳминг келмайди...

Ёмғир ҳам савалар мени беомон.
Шамол ҳам ҳолимдан кулгани-кулган.
Бошпана бер менга, мен – ваҳимаман,-
Ботирлар қалбидан қувғинди бўлган»¹.

«БАҲОР» манзумаси таърифи

Қўшиғи – ҳақиқат, куйи – маърифат,
Эй, устози аъло, авлиёсифат,
«Баҳор»²ни ёзгансиз ғайратга тўлиб,
Биз ҳамон ўқиймиз ҳайратга тўлиб.
Устоз Ориповнинг мангу байти бу,
Ўзбек шеърятин баҳор пайти бу.
Бу шеър асли бир юз қирқ тўртта сатр,
Уммон каби теран, муаттар атир.
Гарчи бўлса ҳамки манзума яхлит,
Олти қисм қилдим олимлар тахлит.
Жўшқин манзуманинг дастлабки боби,
Баҳор таронаси, баҳор ҳубоби.

¹ Ўша китоб, 111-112-бетлар.

² Абдулла Орипов, «Йиллар армони», 124-128 - бетлар.

Булбулдай ҳар гулга парвона бўлиб,
Баҳорни куйлайсиз мастона бўлиб:

«Еллар ҳам уйғонар ишқалаб кифтин,
Офтоб ҳам юксалар – тик келар қуёш.
Тоғлар ҳам юк ташлаб кўтарар кифтин,
Безавол майса ҳам силкитади бош.
Ҳовлиқма жилғалар чопар беэга,
Қушлар қий-чувига тўлар дала, боғ».
Дейсиз: »Висолингдан қувонмай нега,
Баҳор, соғинтирдинг ахир кўп узоқ!
Ялдо кечасидай рутубатли қиш,
Солди руҳимизга оғир бир сурур.
Сен келдинг, уйғонди яна шўх олқиш,
Йиғлаган кўзларга тушган каби нур».

* * *

Сиз билан ҳеч шоир бўла олмас тенг,
Манзума кўлами олам каби кенг.
Кейинги қисмда бир жуфт бебаҳо,
Хотирга олинар устозлар даҳо.
Ғафур Ғулом сизга донгдор замондош,
Ҳамон фироғида фиғон чекар Шош.
Устоз Шайхзода ашғор лочини,
Хаёли бамисли Курагонийдек.
Гар тарих эврилса шуҳрат тожини,
Унга кийгизарди Султон Улуғбек.

Улар қабри узра тортасиз наъра:
«Баҳор келаётир, бош кўтар, қара!...»

* * *

Ҳазратда муҳими фано мавзуси,
Сиз учун муқаддас она мавзуси.
Оналар кўз юмса агар ногаҳон,
Ростдан, қулаб тушса арзийди осмон.

Мен ҳам сиздай «неча кунки
Келолмайман ҳушимга.
Онажоним кечалари
Кириб чиқар тушимга...»

«Унинг оромгоҳи бундан олис жой,
Олисда ётибди менинг паноҳим.

Бугун кетганига тўлибди беш ой,
Беш ойким, кўксимда ёнади оҳим.

Куйларман хотиранг балки вақт етиб,
Бир умр ўртанар лекин танда жон.
Суронлар йўлимда турибди кутиб,
Ўзинг қўлла энди мени, онажон».

* * *

Кейинги қисмда ўйга ботарсиз,
Бешафқат қисматга тош ҳам отарсиз.
Гар хитоб қиларсиз чок этиб яқо,
Бироқ лом-лим демас бу соқов даҳо.

«Жавоб ололмади ҳеч ким ҳам зотан,
На султон, на гадо, на шоҳ, на фақир.
Ким қанча қувмасин унинг ортидан,
Бир уюм тупроқни кўрсатар тақир.

Ҳаёт талвасаси тинмагай, аммо
Мангу боқий қолур Инсон ва Хаёл.
Мерос аталмай барчага фано,
Қисмат аталмагай ҳар кимга завол».

* * *

Шу асно ҳаёт ва мамот дуч келар,
Қалбимга ғойибдан улкан куч келар.
Сиз билан жўровоз хитоб қиларман,
Ҳаёт саҳни ичра шитоб қиларман:
Заҳаролуд гарчи завол қўш тиғи,
Музаффар ҳамиша ҳаёт қўшиғи!

* * *

Яна баҳор васфин хурсанд куйлайсиз,
Ҳатто юлдузлардан баланд куйлайсиз:

«Шу буюк офтобнинг мукофотини
Эъозлаб қўййлик айтиб шукрона.
Дилдан ўчирайлик ғамнинг отини,
Баҳор ҳам бахт каби ахир ягона».

* * *

«Баҳор»нинг ботину зоҳири аъло,
Ботин-зоҳиридай охири аъло.
Муқаддас мавзуга яна қайтарсиз,
Ватанни улуғлаб алёр айтарсиз.

Наинки битарсиз ҳаяжон билан,
Ҳаяжон ичида қайноқ қон билан.
Афсунгар байтингиз сеҳри йиғлатар,
Мангу собит Ватан меҳри йиғлатар:

«Қизғалдоқ баргидек учар дилдан ғам,
Тошқинлар киради қалбимга маним.
Баҳоринг муборак бўлсин ушбу дам,
Менинг Ўзбекистон – дилбар Ватаним.

Фақат сен қалбимга чўктирмай малол,
Чарчаган руҳимга илҳом солурсан.
Баҳор ҳам, умр ҳам ўтар эҳтимол,
Фақат сен дунёда мангу қолурсан».

* * *

Наинки мунаввар қароғингиз сўз,
Ҳамиша музаффар яроғингиз сўз.
Сохта мафқурасин такрор қилиб фош,
Шўроларга қарши кўтаргансиз бош.
Ҳазрат Али каби жанг ҳам қилгансиз,
Бебурдлар холини танг ҳам қилгансиз.

ЭРКИН ВОҲИДОВ,

Ўзбекистон Қаҳрамони, халқ шоири.

ҲАЯСТОН ИЛҲОМИ¹

Азал-абад сирли калом нақши шеър,
Яхши шоир каби ноёб яхши шеър.
Ҳар кун ҳам туғилмас чинакам шоир,
Беҳуда бўғилмас чинакам шоир.
Улуғ шоирнинг қай шеъри соз бўлар,
Бисотида аъло шеърлар оз бўлар.
Аъло ашъор пайдо бўлган ҳар сана,
Шеърият байрами бўлар росмана.
Чўлпоннинг «Халқ» шеъри битилган палла,
Биз учун тарихий сана баралла.
«Ўрик гуллаганда» ёзилган чоғи,
Ўрикдай гуллаган шеърият боғи.

¹ Устоз Эркин Воҳидовнинг мулоҳазалари муаллиф томонидан шеърга солинди.

Беназир Ғафур ал-Ғуломнинг «Вақти»,
Ўзбекнинг бахти бу, ўзбекнинг бахти!
Аъло шеър «бахосин ўлчамоқ учун,
Олтиндан тарозу, олмосдан тош оз».
Ҳис этиб устознинг қудратли кучин,
Биз ҳам ҳайқирамиз унга жўровоз:

«Азиз асримизнинг азиз онлари
Азиз одамлардан сўрайди қадрин.
Фурсат ғаниматдир шоҳ сатрлар-ла
Безамоқ чоғидир умр дафтарин»¹.

Азал туғма шоир камёб бўлади,
Яхши ашъори ҳам ноёб бўлади.
Сира чарчамасман олқишлар айта,
«Сен етим эмассан» ёзилмас қайта.
Тарихда ҳар йилнинг ўзга саври бор,
Аъло ҳар шоирнинг ўзга даври бор.
Ўзгача ҳар жўмард эрнинг замони,
Ўзгача аъло ҳар шеърнинг замони.
Олтмишинчи йиллар Орипов пайти,
Ғолиб ва музаффар Орипов байти.
Ғафур Ғулом бўлиб тортди у наъра,
«Гўзал Ҳаястон» деб шеър битди сара.
Наинки Чўлпоннинг сирли кафти бор,
Оташин офтобнинг қайноқ тафти бор.
Тан берар ҳатто мен сингари эран,
Шоирона фикр терандан-теран.
Айтинг, кимга ёқар синиқ ифода,
«Арманистон» – кўзгу, тиниқ ифода!
Булоқдай беғубор шоир нияти,
Жодудай ром қилар самимияти.
Шоирнинг илҳоми қайнаб тошар ҳам,
Шеърят мухлисин ақли шошар ҳам.
Фикр фармонида ҳар бир қофия,
Кабир фикр каби кабир қофия.
Ҳар битта ташбеҳ ҳам шеър руҳига мос,
Самоларни бўйлар шуқуҳига мос.
Бирорта бегона тимсол топилмас,
Бирорта девона мисол топилмас.

¹ Академик шоир Ғафур Ғуломнинг «Вақт» шеъридан.

Жуда ҳам зич анор доналаридай,
Муҳташам қасрнинг хоналаридай.
Қон билан берилган сайқали аъло,
Ҳаястон шаънига ҳайкали аъло.

Арарат – тоғларнинг гавҳар донаси,
Арманистон – элнинг ғамгин онаси.
Севан қўли булут бағрида қамар,
Мажнуннинг қадрдон дўсти Оҳтамар.

Миллатлар замонлар дастурхонида,
Бағоят мўътабар нон билан туздек.
Қуёш порлар мудом толе тонгида,
Арман май шишаси узра юлдуздек.

Ташна руҳи ичра шеър бўлиб кирар,
Мовий дараларда асрлик туман.
Шеър ишқи чаманлар сайрига бурар,
Саргашта этган ҳам ўша «ёсуман».

Тарих бобида ҳам холис ҳар фикри,
Юракларни ўртар ҳаққоний зикри:

«Тозига чап бериб қочган ҳар тулки,
Арман тупроғини бўяди қонга.
Босқинчи сўзининг маъноси шулки,
Нонга тўйганда ҳам тўймас маконга.

Тарих деб аталган қисмат бу ахир,
Қошида юз тубан ҳаттоки Худо.
Кимни у камситиб этмаган таҳқир,
Кимни у юртдан қилмаган жудо.

Менинг ҳам Ватаним жанглар гувоҳи,
Менинг ҳам тупроғим топталганди хор.
Менинг ҳам руҳимда аждодлар оҳи,
Менинг ҳам қонимда қилич занги бор.

Минорлар эмас бу фалакка қасам,
Қасоскор боболар кетмишлар санчиб.
Мен тортган ғамни ҳам бир-бир санасам,
Ўлик фиръавнлар кетарлар сапчиб».

Гўзал «Арманистон» гарчи мухтасар,
Қамрови дostonдай аъло шоҳ асар.
Бешафқат тарихни тилга олади,
Ташбеҳлар кўнгилга ларза солади.
Ҳатто озод замон васлини куйлар,
Иқболнинг фаровон фаслини куйлар.

Гарчи шеърга солар Арманистонни,
Бир он ҳам унутмас Ўзбекистонни.
Она юрти билан пайваста жони,
Юртнинг дарди билан ҳам хаста жони.
Ёдимга тушар «Форс тароналари»,
Есенин ашъорин каноралари.
Есенин ҳам гарчи Эронни куйлар,
Кўз олдидан кетмас ўрисча уйлар.
Куйлар гар шарқона бор бозорларни,
Унутмас ўз юрти, буғдойзорларни.
Абдулла ҳам хушёр «Арманистонда»,
Ватан ишқи бисёр «Арманистонда».
Асил шоир учун муқаддас ватан,
Ватан билан мудом бир жону бир тан.

Зотан, «Арманистон» қувонч бахш этар,
Қалбимизга ватан ишқин нақш этар.
Аъло шеърни ёзган шоир бор бўлсин,
Бахти ҳам то абад барқарор бўлсин.

1968 йил.

УСТОЗ АБДУЛЛА ОРИПОВГА

Нечун ихлос билан Сизга бермай қўл,
Жаннат сари холис кўрсатасиз йўл.
Кимлар уни Данте таъсири дерлар,
Ҳамидни бу дoston асири дерлар.
Ниҳоят қаттиққўл ҳақимдай дадил,
Ҳукм чиқарасиз жуда ҳам одил.
Бокира бўлса ҳам феъли энгил қиз,
Жаннатга тушолмас дегайсиз ҳаргиз.
Ёдга тушар ногоҳ Дантенинг фикри,
Дўзах ичра унинг ҳаққоний зикри:
«Уч иллат Тангрига буткул нораво,

Енгилтаклик ва кек, пастлик – уч бало».¹
Сакта гардун каби минг иллоти кўп,
Устоз, бу дostonнинг фазилоти кўп.
Зиёда Эгамнинг ёзи ва қиши,
Уни таҳлил қилиш олимлар иши.
Ва лекин уларга осон бўлсин деб,
Яна кимларнингдир кўнгли тўлсин деб,
Қайта ўқиб бағрим яралаб чиқдим,
Манзур мисраларни саралаб чиқдим:

«Жаннатга йўл» достонидан сара сатрлар

Й и г и т

Минг мартаба шукур бўлсин Парвардигорга,
Мендан рози кетган экан қиблагоҳларим.
Эс билмаган гўдакликни йўйсак бекорга,
Сенсираран эмасман мен, йўқ гуноҳларим.

Дўстлар билан калтаклашган чоғларим бўлган,
Ҳар хил куфр ишларим ҳам кўпдир, билмадим.
Балки менинг гуноҳ халтам лиммо-лим тўлган,
Лекин ота хурматини қанда қилмадим.

* * *

Тарозибон

Савоб деган нарса ахир тасодиф эмас,
Етмиш икки томирдан у оқиб келгуси,
Яхши одам яхшилигин англамай қолмас,
У виждонни бир вазифа дея билгуси.

* * *

Тарозибон

Сен жаннатий иш қилибсан бунинг учун бас,
Дейлик бир зум қуллуқ билан қилайлик таъзим.
Лекин гуноҳ деган гап ҳам рўй-рост иш эмас,
Уни кўриб кўрмаслик ҳам гуноҳи азим.

¹ Данте. Дўзах. Абдулла Орипов таржимаси. Қаранг: Абдулла Орипов. Танланган асарлар. Тўрт жилдлик, учинчи жилд, Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 2001 й., Т., 57-бет.

* * *

Тарозибон

Илоҳий дил берган эди сенга худойим,
 Қулоқ сол деб шўрликларнинг оҳи-воҳига.
 Сен-чи, само шуъласини куйладинг доим,
 Шеърлар битдинг юлдузларга гулга, оҳуга.

Йигит

Мен иқрорман.

Тарозибон

Аmmo энди фойдаси йўқ-ку.
 Ўз умрини яшаб бўлган энди одамзод.
 Ачинаман сенга, иним, инимсан, чунки,
 Гар қанотинг бўлмаса-да сен ҳам паризод.
 Қодир эгам муҳибларин сийлаган маҳал
 Шоирларни киритмишдир пари қавмига.
 Фаришталар тил фарқламас, миллат ҳам азал,
 Улар фақат қулоқ тутгай кўнгил майлига.

* * *

Ота

Ким муносиб фарзанд бўлса, падар шавкати
 Фиръавннинг эҳромидан бўлар баландроқ.
 Бир қария ётар эди менинг ёнимда,
 Ўғли унинг тепасига қўйди улкан тош.
 Бироқ бир кун иблис кирди ўғил қонига,
 Ўғил бир кун таъмасини айлаб қўйди фош:
 Қабртошда ўзин исми ёзилмай қолмиш,
 Сангтарошни олиб келди бир кун у нокас
 Ва ўз исмин ўйдирди ҳам, бу савоб эмиш,
 Йўқ, бу савоб аталмагай, манманлик, холос.
 Қабристондан ўтиб қолган бирорта кимса
 Ҳашаматли мармар тошни кўриб қолган он
 О, бу тошни қўйган фалон азамат деса,
 Ота эмас, ўз обрўсин билган у инсон.
 Кўряпсанми, инсон зоти ўлимни ҳатто
 Манманлиги учун рўй-рост ишлатмоқ бўлар.
 Оқибати нима кечди: етдию фано
 Ҳаммаси ҳам йўқлик сари айлади сафар.

* * *

О та

Сен ўз қўлинг етгунича иш қилар эдинг,
Бошқасига қолар эдинг ахир ноилож.
Сен ўзинг ҳам бошқалардан ғам кўрар эдинг,
Йўқ эди-ку, ўғлим, сенда салтанат ва тож.
Наҳот энди ҳаммасига сен жавоб берсанг,
Ахир ўзинг покдомонми – шунинг ўзи, бас.
Иғволарга балогардон бўлардинг, билсанг,
Наҳот ўша савобинг ҳам бўлибди абас.
Абдуллатиф гуноҳи ҳам сендадир балки,
Кечир мени, Парвардигор, ўзингсан ҳакам.

Й и г и т

Дада, Худо бошқармаган ҳеч қачон халқни,
Ихтиёрин берган эди лекин чинакам.
Кимларнидир йўлдан урган ҳазрати шайтон,
Кимларнидир бандам деган Тангри таоло.
Шайтон гапин муридлари бажарган обдон,
Худо йўлин бандалари унутган гоҳ.
Ҳамма бало ана шунда, қодири ғаффор
Ўша нўноқ бандаларни кечирмас ҳеч бир.
Парво қилманг, дадажоним, баҳона бисёр,
Қисматдир бу, қабрда ҳам тузалмас букр.

* * *

Ф а р и ш т а л а р т и л о в а т и

Парвардигор шафоатни
Ихтиёр этди.
Ўн саккиз минг оламини
Йўқдан бор эди.
Бандасига билдириб
Кўнгилларини,
Тайин этди пайғамбар -
Расулларини.
Ҳазрат одам шу тахлит
Фасона бўлди.
Малойиклар одамга
Парвона бўлди.

Тўлсин боқий фароғат
Ушбу хонага.
Раҳмат нури даставвал
Мушфиқ онага.

* * *

Й и г и т

Бовар этинг сўзларимга, она, онажон,
Жаннат руҳин туймоқдаман суҳбатингизда.
Гар қоида кўтарса-ю, изн этса осмон
Бўлар эдим азал-абад хизматингизда.

О н а

Кимсан ўзи? Қандай зотсан? Аён эт, ё Раб,
Илтижойинг юрак-бағрим юборди эзиб.
Сўзинг тинглаб ва шикаста бастинга қараб,
Она қалбим ниманидир турибди сезиб.
Ким билади, сен сингари ўғлим ҳам бу кун
Қайлардадир кезиб юрар овора, сарсон.
Жаннатдами, дўзахда у – мубҳам мен учун,
Лекин мени она дединг, демак – фарзандсан.

Й и г и т

Она дедим, чунки ахир онасиз, она!
Сиз ҳам ахир оналикдан тона билмассиз.
Мени болам деяверинг дилдан, росмана,
Гарчанд фарзанд дийдорига қона билмассиз.

О н а

Нетай, ночор аҳволингни турибман кўриб,
Нетай, бунда турли найранг ўйлаб топарлар.
Ўзларининг рухсорларин очиқ қолдириб,
Сендайларнинг юзларига ниқоб ёпарлар.
Ким эканинг ноаёндир менга бу фурсат,
Билмасман ҳеч – мақсадинг не? Мурудинг нима?
Олағовур ичра ҳозир дўзаху жаннат,
Кимлигингни истасанг – де, истасанг – дема.

* * *

Й и г и т

Инсон зоти, сенинг недан каминг бор эди?
Сенга Тангри берганди-ку тафаккур, имон.
Замин, ҳаво – бари сенда барқарор эди,
Нечун дилдан инсоф ҳиссин айладинг гумдон?
Ахир сен ит эмассан-ку, беланиб лойга
Бир-бирингни ғажисанг то суяк талашиб.
Самимият қайда эди, тафаккур қайда,
Луғатингда гар бу сўзлар ётар қалашиб.
Ҳасад, иғво қайдан кирди шўрлик каллангга,
Қайдан сени чулғаб олди худбинлик, куфр.
Не чоғлик сен ширин эдинг гўдак паллангда
Ва не чоғлик балчиқ ичра кечирдинг умр.
Майли, кўқда камайса ҳам бирорта юлдуз
Ерда битта яхши одам кўпайса дердим.
Инсон учун асли кураш экан-ку жоиз,
Ҳа, дўзахи эканман мен, ўзимдан кўрдим.

* * *

Д ў с т

Нимасига ишондинг сен одам боласин,
Айт-чи, унинг қай хислати сени этди ром?
Йиғлаб туриб, сева туриб, дейман, тингла сен,
Ишонмадим инсонга мен, тамом, вассалом!
Осмондаги юлдузларни санамоқ мумкин,
Аммо инсон феъл-атворин борми поёни.
Сенга доим нима дердим, эслагин ўртоқ:
Хаёл билан безаб бўлмас асло дунёни!
Эсингдами, қутқазгандинг мени иғводан,
Йиғиштириб олмасимдан ҳали ҳушимни,
Маҳкаманинг котибаси тўсиб дафъатан
Тилаб олди оғзимдаги тилла тишимни.
Иғво, найранг, ҳасад, ғийбат – булар бариси
Оҳ, азизим, очолмади кўзингни наҳот?!
Сенга вафо қилдими, хўш, илҳом париси,
Жаннат ато қилдими ё «гўзал» коинот?!

Й и г и т

Жами инсон борасида менинг бул сўзим,
 Ўйлаб қара, тарихда бор ибрат доимо:
 Не-не зотлар гар ўзлари топса ҳам тўзим
 Одамзодга кўрмаганлар ёмонлик раво.
 Эзгуликнинг йўли оғир, серғалва гарчанд,
 Юксакларга кўтаради соҳибин бироқ.
 Майли, менинг руҳим синиқ, хаёлим парканд,
 Ҳис қиларман эзгуликнинг офтобин порлоқ.

* * *

Й и г и т

Во ажабо, томошанинг қизиғи чиқди!
 Биласанми, таъма захри куфрдан ортиқ.
 Иғвогар-ку, ғазабингга охир йўлиқди,
 Лекин сенда қарзим бўлса - ол, сенга тортиқ!
 Оғайнимдан икки пайса ўмариб шодон,
 Мақтанайми падаримнинг олдида, қани?!
 Аҳволимни тушун сен ҳам, баҳаққи имон,
 Сен оласан мендан ўша икки пайсани.

Д ў с т

Асло! Асло! Сен оласан!

Й и г и т

Йўқ, йўқ, мутлақо!

Д ў с т

Сен оласан! Сен оласан! Охирги сўзим!

Тепада садо гумбурлайди.

Й и г и т

Тингла, дўстим, келаётир қандайдир садо!
 Бирга ўсдик, бирга майли топайлик тўзим.

Са до

Волидаю падарларга қуллуқ ва раҳмат!
 Ташақкурлар бўлсин нурли инсон зотига.

Фикрингизни лекин бу ён бурунг бир фурсат,
Зеҳн солинг гапнинг асл тафсилотига:
Икки дўстнинг садоқати, меҳри, ҳиммати
Коинотнинг қадридан ҳам тургайдир баланд.
Ҳеч не билан ўлчанмайди дўстлик қиммати,
Қулатгай у сарҳадларни қудрати билан.
Ҳикоятдан мурод шулким, улуғ, муҳтарам
Дўсти содиқ насиб этсин ҳар кимга ҳар он.
Жаннат ато қилажакман иккингизга ҳам!
Жаннат йўли мана, Сизга очиқ, чароғон.

Атроф бирдан ёришиб кетади.

Парда

* * *

О, улуғ одошлар, мақоми юксак,
Муносиб шогирдсиз гарчанд аларга.
Мен ҳам таъзим қилиб айтмоғим керак:
Осон бўлмаган ҳеч Абдуллаларга.

Қодирий қисмати, Қаҳҳор қисмати...
Имону эътиқод тоза исмати.

* * *

Этагингиз ихлос билан ушлаганман,
Таъзим қилиб кўнглингизни ҳушлаганман.
Маҳлиё ҳам бўлдим минг бор сеҳрингизга,
Сазовор ҳам бўлдим, не бахт, меҳрингизга.
Уйингизда меҳмон бўлган онларим бор,
Меҳмон бўлиб еган ошу онларим бор.
Ҳамроҳ бўлдим сизга турфа хил жойларда,
Шеър базмида ғоят катта саройларда.
Жон қулоғи билан тинглаб бор мухлислар,
Олқишларди Сизни минглаб бор мухлислар.
Кошифийдай воизлик ҳам қилардингиз,
Сўз қудратин ғоят пухта билардингиз.
Менинг отам бўлган каби сайис бува,
Ижодкорлар аҳлига Сиз раис бува¹.

¹ Устоз Абдулла Орипов бир неча йиллар мобайнида Ўзбекистон ёзувчилар уюшмасининг раиси, қолаверса умрбод фахрий раиси лавозимларида хизмат қилган.

«Сиз асли бағрига босганча маҳкам,
Шогирдмас, ўғлига бўлгандай тиргак,
Бор меҳрин бахш этган устоз чинакам»¹.

Дантедай дедингиз: «Огоҳ бўлгин, ҳай,
Пар тўшак қошига келмас шон-шараф,
Чарчоқ, танбалликка асло берма раъй.

Кимки шон ахтарса безаҳмат яшаб,
Ундан қолажақдир омонат бир из,
Елда – тутун, мавжда кўпикка ўхшаб.

Кўзғал! Танбалликка берилма ҳаргиз,
Дунёда ҳад йўқки енголмаса руҳ,
Руҳ бўлмаса басдир вужуддай ноқис.

Зиналар бор олдда узоқ, серандуҳ,
Четга чекинмаклик сенга нолойиқ,
Ўгитим тингласанг – бўлма дилмажруҳ»².

«О, ақлу зеҳннинг нури, сарвари,
Сизнинг ўгитларни тинглаб тобора,
Таважжуҳим ортар ҳикматлар сари.

Ниҳоят англадим мен ҳам дубора,
Нечун порахўру балохўр зоти
Тангрининг қошида энг паст, энг қора»³.

* * *

Мен ҳам Данте каби «нигоҳим бурдим,
Ва кўрдим барисин дўзахга қараб.
Раббано йўригин фаҳм этиб турдим,

Бу ерда адолат юритарди иш,
Жазосин тортарди гуноҳқор мардум»⁴.

¹ Данте. Дўзах. Абдулла Орипов таржимаси, муаллиф эскартиши Қаранг: Абдулла Орипов. Танланган асарлар. Тўрт жилдлик, учинчи жилд, Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 2001 й., Т., XXIII, 49.

² Ўша китоб. XXIV, 46-55.

³ Данте. Дўзах. Абдулла Орипов таржимаси, муаллиф эскартиши Қаранг: Абдулла Орипов. Танланган асарлар. Тўрт жилдлик, учинчи жилд, Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 2001 й., Т., 58-бет.

⁴ Данте. Дўзах. XXIX, 52-55. Абдулла Орипов таржимаси. Қаранг: Абдулла Орипов. Танланган асарлар. Тўрт жилдлик, учинчи жилд, Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 2001 й., Т., 146-147-бетлар.

* * *

«Ранжком» достонидан иқтибослар:

«Йиқилганга мадад берсанг – англайман,
Марддай жангга кирсанг, алқагум абад.
Ёвузликдан зада қора манглайман,
Номардлардан фақат дод дегум минбаъд...

Нечун ғаддорларнинг йўли доим шай,
Қандай бир-бирини излаб топарлар.
Қайдадир дафъатан чалинса карнай,
Ош борми деб бари шошиб чопарлар.

Элда не ташвишу буларда не ғам,
Гарчи Хизрсифат пешволари бор.
Сен фақат шулардан асрагин, Эгам,
Уларнинг қўлида юртни қилма хор.

Элим, ўзинг туққан амалпарастдан,
Қачон кутулгайсан, ўйлаганим шу.
Сени ким қутқарар тубандан-пастдан,
Пешонангдан шўринг кетмасми, ёху?!

Қайдасиз, бағри кенг азамат эрлар,
Қайдасан покдомон, фидойи Инсон.
Тарқайди чўпонсиз сурув ҳам дерлар,
Доно жим ўтирса, сайрагай нодон».¹

Абдулла Орипов хитобими ё,
Эл бағрин ўртаган итобими ё?!

* * *

«Кимларнинг кўнглини тўлдирар мақтов,
Кимларни оғудай ўлдирар мақтов»²,
Қанча чарх урмасин бошингиз узра,
Ожиз бор мақтовлар қошингиз узра.

¹ Устоз Абдулла Ориповнинг «Ранжком» достнидан, муаллиф эскартиши. Қаранг: А.Орипов, «Ишонч кўприклари», Ғ.Ғулом номидаги АваС нашриёти, Т., 1989 й., 202-203-бетлар.

² Устоз Рауф Парфининг: «Мақтов кимга ёқмас, кўнглинг тўлдирар,/ Мақтов – ширин оғу, ширин ўлдирар» фардининг муаллиф эскартиши.

* * *

XX аср иккинчи қисми,
Турфа хил номланар тарихда исми.
Ҳамон КПСС дасти забардаст,
Раҳнамо Ҳуришчев¹ жўхори параст.
Олмос қанот боғлаб Икардай шоввоз,
Гагарин самога қилса ҳам парвоз²,
Қаҳат обу ошу ғалла ҳам, дон ҳам,
Ҳаттоки еганмиз зоғора нон ҳам.
(Бизни боқиш ўгай отамнинг ғами,
О, ҳамон оғзимда бу ноннинг таъми!)

Ҳуришчев довдираб йўлин йўқотиб,
Ўрнин эгаллади қора қош котиб³.
Унинг ҳам қўлида шўро маёғи,
Бироқ қутлуғ келди унинг оёғи.
Кун сайин ўнгланди аҳволи элнинг,
Кун сайин кўпайди мол-холи элнинг.
Гарчи ғарибона турмуш тарзимиз,
Ҳеч кимдан йўқ эди бизнинг қарзимиз.
Гувала деворли кулбани бузиб,
Яхши ният билан режалар тузиб,
(Ўспирин боламан ота-оналик,
Янги уй солганмиз икки хоналик.

Озодлик еллари кеза бошлади,
Ҳар ким ўзин инсон сеза бошлади.
Ҳаттоки жўш уриб миллий ор-номус,
Музаффар ҳамият аталган қомус.
Олтмишинчи йиллар... эсласам бугун,
Ечилар юз йиллик армонли тугун.
Наинки шеърят саври ҳам аъло,
Миллий уйғонишнинг даври ҳам аъло.
Ғолиб байроқ қилиб Ватан сўзини,
Очиш даркор эди халқнинг кўзини.

¹Никита Хрушчев – 1960 йилнинг бошларида КПСС МК Бош котиби, совет давлати раҳбари.

²Юрий Гагарин 1961 йилда илк бор самога парвоз қилгани назарда тутилади.

³Қора қош котиб – Леонид Брежнев, КПСС МК Бош котиби, совет давлати раҳбари.

«Тарихинг минг битта дoston, ўзбегим,
Насли Ўзлуқ, балки Тархон, ўзбегим,
Жуфт дарёдай чашми гирён, ўзбегим,
Минг балога кўкси қалқон, ўзбегим,
Шеърият мулкида султон, ўзбегим,
Самога илк қўйган нарвон, ўзбегим,
Ўзбекистон, боғу бўстон, ўзбегим», -
Дея наъра тортди Эркин Воҳид ҳам,
Жўровоз юртсевар сиздай зоҳид ҳам.
Дедингиз: «Номусим ва шаъним маним,
Она Ўзбекистон – Ватаним маним!»
Бу хитоб Ватандай муқаддас, азиз,
Биз учун шиорга айланди лазиз.

Зотан, ўз «Бахтини топгунича то,
Не-не балоларни кўрган ўзбекман.
Меҳмон жой сўраса, аямай ҳатто,
Унга жонини ҳам берган ўзбекман.

Бир неъмат бўлсин деб қалбда қонни ҳам,
Анор донасига жойлаган жонман.
Агар қўйиб берса кенг жаҳонни ҳам
Зарга ўрагувчи Ўзбекистонман».

* * *

Юрт бу кун карвонлар бошида нордир,
Юрт бу кун Шарқ ичра тингсиз бир диёр.
Юрт бу кун охудай хўп ишвақордир,
Сир каби сермавждир, Помирдай пойдор.

Толе юлдузининг қутлуғ зиёси,
Саодат буржида балққан замон бу.
Бепоен ватан бу – йўқдир қиёси,
Ажиб бир бўстон бу – Ўзбекистон бу.

Абдулла Орипов моҳир таржимон

«Эмас осон ашъор саҳнида турмоқ,
Данте панжасига панжани урмоқ.

Беллашишга қай бир зот гар қилса қасд,
Зарбасига дучор бўлар забардаст.

Арслон билан фақат арслон қилар жанг,
Тенг келиши гумон йўлбарсу паланг.

Ҳатто юз бир йўлбарс ҳолин танг қилар,
Барчаси тан бериб ногоҳ йиқилар.

Уммон учун саррин сабо чикора,
Лекин бўрон қилар бағрини пора.

Фақат бўрон солар бағрига туғён,
Безовта қилолмас сабо ҳеч қачон.

Баҳайбат фил каби Дантедай даҳо,
Унинг шоҳ асари¹ ғоят бебаҳо.

Устоз, ғайрат қилиб Сиз шимариб энг,
Беллашдингиз Данте билан тенгма- тенг»².

Ҳимматингиз билан бу буюк асар,
Қайта кашф қилинди яна сарбасар.

Наинки ҳар фикрин зикр қилдингиз,
Сиз ҳам Данте каби фикр қилдингиз.
Бу ҳам ўзига хос тенгсиз тантана,
Ашъор хазинамиз бойиди яна.
Бу ҳам ўзига хос жасорат³ тенгсиз,
Барчамизга ибрат маҳорат тенгсиз.

¹ Данте қаламига мансуб «Илоҳий комедия» назарда тутилади.

² Алишер Навоий. «Фарҳод ва Ширин» достонидан муаллиф эскар-тиши. Қаранг: «Фарҳод ва Ширин», Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, Т., 1989 й., 8-бет.

³ Ҳуқуқшунос олим, профессор Акмал Саидов «Илоҳий комедия» тар-жимасини «адабий жасорат» дея таърифлаган. Қаранг: Акмал Саидов, «Данте - юрист». «Адолат» нашриёти, Т., 2011 й., 160-169-бетлар.

«Илоҳий комедия», «Дўзах»дан:

«Илк бор аён бўлди шу нарса менга,
Чарх уриб тушардик тубанга рўй-рост,
Атроф тўла эди шовқин суронга.

Ўлжасидан маҳрум қарчиғай нохос,
Йўқотиб ғайрату ўктам шиддатин,
Хўжасидан кутиб гинадор овоз –

Учган жойи узра силкиб қанотин,
Юз бора айланиб юрар дастаавал,
Сўнг қўнар бир четга тажанг ва сокин.

Шундоқ Герион ҳам келдию жадал,
Ўпқон сарҳадига кўнди-ю, тинди:
Маҳлуқ елкасидан тушдик, шу маҳал –
Ўқ каби учди у, кўздан бекинди»¹.

«Соқов рицарь»дан:

Аёл зотин кўнгли бордир фақат мақтовга,
Мақтов уни осмонларга кўтарар ҳатто.
Кўнгил берар аёл зоти ҳатто меровга,
Мақтасанг бас – лабларингда ширин хуш садо.

Ўзида йўқ хислат учун гердаяр агар,
Худо урган букурни ҳам гўзалсан десанг.
Ювошгина фаришта де бўлса у маккор,
Аҳмоғига – ақлинг офтоб мисоли десанг.

Бесўнақай аёлга-чи хушбичимсиз де,
Харсангтошдай зил-замбилни болу пар дегин.
Бузуқисин учратсанг гар аҳлоқин мақтаб,
Покизалик бобида сен яксарсан дегин.
Кар-соқовин кўрсанг агар - гапирмай мақта,
Кўрларига шивирлагин: «О кўзи чақноқ!»
Ипириққи аёлни сен саришта ата,
Ростгўйсан де учраса гар ёлғончи аҳмоқ.

¹ Данте. Илоҳий Комедия, Дўзах. XVIII, 124-136. Қаранг: Абдулла Орипов. Танланган асарлар. Тўрт жилдлик, учинчи жилд. Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 2001 й., Т., 89-бет.

Қадди шамшод деб атагин букур кампирни,
Бевафо бор хотин зотин дегин вафодор.
То кўзгуга боқиб ўзи ечгунча сирни,
Мен жуфтакни ростлагайман, иш беш, не ғам бор¹.

* * *

Устоз, бу ишимни айбга қўйманг,
Мендан ранжиб ногоҳ бағримни ўйманг.
Сизга ихлос билане ғоят беадад,
Сизнинг руҳингиздан тилаб куч-мадад,
Таҳрир қилдим бироз, буларни, узр,
Не ажаб, Сизга ҳам гар бўлса манзур:

«Аёл зоти азал мойил мақтовга,
Мақтов осмонларга кўтарар ҳатто.
Кўнгил берар улар ҳатто меровга,
Мақтасанг бас – ширин сўзлаб бехато.

Йўқ хислати учун гердаяр агар,
Ҳатто букурни ҳам гўзалсан десанг.
Ювош фаришта де бўлса у маккор,
Аҳмоғига – офтоб мисолсан десанг.

Бесўнақай бўлса хушбичимсиз де,
Харсангдай қўполни болу пар дегин.
Бузуқ бўлса агар ахлоқин мақтаб,
Покликда шубҳасиз яксарсан дегин.
Кару соқовларин – гапирмай мақта,
Кўрларига дегин: «О, кўзи чақноқ!»
Ипирисқиларин саришта ата,
Ростгўй де учраса ёлғончи аҳмоқ.

Қадди шамшод дегин букур кампирни,
Бевафо хотинни дегин вафодор.
Токи ўзи холис ечгунча сирни,
Мен қуён бўламан, иш беш, не ғам бор».

¹Қаранг: Абдулла Орипов, Танланган асар, 2-жилд, 229-бет.

* * *

Бир кун Уюшмада барча жамулжам,
Минбарда бор эди Усмон Азим ҳам.
Ижод аҳли билан бутун зал тўла,
Мажлисга раислик қилиб бир йўла,
Надомат ва армон билан шикаста,
Бизга арз қилдингиз мисоли хаста:

«Шукрона айтаман такрор ва такрор,
Элда азиз бўлдим, бўлдим Қахрамон.
Ва лекин кўнглимда бир армоним бор,
Афсус, бўлолмадим чинакам инсон».

* * *

Яшадик шу рангин дунёда масъул,
То эллар кўз ёши бўлмасин чашма.
Ўзни бағишладик курашга буткул,
Демакки, яшадик оромга ташна.

Ташна яшадик биз меҳрга мутлоқ,
Ишққа, муҳаббатга ташна ўтдик биз.
Гоҳ эса қуёшдек порлоқ ва йироқ,
Ҳаққа, ҳақиқатга ташна ўтдик биз.

МУАЛЛИФ ҲИКОЯСИ

Мухбир йигит пайтим мисоли мажнун,
Тўқсон еттинчи йил ёзида бир кун,

Дафтар қалам олиб соат учларда,
Тошкенти азимдай гўзал шаҳарда,

Йўл олдим Адиблар уюшмасига,
Назм билан наср сарчашмасига.

Ният Ориповдан интервью олиш,
Интервью баҳона тарихда қолиш.

Уюшма сарвари Абдулла ака,
Адолатпарвари Абдулла ака.

Шоирлар ичра гар ягона эди,
Такаббурлик буткул бегона эди.

Бошида балқса ҳам гар шуҳрат тожи,
Ҳатто бўлса ҳамки муҳтарам ҳожи,

Ҳаттоки сенатор, арбоб бўлса ҳам,
Эгнида шоҳлардай зарбоф бўлса ҳам,

Қошида бемалол яйрар эдик биз,
Бор дардимиз айтиб сайрар эдик биз.

Ақли олмос каби чақин зот эди,
Туғишганимиздай яқин зот эди.

Чехрасида балқиб офтоб билан ой,
Иzzат қилиб менга кўрсатди у жой.

Йигирма йил ўтди ўшандан буён,
Сухбатни батафсил қилолмам баён.

Ёзиб қўйганимда кундалик тутиб,
Хотирамдан бу кун илтифот кутиб,

Бироз танг аҳволда қолмас эдим, ҳа,
Майли эсда борин ёзай ҳадаҳа.

(Лекин ўзгаларга бўлсин бу сабоқ,
Абдулла акадай ҳар улугнинг тоқ,

Унутиб бўлмаган каби ўзини,
Ёзиб бориш зарур ҳар бир сўзини).

Тез қайтаман деган мендай дарбадар,
Қолиб кетдим кечки тўққизга қадар.

Устоз саволимга жавоб берарди,
Гўшакни олиб гоҳ рақам терарди.

Гапимиз бўларди гоҳо кўнғироқ,
Сухбат ҳам қиларди ким билан йироқ.

Тан бердим устознинг ишчанлигига,
Наинки ишчанлик, чечанлигига.

Ром қилди беғубор самимияти,
Беназир раҳбарлик салоҳияти.

Ғайрат-шижоатга тўлиб кўринди,
Ғолиб Жалолиддин бўлиб кўринди.

Наинки шоир у Ҳазратдай соҳир,
Нўширавон каби вазир ҳам моҳир.

Ҳар ишни қиларди ақл билан ҳам,
Ҳар сўзин безарди нақл билан ҳам.

Шеърый сатрларга бергандай сайқал,
Қанча муаммони қилар эди ҳал.

Ўринбосарини чақириб бир пайт,
Битгандай гўёки шоҳона зўр байт,

Ўзи айтиб туриб ёздирди буйруқ,
Мисоли минг дардга даво қурч қуйруқ.

Менинг ҳар сўзимга соларди қулоқ,
Ногоҳ меҳри тошиб мисоли булоқ

Деди: « – Шоир бўлсанг, сен менга қара,
Ҳар ким ижодида жуда ҳам сара,

Гўзал байтлар бўлар, тўплаб юр доим,
Бир куни илҳом бахш айлаб худойим,

Улардан қиларсан яхши бир асар,
Элга манзур бўлса, не тонг, сарбасар».

Устоз насиҳати дастур бебаҳо,
Мен ҳам бердим ижод аҳлига баҳо.

Шоирлар яхшию ёмонин таниб,
Ниҳоят «Кузнома»¹ битдим ўртаниб.

¹ «Кузнома» – муаллифнинг Ўзбекистон халқ шоири Усмон Азимнинг «Куз» тўпламидан саралаб олинган сара байтлар асосида ёзган бағишлов-манзумаси.

Бисёр шоҳ байтларни дилга ўйганман,
Қизлар дафтари¹н ҳам бошлаб қўйганман...

Гоҳ Асқар Маҳкамга холис бериб қўл,
Жума намозига олар эдим йўл.

Қай шеърни наинки тўқирдик бирга,
«Сақичмон»да намоз ўқирдик бирга.

Шу боис сумкам ҳеч бўлмас эди бўш,
Бўларди жойнамоз, оппоқ каллапўш.

Устознинг уларга тушдию кўзи,
Оҳиста тин олиб дедилар ўзи:

– Барчамиз беш кунлик дунёда меҳмон,
Ёшим яшаб ўтиб кетсам бир замон,

Оқибатни шиор қилгину сен ҳам,
Зиёрат қилиб тур қабримни, укам...

Замона тулпори ел каби елди,
Башорат қилинган жудолик келди.

Во дариғ, бошимда бор олам жабри,
Муқаддас қадамжо Устознинг қабри!

Юрагимга солган шеър шукуҳини,
Тангрим шод айласин Устоз руҳини.

2016 йил декабрь,

2017 йил январь.

¹ Қизлар дафтари – замондош шоирларнинг шеърӣй тўпламларидан саралаб олинган мисралару байтлар асосида муаллиф уларга бағишлаб ёзган манзумалар назарда тутилади.

ҒУЛОМНОМА

*Ўзбекистон ва Қорақалпоғистон халқ артисти,
кушовоз хонанда, устазода санъаткор,
сеҳрли овоз соҳиби Ғуломжон ЁҚУБОВ
таваллудининг 70 йиллигига*

«Бисмиллоҳ...» деб қўлга оларман хома,
«Бисмиллоҳ...» деб сизга йўлларман нома.
Ҳамду саноларим Тангрига қодир,
Саловатлар ҳабиб дўстига нодир.
Чаҳорёрларга ҳам дуолар бўлсин,
Авлиёлар қабри нур билан тўлсин!
Худо раҳмат қилсин боболаримиз,
Қабрида тинч ётсин момоларимиз.
Жой берсин уларга жаннат тўридан,
Жаннат тўридаги аъло сўридан.

* * *

Ассалом замоннинг бийрон булбули,
Барча элни қилган ҳайрон булбули!
Тан берган қанчалар зўр ҳофиз сизга,
Оллоҳ ўзи доим муҳофиз сизга!
Муборак, эй Ҳофиз, етмиш ёшингиз,
Омон бўлсин доим азиз бошингиз.
Етмишга етган бор етмаган ҳам бор,
Қадду бастингизда Помирдай виқор.
Ҳамон ёш йигитдай адил қаддингиз,
Юксак самоларни бўйлар ҳаддингиз.
Ҳамон давраларнинг тўри жойингиз,
Ҳамон Аму каби жўшқин сойингиз.
Ҳамон Довуд каби тортасиз наъра,
Ҳамон тароналар куйлайсиз сара!
Ҳамон қалбингизда тўлиб-тошар шавқ,
Ҳамон қалбимизга бағишлайсиз завқ!
Замон билан ҳамон ҳамқадам тенгсиз,
Заминдай меҳрибон, самодай кенгсиз!

* * *

Ҳақдан ўзгани ҳеч демасмиз асло,
Сиз билан бегона эмасмиз асло.

Фарзандимиз она Ўзбекистоннинг,
Жаннатдай каби аъло боғу бўстоннинг.
Жонажон она юрт – Ватан ягона,
Ватан ичра жону ва тан ягона.
Ягона бебаҳо она тилимиз,
Асли буюк даҳо она тилимиз.
Музаффар муқаддас динимиз ҳам бир,
Мардона оғаю инимиз ҳам бир.
Қадим ва навқирон Тошкент онамиз,
То абад бошпана бош кент онамиз.

* * *

Сизнинг отангиз гар бўлса Тошпўлат,
Мардларга менинг ҳам отам бош пўлат.
Тошпўлат бўлса гар отангиз зоти,
Тошбой бўлган менинг отамнинг оти.
Етимлик ошини ичганман мен ҳам,
Турфа хил режалар бичганман мен ҳам.
Гарчи қолмаганман очу яланғоч,
То ҳануз меҳрга муҳтожман, муҳтож.
Бошимга балолар сочган муҳтожлик,
Не бахт, қалбим кўзин очган муҳтожлик.
Гарчи қўлимни ҳеч узун қилмади,
Минг шукур, гуноҳим фузун қилмади.
Дасти дарозлик ҳам қўл бермади ҳеч,
Ёмон кўчаларга йўл бермади ҳеч.
Мастона кўнглимнинг армонидаман,
Фақат юрагимнинг фармонидаман.

* * *

Биз буюк давлатнинг буюк фарзанди,
Буюк бир халқнинг ҳам суюк фарзанди.
Буюк давлат гўё шоҳона дoston,
Жаннат боғи каби тенги йўқ бўстон.
Жаннатдай бу бўстон булбулларимиз,
Самони ҳам бўйлар дулдулларимиз.

* * *

Эй, азиз инсонлар муҳтарам насли,
Ғуломиддин дерлар исмингиз асли.
Қўлингизда асрий муҳаббат жоми,
Сиз асли муқаддас диннинг Ғуломи!

Сира бахт аримас бизнинг бошлардан,
Иродамиз азал метин тошлардан.

* * *

Демам: кўнглингизда йўқ армон-тугун,
Устоз санъаткорга дўндингиз бугун.
Наинки бағри кенг Ҳотам деб билар,
Муниса¹ устоз ҳам отам деб билар!
Ҳатто Муллахонов бўлса ҳам Азим,
Пойингизда қилар бош эгиб таъзим.
Шукрулло² ҳам гарчи тулкидай айёр,
Кўлида кўтариб юришга тайёр!
Мирза Холмедов-ку наинки шонин,
Сиздан аямайди ҳаттоки жонин.
Халқ меҳрин қозонган раҳматли Обид³,
Туғишгандай яқин бўлганди собит!
Топилмас сиз каби қувноқ хандаси,
Қирққа кирмай бўлган халқ хонандаси!⁴
Ҳар бир ўзбек учун азиз, муҳтарам,
Эъзозлар ҳаттоки қорақалпоқ ҳам⁵.
Неча орден, неча нишонингиз бор⁶,
Мунаввар шуҳрату ва шонингиз бор!

* * *

Этагингиз тутсам ўттиз йил олдин,
Менинг ҳам тувагим бўларди олтин.
Илҳом парисини хаёлан қучиб,
Юксак самоларда юрардим учиб.
Фақат кўзлаб юксак ашъор бадрини,
Билмасдим замондош мардлар қадрини.
Ҳолбуки, Радио азиз корхонам,
Сиздай санъаткорлар ҳамроҳ, ҳамхонам.

¹ Таниқли хонанда Муниса Ризаева.

² Сўз устаси Шукрулло Исроилов.

³ Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист, машҳур сўз устаси Обид Асомов.

⁴ Ғулумжон Ёқубов 1987 йилда, ўттиз етти ёшида Ўзбекистон халқ артисти унвонига сазовор бўлган.

⁵ Ғулумжон Ёқубовга 1991 йилда Қорақалпоғистон халқ артисти унвони берилган.

⁶ Ғулумжон Ёқубов «Дўстлик» (1996), «Эл-юрт хурмати» (1999) орденлари билан мукофотланган.

Устоз ҳофизларни йўқламаганман,
Дарсин олиб кўнглим тўқламаганман.
Уларнинг дарғаси Фахриддин Умар,
Қилсам бўлмасмиди ғуборин тумор.
Наби Раҳимов ё буюк санъаткор,
Суҳбат қурмаганман ҳаттоки бир бор.
Доим Радиода Орифхон ҳожи¹,
Боқий мақомимиз гўзал гултожи.
Ҳамза Умаровни ўйласам гоҳи,
Самога туташар кўнглимнинг оҳи.
Ижодда ҳар бири тенгсиз муаллим,
Вақтида улардан олмадим таълим!
Уларнинг дуосин олсам шубҳасиз,
Улар каби мен ҳам бўлардим азиз!

* * *

Во дариғ, бу ҳикмат эскирмади ҳеч:
Ғофилларнинг кўзи очилади кеч.
Ниҳоят: «Шамолдай елди!» денг мени,
«Пойимга бош уриб келди!» денг мени.
Ихлос билан олиб қўлимга хома,
Сиздан дуо тилаб йўлларман нома!
Халқнинг дуосини олган Ҳофизсиз,
Қалбларга қасрлар солган Ҳофизсиз!
Куйлайсиз қалбингиз тор каби созлаб,
Эл сизни бошида тутар эъзозлаб.
Эшондай эъзозлар сизни халойиқ,
Бизлар ҳам бу бахтга бўлайлик лойиқ.
Ҳимматингиз билан ҳикмат билан бой,
Бизлар ҳам олайлик эл қалбидан жой.

**Алишер Навоий. «Ҳайрат ул-аброр»,
XXX бешинчи мақолатдан:**

Эй, минг ҳиммат билан юксак қиммати,
Сиз учун йўқ дуру гавҳар қиймати.

Машриқу Мағрибда мисоли кўёш,
Сиздан баҳра олар барча қари-ёш.

¹Ўзбекистон халқ артисти Ориф ҳожи Алимахсумов.

Бисёр зўр-зар билан адоватингиз,
Барчани ром қилар саховатингиз.

Меҳрингиз сочарсиз бамисоли барқ,
Хижолатга ҳатто барқ ҳам бўлар ғарқ.

Бошингизда эҳсон-саховат тожи,
Тож устида порлар карам гултожи.

Саховат билан ҳам топарсиз шараф,
Етти само дури сиз учун садаф.

Ҳотамдай бағрингиз катта очарсиз,
Гавҳарларни юлдуз каби сочарсиз.

Бахт юлдузи порлар бошингиз узра,
Барча таъзим қилар қошингиз узра.

Саховат байроғи қўлингизда шай,
Парвона халқ ўнгу сўлингизда шай.

Қўлингиз Қулзуму Уммон¹ мисоли,
Бағрингиз бепоён осмон мисоли.

Ҳимматингиз элга боз маъқул бўлар,
Ҳотаму Бармак² ҳам сизга қул бўлар.

Саховат, карамни ихтиёр қилган,
Парвардигор сизни бахтиёр қилган.

* * *

Ҳамид Олимжондай бахтни куйласиз,
Муҳаббатдай аъло тахтни куйлайсиз.
Мардона қурбони яхши-ёмоннинг,
Бийрон булбули – Сиз бахтли замонинг
Азиз устозингиз буюк Комилжон³,
Абдулла Орипов – бизга омил жон.

¹ Қулзум ва Уммон – дарё ва денгиз номи.

² Ҳотам Той ва Бармак – сахийлик билан ном қозонган кишилар номи.

³ Буюк ҳофиз – Комилжон Отаниёзов.

Фахриддин Умаров устоз муҳтарам,
Рауф Парфи бизга айлаган карам.
Чорвоқ пойингизда Сижжаги билан,
Абдуҳошим¹ ака ғижжаги билан,
Сиз билан пайваста бастакорингиз,
Аъло дoston даста-даста корингиз.

* * *

Муҳими буюк шу халқ ўғлонимиз,
Назм билан Наво паҳлавонимиз.
Қалбингизда куй ва кўшиқ музаффар,
Хаттоки илоҳий бир ишқ музаффар.
Сирли созингизда сеҳр жананги,
Барчани ром қилар меҳр жананги.
Соҳибқирон шаҳди шўх созингизда,
Мангуберди аҳди овозингизда.
Ҳазрат Навоийдай азмингиз аъло,
Мирзо Бобур каби базмингиз аъло.
Сиз ҳам Машраб каби мастоналардан,
Сира бош олмайсиз остоналардан.
Абдулҳамид Чўлпон бўлиб порлайсиз,
Амударё каби тўлиб чорлайсиз.
Оташин хур қалбсиз Ғафур Ғуломдай,
Сармаст ҳам қиларсиз минг йиллик жомдай.
Жўшқин кўшиғингиз қайнатар қонни,
Поклағай эътиқод ҳамда имонни!

* * *

Одамзот юраги ҳеч ишқсиз бўлмас,
Мардона халқлар ҳеч кўшиқсиз бўлмас.
Ханжар ушлаганлар оқизади қон,
Кўшиқ куйлаганлар бахш айлағай жон.
Сўзлаганлар сўзлаб фақат толади,
Минг бир сўздан аъло кўшиқ қолади.
Муҳаббат ва нафрат мавжи беомон,
Кўшиққа дўнса гар авжи беомон.
Созу торимиздан наво таралар,
Кўшиқ ва куйлари дилдан яралар.
Она меҳри билан айтаркан алла,

¹Ўзбекистон халқ артисти, машҳур бастакор Абдуҳошим Исмоилов.

Гўдак сеҳри билан ўсар баралла.
Ёниб куйламаса боғ ичра булбул,
Жамолин оламга очмайди ҳеч гул.
Куёв пайвастажон ўз ёри билан,
Чимилдиққа кирар «Ёр-Ёр»и билан.
Қўшиқ билан ботир-донишманд ёшлар,
Қўшиқ билан ёшдай кексайган бошлар.
Қўшиқ билан қушдай учар чавандоз,
Қўшиқ билан ўзин ўнглар чапандоз.
Отлиқларни қўшиқ пиёда қилар,
Пиёдани қўшиқ зиёда қилар.
Наинки бургутдай парвоз айлағай,
Илоҳий сирларга ҳамроз айлағай.
Сармастларни хушёр қилар тарона,
Хушёрлар бағрини тилар тарона.
Куй билан қовушар севишган диллар,
Куй билан лаҳзадай тез ўтар йиллар.
Аразлаганлар куй билан пайваста,
Бевалар кўнгли куй билан ораста.
Куй билан ошиқлар ишқи жўш урар,
Куй билан маъшуқлар қалби қўш урар.
Куй билан забундир қавми хиёнат,
Куй билан сарбаланд аҳли диёнат.
Қўшиқ куйлаб хиром айлар аланга,
Қўшиқ билан кирар ботирлар жангга.
Куй ва қўшиқ билан кетиб борамиз,
Саодат қасрига етиб борамиз.
Қумримиз - дардимиз куйлаймиз ҳалол,
Умримиз куйларда яшар безавол.
Куйласак дилдаги бор оҳимизни,
Тангри кечар барча гуноҳимизни!

**Алишер Навоий. «Ҳайрат ул-аброр»,
XXXVIII, тўққизинчи мақолатдан**

Муҳаббат сеҳрига ақл кул бўлар,
Ишқ ўтида ёниб буткул кул бўлар.

Обод бўлар бироқ кўнгили чамани,
Бу боғ ичра яйрар ишқнинг самани.

Қайси кўнгилники макон этар ишқ,
Жаннат боғи каби бўстон этар ишқ.

Бўлмаса ишқ икки жаҳон бўлмасин,
Икки жаҳон неки, ҳеч жон бўлмасин.

Муҳаббатсиз танда бўлмайди жон ҳам,
Минг битта дардига даво дармон ҳам.

Ошиқлар муҳтарам ўз меҳри билан,
Меҳри билан неки, ишқ сеҳри билан.

Кўнгил ичра гўё ойдай тўлар ишқ,
Кўнгил осмонида қуёш бўлар ишқ.

Қуёшдан ҳам ортиқ оташ-аланга,
Кул қилар туташса қай битта танга.

Инсон қадду басти шоҳона уйдаи,
Ишқ бу сарой ичра шоҳона куйдай.

Шамни ёққан каби ўт билан киши,
Ишқ оловин ёқиш муҳаббат иши.

Пари пайкар тенгсиз бўлса дунёда,
Ишқининг ўти ҳам бўлар зиёда.

Таровати бўлса зиёда гулнинг,
Ноласи зиёда ошиқ булбулнинг.

* * *

Қадрли Шош воҳам каби адирли,
Ғуломжон исмингиз ғоят қадрли.
Қиёматли дўстим исми Ғуломжон¹,
Қалбимнинг жонажон қисми Ғуломжон!
«Ғулом!..» десам бағрим қон бўлар, эвоҳ,
Янчилган бир ҳовуч дон бўлар, эвоҳ.
Оҳ, уни эсласам дунё тангу тор,
Ҳар нафасим, ё Раб, минг бир оху зор.

¹ Муаллифнинг дўсти, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, ёзувчи ва тарихчи олим марҳум Ғулом Каримий (1962-2014).

Сирдарёдай оғир карвоним менинг,
Васли то қиёмат армонинг менинг!
Гарчи юрагимни қон қилар ёди,
Мендай бир ғарибни хон қилар ёди.
Бор меҳрин бошимдан сочиб кетганим,
Қалбимнинг кўзини очиб кетганим.
Қалбин оташи шай китобларида,
Ҳамон қулоғимда хитоблари-да!
Демасман: дунёдан безиб тутарман,
Мудом дўстим меҳрин сезиб турарман.
Менга ҳам бор-будин бериб кетган у,
Менинг ҳам меҳримдан эриб кетган у.
Бошимда парвона отамдай дўстим,
Қошимда мардона Ҳотамдай дўстим!
Росмана суянган тоғим эди у,
Ҳаттоки ишонган боғим эди у.
Ғубори кўзимга ғоза зот Ғулом,
Ҳар етти пушти ҳам тоза зот Ғулом.
Тоғ каби сарбаланд ғурури аъло,
Каломи шарифдай сурури аъло.
Шаънида заррача доғи йўқ эди,
Эвоҳки, ҳамроҳлар соғи йўқ эди.
Заҳар қўшиб унинг обу ошига,
Ҳамрозлар гуноҳи етди бошига!..
Мен алқаб «Туғишган иним!» дер эдим,
Имон-эътиқодин – диним дер эдим!
Гўё пойим узра қўйиб бошини,
Менга илинарни ширин ошини.
Уйимдан қадами узилмасди ҳеч,
Дўстлик робитамиз бузилмасди ҳеч.
Нетайки, висолин кўп кўрди Худо,
Ғуломни аълою хўп кўрди Худо.
Наинки мен каби бахшиларга зор,
Худо ҳам Ғуломдай яхшиларга зор!
Демасман: висоли армоним менинг,
Азиз хотираси дармоним менинг!
Кетсам барчасидан бир куни қочиб,
Кутиб олар, не бахт, бағрини очиб!

ҲАМКАСБ БИРОРДАРИМ ВА УСТОЗИМ МАҲКАМ АЛИБОЕВ ТАЪРИФИ

Эй, элда азизу муҳтарам, азим,
Барча гапни очиқ айтишим лозим.
«Ғуломжон таърифин шеърга солинг!» деб,
«Эл суйган Ҳофиздан дуо олинг!» деб,
Маҳкам ака менга илҳом бахш этди,
Илҳом завқин қалбим ичра нақш этди.
Яхшидан ҳамиша чиқар яхши гап,
Қиличдай ўйнатдим хомамни мен заб.
Амру фармонимда гўзал каломлар,
Чин дилдан йўлладим Сизга саломлар!

* * *

Маҳкам ака билан қадрдон дўстмиз,
Бир тану бир жонмиз – мағиз ҳам пўстмиз.
Отамдай бағрини очган бу сиймо,
Қуёшдай бор меҳрин сочган бу сиймо.
Ғариб ёшлигимдан тутган қўлимдан,
Неча бор сақлаб ҳам қолган ўлимдан.
Кўксини мардона қалқон айлаган,
Қанча ғанимларим талқон айлаган.
Иғвогарлар билан жанг ҳам қилганмиз,
Муттаҳамлар холин танг ҳам қилганмиз.
Холис шоҳиди у ғўр ёшлигимнинг,
Ёшлигим ҳам барча бебошлигимнинг.
Бирга шеърлар айтиб мисли Хувайдо,
Ҳатто бир гўзалга бўлганмиз шайдо.

* * *

Радиога қизиқ муҳит бор эди,
Вазият жуда ҳам беқарор эди.
Турфа хил услубу турфа дастхатлар,
Ҳатто ёзиларди юмалоқ хатлар.
Кўп ишларда гарчи бетараф эдим,
Маҳкам ака билан бир тараф эдим.
Жанжалкашлар учун ҳар бир хунар фарз,
Ҳатто ЦКга ҳам қилишганди арз.
Ҳамма ҳам билмайди бу сиримизни,
Судга ҳам берганмиз бир-биримизни.

Бизга таъсир қилмай ҳеч кимнинг сўзи,
Инсофга чақирган Ёқубов¹ ўзи.
Брежнев сингари бароққош мудир,
Бадфеъл эди гўё инжиқ бир садир.
Яна бир акамиз жуда ҳам тажанг,
Хотинлар билан кўп қилар эди жанг.
Яна бир опамиз семиз кўпчиган,
Менга ҳам неча бор итдай сапчиган.
Бир опа тилидан бамисли ҳилол,
«Алибоев!» дея томар эди бол.
Жамоа бўлмаса ҳамки гар катта,
Гуруҳга бўлинган эдик, албатта!
Мисоли гадою хон олишарди,
Кимлардир, шубҳасиз, дон олишарди.
Қийиқ ахтарсак ҳам ҳаттоки қилдан,
Бизлар ишлар эдик лекин чин дилдан.
Ўз ишига уста ҳар битга ходим,
Замона билан тенг ташлардик одим.
Барчамиз ҳамжиҳат кўча-кўйда ҳам,
Ҳамжиҳат байраму аза, тўйда ҳам.
Касбу кор кўшиқ ҳам куйимиз эди,
Радио ҳам гўё уйимиз эди.
Радио менга дом ҳам қилган тортиқ,
Бу ерда ишладим ўн йилдан ортиқ.

* * *

Давронлар эврилиб, ипдай эшилди,
Насибам ўзгалар билан қўшилди.
Яна кўп жойларда узоқ ишладим,
Турфа манзилларда ёзлаб, қишладим.
Унутдим жуда кўп дўстларни бироқ,
Маҳкам акадан ҳеч тушмадим йироқ.
Ҳануз «Бормисиз!» деб йўқлаб келади,
Ҳотамдай кўнглимни тўқлаб келади.
Алпомиш мисоли мардона Оғам,
Ҳаттоки Фарҳоддай фардона Оғам.
Зуволасин дилдан ийланган Тангрим,
Турфа хислат билан сийлаган Тангрим.

¹ 1980 йилларнинг охирларида Ўзбекистон Радиокomiteти раиси – Ганжа Ёқубов.

Унинг ҳам биз каби меҳри зиёда,
 Зиёда меҳридай сеҳри зиёда.
 Ҳикматдан холимас айтар ҳар сўзи,
 Унинг ҳам биз каби очиқ қалб кўзи!
 Оламнинг у каби кўнгли кенги йўқ,
 Оқибат бобида Устоз – тенги йўқ.

* * *

Наинки қўшиқлар қувноқ ва хуррам,
 Берилиб куйлайсиз мақомларни ҳам.
 Барчани сел қилар «Сегоҳ»ингиз бор,
 «Сегоҳ» каби аъло «Дугоҳ»ингиз бор.
 Гоҳида Навоий бўлиб куйлайсиз,
 Гоҳо Фузулийдай тўлиб куйлайсиз.
 Ҳамиша ёнида пайдосиз ёрнинг.
 Нозу ишвасига шайдосиз ёрнинг:

ФУЗУЛИЙГА ЎХШАТМА

Ғамзасин севдинг, кўнгул, жонинг керакмасми санго?
 Тиға урдинг, жисми урёнинг керакмасми санго?

* * *

Ғамзасин севдим, менга ҳеч бу ширин жон керакмас,
 Тиғга урдим жисмимни ҳам – жисми урён керакмас.

Оташин оҳим билан таклиф қилар боғ сайрини,
 Боғбон, сенга наҳотки гули хандон керакмас.

Сунбул сочи тўлғанар, воҳ, шамолларнинг бағрида,
 Эй париваш, сенга ҳам зулфи паришон керакмас.

Бағритошлар нозу ишванг билмас, эй қоши камон,
 Ўқ отарсан тошга, наҳот сенга пайкон керакмас?!

Ёндириб жоним, жаҳонсўз қилма оҳим барқини,
 Осмон, сенга наҳот, хуршиди рахшон керакмас?!

Имону эътиқодим ишқ десам ёқмас сира ҳам,
 Аё сўфий, сенга токай, айтгин, имон керакмас?!

Эй Ғуломжон, кўз ёшларинг гавҳардай сочма ортиқ,
 Дур қадрини билмаганга дурри ғалтон керакмас!

* * *

Дилдан куйласангиз агар шўх-шодон,
Исо Масиҳ каби бахш этарсиз жон.
Сизни тингласам гар ҳайратим ошар,
Навқирон йигитдай ғайратим ошар.
Даврада ўйинга тушар ёш-қари,
Басма-бас рақс тушар ҳаттоки бари.

**Ғуломжон Ёқубов ижросидаги
гўзал кўшиқлардан:**

ҚАЧОНГАЧА

Бу дилдорнинг фироқлари қачонгача,
Фироғининг қийноқлари қачонгача.
Орзу эрур дудоқлари қачонгача,
Оллоҳ-Оллоҳ, синоқлари қачонгача!

Олга бўяб тирноқлари, лабларини,
Хаста эдти ошиқларин қалбларини.
Балки лаби баён этмиш таъбларини,
Бағрим ўяр тирноқлари қачонгача!

Ёр ишқида ёнадирман, куядирман,
Куйдирса-да оташини суядирман.
Ажабки, шу лаҳза бахтни туядирман,
Ажабтовур сабоқлари қачонгача!

У – фаришта, у – бир малак мисоли.
У – софлик ва бокиралик тимсоли.
Жавобсиздир жабрдийдалар саволи –
Пинҳон-пинҳон гуноҳлари қачонгача?!

Наҳотки мен шул ишқ аро шармандаман –
Юзи қаро телбанамо бир бандаман?
Менсиз унинг ҳоли нечук, армондаман,
Бўм-бўш ётар ётоқлари қачонгача!?
Шеър муаллифи: Ўткир Хидиров.

2004 йил.

* * *

Мудом ўт олдиран дилдаги кўрни,
«Дилором» кўшигин ўзгача ўрни.
Яралиш тарихин айтгансиз сиз ҳам,
Бу қиссани яхши билармиз биз ҳам.
Аввало яралган гўзал тарона,
Жаннат хурларин ҳам қилар мастона.
Зотан, бу кўшиқнинг дебочаси куй,
Гўзал дебочаи зебочаси куй.
Муҳаммад Юсуфга қанот бахш этган,
Ва гўзал кўшиқни шоир нақш этган.
Ҳайратим қилай деб сизга ҳам аён,
Кўшиқ матнин қилдим ўзгача баён:

*(Муҳаммад Юсуф «Дилором» шеърини
қайта ишлаганим)*

* * *

Ошиқмиз то абад бегона ором,
Оромимиз олган ҳар бир дилором.
Масту сармаст қилиб ишқ аталган жом,
Дилоромлар қилган барчамиз Ғулом!

Бизларни куйлатган мисоли булбул,
Ўшал қоши қалам, сочлари сунбул.

Қиличдай ўйнатар қалдирғоч қошни,
Пойидан олмасмиз ошиқлар бошни.

Қалбимиз Қоф каби ҳисор қилармиз,
Ширин жонимиз ҳам нисор қилармиз.

Бизнинг бор-будимиз мунгли торимиз,
Бор-будимиз билан ёр хушторимиз.

Ёр кўйин қилмасак муқаддас ватан,
Кўксимизни тиғлар тилар дафъатан.

Ҳеч бир лаб тегмаган асрий бода ёр,
Биз учун малика шаҳризода ёр!

МУҲАББАТ

(Пўлат Мўмин шеърининг қайта ишланганим)

О муҳаббат, ғоят фусункорсан сен,
Гоҳида бешафқат дилозорсан сен.
Қалбимизга қанот беғубор ўзинг,
Қалбимизда мангу барқарор ўзинг!

Муштоқмиз то абад меҳрига, эй ишқ,
Қалбларда мунаққаш муҳрига, эй ишқ.
Бизлар лолу ҳайрон ошиқ Мажнундай,
Олқишлар айтамиз сеҳрига, эй ишқ!

Ўйламаган қалбни ўйлатарсан сен,
Ўйнамаган қалбни ўйнатарсан сен.
Вафо аҳлига ҳам қилиб жафолар,
Йиғламаган қалбни йиғлатарсан сен!

Гарчи йўл кўярсан хатоларга ҳам,
Баробарсан шоҳу гадоларга ҳам.
Ишқида девона Мажнундан ортиқ
Кулфатлар соларсан Лайлоларга ҳам.

О муҳаббат, кўнглим куйдирма ортиқ,
Ҳижронларга ҳам йўл кўйдирма ортиқ.
Сен учун бахшида Ғуломнинг жони,
Фақат сен жонидан тўйдирма ортиқ!

* * *

Сиз етмиш, камина олтмишдан ошдик,
Гоҳо вазмин тортдик, аксари тошдик.
Фақат эл хизматин қилиб ўтдик биз,
Бағримиз беармон тилиб ўтдик биз.
Гарчи дилни ўртар армонимиз кўп,
Шукур, дардимизга дармонимиз кўп.
Кенг дунё ғор каби тор кун ҳам бўлди,
Юрагимиз қақшаб, оҳ, хун ҳам бўлди.
Бизнинг иродамиз синай деб Худо,
Не дўсту ёрлардан ҳам қилди жудо.
Ўзи берган дардга даво ҳам қилди,

Насибамиз назм, наво ҳам қилди.
Элнинг юрагидан жой олдик, шукур,
Мангулик қасрига йўл солдик, шукур.
Не ғам, яқин бўлса агар шомимиз,
Дунёдан то абад ўчмас номимиз!
Эзгулик қўшиғин куйлаган мардмиз,
Фақат яхшиликни ўйлаган мардмиз.
«Халқим!» деб яшадик бу дунёда биз,
«Халқим!» деймиз ҳатто у дунёда биз.
Бахтимизга обод бўлсин она юрт,
Биз учун то абад мангу хона юрт!
Она халқ бахти ҳам барқарор бўлсин,
Ҳар ишида фойда ва барор бўлсин!
Бахтиёр халқ билан куйлаб шўх баёт,
Бизлар ҳам яшармиз мангу барҳаёт!

2020 йил 15 январь.

ШАВКАТ РАҲМОНГА ҚАСИДА

Шавкат Раҳмон ғолиб ашъор қасрида,
Мардона яшади иқбол асрида.
Фитрату Чўлпонга асрдош шоир,
Рауф Парфига ҳам дўст-сирдош шоир.
Маърифат асридир даврони унинг,
Ғоят салобатли карвони унинг.
Мустақиллик учун учун курашган авлод,
Мустақил ватанда руҳи мудом шод.

Шоирлар ичра ҳам девоналар бор,
Девона Машрабдай мастоналар бор.
Ҳазрат Навоийдай анбиёлари,
Сўфи Оллоёрдай авлиёлари.
Гарчи қанча маддоҳ, шотири бисёр,
Шавкат Раҳмон каби ботири бисёр.
Қалбида оташин олови билан,
Бошида имондай ялови билан,
Булбули бийрондай танламай палла
Эзгулик қўшиғин куйлар баралла.
Буни таъкидлаган унинг ўзи ҳам,
Гувоҳ сўзларимга шоир сўзи ҳам:

«Мен жангчи эмасдим,
мен шоир эдим,
ниҳоят шоирдан кўра зобитман,
ҳар нафас мусулмон миллатим дедим,
нафсига куйганлар келди оқибат».

Шавкат Раҳмон сўзсиз шоири соҳир,
Лоркани ўзбекча куйлатган моҳир.
Англаш учун испан халқин дилини,
Қасд қилиб ўрганган испан тилини.
Гарчи ўзимиздан бу шоир насли,
Ўзбек шеърятин Лоркаси асли.

Наҳотки дардининг йўқ ҳеч дармони,
Ўзи каби улуғ шоир армони:
«Армоним улуғдир...
кўзёшим улкан,
ўлсам, жасадимга юртим тўлажак.
Сўнги зурёдимни заҳарлар қуллар,
сўнги чечакларим айниб сўлажак».

Тоғлар шаршараси каби а йқирган,
Ғафлатзада элга ёниб ҳайқирган.
Бошимга тушмасин десанг минг бало,
Шоир даъватига амал қил аъло:
«Ўлдир,
ичингдаги хоинни ўлдир,
волида кўзига боқишдан аввал,
маъшуқа қўйнида ётишдан аввал,
зулмат уммонига ботишдан аввал.
Йўлдир бу,
нафсининг ботқоғи эмас,
қиличнинг дамидай чақнаган йўлдир.
Бу йўлга юзингни буришдан аввал,
ўлдир, ичингдаги хоинни ўлдир».

Кимлар шону шуҳрат маккор дарбози,
Шавкат Раҳмон бироқ ашъор сарбози.
Минг битта иллатдан бағри бўлиб қон,
Қалби қайнаб-тошар бамисли вулқон:

«Бичилган қулларнинг,
қулзодаларнинг
малак сиймоларин ўйнатган дунё,
яралган лаҳзадан ҳур одамларни
иблислар тилида сўйлатган дунё.
Чиройли эрмаклар маҳзанидир ул,
мағизи қайғудан,
пўстлоғи зардан,
сарғарар очилмай туриб қизил гул,
тупроғи жимгина қусган заҳрдан.
Чайқалар жаҳолат оғочларида
неча минг Машрабу
Мансури Ҳаллож...
ҳамон юксалади йўл бошларида
одамзот қонига тўймаган жаллод.
Токай бу иблислик,
токай бу ёлғон,
токай тиғ кўтарар қора гуруҳлар,
токай бижғиб ётар ғариб аламон
ичига тириклай кўмилган руҳлар.
Зулфиқор руҳ керак,
керак чин ёғду,
чин ишқ ёғдулари бағримга тўлсин,
жисмимни тобласин фақат чин оғриқ,
чечаклар қоп-қора бўлса-да бўлсин».

* * *

Ҳатто олов баравж – музларин ёқса,
Юмшар нигоҳидан ёвуз тошлар-да.
Баҳорни ўйлаб гар қай томон боқса,
Айни қиш чоғида баҳор бошланар.
Оловранг
баргларнинг салтанатида
япроқдай қовжираб ёнганда бағри,
фазо жимлигидай куз талъатидан
меҳрга айланган ҳаттоки қаҳри.

Майсалар селида кўрган ўзини,
Руҳининг ҳурлиги ҳақда ўйлаган.
Дилининг дилидан чиққан сўзини,
Тилига қўндириб, равон сўйлаган.

Ўй суриб даҳри дун камоли ҳақда,
Минг бор фидо бўлиб, ўзи ўзгарган.
Гўёки руҳининг ботин қаъридан
Умрлик қуввати бирдан қўзғалган.
Дилида нола йўқ, чашмида – жола,
Сокин ишқ оташи ёқар жисмини.
Хаёли шу қадар кетган ҳаволаб,
Ҳаттоки унутиб қўйган исмини.
Ниҳоя ахтарган бу заҳаролуд,
Бу сангин нигоҳлар истилосига.
Бу морзор хаёлот, бу маҳин золим,
Бу шаба дилларнинг истиғносига.

Эзгу ният билан қордай беғубор,
Титратар салтанат садларин минг бор.
Ажиб давлат тузган унча каттамас,
Бироқ метиндан-да қаттиқ тамалда.
Мухтасар қонунлар фақат хатдамас,
Бутун афзаллиги, эрки амалда.
Бир ёмон, бир узун, бир улкан йиғи,
Бағрин тилар йиллар занглаган тиғи.
Боболар ғурури қайнаб қонида,
«Аллоҳ!» деб жон берар Эрк майдонида.
Кенгликда ухлар то улкан бир қарол,
Ичида бўридай увлар бир шамол.
Турқда бош қолмади, қолмади довлар,
«Бизга тик қарама!» – буюрди ёвлар.
Борми эр йигитлар, борми эр қизлар,
Борми гул бағрингда жўмард нолалар.
Борми бу туфроқда ўзлигин излаб,
Осмону фалакка етган болалар...
Бир бошга бир ўлим демаган эрмас,
Ёвга терс қараган мусулмон эмас!

Эл қонин ичганда қашқирдай кофир,
Ота юртимизда бўлдик мусофир.

Кўнгли сира тўлмас билганларидан,
Бисёр қилмагани қилганларидан.
Ноласи сиғмас энг ачиқ сўзга-да,
Ўрган ҳақ сўзлашни, эй Ҳамид, сен-да:

«Ҳақиқат – мендадир, қудрат – ўзгада,
Фароғат – ўзгада, ҳақорат – менда!»
Ҳар шодлик палласи юрар секинроқ,
Толе сўзин айтар элдан кейинроқ.
Элнинг бахти учун умрини тиккан,
Дард эмас, зулмдан куйган, ичиккан.
Ватан учун мағрур кериб кўкрагин,
Юлиб берар ҳатто шоир юрагин.
Ватан, Халқ, Жасорат, Кураш, Озодлик,
Етар юз умрига, бахш этар шодлик.

«Фақат ишлаш керак бу кенгликларда,
Токим сўйламасин ёлғонни ҳеч ким.
Токим буюк тоғлар салтантида,
Эгилган бошларни қиличлар кессин!»
Аслида атиргул бўйин таратган
Бу ўйноқи сўзлар уникамасдир.
Унга нондай зарур, қиличдай кескир,
Заҳардай мард сўзлар бўлсаёқ басдир.

Меҳрга пайваста қалби бир йўла,
Исён, Ғазаб, Нафрат, Қаҳрга тўла.
Хур қуёш хўрланган, хур ой зўрланган,
Зарлари таланган бу содда жабал.
Қон, ароқ, пешобин эмиб тўралган,
Буваклар бўкириб йиғлаган маҳал,
Ваҳший даҳоларнинг макри билиниб,
Қочган ит базмидан бағри тилиниб.

Абадият ичра мағрур оралаб,
Ҳамон мурасасиз бағрин поралаб,
Думбул, ғўра пайтим мени қўллаган,
Воҳидов қабули сари йўллаган...

Ўртанар гар жони боғлар пойида,
Ям-яшил ҳаттоки қантар ойида.
Парчаланса ногоҳ тугаб хизмати,
Кимга кўзи, кимга тегар қисмати.
Гар дунё Шоирдан бўлса ҳам халос,
Йитса ҳам гар барча бандаларга хос,
Мангу ўйчан юзи, ўйчан кўзлари,
Ўлмас Худо берган эзгу сўзлари,

Жаранглар разолат теварагида,
Мангу кулиб ётар замин тагида;

Борлигу йўқликнинг оралигида,
Йиқилса ҳам кузак қоралигида,
Сокин исён қилар бедор боғларда,
Шавкат Раҳмон ҳозир «Уйғоқ тоғларда»!

* * *

Эҳтимол, бу гапга ишонмассиз сиз,
«Гуллаётган тош»га ёзганман тақриз.
Дастлабки тўпламим тутганча чопиб,
«Навоий ўттиз»ни борганман топиб.
У пайтлар бу бино кошона эди,
Жаннат боғларидан нишона эди.
Ўнлаб нашриётлар қўша ва қўша,
Шоирлар шеър айтар жўша ва жўша.
Ижод аҳли билан гавжум бағоят,
Тарихга айланди бари ниҳоят.
Мен ҳам шоир билан суҳбат қилганман,
Шоирлик қудратин кейин билганман.
У пайт ёр бўлсам ҳам орзуларим – мўл,
Дуч келган одамга бермас эдим қўл.
Писанд қилмай ҳатто Парфини, зотан,
Фақат Ориповни олар эдим тан.
Шоирни кўриб, бас, ҳайратим ортган,
Вазминлиги билан диққатим тортган.
Сирдарёдай вазмин савлати гарчи,
Жўшқин Амударё – оташин жарчи!

Қоядай мустаҳкам гарчи номус-ор,
Мустар мусичадай камтарлиги бор:
«Ахир кимман ўзим, мангуликка сал
агар қиёсласак Шавкат Раҳмон ким?
Ким дея борлиқдан сўрайман ҳар гал,
макон жим,
замон жим, Парвардигор жим».

* * *

Унинг қўлида ҳам асрлик тордир,
Моҳирона чизар олам тасвирин.

Наздида, ҳар рангда ҳақиқат бордир,
Ҳар чизиқ ичида сирлар яширин.

Ҳатто Худо яшар ҳар бир гиёҳда,
Ҳар дову дарахтда бисёр диёнат.
Боболардан мерос асрий даргоҳда
Илоҳий рангларга қилмас хиёнат.

Осилиб шуҳрат деб аталган дорга,
Қасида битганман мен ҳам анорга.
Илҳом шавқи ғоят қилиб беором
Шавкат акадан ҳам олганман илҳом.

Увайсий куйлаган бағриқон анор,
Наздида тutilган қадимий фанор.
Ҳатто ёқут тўла қип-қизил қанор.
Наинки гоҳ қорол-пуштидир анор,
Мазлумларнинг қонли муштидир анор!

Наинки исёну нафратнинг кони
Қалби оташ тўла ишқнинг вулқони!

Боғидан кўкрагим кериб чиқдим мен,
Бисёр дуру гавҳар териб чиқдим мен.

Илҳомнинг сарбаланд томида шоир,
Буюк изтироблар комида шоир.
Гўё ғоят ўткир асрий шароблар,
Илҳом бахш этади бор изтироблар.

Қайда қаҳат бўлса диёнат, ғурур,
Сўзсиз хира тортар пок илоҳий нур,
«ВаллаMAT ғозийлар
қабрида турди,
эртакда адашган танти ботирлар.
Чинакам эрлари қолмаган юрtda
ўзларин ёндираp ҳамон хотинлар.

Машриқдан мағрибга судралган ғамлар...
манглайга ёзуқни битаркан дажжол,
бу мудҳиш масканда милён санамлар
бир умр изларми оловдан нажот!»

«Зулм мошинлари...
шайтон сорлари...
шаҳват гирдобида сузган садолар,
кўзлари тошлардай қаттиқ ёрлари
жавҳарин нишолда қилган гадолар...
валилар ўқчиган буюк тонглари
қай гўрга яшириб қўйди разолат?
Дунёни тебратган зиёбонлар ҳам
кафанга бурканиб фалакка ўрлар,
ўтлардан чинқириб биёбонларда
вахшийлар оғзидай очилган гўрлар...
ҳақорат сойлари қўшилган жойда
токай қонимизни ичар қонхўрлар?»

«Лаълмас, шўриш кўрдим шўр манглайда
гуландом, гулназар, гулрухсорларнинг,
золимнинг зулмини тугал англадим,
англадим қайғусин кўҳна торларнинг.
Буюк тупроқ ўлди,
ўлди жимгина,
энди бу маконда битмас тозагул,
энди заққум-заҳар бағридан инграб,
фақат юксалажак милён-милён қул».

«...Балчиққа беланган тўнғизни кўрдим,
бир эшшакни кўрдим —
икки кас минган.
Беғам кавш қайтарган ҳўкизни кўрдим,
меҳрибон ит кўрдим —
кузлари синган.
Ғофилларни кўрдим —
нафсониятни
зарқ нафсининг домига ташлаб хўрлаган.
Жобирларни кўрдим —
ҳар сонияда
сайерага боғлаб нурни зўрлаган.
Қушдай потирлаган
бир жоним қолди,
мингтайди — барини фидо қилдим мен.
Фосиқ машваратга борҳо дод солдим,
минг йилча олдинроқ кўра билдим мен».

«Ҳақир халқни кўрдим, кўрмасам нетар,
 курсоғи ўйилган, руҳи эзилган.
 Фигони ҳаттоки фалакка етар
 қулоқлари кардай,
 тили кесилган».

«Жобир мустабидлар иродаси-ла
 не сирлар инграйди машғум кенгликда.
 Қотиллар сўз айтди биродарликдан,
 ишонган йўқсуллар қолди тангликда».

Ҳақиқат шоир ҳар ҳайқириғида,
 Қалбларни куйдирар оташин шарор:
 «Қадим икки дарё оралиғида
 Қачон топар ахир адолат қарор?!»

«Жўмардлар қирилган Туронзаминда
 дўзахий тажриба палласин кўрдим:
 эшшак суврати бор қай бир қавмда,
 қай бирида тўнғиз калласин кўрдим».

«Наҳотки аслига қайтмайди одам,
 Оламга тикилмас болалардай соф.
 Бир йўла қутулиб ортиқча юкдан,
 Наҳотки қайтмайди адолат, инсоф?!»

«Ёпирай,
 ҳамманинг бор экан тили,
 кечаги читтаклар бўлди қаҳрамон,
 ҳамманинг ичига шайтонлик қилиб,
 кирганга ўхшайди маккор Аҳрамон».

«Во дариғ,
 баҳайбат зулм бор ҳали,
 ҳали бор одамни қувган овчилар,
 шундан донишлари овсару далли,
 ўғрига айланган доно тожирлар,
 шундан чумчуқюрак пошшолари гунг,
 фақирлар кўниккан бало, қаҳатга,
 шундан водийларда ўсиб ётар мунг,
 ҳаттоки булбуллар ўхшар калхатга».

«Буюк рух чирқирар...
Мудҳиш саройда
зинодан тўралган неча даҳрий зот
урчитар малаклар туғилган жойда
ўзаги айниган янги махлуқот...»

«Бу осмон осмонми,
темир пардами,
бу ёғду синчлари тизилган дорми?
Мунчалар эгилди қора гардани...
жувонмарг бўлгурлар,
жўмардинг борми?!»

«Борми бир ниҳоя
бу заҳаролуд,
бу сангин нигоҳлар истилосига,
бу морзор хаёлот,
бу маҳин золим,
бу шаба дилларнинг истиғносига.
Бир тундир —
инсонлар жароҳатини
ойлар ёғдуси-ла безаган бир тун.
Зулматда бу оддий сўздан тортиниб,
минг йилдир ўй сураган сангин Афлотун».

«Эй, элим,
қачондир бир гала бедил
кўксингдан дилингни суғурган маҳал
нега шол юзингни бурдинг тескари,
нега тирик қолдинг ичмасдан заҳар?!»

«Бу қуллик белгиси
ёки кўрликми,
ё банди бўлдикми ҳирс, таъмаларга,
ўзгага тутдикми жавҳар ўзликни,
қўрқдикми одамхўр маҳкамалардан?!»

Кўкрагида душман санчган дудама,
Сен ҳам юрагига, бас, тиғ қадама!

Шоир ҳайқирса ҳам «Қалққин, дея, қалқ!»
Токай жим турар бу қўймижозли халқ?!

«Кўшқалла калхат бор ҳамон бошингда,
занжирлар шодаси чирир бўйнингда.
Яйраб кулганмидинг,
асрий дошингдан
яралган илонлар ўйнар қўйнингда?!»

Аё, мазлум халқим,
етар, огоҳ бўл,
қонингга ташналар токи тирикдир,
ўлар бўлсанг озод мардлар каби ўл,
омон бўлсанг сен ҳам бирлаш, бириккин.

Қарғишлар қарғадай қоплади ерни,
Наҳот топиб бўлмас бирон мард шерни?!
Хаттоки мангу эрк тимсоли осмон
Лолу ҳайрон боқар юрак бағри қон!

«Қайдаки сусайса эътиқод, имон,
бузуқлик авжига чиқса қай жойда,
ул элнинг бошига қўнмасмиш ҳумо,
бўлмасмиш ул элнинг
фарқи гадойдан.
Ҳақиқат мендадир,
қудрат ўзгада,
фароғат ўзгада,
ҳақорат менда...
сойлардай тирилур минг бир кўчалар
Тошлардай чўнқайиб йиғласам селдай».

Имонсиз кимсалар кечиб имондан,
Адолатсизликлар ўтганда жондан,
Чорасиз бор улус хор бўлганида,
Кўзимга кенг дунё тор бўлганида,
Вайрон бағрим билан бўлсам ноумид,
Шоир «Башорат»и бахш этар умид.

БАШОРАТ

Сурилар бу темир пардалар,
истибдоднинг тоғлари қулар,
моғор босган қора қаърлардан
милён озод руҳлилар турар.

Тўсиб бўлмас сохта ваҳий-ла,
ёлғон шиор,
сафсата билан,
хур фикрни босган ваҳима,
дабдабаю асъаса билан.
Кулар қонда сузган қасрлар,
жудаб йитар сангин салтанат,
сўқир бўлар асрий наҳсдан
бино бўлган ёвуз шайтанат.
Келар,
келар буюк меҳрдан
кифтлар кифтга босилажак кун,
ғамдан фориғ жез каллалар ҳам
кўкракларга осилажак кун.
Порлар тошга дўнган сўзларим,
порлар мангу одамий руҳим,
порлар Ҳаққа ташна кўзларим,
Худо берган мангу андуҳим,
ёруғ андуҳим...

2020 йил, сентябрь.

МУНДАРИЖА

Айюб пайғамбар қиссаси	3
Чўлпоннома	25
Мирпўлатнома	49
Қасида.....	55
Раҳбарнома	62
Ҳофизнома	81
Дилнома	110
Устоз Турсунбой Адашбоевга шеърӣ мактуб.....	119
Мирпўлат Мирзога	123
Усмоннома.....	128
Муҳаррирнома	150
Салим Ашурга.....	153
Муҳтарам адибимиз Хайриддин ака Султоновга қутлуғ 60 ёш табриги	155
Шоир Икром Искандарга	164
Султонмуроднома.....	171
Бағишлов	179
Замон алломаси Шуҳрат ака Ризаевга ихлос билан	188
Муҳтарам академик Акмал Саидовга	197
Набижоннома	210
Шоира Хосият Рустамовага	217
Ҳалиманома	229
Устознома	246
Ғуломнома.....	291
Шавкат Раҳмонга қасида	306

Адабий-бадiiй нашр

Абдухамид ПАРДА

ТАНЛАНГАН АСАРЛАР

II ЖИЛД

НОМАЛАР

Муҳаррир Жавлон Яхшибоев
Бадiiй муҳаррир Камолиддин Нурманов
Саҳифаловчи Иномжон Ўсаров

Нашриёт лицензияси: АИ №299, 2017.22.05.
Теришга берилди: 24.04.2021 й.
Босишга рухсат этилди: 17.07.2021 й.
Офсет қоғози. Қоғоз бичими: 84x108^{1/32}.
Cambria гарнитураси. Офсет босма.
Ҳисоб-нашриёт т.: 9,12. Шартли б.т.: 16,8.
Адади: 50 нусха.
Буюртма №

«OYDIN» нашриёт компьютер
марказида саҳифаланди.

Манзил: Тошкент шаҳри, Юнусобод тумани,
Амир Темур кўчаси, 25 уй.
Тел.: (+99871) 209-38-43, (+99890) 959-58-60